

รายงานการศึกษา

เรื่อง

การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ
ในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal)

กองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ

มีนาคม ๒๕๖๔

รายงานการศึกษา

เรื่อง

การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal)

ปีที่จัดทำ ๒๕๖๔

ดำเนินการ

- คณะทำงานดำเนินการศึกษา เรื่อง การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ ในบริบทอาชญากรรมในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ตามคำสั่ง กรมสอบสวนคดีพิเศษที่ ๑๒๔๕/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๓
- หน่วยงานในสังกัดที่มีความรู้ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญ ในการดำเนินการเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษและการ พัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ
- ส่วนพัฒนาระบบงานสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ กองพัฒนาและ สนับสนุนคดีพิเศษ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษา เรื่อง “การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal)” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ทั้งในภารกิจด้านการสืบสวนสอบสวน และภารกิจด้านการสนับสนุน รวมทั้งแนวโน้มของอาชญากรรมที่เป็นคดีพิเศษที่อาจเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษให้สามารถรองรับสถานการณ์อาชญากรรมที่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและวิธีการกระทำความผิด ในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ได้อย่างปลอดภัยและเท่าทัน และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติภารกิจด้านการสืบสวนสอบสวน และภารกิจด้านการสนับสนุนงานคดีพิเศษให้สามารถรองรับสถานการณ์ดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดทำรายงานการศึกษานี้ บรรลุผลสำเร็จได้ด้วยการสนับสนุนจากผู้บริหาร คณะทำงานตามโครงการการศึกษา เรื่อง การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในบริบทอาชญากรรมในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) และบุคลากรผู้ตอบแบบสอบถาม และผู้ให้ความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำรายงานการศึกษาให้มีความครบถ้วนและมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษ ขอขอบพระคุณที่ได้กรุณาให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ทำให้การศึกษานี้บรรลุผลสำเร็จ

กองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ในเบื้องต้นรายงานการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในภาพรวม ทั้งระบบ ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญเร่งด่วนที่กรมสอบสวนคดีพิเศษจะต้องเร่งดำเนินการให้เป็นรูปธรรม ซึ่งผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในภารกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงจะได้นำไปศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาการปฏิบัติงานในเชิงลึก เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติภารกิจของกรมสอบสวนคดีพิเศษให้สามารถรองรับสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) อย่างเท่าทัน และสอดคล้องกับการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน รวมทั้งการนำผลการศึกษานี้ไปพัฒนาทางวิชาการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

กองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ

มีนาคม ๒๕๖๔

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ซ
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	(๑)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา	๓
๑.๓ ขอบเขตของการศึกษา	๓
๑.๔ กรอบแนวคิดในการศึกษา	๔
๑.๕ ระเบียบวิธีการศึกษา	๔
๑.๕.๑ การแต่งตั้งคณะทำงาน	๔
๑.๕.๒ วิธีการศึกษา	๔
๑.๕.๓ การดำเนินการศึกษา	๔
๑.๕.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	๕
๑.๕.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๕
๑.๕.๖ แผนการดำเนินการ	๕
๑.๖ นิยามศัพท์	๖
๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๗
บทที่ ๒ แนวคิดและทฤษฎี กฎหมาย และแนวปฏิบัติหรือผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง	๙
๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	๙
๒.๑.๑ การบริหารงานยุติธรรม	๙
๒.๑.๒ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒	๑๐
๒.๑.๓ นโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ และระบบราชการในบริบทไทยแลนด์ ๔.๐	๑๑
๒.๑.๔ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมไทย	๑๒
๒.๑.๕ แผนยุทธศาสตร์กระทรวงยุติธรรม ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙)	๑๓
๒.๑.๖ แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง)	๑๔

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
๒.๑.๖ ยุทธศาสตร์กรมสอบสวนคดีพิเศษ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) แผนปฏิบัติการของกรมสอบสวนคดีพิเศษ และแผนการดำเนินการ ขับเคลื่อนการปฏิบัติงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ สู่การเป็นระบบราชการ ๔.๐ ตามเกณฑ์ PMQA 4.0 (พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕)	๑๖
๒.๒ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	๑๙
๒.๒.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	๑๙
๒.๒.๒ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	๒๑
๒.๓ แนวปฏิบัติในสถานการณ์สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID – 19) ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ	๒๕
๒.๓.๑ แนวปฏิบัติของสำนักงานองค์การตำรวจสากลในสถานการณ์การแพร่ระบาด ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID – 19) (ฉบับแปล)	๒๕
๒.๓.๒ มาตรการเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID – 19) c]tแนวปฏิบัติของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ	๒๕
๒.๓.๓ ศาลปกครองเดินหน้าสู่ศาลอิเล็กทรอนิกส์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน	๒๗
๒.๓.๔ แนวปฏิบัติในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ของศาลยุติธรรม	๒๘
๒.๓.๕ โควิดกับโอกาสเชื่อมต่อกับความยุติธรรมออนไลน์ในราคาประหยัดสำหรับประชาชน	๓๕
บทที่ ๓ ผลกระทบและแนวโน้มของอาชญากรรมในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal)	๓๙
๓.๑ ผลกระทบจากสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ	๓๙
๓.๑.๑ ผลกระทบที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรกรมสอบสวนคดีพิเศษ	๓๙
๓.๑.๒ ผลกระทบที่มีต่ออาชญากรรม	๔๒
๓.๒ แนวโน้มของอาชญากรรมที่เป็นคดีพิเศษอันเนื่องจากสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New normal)	๔๓
๓.๒.๑ ปัจจัยที่เอื้อต่อการเกิดอาชญากรรมที่เป็นคดีพิเศษ	๔๓
๓.๒.๒ ข้ำทะเลกลโกงออนไลน์ยุค New normal	๔๕
๓.๒.๓ ภัยคุกคามทางไซเบอร์ ชีวิต (ไม่) ปกติใหม่ ยุคโควิด - ๑๙	๔๗
บทที่ ๔ แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติการของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal)	๕๓
๔.๑ แนวปฏิบัติในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ COVID – ๑๙ ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ	๕๓
๔.๑.๑ มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Disease ๒๐๑๙: COVID - ๑๙) ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ	๕๓
๔.๑.๒ ขั้นตอนการจับกุมและควบคุมตัวผู้ต้องหาตามมาตรการตาม ๔.๑.๑ (๒)	๕๕
๔.๑.๓ โครงการฝากขังทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference)	๕๗

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
๔.๒ แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ	๕๘
ภารกิจด้านการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ	
๔.๒.๑ การเริ่มต้นเมื่อเป็นคดีพิเศษ	๕๘
๔.๒.๒ การสอบปากคำ	๖๐
๔.๒.๓ การแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอันสำคัญในคดี	๖๒
๔.๒.๔ การดำเนินการเกี่ยวกับการเข้าถึงพยานหลักฐาน	๖๕
๔.๒.๕ การดำเนินการเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร	๖๖
๔.๒.๖ การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำเอกสาร หลักฐาน และการแฝงตัว	๖๖
๔.๒.๗ การดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาของกลาง	๖๗
๔.๒.๘ การดำเนินการเกี่ยวกับที่ปรึกษาคดีพิเศษ	๖๘
๔.๒.๙ การดำเนินการเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายสำหรับการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ	๖๙
๔.๒.๑๐ การดำเนินการเกี่ยวกับพนักงานอัยการหรืออัยการทหารสอบสวนร่วม	๖๙
๔.๒.๑๑ การดำเนินการเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานอื่นมาปฏิบัติหน้าที่ ในกรมสอบสวนคดีพิเศษ	๖๙
๔.๒.๑๒ การคุ้มครองพยานและมาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานในคดีพิเศษ	๗๐
๔.๒.๑๓ การสืบสวนเพื่อจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับและการจับกุม	๗๐
๔.๒.๑๔ การดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งของส่วนตัวของผู้ต้องหา	๗๑
๔.๒.๑๕ การดำเนินการเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหา (มามอบตัว หรือมาตามหมายเรียก)	๗๑
๔.๒.๑๖ การดำเนินการเกี่ยวกับการขอประกันตัวและการขอลปล่อยตัวชั่วคราว	๗๑
๔.๒.๑๗ การดำเนินการเกี่ยวกับการมัดฟ้องหรือฝากขัง	๗๒
๔.๒.๑๘ การทำความเข้าใจทางคดี	๗๒
๔.๒.๑๙ การทำความเข้าใจแย้ง	๗๒
๔.๓ แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ	๗๓
ภารกิจด้านการสนับสนุนงานคดีพิเศษ	
๔.๓.๑ การบริหารจัดการคดีพิเศษ	๗๓
๔.๓.๒ การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการป้องกันและปราบปราม อาชญากรรมพิเศษ	๗๔
๔.๓.๓ การพัฒนาระบบการแจ้งในการปฏิบัติงานสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ	๗๖
๔.๓.๔ การบูรณาการข้อมูลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	๗๖
๔.๓.๕ การพัฒนาบุคลากร	๗๗
๔.๓.๖ การพัฒนาองค์ความรู้	๗๗
๔.๓.๗ การพัฒนา website	๗๗
๔.๓.๘ การพัฒนากฎหมาย	๗๗

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๕ บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๗๙
๕.๑ บทสรุป	๗๙
๕.๑.๑ ผลกระทบและแนวโน้มของอาชญากรรมจากสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ	๗๙
๕.๑.๒ แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal)	๘๐
๕.๑.๓ แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในภารกิจของกรมสอบสวนคดีพิเศษ	๘๐
๕.๒ ข้อเสนอแนะ	๙๐
๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ	๙๐
๕.๒.๒ การพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้มีทักษะดิจิทัล	๙๑
๕.๒.๓ การพัฒนากฎหมาย/ระเบียบให้สามารถรองรับสถานการณ์ในยุคชีวิตวิถีใหม่	๙๒
๕.๒.๔ การปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานและการบริการของกรมสอบสวนคดีพิเศษไปสู่ระบบดิจิทัล	๙๓
เอกสารอ้างอิง	๙๕
ภาคผนวก	
- แบบสอบถาม	
- คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน	
- หนังสือกรมสอบสวนคดีพิเศษ ที่ ยธ ๐๘๑๙/๓๙๐ ลงวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๔ เรื่อง การเผยแพร่และการนำรายงานการศึกษาไปใช้ประโยชน์ (รายงานการศึกษา เรื่อง การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal))	

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๑ แผนการดำเนินการ	๕
ตารางที่ ๒ ประมาณการค่าเดินทางสำหรับการติดต่อหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมแต่ละครั้ง	๓๖
ตารางที่ ๓ ประมาณการค่าเสียโอกาสจากรายที่ขาดไปตามเศรษฐกิจฐานะ	๓๖
ตารางที่ ๔ แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ภารกิจด้านการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ	๘๑
ตารางที่ ๕ แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ภารกิจด้านการสนับสนุนงานคดีพิเศษ	๘๘

สารบัญภาพ

ภาพที่ ๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

หน้า

๔

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การศึกษา เรื่อง “การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal)” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ทั้งในภารกิจด้านการสืบสวนสอบสวน และภารกิจด้านการสนับสนุน รวมทั้งแนวโน้มของอาชญากรรมที่เป็นคดีพิเศษที่อาจเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษให้สามารถรองรับสถานการณ์อาชญากรรมที่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและวิธีการกระทำความผิดในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ได้อย่างปลอดภัยและเท่าทัน และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติการด้านการสืบสวนสอบสวน และภารกิจด้านการสนับสนุนงานคดีพิเศษให้สามารถรองรับสถานการณ์ดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการวิจัยเอกสารและการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการสืบสวนสอบสวน

ผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ทำให้กระบวนการสอบสวนคดีพิเศษได้รับผลกระทบ ทำให้คดีมีความล่าช้า อันเนื่องมาจากในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโควิด - ๑๙ จำเป็นต้องมีการป้องกันตามมาตรการที่รัฐบาลและกรมสอบสวนคดีพิเศษกำหนด แต่จะต้องดำเนินการสอบปากคำพยานในประเด็นต่าง ๆ ภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของกฎหมายจึงมีความเสี่ยงที่เจ้าหน้าที่ผู้สอบปากคำและพยานที่เข้ามาให้ถ้อยคำต่อพนักงานสอบสวนคดีพิเศษอาจเป็นผู้ที่ติดเชื้อหรือผู้ที่เป็นพาหะของโรค โดยเฉพาะพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามบัญชีท้ายของพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ ส่วนใหญ่มักเป็นพื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดรุนแรง ในการปฏิบัติหน้าที่ในหลาย ๆ สถานการณ์จำเป็นต้องมีอุปกรณ์ป้องกัน เช่น หน้ากากอนามัย เจลแอลกอฮอล์สำหรับล้างมือ กระจกป้องกันใบหน้า (Face Shield) ถุงมือยาง (Latex Gloves) และชุดหรืออุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล (Personal Protective Equipment: PPE) ที่มีคุณสมบัติสำหรับป้องกันการติดเชื้อโรคดังกล่าว

ภาวะชีวิตวิถีใหม่ (New normal) เป็นปัจจัยเร่งให้ประชาชนต้องพึ่งพาอินเทอร์เน็ตในการดำเนินชีวิตประจำวันจนเกิดความคุ้นชิน ทำให้เทคโนโลยีดิจิทัลกลายเป็นปัจจัยหลักในการดำรงชีวิตประจำวัน ในขณะที่อาชญากรก็จะใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางในการก่ออาชญากรรมส่งผลให้ข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอยู่ในระบบออนไลน์ ซึ่งเป็นพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีความลับซับซ้อนยากแก่การตรวจสอบจำนวนมากขึ้น

ดังนั้น บุคลากรกรมสอบสวนคดีพิเศษจึงต้องมีความเชี่ยวชาญจากหลากหลายสาขาต้องใช้ความรู้ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ทางคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ หรือเรียกว่า “เป็นผู้มีทักษะดิจิทัล” รวมทั้งต้องมีและสามารถใช้อุปกรณ์พิเศษ เพื่อให้สามารถเข้าถึงและพิสูจน์พยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือพยานหลักฐานทางดิจิทัลต่าง ๆ ได้

สำหรับแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) จากการศึกษาพบว่า กรมสอบสวนคดีพิเศษได้มีการประกาศมาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Disease 2019: COVID - 19) ให้บุคลากรถือเป็นแนวปฏิบัติเพื่อลดความเสี่ยงในสถานการณ์ภัยพิบัติ โรคระบาดรุนแรง และนอกจากนั้น ยังได้กำหนดแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ให้สามารถรองรับสถานการณ์ในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) เช่น กำหนดแนวทางการปฏิบัติเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโรคโดยมีขั้นตอนการจับกุมและควบคุมตัวผู้ต้องหาโดยละเอียด และนอกจากนั้น

พนักงานสอบสวนคดีพิเศษยังได้ดำเนินการ ยื่นคำร้องฝากขังผู้ต้องหาครั้งที่ ๑ ในโครงการฝากขังทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference) ของสำนักงานศาลอาญา

แต่อย่างไรก็ตาม ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษยังไม่ปรากฏชัดเจน แต่กรมสอบสวนคดีพิเศษได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการปฏิบัติการของกรมสอบสวนคดีพิเศษอย่างต่อเนื่อง เช่น DSI - MAP หรือการร้องทุกข์กล่าวโทษ หรือการแจ้งเบาะแส ผ่านระบบออนไลน์ หรือ Application ซึ่งปัจจุบันกรมสอบสวนคดีพิเศษ โดยกองคดีเทคโนโลยีและสารสนเทศ ได้มีการพัฒนา Application Rootan “รูทัน” เพื่อดำเนินการเปิดรับเบาะแส (<https://www.dsi.go.th/th/Detail/1e59ca7364cd8deed6063efbd881ab93>) เป็นต้น

สำหรับแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ทั้งภารกิจด้านการสืบสวนสอบสวนพิเศษ และภารกิจด้านการสนับสนุนคดีพิเศษนั้น โดยการศึกษาแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการสืบสวนสอบสวน คดีพิเศษ ได้ทำการศึกษาตามกระบวนการงาน/ขั้นตอนการสอบสวนคดีพิเศษ ๑๙ กระบวนการงาน/ขั้นตอน ตามหนังสือกระบวนการงาน/ขั้นตอนการสอบสวนคดีพิเศษ โดยสรุปได้นำเสนอการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลที่กรมสอบสวนคดีพิเศษควรพิจารณาศึกษาความเป็นไปได้ที่จะนำมาพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในแต่ละขั้นตอน ซึ่งในบางกรณีกรมสอบสวนคดีพิเศษได้ดำเนินการอยู่แล้ว หรืออยู่ระหว่างการพัฒนา แต่เห็นควรที่จะพิจารณาแนวทางพัฒนาในภาพรวมของกระบวนการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษทั้งระบบ ให้ขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้มีการออกแบบแต่ละระบบงาน สามารถเชื่อมต่อหรือมีระบบการทำงานที่สามารถใช้งานร่วมกันได้ในหลาย ๆ กระบวนการงาน/ขั้นตอนการปฏิบัติงาน และในการปฏิบัติการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในหลายหลายคดีความผิด

ส่วนแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติการด้านการสนับสนุนงานคดีพิเศษนี้ ส่วนหนึ่งมีความซ้ำซ้อนกับแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติการด้านการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ เนื่องจากทั้งสองภารกิจมีได้แยกจากกันโดยสิ้นเชิง โดยที่หลายส่วนกรมสอบสวนคดีพิเศษได้ดำเนินการแล้ว แต่อาจจะยังพัฒนาได้ไม่สมบูรณ์และ/หรือไม่ต่อเนื่อง ทำให้ข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ได้อย่างเต็มที่ บางส่วนอยู่ระหว่างดำเนินการ บางส่วนพัฒนาเพื่อใช้งานเฉพาะหน้า บางส่วนยังไม่มียังงบประมาณ และบางส่วนมีข้อขัดข้องในการบูรณาการข้อมูลร่วมกันหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้มีผลต่อการนำเทคโนโลยีหรือข้อมูลไปใช้ประโยชน์และการพัฒนาในส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องต่อไป หากการพัฒนาขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ ทั้งระบบ มีการกำกับดูแลให้เป็นไปตามแผน มีระบบการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ก็จะทำให้การพัฒนา มีความสมบูรณ์ เป็นรูปธรรม และเป็นมาตรฐานเดียวกัน

การศึกษานี้ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา ดังนี้

(๑) ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ

๑) การพัฒนาหรือจัดหาระบบ/โปรแกรม หรือ Application เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ และด้านการสนับสนุนงานคดีพิเศษทั้งระบบอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งแนวทางจากการศึกษานี้ อาจเป็นส่วนหนึ่งที่ต้องพิจารณาความเป็นไปได้ โดยการศึกษา ค้นคว้า วิจัย การนำเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงนวัตกรรมต่าง ๆ ที่มีความสอดคล้องและเหมาะสม มาปรับใช้กับการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดอย่างต่อเนื่อง และแสวงหาความร่วมมือในวงกว้างจากประชาชนที่เป็นเครือข่ายในรูปแบบ Social networking

๒) การจัดทำและ/หรือพัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ ระบบฐานข้อมูลใดมีอยู่แล้ว แต่หากข้อมูลยังไม่สมบูรณ์ หรือไม่ในปัจจุบัน หรือมีข้อขัดข้องในเรื่องเทคโนโลยี ต้องเร่งดำเนินการให้ครบถ้วนสมบูรณ์และเป็นมาตรฐานเดียวกัน พร้อมนำไปใช้ประโยชน์ตามภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และการจัดทำระบบฐานข้อมูล เพื่อสนับสนุนงานคดีพิเศษ เช่น ฐานข้อมูลคดีพิเศษ (สารบบคดีพิเศษ) ฐานข้อมูลสำนวนการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ ฐานข้อมูลอาชญากรในคดีพิเศษ ฐานข้อมูลที่ปรึกษาคดีพิเศษ และฐานข้อมูลผู้เชี่ยวชาญของกรมสอบสวนคดีพิเศษ เป็นต้น ให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์พร้อมนำไปใช้ประโยชน์ได้เสมอเช่นกัน

๓) การพัฒนาสถานที่ปฏิบัติหน้าที่ และห้องสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษให้มีความสอดคล้องกับยุคชีวิตวิถีใหม่ โดยมีการใช้ระบบ Forensic Interview ที่มีการบันทึกการสอบปากคำ มีสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง สามารถวิเคราะห์การสอบปากคำและสอบสวนผ่านห้องกระจกได้ เพื่อการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้ต้องหาตามหลักพฤติกรรมศาสตร์โดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ให้มีความพร้อมและเหมาะสมสำหรับการปฏิบัติงาน รวมทั้งนำมาตรการป้องกันและควบคุมการระบาดของไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข มาใช้เป็นแนวปฏิบัติโดยเคร่งครัด และประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

๔) การบูรณาการข้อมูลหรือเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรมสรรพากร กรมศุลกากร กรมสรรพสามิต และสำนักงานประกันสังคม เป็นต้น และนอกจากนั้น ควรขยายความร่วมมือและการบูรณาการข้อมูลร่วมกับหน่วยงานสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งหน่วยงานที่มีองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐ องค์กรอิสระ องค์กรมหาชน องค์กรภาคเอกชน หรือองค์กรสาธารณะประโยชน์ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๕) การพัฒนาเว็บไซต์กรมสอบสวนคดีพิเศษ ให้ทันสมัยเป็นสากล น่าเชื่อถือ และน่าสนใจที่จะเข้าไปค้นคว้า รวมทั้งมีความปลอดภัยที่จะเข้าใช้งานในระบบต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องมีผู้ดูแลเว็บไซต์ (website administrator) ที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง มีความเข้าใจในงานด้านคดี งานสนับสนุน และด้านประชาสัมพันธ์ ซึ่งต้องมีการประสานข้อมูลกับโฆษกของกรมสอบสวนคดีพิเศษอย่างใกล้ชิด และในเว็บไซด์จะต้องมีโปรแกรมหรือสร้าง Application ที่จำเป็นสำหรับการอำนวยความสะดวกให้กับผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการปฏิบัติภารกิจตามอำนาจหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

(๒) การพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้มีทักษะดิจิทัล

๑) การเร่งพัฒนาความรู้และทักษะของบุคลากรแบบสหวิชาชีพ รวมถึงสร้างและพัฒนากรอบความคิด (Mindset) ให้กับบุคลากรทุกระดับให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษที่ต้องพัฒนาทักษะดิจิทัลเพื่อการสืบสวนสอบสวนให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะในด้านการเข้าถึง เก็บรวบรวม ตรวจสอบ และวิเคราะห์ “พยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์”

๒) การพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งรูปแบบและวิธีการพัฒนาบุคลากร ให้เป็นผู้มีทักษะดิจิทัลตามความจำเป็นของภารกิจของกรมสอบสวนคดีพิเศษอย่างทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิต และการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ได้อย่างเท่าทัน

๓) การพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสืบสวนสอบสวน ซึ่งจำเป็นต้องมีการระดมสมองและแสวงหาความรู้และนวัตกรรมต่าง ๆ อย่าง

ต่อเนื่อง รวมทั้งจะต้องมีการคาดการณ์ถึงอาชญากรรมที่อาจจะเกิดขึ้นไว้ล่วงหน้า เพื่อกำหนดแผนงาน มาตรการ จัดสรรกำลังคนและอุปกรณ์ให้พร้อมรองรับสถานการณ์ต่าง ๆ ให้มากที่สุด

(๓) การพัฒนากฎหมาย/ข้อบังคับ/ระเบียบที่เกี่ยวข้องให้สามารถรองรับการสืบสวนสอบสวน คดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่

กรมสอบสวนคดีพิเศษ ควรพิจารณาพัฒนากฎหมาย/ข้อบังคับ/ระเบียบให้สามารถรองรับ การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ โดยอาจพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา และพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ หรือการออกข้อบังคับคณะกรรมการ คดีพิเศษ ตามมาตรา ๒๓ วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษฯ หรือออกระเบียบรองรับ การปฏิบัติงานสืบสวนสอบสวน ดังนี้

๑) การให้อำนาจพนักงานสอบสวนคดีพิเศษสามารถสอบสวนปากคำพยานผ่านระบบ ออนไลน์ (Video Conference & Collaboration) ที่มีระบบการบันทึกภาพและเสียงแทนการบันทึกถ้อยคำ ได้ โดยที่พยานบุคคลไม่จำเป็นต้องอยู่ต่อหน้าได้ แต่อาจมีประจักษ์พยานรับรองในการสอบปากคำ เพื่อ ป้องกันข้อร้องเรียน และข้อโต้แย้งในการรับฟังพยานบุคคลปากนั้น ๆ

๒) การให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษที่ได้รับมอบหมาย (แม้ไม่มีชื่อ อยู่ในคำสั่งแต่งตั้งเป็นคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ) สามารถทำการแทนกันได้เพื่อให้การสืบสวนสอบสวน คดีพิเศษมีความสอดคล้องกับในยุควิถีชีวิตใหม่ (New normal) ที่มีผู้ต้องหา พยาน อยู่ในพื้นที่ต่างจังหวัดและ อาจไม่สะดวกที่จะเดินทางเข้ามากรมสอบสวนคดีพิเศษส่วนกลาง โดยกำหนดให้ศูนย์ปฏิบัติการคดีพิเศษเขต พื้นที่ต่างๆ ทั้ง ๑๐ ศูนย์ สามารถทำการสืบสวนสอบสวนแทนหรือปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนการทำงานของกอง คดีในส่วนกลางได้ เช่น การสอบปากคำผู้กล่าวหา ผู้เสียหาย พยาน ผู้ต้องหา ที่อยู่ในพื้นที่ต่างจังหวัด โดยให้ กองคดีต่าง ๆ ออกหมายเรียกผู้กล่าวหา ผู้ต้องหา พยาน ที่อยู่ในพื้นที่ต่างจังหวัด ให้มาให้ถ้อยคำ ณ ศูนย์ ปฏิบัติการคดีพิเศษเขตพื้นที่ต่าง ๆ หรืออาจจะเป็นการสอบปากคำพยานต่อหน้าพนักงานสอบสวนพิเศษหรือ เจ้าหน้าที่คดีพิเศษประจำศูนย์ปฏิบัติการคดีพิเศษเขตพื้นที่ที่ได้รับมอบหมาย ผ่านระบบออนไลน์ (Video Conference & Collaboration) ที่มีพนักงานสอบสวนคดีพิเศษที่เป็นคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษใน คดีพิเศษนั้น ๆ เข้าร่วมผ่านระบบออนไลน์ดังกล่าวด้วย

๓) การนำ Google Form มาใช้ในการให้ข้อมูลของผู้เสียหาย หรือการเก็บรวบรวม ข้อมูลจากผู้เสียหาย หรือพยาน ซึ่งต้องมีมาตรการป้องกันข้อมูลรั่วไหล เพื่อรองรับการสืบสวนสอบสวน คดีพิเศษในยุควิถีชีวิตใหม่ (New normal) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔) การให้การประชุมคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษนัดแรก และการให้คำปรึกษา ผ่าน ระบบออนไลน์ (Video Conference & Collaboration) ดำเนินการได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ด้วยการ ปรับปรุงระเบียบกระทรวงยุติธรรม และคำสั่งกรมสอบสวนคดีพิเศษที่เกี่ยวข้องๆ พร้อมทั้งพัฒนาหรือจัดหา โปรแกรมเพื่อบันทึกการให้คำปรึกษา และบันทึกการประชุมอัตโนมัติผ่านระบบเสียง ทั้งนี้ ควรพิจารณา เปรียบเทียบและปรับใช้ให้สอดคล้องกับร่างพระราชบัญญัติปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.... ซึ่งอยู่ ระหว่างขั้นรับฟังความเห็น (public hearing)

๕) การให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษสามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลข่าวสาร ส่วนบุคคล ทั้งในการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษและการป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดด้วย เช่น การ ดำเนินการเรื่องการข่าว I-BASE การร้องทุกข์กล่าวโทษ และการตรวจสอบข้อเท็จจริง เป็นต้น โดยให้ปฏิบัติ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ และกำหนดบทลงโทษ ผู้ที่มีเจตนาฝ่าฝืนไม่ให้ความร่วมมืออย่างเด็ดขาด รวมทั้งให้สามารถนำมาตราการดังกล่าวมาใช้ในชั้นสืบสวน

รวบรวมเอกสาร หลักฐาน และการแฝงตัว และกำหนดกรอบแนวทางในการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน เพื่อให้มีผลบังคับการปฏิบัติให้เกิดผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนากฎหมายดังกล่าว ควรคำนึงถึงลำดับศักดิ์ของกฎหมายที่เท่ากับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษสามารถปฏิบัติหน้าที่สืบสวนสอบสวนได้โดยไม่มีข้อร้องเรียน หรือข้อโต้แย้งทางกฎหมาย

(๕) การปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานและการบริการของกรมสอบสวนคดีพิเศษไปสู่ระบบดิจิทัล

กรมสอบสวนคดีพิเศษ ควรจัดทำแผนการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในภาพรวมทั้งระบบ และขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กันในทุกกระบวนการ/ขั้นตอนการปฏิบัติงานทั้งในภารกิจด้านสืบสวนสอบสวน และภารกิจด้านงานสนับสนุนงานคดีพิเศษ เพื่อให้สอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานและการบริการของกรมสอบสวนคดีพิเศษไปสู่ระบบดิจิทัลตามแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง)

ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษดังกล่าวนี้ ควรมีการทำประชาพิจารณ์ เพื่อให้ได้ข้อสรุปแนวความคิดซึ่งเป็นแนวทางที่เป็นที่ยอมรับ อันจะทำให้การขับเคลื่อนสู่การพัฒนาแนวทาง ควบคุมการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ และนิติวิธี ที่เหมาะสม รวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรมเท่าทันการปรับกระบวนการทัศนการทำงานในแนวใหม่ต่อไป

บทที่ ๑

บทนำ

ในบทนี้ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอบเขตของการศึกษา กรอบแนวคิดในการศึกษา ระเบียบวิธีการศึกษา นิยามศัพท์ และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“ชีวิตวิถีใหม่” หรือ New normal ของหลากหลายสาขาอาชีพในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) และยุคหลังการแพร่ระบาดดังกล่าวผ่านพ้นไป ที่แต่เดิมเป็นสิ่งที่ไม่ปกติ ผู้คนไม่คุ้นเคย ไม่ใช่มาตรฐาน ในการดำเนินชีวิต ต่อมาเกิดเหตุหรือเกิดวิกฤติบางอย่าง โดยเฉพาะการแพร่ระบาดของโควิด - ๑๙ จึงทำให้วิถีชีวิตมีการเปลี่ยนแปลง และทำให้สถานการณ์นั้น กลายเป็นสิ่งที่ปกติและเป็นมาตรฐาน ที่เรียกว่า New normal ซึ่งกรมสอบคดีพิเศษควรจะได้มีการศึกษากันอย่างละเอียด เพราะการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรกรมสอบสวนคดีพิเศษย่อมได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด - ๑๙ ที่มีความเสี่ยงและอาจมีอันตรายถึงแก่ชีวิตได้

Future Tales Lab by MQDC ศูนย์วิจัยอนาคตศึกษาแห่งแรกในภูมิภาคอาเซียนที่ทำการศึกษาวិเคราะห์ เพื่อสร้างอนาคตที่ดีให้กับมนุษยชาติ ภายใต้บริษัทแมกโนเลีย ควอลิตี้ ดีเวล็อปเม้นต์ คอร์ปอเรชั่น ได้นำเสนอ “๑๐ ประเด็น Next Normal ของอนาคตคนเมือง หลังฟื้นวิกฤต COVID - 19 จะเป็นอย่างไร” ซึ่งสังคมไทยควรจะต้องรับ ทั้งในแง่มุมมองพฤติกรรมการใช้ชีวิต การอยู่อาศัย เทคโนโลยี การเดินทาง และการดูแลสุขภาพ ตลอดจนแนวโน้มของนโยบายของรัฐบาล ประกอบด้วย^๑

(๑) **Social Structure** โครงสร้างทางสังคมใหม่ ๆ ที่จะมีการออกกฎหมายที่ใช้ร่วมกันทั่วโลกเป็นกฎหมายเดียวกันที่ช่วยในเรื่องสุขภาพและความปลอดภัย รวมถึงการเข้ามาของเทคโนโลยี IoT Infrastructure ที่ประชาชนจะให้ความสำคัญต่อสุขภาพและความเป็นอยู่มากยิ่งขึ้น โดยจะยอมให้ข้อมูลส่วนตัวเพื่อที่จะปกป้องสุขภาพ และทรัพย์สินของตัวเองและครอบครัวมากยิ่งขึ้น

(๒) **Resilience & Agile by Force** ความร่วมมือระหว่างองค์กรและอุตสาหกรรมจะมีมากขึ้น รัฐและองค์กรธุรกิจสามารถใช้โอกาสนี้ในการจัดการเรียนผ่านออนไลน์ฟรีให้กับแรงงาน หรือการกำหนดระเบียบการทำงานที่ลดการใช้ทรัพยากรได้มากขึ้น

(๓) **Global Emotional Crisis & Touchless Society** ปฏิสัมพันธ์ทางกายภาพมีระยะห่างกันออกไปเรื่อย ๆ จากเดิมที่มีวิธีการทักทายแบบจับมือหรือกอด แต่ด้วยสถานการณ์นี้ทำให้ไม่สามารถทำได้ ส่งผลต่ออารมณ์ ความใส่ใจ และความหวังในอนาคต อย่างร้ายงานที่นิยม Co-Working Space ก็อาจจะมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบ Sharing Space with Boundary หรือมีการแบ่งแยกพื้นที่ของตัวเองมากขึ้น และการออกแบบพื้นที่บริการแบบไม่ต้องสัมผัส แต่ใช้ voice recognition หรือ AR แทน

^๑ <https://www.posttoday.com/life/work-life-balance/623097>, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓

(๔) **Public Space/Indoor Technology with Health Factor** ศูนย์การค้าจะต้องมีการวางแผนรับมือ และสร้างเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ใช้บริการรู้สึกถึงความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น การวางระบบฆ่าเชื้อสำคัญเหมือนการวางระบบแอร์ น้ำ ไฟ มีการกำหนดมาตรฐานระบบ clean air quality ในอาคาร

(๕) **Prioritizing Space over Convenience** วิถีคิดในการซื้อที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคจะเปลี่ยนไป เมื่อสามารถทำงานที่บ้านได้อาจจะไม่จำเป็นต้องเดินทางทุกวัน จึงส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกที่อยู่อาศัยโดยอาจปรับเปลี่ยนเป็นบ้านนอกเมือง แต่มีพื้นที่มากขึ้น หรือพักอาศัยบ้านพักตากอากาศประจำแทน

(๖) **Everything at Home** สถานการณ์นี้ทำให้วิถีชีวิตของประชาชนเปลี่ยนไป เริ่มคุ้นชินกับการอาศัย ทำงาน และทำกิจกรรมต่าง ๆ อยู่ภายในที่พักอาศัยของตนเอง ส่งผลต่อความต้องการที่พักอาศัยที่อาจจะเปลี่ยนไป และต้องการมีพื้นที่ที่สามารถทำอะไรได้หลายหลากมากยิ่งขึ้น

(๗) **Proactive Health care Platform** แพลตฟอร์มการดูแลสุขภาพและการป้องกันความเจ็บป่วยจะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น โครงสร้างพื้นฐานของเมือง และสถานที่ต่าง ๆ จะต้องให้บริการและแพลตฟอร์มสุขภาพและสุขภาพจิตเป็นบริการพื้นฐาน

(๘) **Last mile & next hour logistic** ด้วยพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลง จะทำให้ระบบการขนส่งระยะสั้น และการจัดส่งแบบรวดเร็ว จะเป็นที่ต้องการ และมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น

(๙) **Wearable Device – Prioritizing Health & Safety over Privacy** ผู้บริโภคจะยอมให้ข้อมูลส่วนตัวเพื่อแลกกับความปลอดภัยที่มีมากยิ่งขึ้น เช่น การพัฒนาแอปพลิเคชันที่เจาะลึกถึงข้อมูลให้สามารถดูได้ว่าสถานที่ใด มีความเสี่ยงมากน้อยแค่ไหน ซึ่งจะเป็นเรื่องความปลอดภัย และความเป็นส่วนตัว

(๑๐) **Super Food & Food Supply Chain Transparency to Personal Food Supply** ผู้บริโภคจะเริ่มหันมาให้ความสำคัญกับการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ ต้องการความมั่นใจมากขึ้นว่า สินค้าที่จะนำมาปรุงอาหารต้องมีมาตรฐาน ปลอดภัย และมีความสะอาด

จาก ๑๐ ประเด็นดังกล่าวนี้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ขับเคลื่อนให้ประชาชนต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ชีวิต การอยู่อาศัย เทคโนโลยี การเดินทาง และการดูแลสุขภาพ ตลอดจนขับเคลื่อนให้การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็วขึ้น ในขณะที่เดียวกันการปรับเปลี่ยนและพัฒนาดังกล่าว ก็ได้ก่อให้เกิดอาชญากรรมที่มีลักษณะและรูปแบบอันเนื่องจากการพัฒนาดังกล่าว ซึ่งจากการสำรวจพบว่า อาชญากรรมทางไซเบอร์ทั่วโลกในเดือนมีนาคม ๒๕๖๓ เพิ่มขึ้นถึง ๓๗ % เมื่อเทียบกับเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ องค์กรและธุรกิจที่ work from home ถูกโจมตีทางไซเบอร์เพิ่มสูงขึ้นกว่า ๑๒๗% และคาดว่า อาชญากรรมทางไซเบอร์ทั่วโลกจะสร้างความเสียหายมากกว่า ๖ ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๔

สำหรับประเทศไทย ตัวอย่างการดำเนินการของกองคดีธุรกิจการเงินนอกระบบ กรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งมีหน้าที่ด้านการป้องกัน การปราบปราม การสืบสวน และการสอบสวนคดีพิเศษเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด พบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ มีเรื่องการตรวจสอบ จำนวน ๖ เรื่อง เรื่องการสืบสวน จำนวน ๒๓ เรื่อง และคดีพิเศษ จำนวน ๕ เรื่อง แต่ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ มีเรื่องการตรวจสอบ จำนวน ๕ เรื่อง เรื่องการสืบสวน จำนวน ๕๒ เรื่อง และคดีพิเศษ จำนวน ๑๔ เรื่อง^๒ จะเห็นได้ว่า คดีความผิดเกี่ยวกับธุรกิจการเงินนอกระบบตามพระราชกำหนดการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๖๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งเป็นคดีความผิดตามท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวน คดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่นำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ มีเรื่อง การสืบสวนและคดีพิเศษ จำนวนมากขึ้นมากกว่า ๑๐๐%

^๒ กองคดีธุรกิจการเงินนอกระบบ กรมสอบสวนคดีพิเศษ. ธันวาคม ๒๕๖๓

ขณะเดียวกันได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการรักษาความปลอดภัยมั่นคงไซเบอร์ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อให้องค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะองค์กรที่อยู่ในกลุ่มโครงสร้างพื้นฐานสำคัญทางสารสนเทศให้ความสำคัญต่อการจัดระบบรักษาความปลอดภัยทางไซเบอร์ และการดูแลความปลอดภัยข้อมูลซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศ^๓

สถานการณ์ดังกล่าวย่อมมีผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษทั้งในเรื่องสวัสดิภาพของบุคลากร ในกรณีที่จะต้องไปปฏิบัติหน้าที่สืบสวนสอบสวนบุคคลซึ่งเป็น “กลุ่มเสี่ยง” ที่มีอาจหลีกเลี่ยงการสัมผัส หรือการสอบปากคำเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงแห่งคดีที่ต้องมีการพูดคุยกัน เป็นเวลานาน และยังคงต้องมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และกับครอบครัว จึงอาจทำให้เกิดการแพร่กระจายต่อไป และที่สำคัญยิ่ง แนวโน้มดังกล่าวย่อมกระทบต่อลักษณะและรูปแบบของอาชญากรรม

สถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) จึงเป็นเหตุปัจจัยเร่งที่ประชาชนต้องนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินชีวิต การศึกษา การเงินการธนาคาร การสาธารณสุข และการทำธุรกรรมต่าง ๆ ในขณะที่การอำนวยความสะดวก ซึ่งหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายก็ต้องนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้สามารถรองรับสถานการณ์อาชญากรรมในยุคชีวิตวิถีใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ กรมสอบสวนคดีพิเศษจึงควรศึกษาแนวโน้มดังกล่าวว่าจะมีผลกระทบต่ออาชญากรรมที่เป็นภารกิจของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งจะต้องปรับเปลี่ยนวิถีปฏิบัติอย่างไรบ้าง เพื่อให้สอดคล้องกับอาชญากรรมในยุคชีวิตวิถีใหม่ที่จะเกิดขึ้น และเพื่อให้กรมสอบสวนคดีพิเศษสามารถปฏิบัติหน้าที่รองรับสถานการณ์อาชญากรรมที่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและวิธีการกระทำความผิดในยุคชีวิตวิถีใหม่ได้อย่างเท่าทัน

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาผลกระทบจากสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ทั้งในภารกิจด้านการสืบสวนสอบสวน และภารกิจด้านการสนับสนุน รวมทั้งแนวโน้มของอาชญากรรมที่เป็นคดีพิเศษที่อาจเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New normal)

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ให้สามารถรองรับสถานการณ์อาชญากรรมที่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและวิธีการกระทำความผิดในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ได้อย่างปลอดภัยและเท่าทัน

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติภารกิจด้านการสืบสวนสอบสวน และภารกิจด้านการสนับสนุนงานคดีพิเศษ

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๓.๑ ผลกระทบจากสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) และแนวโน้มของอาชญากรรมตามอำนาจหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษที่อาจเกิดขึ้น อันเนื่องมาจากสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New normal)

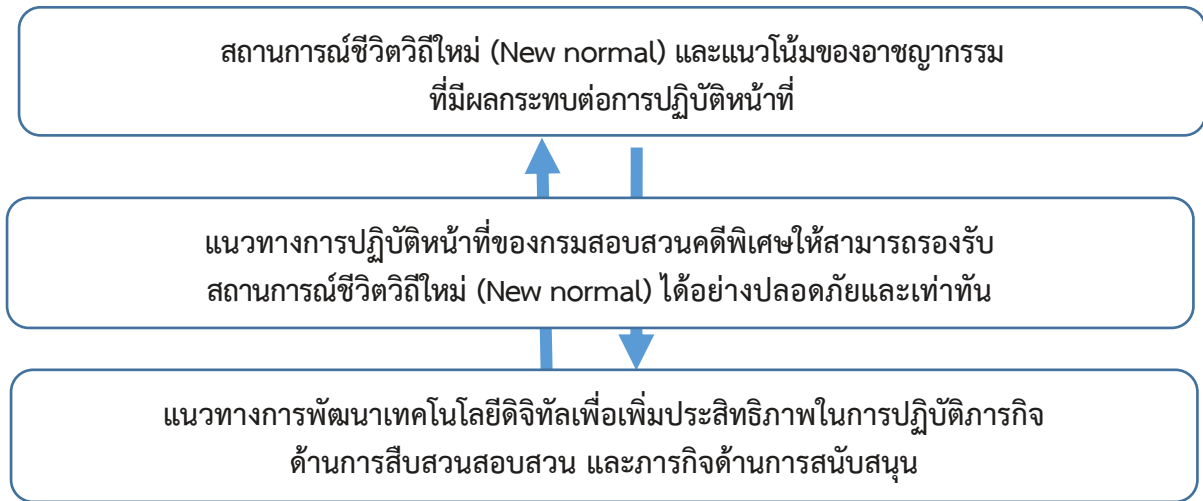
๑.๓.๒ การปฏิบัติหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ที่มีประสิทธิภาพและปลอดภัย เช่น การปฏิบัติหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนตามมาตรการ Social Distance กลไกในการปฏิบัติหน้าที่แบบ Work from home และการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นต้น

๑.๓.๓ แนวทางการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ทั้งในภารกิจด้านการสืบสวนสอบสวนและการสนับสนุน เช่น การรับเรื่องร้องทุกข์/กล่าวโทษ ออนไลน์ หรือผ่าน Application หรือการฝึกอบรมออนไลน์ เป็นต้น

^๓ <https://www.thebangkokinsight.com/344055/>, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓

๑.๔ กรอบแนวคิดในการศึกษา

กรอบแนวคิดในการศึกษา ตามภาพที่ ๑.๑

ภาพที่ ๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๑.๕ ระเบียบวิธีการศึกษา

๑.๕.๑ การแต่งตั้งคณะกรรมการ

การศึกษานี้ ดำเนินการโดยคณะกรรมการดำเนินการศึกษา เรื่อง การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในบริบทอาชญากรรมในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ประกอบด้วย ผู้อำนวยการกองคดีเทคโนโลยีและสารสนเทศ ผู้อำนวยการกองเทคโนโลยีและศูนย์ข้อมูลการตรวจสอบ ผู้อำนวยการกองนโยบายและยุทธศาสตร์ ผู้อำนวยการกองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ ผู้อำนวยการกองบริหารคดีพิเศษ และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ โดยมีบุคลากรส่วนพัฒนาระบบงานสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ กองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ เป็นเลขานุการคณะกรรมการ

๑.๕.๒ วิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาดูเอกสาร (Content Analysis) ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตวิถีใหม่ (New normal) และแนวโน้มที่อาจจะเกิดขึ้น รวมทั้งข้อกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และหนังสือเวียนที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการออกแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรกรมสอบสวนคดีพิเศษผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เป็นกลุ่มเป้าหมาย และจัดประชุมกลุ่มเจาะจง (Focus Group)/การรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานในสังกัดในรูปแบบอื่น เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลหรือรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานในสังกัด อันจะทำให้ได้ผลการศึกษามีความน่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบสอบสวนคดีพิเศษ

๑.๕.๓ การดำเนินการศึกษา

(๑) การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาวិเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

(๒) การเก็บข้อมูลและประมวลผลจากแบบสอบถามปลายเปิดจากบุคลากรกรมสอบสวนคดีพิเศษผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เป็นกลุ่มเป้าหมาย

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

กิจกรรม	ปีงบประมาณ พุทธศักราช ๒๕๖๓ – มีนาคม ๒๕๖๔											
	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	
๗. ปรับปรุงร่างรายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์												
๘. จัดทำรายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ พร้อมข้อเสนอแนะเสนอต่อผู้บริหารกรมสอบสวนคดีพิเศษ และขออนุมัติเผยแพร่ผลการศึกษา												

๑.๖ นิยามศัพท์

คดีพิเศษ หมายถึง คดีความผิดทางอาญาตามมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งจะต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนตามพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยหลัก ๆ ประกอบด้วย คดีความผิดทางอาญาดังต่อไปนี้

(๑) คดีความผิดทางอาญาตามกฎหมายที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ และที่กำหนดในกฎกระทรวงโดยการเสนอแนะของคณะกรรมการคดีพิเศษ โดยคดีความผิดดังกล่าวจะต้องมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง (๑) (ก) – (จ)

(๒) คดีความผิดทางอาญาอื่น นอกจาก (๑) ตามที่คณะกรรมการคดีพิเศษมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของคณะกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

(๓) คดีความผิดทางอาญาที่มีการกระทำอันเป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทและบทใดบทหนึ่งจะต้องดำเนินการโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ หรือคดีที่มีการกระทำผิดหลายเรื่องต่อเนื่องหรือเกี่ยวพันกัน และความผิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะต้องดำเนินการ โดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗

การสืบสวน หมายถึง กระบวนการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๑๐)

การสอบสวน หมายถึง กระบวนการรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด หรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา และเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๑๑)

การสอบสวนคดีพิเศษ หมายถึง การสอบสวนคดีความผิดทางอาญาตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๑ (พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๓)

ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) หมายถึง วิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปหลังจากที่มนุษย์ต้องปรับและจัดระเบียบการดำรงชีวิตเพื่อรับมือการแพร่ระบาดของครั้งใหญ่ของ COVID - 19 ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวเป็นปัจจัยเร่งทำให้มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น เกิดรูปแบบ

การดำเนินชีวิตใหม่ที่แตกต่างจากอดีต อันมีผลกระทบต่อการบริหารจัดการภาครัฐ รวมถึงการอำนวยความสะดวกที่ตรงเร่งพัฒนาให้เท่าทันต่อการพัฒนาดิจิทัลและการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง^๔ (Internet of Things: IoT) หมายถึง วัตถุ อุปกรณ์ พาหนะ สิ่งของ เครื่องใช้ และสิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตอื่น ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยมีการฝังตัวของวงจรรีเลย์ทรอนิกส์ ซอฟต์แวร์ เซ็นเซอร์ และการเชื่อมต่อกับเครือข่าย ซึ่งวัตถุสิ่งของเหล่านี้ สามารถเก็บบันทึกและแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้ อีกทั้ง สามารถรับรู้สภาพแวดล้อมและถูกควบคุมได้จากระยะไกล ผ่านโครงสร้างพื้นฐานการเชื่อมต่อเข้ากับสมาร์ตโฟนเท่านั้น แต่ IoT สามารถประยุกต์ใช้กับอุปกรณ์ทุกอย่างที่ถูกออกแบบมาให้เชื่อมโยงกันได้บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อที่จะสามารถสื่อสารกันได้

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๗.๑ เพื่อคาดการณ์ผลกระทบ และแนวโน้มของอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ทั้งในภารกิจด้านการสืบสวนสอบสวน และภารกิจด้านการสนับสนุน

๑.๗.๒ กรมสอบสวนคดีพิเศษมีแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ที่สามารถรองรับสถานการณ์อาชญากรรมในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ได้อย่างปลอดภัยและเท่าทัน

๑.๗.๓ กรมสอบสวนคดีพิเศษมีแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติภารกิจด้านการสืบสวนสอบสวน และภารกิจด้านการสนับสนุน

^๔ เอกสาร "ขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 ด้วยอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง" NECTEC <https://www.slideshare.net/PanitaPongpaibool1/driving-thailand-40-with-internet-of-things-67921694>.

บทที่ ๒

แนวคิดและทฤษฎี กฎหมาย และแนวปฏิบัติหรือผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ประกอบด้วย แนวคิดและทฤษฎี กฎหมาย และแนวปฏิบัติในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID – 19) ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ทั้งในประเทศและต่างประเทศ หรือผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ การบริหารงานยุติธรรม^๕

ตามนิยามที่พระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๓ กำหนดว่าการบริหารงานยุติธรรม หมายถึง การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการในการอำนวยความยุติธรรม การป้องกันและแก้ไขปัญหอาชญากรรม การคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้กับประชาชน การบังคับตามกฎหมายและการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน แต่ไม่รวมถึงอำนาจอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาล และการดำเนินการของหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ

จากนิยามดังกล่าว การดำเนินการต่าง ๆ ต้องกระทำโดยบุคลากรและองค์กรที่มีหน้าที่ในการบริหารงานยุติธรรม เช่น พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล เป็นต้น ดังนั้น การบริหารงานยุติธรรมไทยในยุค ๔.๐ โดยทั่วไปแล้วจึงหมายถึงกระบวนการบริหารจัดการอำนวยความยุติธรรม ในช่วงตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ เป็นต้นมา ซึ่งองค์กรต่าง ๆ ในระบบงานยุติธรรมต้องอาศัยความร่วมมือประสานงานกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน หากปล่อยให้เป็นที่ของระบบงานยุติธรรมโดยลำพังย่อมไม่สามารถประสบผลสำเร็จได้เท่าที่ควร แต่เมื่อพิจารณาจากนโยบายของรัฐที่ต้องการผลักดันเศรษฐกิจของไทยเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจดิจิทัลย่อมส่งผลกระทบต่อการบริหารงานยุติธรรมไทย

ปัจจัยบางประการ ที่บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมจะต้องปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายใหม่ ๆ ดังนี้

(๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๗ กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต หรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน แสดงให้เห็นว่ายิ่งกฎหมายใหม่ออกมาหลายฉบับมีขั้นตอนยุ่งยากซับซ้อน ยากแก่การเข้าใจ จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ตัวบทกฎหมายไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ไม่มีการปรับปรุงอัตราโทษ รวมทั้งผู้บังคับใช้กฎหมายและประชาชนจำนวนไม่น้อยไม่ทราบความเปลี่ยนแปลง เกี่ยวกับกฎหมายใหม่ ๆ หรือกฎหมายที่มีการปรับปรุงแก้ไข

^๕ ประภาพรรัตน์ สุขดิษฐ์. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมสู่ยุคไทยแลนด์ ๔.๐. สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี (วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๑)

(๒) ประเทศไทยใช้ประมวลกฎหมายเป็นหลักในการประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง และปริมาณคดีมีจำนวนมาก ดังนั้นหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมจึงนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ เช่น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การเจรจาต่อรอง และอนุญาโตตุลาการเพื่อแก้ปัญหาคดีล้นศาล ผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ลดระยะเวลาและค่าใช้จ่ายของภาครัฐและประชาชน อย่างไรก็ตาม การนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ในสังคมไทยนั้น แม้จะได้มีการนำมาใช้อย่างแพร่หลายแล้วนั้น หากแต่ในการดำเนินงานควรทำการประเมินผลการดำเนินงานในแต่ละมาตรการเพื่อให้ทราบปัญหาอุปสรรค จุดเด่นและข้อจำกัดในการนำมาตราการนั้น ๆ มาใช้

(๓) การนำเครื่องมือเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์มาใช้ในระบบยุติธรรม เนื่องด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง หน่วยงานต่าง ๆ ได้มีการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมเข้ามาใช้ในหน่วยงาน แต่ด้วยข้อจำกัดทั้งงบประมาณสนับสนุน การพัฒนาบุคลากรให้ใช้เทคโนโลยีไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นความท้าทายที่สำคัญมีดังนี้

๑) กระบวนการทำงานเน้นความเป็นสหวิทยาการมากขึ้น กล่าวคือ ใช้การบูรณาการและแก้ไขปัญหาด้วยองค์ความรู้หลากหลายสาขาวิชา มีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ลดการออกกฎหมายที่ไม่จำเป็น

๒) นำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมให้มากขึ้น เนื่องจากคดีที่ศาลมีปริมาณมาก บางคดีใช้ระยะเวลานาน กระบวนการยุติธรรมทางเลือกจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะทำให้ข้อพิพาทระงับได้โดยคู่กรณีพึงพอใจทั้งสองฝ่าย ลดปริมาณคดี ลดระยะเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี

๓) รัฐควรสนับสนุนงบประมาณโดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบงานที่ต้องใช้อุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ที่เชื่อมต่อกับระบบอินเทอร์เน็ต

๒.๑.๒ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒

รัฐบาลได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี โดยใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ เป็นกลไกขับเคลื่อน เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ได้กำหนดเป้าหมายและแนวทางสำคัญ ออกเป็น ๑๐ ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคงและยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย

ยุทธศาสตร์ที่ ๗ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์

ยุทธศาสตร์ที่ ๘ การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ ๙ การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ ๑๐ ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา

ทั้งนี้ ๑๐ ยุทธศาสตร์ดังกล่าว เป็นเป้าหมายและกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยยุทธศาสตร์ที่ ๖ มีเป้าหมายสู่ระบบบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย โปร่งใส ตรวจสอบได้ กระจายอำนาจและมีส่วนร่วมจากประชาชน ด้วยการเพิ่มระบบดิจิทัลในการ

ให้บริการ ปัญหาคอร์รัปชันลดลง อันดับความยากง่ายในการดำเนินธุรกิจในประเทศดีขึ้น โดยมีแนวทางสำคัญ ๆ ได้แก่ (๑) การปรับโครงสร้างอำนาจส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น และแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดิน (๒) การปฏิรูปการพัฒนาข้าราชการ (๓) การพัฒนาระบบยุติธรรมชุมชน และการให้ความช่วยเหลือประชาชน (๔) การปฏิรูปองค์กรในกระบวนการยุติธรรม และ (๕) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการให้บริการของภาครัฐ ซึ่งแนวทางนี้ กรมสอบสวนคดีพิเศษจะต้องพิจารณา กำหนดแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องและสามารถรองรับสถานการณ์อาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒

๒.๑.๓ นโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ และระบบราชการในบริบทไทยแลนด์ ๔.๐

นโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ คือ การเสริมสร้างความเข้มแข็งจากภายใน และเชื่อมโยงกับภาคนอก (ประชาคมโลก) ในรูปแบบพันธมิตรระหว่างประเทศและมาตรฐานสากลที่ประเทศไทยเข้าไปเกี่ยวข้อง โดยการเสริมสร้างความเข้มแข็งภายใน (Strength from Within) คือ การพัฒนาภายในประเทศ ๔ มิติ คือ การยกระดับ ศักยภาพและคุณค่าของมนุษย์ หรือการพัฒนาทุนมนุษย์ (Human Capital) สร้างสังคมที่อยู่ดีมีสุข การรักษาสິงแวดล้อม และการสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ โดยการให้บริการในรูปแบบดิจิทัล (Digital Service) ที่ประยุกต์ข้อมูลข่าวสาร (Information) กับเทคโนโลยี (Technology) เพื่อยกระดับการให้บริการต่อประชาชน การสร้างนวัตกรรมเพื่อสร้างความแตกต่าง เพื่อพัฒนาการให้บริการ (Innovation) รวมทั้งการทำงานในรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative Network) ที่เปิดโอกาสให้องค์กรภาครัฐ เอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ค้นหาแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกันในบริบทเชิงเครือข่าย ส่วนการเชื่อมโยงกับภายนอก (Connecting the World) คือ การดำเนินการสร้างสัมพันธ์ระหว่างประเทศในด้านต่าง ๆ ทั้งในระดับภูมิภาคอาเซียน และในระดับนานาชาติ รวมถึงการนำพันธมิตรระหว่างประเทศและมาตรฐานสากลมาเพิ่มศักยภาพและมูลค่าในการให้บริการประชาชน

นโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ ดังกล่าว ได้บูรณาการไปสู่ระบบราชการในบริบทไทยแลนด์ ๔.๐^๖ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ^๗ ได้อธิบายไว้ถึงการจะประสบความสำเร็จในการก้าวสู่ระบบราชการ ๔.๐ ไว้ว่าต้องอาศัยปัจจัยสำคัญอย่าง ๓ ประการ ได้แก่

ประการแรก การสานพลังระหว่างภาครัฐและภาคส่วนอื่น ๆ ในสังคม (Collaboration) กล่าวคือ เป็นการยกระดับการทำงานให้สูงขึ้นไปกว่าการประสานงานกัน (coordination) หรือทำงานด้วยกัน (cooperation) ไปสู่การร่วมมือกัน (collaboration) อย่างแท้จริง โดยจัดระบบให้มีการวางแผนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน มีการระดมและนำเอาทรัพยากรทุกชนิดเข้ามาแบ่งปันและใช้ประโยชน์ร่วมกัน มีการยอมรับความเสี่ยงและรับผิดชอบต่อผลสำเร็จที่เกิดขึ้นร่วมกัน เพื่อพัฒนาประเทศหรือแก้ปัญหาความต้องการของประชาชนที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้นจนไม่มีภาคส่วนใดในสังคมจะสามารถดำเนินการได้ลุล่วงด้วยตนเองโดยลำพังอีกต่อไป หรือเป็นการบริหารกิจการบ้านเมืองในรูปแบบของการเป็น “ประชารัฐ”

^๖ สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานบุคคล, สำนักงาน ก.พ., ระบบราชการไทยในบริบทไทยแลนด์ ๔.๐, (ม.ป.ท.: ม.ป.พ., ๒๕๖๐), ๔ “การปฏิรูประบบราชการไทย,” ออนไลน์ <http://www.ocsc.go.th/sites/default/files/document/thai-gov-system-context-thailand-4-0.pdf>, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

^๗ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, ระบบราชการ ๔.๐ ยึดหลักธรรมาภิบาลเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน, (ม.ป.ท.: ม.ป.พ., ๒๕๖๐), ๒ “ปัจจัยแห่งความสำเร็จของระบบราชการ ๔.๐,” สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓, https://www.opdc.go.th/uploads/files/2560/ThaiGov4.0_3.pdf.

ประการที่สอง การสร้างนวัตกรรม (Innovation) กล่าวคือ เป็นการคิดค้นและแสวงหาวิธีการ หรือผลลัพธ์ใหม่ ๆ ที่ส่งผลให้เกิดผลกระทบขนาดใหญ่เพื่อปรับปรุงและออกแบบการให้บริการสาธารณะและนโยบายสาธารณะให้สามารถตอบโจทย์ความท้าทายของประเทศหรือตอบสนองปัญหาความต้องการของประชาชนได้อย่างมีคุณภาพ ที่จะแปรผันไปตามสภาพแวดล้อมของการเปลี่ยนแปลง โดยอาศัยรูปแบบห้องปฏิบัติการ (GovLab/Public Sector Innovation Lab) และมีการใช้กระบวนการความคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ในลักษณะของการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้าใจและเข้าถึงความรู้สึกนึกคิด (Empathize) ก่อนจะสร้างจินตนาการ (Ideate) พัฒนาต้นแบบ (Prototype) ทำการทดสอบปฏิบัติจริงและขยายผลต่อไป

ประการที่สาม การปรับเข้าสู่ความเป็นดิจิทัล (Digitization/Digitalization) กล่าวคือ เป็นการผสมผสานกันระหว่างการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลผ่านระบบคลาวด์ (cloud computing) อุปกรณ์ประเภทสมาร์ตโฟนและเครื่องมือเพื่อการใช้งานร่วมกัน (collaboration tool) ทำให้สามารถติดต่อสื่อสารกันหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้แบบเรียลไทม์ (Real time) ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดและสามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่มีความซับซ้อนต่าง ๆ ได้ และช่วยให้บริการของทางราชการสามารถตอบสนองความคาดหวังของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการได้ในทุกเวลา ทุกสถานที่ ทุกอุปกรณ์และช่องทางได้อย่างมั่นคง ปลอดภัย และประหยัด

กรมสอบสวนคดีพิเศษในฐานะส่วนราชการจึงต้องดำเนินการตามนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ และระบบราชการในบริบทไทยแลนด์ ๔.๐ ดังกล่าว ซึ่งต้องการสานพลังระหว่างภาครัฐและภาคส่วนอื่น ๆ ในสังคม การสร้างนวัตกรรม และปรับปรุงองค์กรให้เป็นองค์กรดิจิทัล

๒.๑.๔ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมไทย

เมื่อวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๒ คณะรัฐมนตรีได้ประกาศใช้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ^๔

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เป็นแผนแม่บทหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลของประเทศ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ที่กำหนดทิศทาง การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ถือเป็นกรอบการพัฒนาระดับชาติด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ที่ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งหวังปฏิรูปประเทศไทยให้ทันต่อบริบทการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมไปสู่ยุคดิจิทัลตั้งแต่การเร่งวางรากฐานดิจิทัลของประเทศผ่านการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล การสร้างระบบเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมการขับเคลื่อนระบบ เศรษฐกิจและสังคม และใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมดิจิทัลอย่างเต็มศักยภาพ จนถึงการผลักดันให้ประเทศไทย เป็นประเทศในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว ที่สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสร้างมูลค่าและขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนในระยะยาว

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าว ประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน ดังนี้

^๔ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๔๗ ก ลงวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๒)

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลประสิทธิภาพสูง ให้ครอบคลุมทั่วประเทศ: เข้าถึง พร้อมใช้จ่ายได้

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล: ขับเคลื่อน New S-Curve เพิ่มศักยภาพสร้างธุรกิจ เพิ่มมูลค่า

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ สร้างสังคมคุณภาพด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล: สร้างการมีส่วนร่วม การใช้ประโยชน์อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล: โปร่งใส อำนาจความสะดวก รวดเร็ว เชื่อมโยง เป็นหนึ่งเดียว

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ พัฒนากำลังคนให้พร้อมเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล: สร้างคน สร้างงาน สร้างความเข้มแข็งจากภายใน

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ สร้างความเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล: กฎระเบียบทันสมัย เชื่อมมั่นในการลงทุน มีความมั่นคงปลอดภัย

เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและแผนระดับชาติดังกล่าวข้างต้น ดังนั้น กรมสอบสวนคดีพิเศษ จึงต้องดำเนินการตามยุทธศาสตร์ที่ ๔ - ๖ กล่าวคือ กรมสอบสวนคดีพิเศษต้องปรับเปลี่ยนสู่การหน่วยงาน ภาครัฐดิจิทัล ให้มีความโปร่งใส สามารถอำนวยความสะดวก รวดเร็ว และเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในลักษณะเป็นหนึ่ง ตามยุทธศาสตร์ที่ ๔ ซึ่งต้องพัฒนาบุคลากรให้พร้อมเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ซึ่งต้องสร้างคน สร้างงาน และสร้างความเข้มแข็งภายใน ตามยุทธศาสตร์ที่ ๕ และต้องสร้างความเชื่อมั่น ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งต้องมีการพัฒนา กฎระเบียบให้ทันสมัย สามารถรองรับสถานการณ์อาชญากรรม ในยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลอย่างเท่าทัน อันจะมีผลต่อการสร้างเชื่อมั่นในการลงทุน และความมั่นคง ปลอดภัยทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

สำหรับยุทธศาสตร์ที่ ๑ - ๓ เป็นยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งผลการพัฒนาและขับเคลื่อนดังกล่าว อาจมีผลกระทบทางบวกและผลกระทบทางลบ ต่อภารกิจหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ เช่น อาจเกิดคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่ผู้กระทำความผิดนำ เทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการกระทำความผิด หรือมีปริมาณคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่มีพยานหลักฐาน ที่เป็นเอกสารจำนวนมากที่ยากต่อการรวบรวมและทำให้การวิเคราะห์พยานหลักฐานประกอบการจัดทำ สำนวนการสอบสวนมีความยุ่งยากเพิ่มมากขึ้น เป็นต้น

ดังนั้น กรมสอบสวนคดีพิเศษจึงต้องดำเนินการตามยุทธศาสตร์ที่ ๔ - ๖ โดยเร่งด่วน เพื่อเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ให้สามารถรองรับสถานการณ์อาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนา ดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๑.๕ แผนยุทธศาสตร์กระทรวงยุติธรรม ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙)

ยุทธศาสตร์กระทรวงยุติธรรม ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙)^๔ เป็นยุทธศาสตร์ที่จัดทำขึ้น ตามมติคณะรัฐมนตรีและข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี และในขณะเดียวกันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้รัฐบาลจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน

^๔ <http://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/2018/20180130-MinistryofJustice.pdf>, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๖๓.

ยุทธศาสตร์กระทรวงยุติธรรม ประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ดังนี้
 ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
 ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างความปลอดภัยและความสงบสุขในสังคม
 ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การอำนวยความยุติธรรม
 ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
 ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การป้องกันและการปราบปรามอาชญากรรมด้านความมั่นคง
 ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์

กรมสอบสวนคดีพิเศษซึ่งเป็นส่วนราชการในสังกัดกระทรวงยุติธรรม ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ดังกล่าว โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่ ๓ - ๕ ที่จะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์สำคัญ ๆ ได้แก่ กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมมีความทันสมัยสอดคล้องกับมาตรฐานสากล การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ การสร้างความเชื่อมั่นในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับคดีด้านความมั่นคง และการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมด้านความมั่นคง

๒.๑.๖ แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง)

การจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และแผนยุทธศาสตร์ชาติ ที่มุ่งสร้าง “ภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชน และประโยชน์ส่วนรวม” คณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน จึงได้จัดทำแผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕ โดยนำผลการศึกษาและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปประเทศขององค์กรต่าง ๆ ประกอบกับการวิเคราะห์ผลกระทบการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ดิจิทัลและจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) ส่งผลทำให้ต้องปรับเปลี่ยนการบริหารราชการแผ่นดิน ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ซึ่งมีรูปแบบการดำเนินชีวิต กิจกรรมและพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แตกต่างไปจากเดิม ทั้งนี้ รูปแบบการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมดังกล่าว ได้เริ่มกลายเป็นวิถีปฏิบัติและแนวทางการดำเนินชีวิตตามปกติในปัจจุบัน ประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) แนวคิดใหม่ (New Way of Thinking) ประชาชนมีแนวคิดและทัศนคติเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการภาครัฐในยุคหลัง COVID - 19 เปลี่ยนแปลงไปด้วย

(๒) การสื่อสารรูปแบบใหม่ (New Way of Communicating) การติดต่อสื่อสารยุคหลัง COVID - 19 มุ่งเน้นความรวดเร็ว ตรงประเด็น และครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเกิดช่องทางใหม่ในการสื่อสาร โดยเฉพาะช่องทางแบบดิจิทัล เพื่อตอบสนองต่อวิถีชีวิตแบบเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing)

(๓) การทำงานรูปแบบใหม่ (New Way of Working/Doing) การทำงานภาครัฐในยุคหลัง COVID - 19 มุ่งเน้นผลลัพธ์มากยิ่งขึ้น ลดกระบวนการทำงานและกฎระเบียบข้อบังคับที่ไม่จำเป็นลง ปรับรูปแบบการทำงานให้มีความยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น อาทิ การทำงานนอกสถานที่ทำงาน การทำงานผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งการใช้เครื่องมือและวิธีการใหม่ ๆ

(๔) การดำรงชีวิตแบบใหม่ (New Way of Living) ประชาชนดำเนินชีวิตแบบพึ่งพาตนเองมากขึ้น ปรับตัวได้รวดเร็วขึ้น และระมัดระวังเรื่องรายรับรายจ่าย และปัจจัยสำหรับการดำรงชีวิตมากยิ่งขึ้น

(๕) ความคาดหวังใหม่ (New Expectation) ประชาชนคาดหวังต่อการรับบริการจากภาครัฐสูงขึ้น ทั้งด้านความรวดเร็วในการรับบริการ และด้านประสิทธิภาพ ด้านความคุ้มค่า และด้านความโปร่งใส ตรวจสอบได้

(๖) วิธีใหม่ในการบรรลุเป้าหมาย (New way of Winning) ภาครัฐจำเป็นต้องคิดทบทวนและปรับกลยุทธ์การบริหารจัดการและรูปแบบการบริการภาครัฐใหม่ เพื่อตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของประชาชนที่แตกต่างไปจากเดิมได้ดียิ่งขึ้น

ชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ดังกล่าวข้างต้น ได้ส่งผลทำให้ภาครัฐต้องปรับบทบาทขนานใหญ่ ในด้านการให้บริการของภาครัฐจะต้องมีความรวดเร็ว ใช้เวลาน้อย ทันทต่อเหตุการณ์ มีความเป็นธรรม โปร่งใส/ตรวจสอบได้ เข้าถึงทุกกลุ่มโดยเน้นการให้บริการตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง รวมถึงการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้ดียิ่งขึ้น ส่วนในด้านวิธีการบริหารจัดการ ต้องให้ความสำคัญกับการสร้างการมีส่วนร่วมในการทำงานระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และ ภาคประชาชน รวมทั้งการสร้างใจไว้วางใจให้กับประชาชน (Public Trust) ทั้งนี้ ภาครัฐจะต้องเพิ่มบทบาทในการเป็นผู้นำ (Lead) ในการร่วมคิด ร่วมทำ รวมทั้งปรับกระบวนการ และวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีและเครื่องมือใหม่ ๆ มาปรับใช้ตามความเหมาะสม และความสามารถทางงบประมาณการคลังของประเทศ

ในการทบทวนเพื่อจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดินครั้งนี้ ได้ให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ และรองรับผลกระทบของสถานการณ์ ชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) และทิศทางที่กำหนดไว้ตามยุทธศาสตร์ชาติมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างภาครัฐ ให้มีความโปร่งใส เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจของประชาชนในความซื่อตรง และมาตรฐานการทำงานที่มีคุณภาพสูง ในระดับสากล มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมุ่งเน้นให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจน สำหรับกิจกรรมการปฏิรูปที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในภาครัฐและเกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญภายใต้แผนปฏิรูปฯ ฉบับปรับปรุงนี้ ประกอบด้วย

(๑) ปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานและการบริการภาครัฐไปสู่ระบบดิจิทัล

(๒) จัดโครงสร้างองค์กร และระบบงานภาครัฐให้มีความยืดหยุ่น คล่องตัว และเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์

(๓) ปรับเปลี่ยนการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐสู่ระบบเปิด เพื่อให้ได้มาและรักษาไว้ซึ่งคนเก่ง ดี และมีความสามารถอย่างคล่องตัว ตามหลักคุณธรรม

(๔) สร้างความเข้มแข็งในการบริหารราชการในระดับพื้นที่ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

(๕) ขจัดอุปสรรคในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ และการเบิกจ่ายเงินเพื่อให้เกิดความรวดเร็ว คุ้มค่า โปร่งใส ปราศจากการทุจริต

ทั้งนี้ กิจกรรมปฏิรูปซึ่งมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญภายใต้แผนปฏิรูปฯ ฉบับปรับปรุงทั้ง ๕ ประการ ยังคงมีความเชื่อมโยงกับแผนการปฏิรูปฯ ฉบับประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๑ ประกอบด้วย ๖ เรื่อง - ๒๔ กลยุทธ์ - ๕๖ แผนงาน ซึ่งคณะกรรมการปฏิรูปฯ ได้ทบทวนทั้ง ๕๖ แผนงานแล้ว สามารถจำแนกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ (๑) แผนงานที่สิ้นสุดการดำเนินการปี ๒๕๖๓ (๒) แผนงานที่สามารถดำเนินการได้ต่อไปในรูปแบบภารกิจปกติของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และ (๓) แผนงานที่นำมาดำเนินการต่อ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญและบูรณาการภายใต้กิจกรรมปฏิรูป ๕ ประการ ตามแผนปฏิรูปฯ ฉบับปรับปรุง

กล่าวโดยสรุป แผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ฉบับปรับปรุง มุ่งเน้น การสร้างเอกภาพแห่งพลังในการขับเคลื่อนกระบวนการปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อให้การจัดทำ บริการสาธารณะ การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

อนึ่ง แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) นี้ ได้มีการกำหนดเกี่ยวกับพัฒนาความรู้และ ทักษะของบุคลากรเพื่อรองรับการทำงานภายใต้ภาวะชีวิตวิถีใหม่ (New normal) อาทิ ทักษะดิจิทัล ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงสร้างและพัฒนากรอบความคิด (Mindset) ให้กับบุคลากรภาครัฐ ทุกระดับให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นหน่วยงานภาครัฐที่ต้องปฏิบัติตาม แผนดังกล่าว โดยการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานและการบริการภาครัฐไปสู่ระบบดิจิทัล โดยเฉพาะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษที่ต้องพัฒนาทักษะดิจิทัลเพื่อการสืบสวน สอบสวนให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะด้านการเข้าถึง เก็บรวบรวม ตรวจสอบ และวิเคราะห์ “พยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์” โดยต้องพัฒนาหลักสูตร และ รูปแบบ/วิธีการพัฒนาบุคลากร รวมถึงการพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บุคลากรเหล่านี้ สามารถรองรับอาชญากรรมในยุคชีวิตวิถีใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสอดคล้องกับแผนการปฏิรูป ประเทศ (ฉบับปรับปรุง)^{๑๐}

๒.๑.๗ ยุทธศาสตร์กรมสอบสวนคดีพิเศษ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) แผนปฏิบัติการของ กรมสอบสวนคดีพิเศษ และแผนการดำเนินการขับเคลื่อนการปฏิบัติงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ สู่การเป็นระบบราชการ ๔.๐ ตามเกณฑ์ PMQA 4.0 (พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕)

กรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement) มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้เป็นกลไกในการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบสวนและการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานอัยการ หรืออัยการทหารควบคุมอาชญากรรมที่ร้ายแรง ยุ่งยากและซับซ้อน โดยเฉพาะอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (White Collar Crime) ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศอย่างมาก^{๑๑} โดยพระราชบัญญัติปรับปรุง กระบวน ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้ปฏิรูประบบราชการ^{๑๒} และมาตรา ๓๓ (๘) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ กำหนดให้มีกรมสอบสวนคดีพิเศษ จากนั้นได้มีการประกาศใช้กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ กรมสอบสวน คดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งได้แสดงให้เห็นเจตนารมณ์ของการจัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษ ไว้ในภารกิจ โดยได้กำหนดว่า “ให้กรมสอบสวนคดีพิเศษมีภารกิจเกี่ยวกับการป้องกันปราบปราม และ ควบคุมคดีพิเศษที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง และความปลอดภัย โดย ดำเนินการเฝ้าระวัง สืบสวน สอบสวนหาข้อเท็จจริง และดำเนินคดี เพื่อปกป้องและรักษารายได้ของรัฐ ป้องกัน ปราบปรามขบวนการ ทุจริตและสร้างผลกระทบให้กับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ...”^{๑๓}

ต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งหมายเหตุ ท้ายพระราชบัญญัตินี้ ได้ให้เหตุผลในการประกาศใช้กฎหมาย คือ ตามที่ได้มีการปรับปรุงอำนาจหน้าที่ กระบวนยุติธรรมโดยจัดให้มีกรมสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อรับผิดชอบในการดำเนินการเกี่ยวกับคดีอาญา

^{๑๐} ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๘ ตอนพิเศษ ๔๔ ง ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔.

^{๑๑} กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม. คำชี้แจง (โดยย่อ) ประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ...., ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖.

^{๑๒} พระราชบัญญัติปรับปรุงกระบวน ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ หมวด ๑๔ มาตรา ๓๓

^{๑๓} กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ข้อ ๑

บางประเภทที่กำหนดให้อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ และโดยที่คดีดังกล่าวจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเป็นผู้ดำเนินการสืบสวนและสอบสวน รวมทั้งกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ดังกล่าว เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดอาญาดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงสมควรกำหนดให้มีพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ และวิธีการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวเป็นการเฉพาะ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้^{๑๔}

กรมสอบสวนคดีพิเศษมีภารกิจหน้าที่ในการป้องกัน ปราบปราม สืบสวน และสอบสวนคดีพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งเป็นคดีความผิดทางอาญาที่มีความซับซ้อน หรือที่มีหรืออาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือระบบเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ หรือที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญหรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม หรือที่มีผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุน หรือที่มีพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ซึ่งมิใช่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษเป็นผู้ต้องสงสัยเมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าน่าจะได้กระทำความผิดอาญาหรือเป็นผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาซึ่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ และโดยที่คดีดังกล่าวจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเป็นผู้ดำเนินการสืบสวนและสอบสวน

ปัจจุบันประชาคมโลกและประเทศไทยได้พัฒนาในมิติต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดภาวะโลกไร้พรมแดน เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ กระบวนการผลิต การบริการธุรกรรมต่าง ๆ การสื่อสารและการคมนาคมขนส่ง อย่างรวดเร็ว โดยการพัฒนาด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ที่ทำให้ประเทศไทยเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ส่งผลให้การผลิตรูปแบบและวิธีการในดำเนินชีวิต การอุปโภคบริโภค การประกอบกิจการ และธุรกรรมทางการเงินใหม่ ๆ และสร้างทางเลือกที่หลากหลาย ทำให้เกิดโอกาสในการกระทำความผิด หรือมีช่องทางในการกระทำความผิดที่ยากแก่การรวบรวมพยานหลักฐานและนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมายได้

แต่ในขณะเดียวกัน การพัฒนาดังกล่าวก็มีผลกระทบต่อ การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมพิเศษที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ เนื่องจากผู้กระทำความผิดหรืออาชญากรได้นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่มีความซับซ้อนมาใช้ในการกระทำความผิด ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อประเทศชาติและประชาชน โดยที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษไม่สามารถเข้าถึงพยานหลักฐานโดยง่าย เกิดความล่าช้า ยากต่อการสืบสวนสอบสวนเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องร้องลงโทษตามกฎหมาย ดังนั้น จึงเป็นความท้าทายของกรมสอบสวนคดีพิเศษที่ต้องพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล

ดังนั้น เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่เป็นคดีพิเศษโดยเฉพาะอาชญากรรมทางเศรษฐกิจของกรมสอบสวนคดีพิเศษสามารถรองรับสถานการณ์อาชญากรรมที่เป็นคดีพิเศษดังกล่าวได้อย่างเท่าทัน แผนยุทธศาสตร์กรมสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ไว้ ๓ ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาประสิทธิภาพการปราบปรามสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ

^{๑๔} พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๑/ตอนที่ ๘ ก/หน้า ๑ วันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๔๗

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ พัฒนากลไกในการป้องกันการกระทำผิดที่มีลักษณะเป็นคดีพิเศษ
ยุทธศาสตร์ที่ ๓ พัฒนาการบริหารจัดการองค์การโดยยึดหลักธรรมาภิบาล

ยุทธศาสตร์กรมสอบสวนคดีพิเศษดังกล่าว เป็นแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ พัฒนารูปแบบ หรือสร้างเครื่องมือ หรือนวัตกรรมในการสืบสวนสอบสวนเพื่อเพิ่มศักยภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมพิเศษ ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ นโยบายของรัฐบาล และกรอบแนวทางการพัฒนาระบบราชการไทย เพื่อรองรับประเทศไทย ๔.๐ และความท้าทายใหม่อันเป็นผลมาจากกระแสการเปลี่ยนแปลง และแผนยุทธศาสตร์กรมสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

ทั้งนี้ กรมสอบสวนคดีพิเศษได้ให้ความสำคัญต่อความสำเร็จของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยได้จัดทำแผนปฏิบัติราชการของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ๔ เรื่องสำคัญ ๆ กล่าวคือ

- (๑) แผนปฏิบัติราชการ เรื่อง พัฒนาระบบการสืบสวนสอบสวนที่มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล (Standard System)
- (๒) แผนปฏิบัติราชการ เรื่อง พัฒนาศูนย์พยากรณ์บุคคลให้มีความเป็นมืออาชีพ (Smart Agent)
- (๓) แผนปฏิบัติราชการ เรื่อง เสริมสร้างเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย (Super Technology)
- (๔) แผนปฏิบัติราชการ เรื่อง บูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วน (Strong Collaboration)

นอกจากนั้น แผนการดำเนินการขับเคลื่อนการปฏิบัติงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษสู่การเป็นระบบราชการ ๔.๐ ตามเกณฑ์ PMQA 4.0 (พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕) ได้ให้คำจำกัดความของคำที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในยุคชีวิตวิถีใหม่ ดังนี้^{๑๕}

(๑) “การปรับเข้าสู่การเป็นดิจิทัล” (Digitization/Digitalization) โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ใช้ผสมผสานกันของการจัดเก็บและประมวลข้อมูลผ่าน คลาวด์คอมพิวติ้ง (Cloud Computing) อุปกรณ์ประเภทสมาร์ทโฟน (Smart Phone) และการทำงานร่วมกันผ่านเครื่องมือต่าง ๆ (Collaboration Tools) ทำให้สามารถติดต่อกันได้อย่างเรียลไทม์ (Real Time)

(๒) การสานพลังทุกภาคส่วนระหว่างภาครัฐและภาคส่วนอื่น ๆ ในสังคม (Collaboration) เป็นการยกระดับการทำงานให้สูงขึ้นไปกว่าการประสานงานกัน (Coordination) หรือทำงานด้วยกัน (Cooperation) ไปสู่การร่วมมือกัน (Collaboration) อย่างแท้จริงโดยจัดระบบให้มีการวางแผนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน มีการระดมและนำเอาทรัพยากรทุกชนิดเข้ามาแบ่งปันและใช้ประโยชน์ร่วมกัน มีการยอมรับความเสี่ยงและรับผิดชอบต่อผลสำเร็จที่เกิดขึ้นร่วมกัน

จากการวิเคราะห์บริบทและทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ทั้งในภาพรวมระดับประเทศ ระดับกระทรวง และระดับกรมสอบสวนคดีพิเศษแล้ว จะเห็นได้ว่า การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในยุคดิจิทัลเป็นความท้าทายของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งต้องพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรในบริบทเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลแล้ว ยังต้องเพิ่มศักยภาพในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมให้สามารถรองรับสถานการณ์อาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นอันเนื่องจากการเศรษฐกิจและสังคมในยุคดิจิทัลอย่างเท่าทัน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการประกอบการทางเศรษฐกิจของนักลงทุนทั้งในและต่างประเทศ และเพื่อให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

^{๑๕} หนังสือกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร กรมสอบสวนคดีพิเศษ ที่ ยธ ๐๘๒๑/ว ๐๕๘ ลงวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ว่าด้วยการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ นโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมไทย แผนยุทธศาสตร์ กระบวนการยุติธรรม ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) และภารกิจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ทางเศรษฐกิจของกรมสอบสวนคดีพิเศษ และยุทธศาสตร์กรมสอบสวนคดีพิเศษ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ในขณะที่แผนการดำเนินการขับเคลื่อนการปฏิบัติงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษสู่การเป็นระบบราชการ ๔.๐ ตามเกณฑ์ PMQA 4.0 (พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕) ก็ขับเคลื่อนการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน

๒.๒ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๒.๒.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หมวดว่าด้วยแนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา ๖๘ ได้บัญญัติเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรม และหมวดว่าด้วยการปฏิรูปประเทศ มาตรา ๒๕๘ ได้บัญญัติให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผลบรรลุเป้าหมาย ตามมาตรา ๒๕๗ ดังนี้

มาตรา ๖๘ รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร

รัฐพึงมีมาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ โดยเคร่งครัด ปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใด ๆ

มาตรา ๒๕๘ ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศอย่างน้อยในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผล ดังต่อไปนี้

“ ...

ข. ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

(๑) ให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินและการจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดิน และเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน

(๒) ให้มีการบูรณาการฐานข้อมูลของหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานเข้าด้วยกัน เพื่อให้เป็นระบบข้อมูลเพื่อการบริหารราชการแผ่นดินและการบริการประชาชน

(๓) ให้มีการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างและระบบการบริหารงานของรัฐและแผนกำลังคนภาครัฐให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายใหม่ ๆ โดยต้องดำเนินการให้เหมาะสมกับภารกิจของหน่วยงานของรัฐแต่ละหน่วยงานที่แตกต่างกัน

(๔) ให้มีการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานบุคคลภาครัฐเพื่อจูงใจให้ผู้มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงเข้ามาทำงานในหน่วยงานของรัฐ และสามารถเจริญก้าวหน้าได้ตามความสามารถ และผลสัมฤทธิ์ของงานของแต่ละบุคคล มีความซื่อสัตย์สุจริต กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง โดยคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีความคิดสร้างสรรค์และคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้การปฏิบัติราชการและการบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีมาตรการคุ้มครองป้องกันบุคลากรภาครัฐจากการใช้อำนาจโดยไม่เป็นธรรมของผู้บังคับบัญชา

(๕) ให้มีการปรับปรุงระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้มีความคล่องตัว เปิดเผยตรวจสอบได้ และมีกลไกในการป้องกันการทุจริตทุกชั้นตอน

ค. ด้านกฎหมาย

(๑) มีกลไกให้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่างๆ ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา ๗๗ และพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักสากล โดยให้มีการใช้ระบบอนุญาตและระบบการดำเนินการโดยคณะกรรมการเพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อให้การทำงานเกิดความคล่องตัว โดยมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน และไม่สร้างภาระแก่ประชาชนเกินความจำเป็นเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

(๒) ปฏิรูประบบการเรียนรู้การสอนและการศึกษาอบรมวิชากฎหมายเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพกฎหมายให้เป็นผู้มีความรอบรู้ มีนิติทัศนะ และยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรมของนักกฎหมาย

(๓) พัฒนาระบบฐานข้อมูลกฎหมายของรัฐโดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลกฎหมายได้สะดวก และสามารถเข้าใจเนื้อหาของสาระของกฎหมายได้ง่าย

(๔) จัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย

ง. ด้านกระบวนการยุติธรรม

(๑) ให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า และมีกลไกช่วยเหลือประชาชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ รวมตลอดทั้งการสร้างกลไกเพื่อให้มีการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม

(๒) ปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวน กับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ให้ชัดเจนเพื่อมิให้เกิดความล่าช้า และสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา รวมทั้งกำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์ และจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยงานที่มีอิสระจากกัน เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก

(๓) เสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม ให้มุ่งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว

(๔) ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่อำนาจ และภารกิจของตำรวจให้เหมาะสม และแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจให้เกิดประสิทธิภาพ มีหลักประกันว่าข้าราชการตำรวจจะได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม ได้รับความเป็นธรรมในการแต่งตั้ง และโยกย้าย และการพิจารณาบำเหน็จความชอบตามระบบคุณธรรมที่ชัดเจน ซึ่งในการพิจารณาแต่งตั้งและโยกย้ายต้องคำนึงถึงอาวุโสและความรู้ความสามารถประกอบกัน เพื่อให้ข้าราชการตำรวจสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ตกอยู่ใต้อาณัติของบุคคลใด มีประสิทธิภาพและภาคภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

...”

ดังนั้น กรมสอบสวนคดีพิเศษซึ่งเป็นส่วนราชการ ที่เป็นกลไกหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม จึงต้องปฏิรูปตามมาตรา ๒๕๘ ทั้งในด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ด้านกฎหมาย และด้านกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะการอำนวยความสะดวกทางอาญาให้เกิดประสิทธิภาพ รวดเร็ว และลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม รวมทั้งเสริมสร้างและพัฒนาองค์กรและวัฒนธรรมองค์กรให้เกิดผลและสอดคล้องกับการปฏิรูปประเทศตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฯ ดังกล่าว

๒.๒.๒ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑, ๑๐๒, ๑๓๒ - ๑๓๔, ๑๗๒, ๑๗๒ ตรี, ๒๓๐/๒, ๒๓๗, ๒๓๗ ทวิ และ ๒๔๒ ได้บัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินการในชั้นพนักงานสอบสวน และในชั้นศาลที่ต้องกระทำต่อหน้าผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือพยาน ดังนี้

(๑) การดำเนินการในชั้นพนักงานสอบสวนที่ต้องกระทำต่อหน้าผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือพยาน

มาตรา ๑๑ บันทึกรหรือถ้อยคำสำนวนนั้น ให้เจ้าพนักงานหรือศาลอ่านให้ผู้ให้ถ้อยคำฟัง ถ้ามีข้อความแก้ไข ทักท้วง หรือเพิ่มเติม ให้แก้ไขถูกต้องหรือมิฉะนั้นก็ให้บันทึกไว้ และให้ผู้ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อรับรองว่าถูกต้องแล้ว

ถ้าบุคคลที่ต้องลงลายมือชื่อในบันทึกหรือถ้อยคำสำนวนไม่สามารถหรือไม่ยอมลงให้บันทึกหรือรายงานเหตุนั้นไว้

มาตรา ๑๐๒ การค้นในที่โรฐานนั้น ก่อนลงมือค้นให้เจ้าพนักงานผู้ค้นแสดงความบริสุทธิ์เสียก่อน และเท่าที่สามารถจะทำได้ให้ค้นต่อหน้าผู้ครอบครองสถานที่หรือบุคคลในครอบครัวของผู้ค้น หรือถ้าหาบุคคลเช่นกล่าวนั้นไม่ได้ก็ให้ค้นต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคน ซึ่งเจ้าพนักงานได้ขอร้องมาเป็นพยาน

การค้นที่อยู่หรือสำนักงานของผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งถูกควบคุมหรือขังอยู่ให้ทำต่อหน้าผู้นั้น ถ้าผู้นั้นไม่สามารถหรือไม่ติดใจมากำกับจะตั้งผู้แทน หรือให้พยานมากำกับก็ได้ ถ้าผู้แทนหรือพยานไม่มีให้ค้นต่อหน้าบุคคลในครอบครัวหรือต่อหน้าพยานดังกล่าวในวรรคก่อน

สิ่งของที่ยึดได้ต้องให้ผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครัว ผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทนหรือพยานดูเพื่อให้รับรองว่าถูกต้อง ถ้าบุคคลเช่นกล่าวนั้นรับรองหรือไม่ยอมรับรองก็ให้บันทึกไว้

มาตรา ๑๓๒ เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐาน ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจสอบตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม หรือตรวจสอบตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสอบสิ่งของที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ให้รวมทั้งทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาดจำลอง หรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้า กับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้เกิดแจ่มกระจ่างขึ้น

ในการตรวจสอบตัวผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาตามวรรคหนึ่ง หากผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาเป็นหญิง ให้จัดให้เจ้าพนักงานซึ่งเป็นหญิงหรือหญิงอื่นเป็นผู้ตรวจ ทั้งนี้ ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาจะขอนำบุคคลใดมาอยู่ร่วมในการตรวจนั้นด้วยก็ได้

(๒) ค้นเพื่อพบสิ่งของ ซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำผิด หรือได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำผิด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยค้น

(๓) หมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่บุคคลที่ถูกหมายเรียกไม่จำเป็นต้องมาเอง เมื่อจัดส่งสิ่งของไปตามหมายแล้ว ให้ถือเสมือนว่าได้ปฏิบัติตามหมาย

(๔) ยึดไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบหรือส่งมาดังกล่าวไว้ในอนุมาตรา (๒) และ (๓)

มาตรา ๑๓๓ พนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกผู้เสียหายหรือบุคคลใด ซึ่งมี เหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดีให้มาตามเวลาและสถานที่ในหมายแล้วให้ถามปากคำบุคคลนั้นไว้

การถามปากคำนั้นพนักงานสอบสวนจะให้ผู้ให้ถ้อยคำสาบานหรือปฏิญาณตัวเสียก่อนก็ได้ และต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยพยานบุคคล

ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนตักเตือน พุดให้ท้อใจหรือใช้กลอุบายอื่นเพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดให้ถ้อยคำ ซึ่งอาจจะให้ด้วยความเต็มใจ

ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ การถามปากคำผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิง ให้พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นหญิงเป็นผู้สอบสวน เว้นแต่ผู้เสียหายนั้นยินยอมหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น และให้บันทึกความยินยอมหรือเหตุจำเป็นนั้นไว้ ทั้งนี้ ผู้เสียหายจะขอให้บุคคลใดอยู่ร่วมในการถามปากคำนั้นด้วยก็ได้

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องจัดให้ผู้เสียหายหรือพยานยืนยันตัวผู้กระทำความผิดในชั้นจับกุมหรือชี้ตัวผู้ต้องหาในคดีอาญา ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนจัดให้มีการยืนยันตัวผู้กระทำความผิดหรือชี้ตัวผู้ต้องหาในสถานที่ที่เหมาะสม และสามารถจะป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาเห็นตัวผู้เสียหายหรือพยาน โดยให้คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เสียหายหรือพยานเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งกรณี เว้นแต่ผู้เสียหายหรือพยานนั้นยินยอม และให้บันทึกความยินยอมนั้นไว้

มาตรา ๑๓๔ เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา ให้ถามชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล สัญชาติ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด แล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ

การแจ้งข้อหาตามวรรคหนึ่ง จะต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดตามข้อหา

ผู้ต้องหาที่มีสิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม

พนักงานสอบสวนต้องให้ออกาสผู้ต้องหาที่จะแก้ข้อหาและที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตนได้

เมื่อได้มีการแจ้งข้อกล่าวหาแล้ว ถ้าผู้ต้องหาไม่ใช่ผู้ถูกจับและยังไม่ได้มีการออกหมายจับ แต่พนักงานสอบสวนเห็นว่ามีความเหตุที่จะออกหมายจับผู้นั้นได้ตามมาตรา ๗๑ พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลเพื่อขอออกหมายจับโดยทันที แต่ถ้าขณะนั้นเป็นเวลาศาลปิดหรือใกล้จะปิดทำการ ให้พนักงานสอบสวนสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลในโอกาสแรกที่ศาลเปิดทำการ กรณีเช่นนี้ให้นำมาตรา ๘๗ มาใช้บังคับแก่การพิจารณาออกหมายจับโดยอนุโลม หากผู้ต้องหาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจับผู้ต้องหานั้นได้ โดยถือว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่จะจับผู้ต้องหาได้โดยไม่มีหมายจับ และมีอำนาจปล่อยชั่วคราวหรือควบคุมตัวผู้ต้องหานั้นไว้

(๒) การดำเนินการในชั้นศาลที่ต้องกระทำต่อหน้าผู้ต้องหาหรือจำเลย

มาตรา ๑๗๒ การพิจารณาและสืบพยานในศาล ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

เมื่อโจทก์หรือทนายโจทก์และจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลแล้ว และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง ให้อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามว่าได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้ อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้จดไว้ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การ ก็ให้ศาลจกรายงานไว้และดำเนินการพิจารณาต่อไป

ในการสืบพยาน เมื่อได้พิเคราะห์ถึงเพศ อายุฐานะ สุขภาพอนามัย ภาวะแห่งจิตของ พยานหรือความเกรงกลัวที่พยานมีต่อจำเลยแล้ว จะดำเนินการโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลยก็ได้ ซึ่งอาจกระทำโดยการใช้อุปกรณ์วงจรปิด สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีอื่นตามที่กำหนดในข้อบังคับของประธาน ศาลฎีกา และจะให้สอบถามผ่านนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์หรือบุคคลอื่นที่พยานไว้วางใจด้วยก็ได้

ในการสืบพยาน ให้มีการบันทึกคำเบิกความพยานโดยใช้วิธีการบันทึกลงในวัสดุ ซึ่งสามารถถ่ายถอดออกเป็นภาพและเสียงซึ่งสามารถตรวจสอบถึงความถูกต้องของการบันทึกได้และ ให้ศาลอุทธรณ์ศาลฎีกาใช้การบันทึกดังกล่าวประกอบการพิจารณาคดีด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และ เงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาตามวรรคสามและวรรคสี่ เมื่อได้รับความเห็นชอบ จากที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๑๗๒ ตี เว้นแต่ในกรณีที่จำเลยอ้างตนเองเป็นพยานในการสืบพยานที่ เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีให้ศาลจัดให้พยานอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และศาลอาจปฏิบัติ อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ศาลเป็นผู้ถามพยานเอง โดยแจ้งให้พยานนั้นทราบประเด็นและข้อเท็จจริง ซึ่งต้องการสืบแล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้น ๆ หรือศาลจะถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ก็ได้

(๒) ให้คู่ความถาม ถามค้าน หรือถามติงผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ ในการเบิกความของพยานดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง ให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงไป ยังห้องพิจารณาด้วย และเป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ทราบ

ก่อนการสืบพยานตามวรรคหนึ่ง ถ้าศาลเห็นสมควรหรือถ้าพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน สิบแปดปีหรือคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอโดยมีเหตุผลอันสมควรซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าจะ เป็นผลร้ายแก่ เด็ก ถ้าไม่อนุญาตตามที่ร้องขอ ให้ศาลจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงคำให้การของ ผู้เสียหายหรือพยานที่ เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีที่ได้บันทึกไว้ในชั้นสอบสวนตามมาตรา ๑๓๓ ทวิ หรือชั้นไต่สวนมูลฟ้องตาม มาตรา ๑๗๑ วรรคสอง **ต่อหน้าคู่ความ** และในกรณีเช่นนี้ให้ถือสื่อภาพและเสียงคำให้การของพยานดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งของคำเบิกความของพยานนั้นในชั้นพิจารณาของศาล โดยให้คู่ความถามพยานเพิ่มเติม ถามค้าน หรือถามติงพยานได้ ทั้งนี้เท่าที่จำเป็นและภายในขอบเขต ที่ศาลเห็นสมควร

ในกรณีที่ไม่ได้ตัวพยานมาเบิกความตามวรรคหนึ่งเพราะมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นให้ ศาลรับฟังสื่อภาพและเสียงคำให้การของพยานนั้นในชั้นสอบสวนตามมาตรา ๑๓๓ ทวิหรือชั้นไต่สวนมูล ฟ้องตามมาตรา ๑๗๑ วรรคสอง เสมือนหนึ่งเป็นคำเบิกความของพยานนั้นในชั้นพิจารณาของศาล และ ให้ศาลรับฟังประกอบพยานอื่นในการพิจารณาพิพากษาคดีได้

มาตรา ๒๓๐/๒ ในกรณีที่เมื่ออาจสืบพยานตามมาตรา ๒๓๐/๑ ได้เมื่อคู่ความ ร้องขอ หรือศาลเห็นสมควร ศาลอาจอนุญาตให้เสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของ ผู้ให้ถ้อยคำ ซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศต่อศาลแทนการนำพยานบุคคลมาเบิกความต่อหน้าศาลได้ แต่ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิ ผู้ให้ถ้อยคำที่จะมาศาลเพื่อให้การเพิ่มเติม บันทึกถ้อยคำตามวรรคหนึ่ง ให้มีรายการดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อศาลและเลขคดี
- (๒) วัน เดือน ปีและสถานที่ที่ทำบันทึกถ้อยคำ
- (๓) ชื่อและสกุลของคู่ความ
- (๔) ชื่อ สกุล อายุ ที่อยู่และอาชีพของผู้ให้ถ้อยคำ และความเกี่ยวข้องกับคู่ความ
- (๕) รายละเอียดแห่งข้อเท็จจริง หรือความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำ

(๖) ลายมือชื่อของผู้ให้ถ้อยคำ และคู่ความฝ่ายผู้เสนอบันทึกถ้อยคำ สำหรับลายมือชื่อของผู้ให้ถ้อยคำให้นำมาตรา ๔๗ วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้บังคับโดยอนุโลม ห้ามมิให้แก้ไขเพิ่มเติมบันทึกถ้อยคำที่ได้ยื่นไว้แล้วต่อศาล เว้นแต่เป็นการแก้ไขข้อผิดพลาดหรือผิดพลาดเล็กน้อย

มาตรา ๒๓๗ บันทึกคำเบิกความพยานชั้นไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณานั้น ให้ศาลอ่านให้พยานฟังต่อหน้าจำเลย เว้นแต่ในกรณีดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖๕ วรรคสาม

ในกรณีที่คู่ความตกลงกัน ศาลอาจอนุญาตให้ถือเอาบันทึกคำเบิกความพยานในชั้นไต่สวนมูลฟ้องเป็นคำเบิกความพยานในชั้นพิจารณา โดยพยานไม่ต้องเบิกความใหม่หรือให้พยานเบิก คำถามค้านของจำเลยไปทันทีได้ เว้นแต่ในข้อหาความผิดที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น

มาตรา ๒๓๗ ทวิ ก่อนฟ้องคดีต่อศาล เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าพยานบุคคลจะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือเป็นบุคคลมีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดีหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการยุ่งเหยิงกับพยานนั้นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม หรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันเป็นการยากแก่การนำพยานนั้นมาสืบในภายหน้า พนักงานอัยการโดยตนเองหรือโดยได้รับคำร้องจากผู้เสียหายหรือจากพนักงานสอบสวน จะยื่นคำร้องโดยระบุการกระทำทั้งหลาย ที่อ้างว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้สืบพยานนั้นไว้ทันทีก็ได้ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด และผู้นั้นถูกควบคุมอยู่ในอำนาจพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ให้พนักงานอัยการนำตัวผู้นั้นมาศาล หากถูกควบคุมอยู่ในอำนาจของศาล ให้ศาลเบิกตัวผู้นั้นมาพิจารณาต่อไป

เมื่อศาลได้รับคำร้องเช่นว่านั้น ให้ศาลสืบพยานนั้นทันทีในการนี้ผู้ต้องหาจะซักค้านหรือตั้งทนายความซักค้านพยานนั้นด้วยก็ได้

ในกรณีตามวรรคสอง ถ้าเป็นกรณีที่ผู้ต้องหานั้นถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา ซึ่งหากมีการฟ้องคดีจะเป็นคดีซึ่งศาลจะต้องตั้งทนายความให้หรือจำเลยมีสิทธิขอให้ศาลตั้ง ทนายความให้ตามมาตรา ๑๗๓ ก่อนเริ่มสืบพยานดังกล่าว ให้ศาลถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ในกรณีที่ศาลต้องตั้งทนายความให้ถ้าศาลเห็นว่าตั้งทนายความให้ทันทีให้ตั้งทนายความให้และดำเนินการสืบพยานนั้นทันที แต่ถ้าศาลเห็นว่าไม่สามารถตั้งทนายความได้ทันทีหรือผู้ต้องหาไม่อาจตั้งทนายความได้ทันที ก็ให้ศาลซักถามพยานนั้นให้แทน

คำเบิกความของพยานดังกล่าวให้ศาลอ่านให้พยานฟัง หากมีตัวผู้ต้องหาอยู่ในศาลด้วยแล้ว ก็ให้ศาลอ่านคำเบิกความดังกล่าวต่อหน้าผู้ต้องหา

ถ้าต่อมาผู้ต้องหานั้นถูกฟ้องเป็นจำเลยในการกระทำความผิดอาญานั้น ก็ให้รับฟังคำพยานดังกล่าวในการพิจารณาคดีนั้นได้

ในกรณีที่ผู้ต้องหาเห็นว่า หากตนถูกฟ้องเป็นจำเลยแล้ว บุคคลซึ่งจำเป็นจะต้องนำมาสืบเป็นพยานของตนจะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือเป็นบุคคลมีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดีหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการยุ่งเหยิงกับพยานนั้นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม หรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันเป็นการยากแก่การนำพยานนั้นมาสืบในภายหน้า ผู้ต้องหานั้นจะยื่นคำร้องต่อศาลโดยแสดงเหตุผลความจำเป็น เพื่อให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้สืบพยานบุคคลนั้นไว้ทันทีก็ได้

เมื่อศาลเห็นสมควร ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้สืบพยานนั้นและแจ้งให้พนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการที่เกี่ยวข้องทราบ ในการสืบพยานดังกล่าว พนักงานอัยการมีสิทธิที่จะซักค้านพยานนั้นได้ และให้นำความในวรรคสาม วรรคสี่และวรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๗๒ ตรี มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสืบพยานที่เป็นเด็ก อายุไม่เกินสิบแปดปี

มาตรา ๒๔๒ ในระหว่างสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา สิ่งของซึ่งเป็นพยานวัตถุ ต้องให้คู่ความหรือพยานตรวจดู

ถ้ามีการแก้ห่อหรือทำลายตรา การห่อหรือติดตราใหม่ให้ทำต่อหน้าคู่ความหรือพยานที่เกี่ยวข้องนั้น

จากบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การดำเนินการในชั้นพนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการต่อหน้าจำเลยหรือผู้ต้องหา หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น การค้นในที่รโหฐานต้องกระทำต่อหน้าผู้ครอบครองสถานที่หรือบุคคลในครอบครองของผู้นั้น หรือถ้าหาบุคคลเช่นกล่าวนั้นไม่ได้ก็ให้ค้นต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนซึ่งเจ้าพนักงาน ได้ขอร้องมาเป็นพยาน

๒.๓ แนวปฏิบัติในสถานการณ์สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๒.๓.๑ แนวปฏิบัติของสำนักงานองค์การตำรวจสากลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) (ฉบับแปล)

กองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ กรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้แจ้งเวียนแนวปฏิบัติของสำนักงานองค์การตำรวจสากลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) (ฉบับแปล) ซึ่งนายประวิทย์ ร้อยแก้ว อัยการพิเศษฝ่ายยุทธศาสตร์และฐานข้อมูลคดีค่านุชย์ สำนักงานอัยการสูงสุด และนางสาววาสนา เก้านพรัตน์ ผู้อำนวยการมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก ได้ร่วมกันจัดทำให้หัวหน้าหน่วยงานในสังกัดกรมสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อจะได้นำไปใช้ประโยชน์ ในฐานะหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19)^{๑๖}

๒.๓.๒ มาตรการเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) และแนวปฏิบัติของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) ในหลายประเทศ ยังคงมีการแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านของไทย อย่างประเทศเมียนมา ที่มีการพบผู้ติดเชื้อในภาพรวมเป็นจำนวนมาก ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยที่ต้องมีการติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด จำเป็นต้องมีการเฝ้าระวังในพื้นที่ตามแนวชายแดนเขตติดต่อ เป็นกรณีพิเศษ เพื่อป้องกันการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองของคนต่างชาติ และเพื่อเป็นการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส

ในส่วนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีความห่วงใยพี่น้องประชาชน และตระหนักถึงความสำคัญของสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) ซึ่งกลับมาส่ง

^{๑๖} ดร. กำหนดมาตรการเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID - 19 ระลอกสอง. ออนไลน์ <https://siamrath.co.th/n/205032> เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๓.

ผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของพี่น้องประชาชน สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้กำหนดมาตรการเฝ้าระวัง และป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) ซึ่งกำชับให้ทุกหน่วยในสังกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ตามแนวชายแดนด้านประเทศเมียนมา และประเทศกัมพูชา ให้บูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตั้งจุดตรวจ จุดสกัด ด้านตรวจ เพื่อป้องกันการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสฯ ซึ่งให้ดำเนินการตรวจคัดกรองโรคทุกราย โดยให้ถือปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย และหลักสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด^{๑๗}

สำหรับข้าราชการตำรวจ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน พลตำรวจเอก สุวัฒน์ แจ้งยอดสุข ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ได้กำชับผู้บังคับบัญชาให้ควบคุม ดูแล และเสริมสร้างขวัญกำลังใจของผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน โดยให้ผู้ปฏิบัติงานคำนึงถึงความปลอดภัย สวมใส่อุปกรณ์ป้องกันเชื้อโรคอย่างมิดชิด และปฏิบัติหน้าที่อย่างระมัดระวัง ทั้งนี้ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ยังขอให้ข้าราชการตำรวจอยู่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ที่รับผิดชอบ ทั้งงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรม งานอำนวยความสะดวกด้านการจราจร งานบริการ งานช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนและงานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาต่อประชาชน ถือว่าเป็นของขวัญปีใหม่ที่ข้าราชการตำรวจทุกคนมอบให้แก่พี่น้องประชาชนชาวไทย

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ขอประชาสัมพันธ์ไปยังพี่น้องประชาชนในการเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) ในประเทศไทยอย่างใกล้ชิด และต่อเนื่องพร้อมแนะนำให้สวมใส่หน้ากากอนามัยทุกครั้งเมื่อออกมายังพื้นที่ชุมชน ควรหลีกเลี่ยงพื้นที่ที่มีผู้คนแออัด หรือพื้นที่เสี่ยง ควรเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) อย่างน้อย ๑ - ๒ เมตร และหมั่นล้างมือให้สะอาดด้วยน้ำและสบู่ หรือแอลกอฮอล์เจล หากมีอาการป่วยให้รีบไปพบแพทย์ทันที ทั้งนี้ ขอความร่วมมือจากพี่น้องประชาชนร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการเฝ้าระวัง ป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) “การ์ดอย่าตก ทุกคนต้องร่วมกันป้องกัน อย่าให้ COVID - 19 กลับมาทำร้ายเรา”

นอกจากนั้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ยังเปิดช่องทางการแจ้งความผ่านระบบออนไลน์ โดยกองปราบปราม ได้ทำการทดลองระบบการรับแจ้งความร้องทุกข์ผ่านทางออนไลน์ ซึ่งกองปราบปรามได้พัฒนาระบบนี้ มาให้เทียบเท่ากับมาตรฐานสากล สำหรับลดการสัมผัสระหว่างพนักงานสอบสวนกับประชาชน ไม่ให้เกิดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อโควิด - 19 ครอบคลุมทั้งการรับแจ้งความ ให้ปากคำและส่งมอบพยานหลักฐานที่สามารถทำพร้อมกันได้ในวันเดียว^{๑๘} โดยการแจ้งความผ่านระบบออนไลน์ของกองปราบปรามนี้ มีขั้นตอนที่ประชาชนสามารถทำได้ง่าย ๆ ซึ่งแบ่งเป็น ๒ ช่องบริการ กล่าวคือ

ช่องบริการที่ ๑ สำหรับผู้ที่จะปรึกษาคดีความและแจ้งความครั้งแรก จะมีพนักงานสอบสวนคอยพูดคุยผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ เพื่อแนะนำการใช้บริการเบื้องต้น ก่อนสอบปากคำ โดยจะมีชุดหูฟัง เสียงเชื่อมต่อเข้าระบบให้สื่อสารโต้ตอบกันง่ายขึ้น ขณะเดียวกันหน้าจอ จะแสดงผล คำให้การที่พนักงานสอบสวนพิมพ์ระหว่างสอบปากคำ เพื่อที่ว่าหากไม่ตรงตามคำให้การประชาชนสามารถแย้ง เพื่อแก้ไขได้ เมื่อสอบปากคำ

^{๑๗} หนังสือกองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ กรมสอบสวนคดีพิเศษ ที่ ยธ ๐๘๐๓/ว ๘๗๕ เรื่อง แจ้งเวียนแนวปฏิบัติของสำนักงานองค์การตำรวจสากลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) (ฉบับแปล) ลงวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๖๓

^{๑๘} กองปราบปรามเปิดแจ้งความผ่านระบบออนไลน์ ป้องกันโควิด. ออนไลน์ https://www.thaich8.com/news_detail/95627 เข้าถึงข้อมูล ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔.

เสร็จสิ้น พนักงานสอบสวนจะส่งปริญคำให้การออกมาให้ประชาชนผู้แจ้งความ และหากมีหลักฐานจะมอบเพิ่มเติมก็สามารถเอาไปวางไว้บริเวณหน้าห้องรับแจ้งความได้ ซึ่งจะมีจุดสำหรับใส่หลักฐานโดยเฉพาะ

ช่องบริการที่ ๒ เป็นช่องทางการให้บริการเมื่อประชาชนจะติดต่อเข้าไปปากคำเพิ่มเติมหรือติดตามความคืบหน้าทางคดี ซึ่งเคยแจ้งความไว้แล้ว รวมถึงมาตามนัดหมายของพนักงานสอบสวน ซึ่งมีขั้นตอนคล้ายกันกับการแจ้งความครั้งแรก คือ มีพนักงานสอบสวนคอยพูดคุยโต้ตอบผ่านทางหน้าจอคอมพิวเตอร์และสนทนาผ่านชุดหูฟัง

การให้บริการทั้ง ๒ ช่องบริการ นอกจากลดความเสี่ยงจากการสัมผัสระหว่างพนักงานสอบสวนกับประชาชนแล้ว ขั้นตอนต่าง ๆ ยังสะดวก และจะช่วยให้การแจ้งความรวดเร็วขึ้น ในขณะที่ประสิทธิภาพก็ไม่ลดลง อนาคตกองปราบปรามเตรียมต่อยอดติดตั้งระบบสอบปากคำนอกสถานที่ผ่านระบบออนไลน์ด้วย

๒.๓.๓ ศาลปกครองเดินทางสู่ศาลอิเล็กทรอนิกส์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน^{๑๙}

เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๓ ศาลปกครองสูงสุด ได้ออกคำแนะนำแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ในการปฏิบัติงานทางคดีในสำนวนที่จัดทำไว้ในรูปกระดาษ และในการประชุมทางคดีของตุลาการศาลปกครอง เพื่อให้ตุลาการศาลปกครอง รวมทั้งเจ้าหน้าที่ศาลปกครองที่เกี่ยวข้องมีแนวทางปฏิบัติในการใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ในการปฏิบัติงานทางคดีที่สอดคล้องในแนวทางเดียวกัน อันจะเป็นการสนับสนุนการทำงานของตุลาการ ทำให้เกิดความยืดหยุ่น สามารถปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว ทั้งในและนอกสถานที่ทำงานซึ่งจะเป็นแนวทางป้องกันไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดในการพิจารณาของศาลปกครองต้องหยุดชะงัก และไม่กระทบสิทธิประโยชน์ทางคดีของประชาชนและคู่กรณีจากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ไม่อาจคาดหมายได้ เช่น การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ เพื่อให้ประชาชนและคู่กรณีที่มีความกังวลต่อการเดินทางมาติดต่อราชการยังที่ทำการศาลปกครอง ให้สามารถดำเนินการทางระบบงานคดีปกครองอิเล็กทรอนิกส์ได้ ตลอดจนเป็นการเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ศาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Court) ที่จะสามารถอำนวยความสะดวกธุรกรรมทางปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ ตามคำแนะนำดังกล่าว กำหนดให้การใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ในการปฏิบัติงานทางคดีในสำนวนที่จัดทำไว้ในรูปแบบกระดาษ มีผลสมบูรณ์ทางกฎหมายเช่นเดียวกับการปฏิบัติงานทางคดีในสำนวนที่จัดทำในรูปกระดาษดังที่เคยปฏิบัติ โดยมีแนวทางปฏิบัติสำหรับตุลาการศาลปกครอง สรุปได้ดังนี้

(๑) กรณีที่คู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหรือทุกฝ่ายประสงค์เปลี่ยนมาใช้หรือยอมรับให้ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งกรณีนี้สถานะในการปฏิบัติงานของสำนวนคดีดังกล่าวได้เปลี่ยนจากสำนวนที่จัดทำไว้ในรูปกระดาษ ไปเป็นสำนวนคดีอิเล็กทรอนิกส์แล้ว ดังนั้น เมื่อตุลาการศาลปกครองได้ปฏิบัติงานทางคดีด้วยวิธีการตามที่ระบบงานคดีปกครองอิเล็กทรอนิกส์รองรับไว้แล้ว จึงไม่มีกรณีที่จำเป็นต้องพิมพ์หลักฐานการปฏิบัติงานจากระบบงานคดีปกครองอิเล็กทรอนิกส์ออกมาเพื่อแนบไว้ในสำนวนที่จัดทำไว้ในรูปกระดาษ อีก โดยให้สำนักงานศาลปกครองมีหน้าที่แปลงเอกสารและพยานหลักฐานทั้งหมดในสำนวนคดีที่จัดทำไว้ในรูปกระดาษให้เป็นเอกสารและพยานหลักฐานในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้มีสำนวนคดีอิเล็กทรอนิกส์ที่สมบูรณ์โดยเร็ว

(๒) กรณีที่คู่กรณียังไม่ประสงค์ที่จะเปลี่ยนมาใช้หรือยอมรับให้ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ กรณีนี้สถานะในการปฏิบัติงานของสำนวนคดีดังกล่าวจึงยังคงเป็นสำนวนที่จัดทำไว้ในรูปกระดาษ และถึงแม้ว่าการปฏิบัติงานทางคดีด้วยวิธีการตามที่ระบบงานคดีปกครองอิเล็กทรอนิกส์รองรับไว้ในกรณีนี้

^{๑๙}

<https://www.isranews.org/article/isranews-pr-news/88310-covid-18.html>, เข้าถึงข้อมูลตั้งแต่วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓

มีผลทางกฎหมายอย่างเดียวกันกับการปฏิบัติงานทางคดีในชั้นตอนนั้น ๆ ในสำนวนที่จัดทำไว้ในรูปกระดาษแล้วก็ตาม แต่เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบสำนวนได้โดยสะดวกและครบถ้วนจากสำนวนที่จัดทำไว้ในรูปกระดาษให้ตุลาการศาลปกครองที่ปฏิบัติงานนั้นพิจารณาให้มีการพิมพ์หลักฐานการปฏิบัติงานดังกล่าวจากระบบงานคดีปกครองอิเล็กทรอนิกส์เพื่อแนบไว้ในสำนวนที่จัดทำไว้ในรูปกระดาษ

(๓) กรณีการใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือระบบการประชุมทางจอภาพในการประชุมทางคดีของตุลาการศาลปกครอง ผ่าน “ห้องประชุมอิเล็กทรอนิกส์” ตุลาการศาลปกครองสามารถใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือระบบการประชุมทางจอภาพในการประชุมทางคดีได้ในทุกกรณี เช่น การกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง การกำหนดวันนั่งพิจารณาคดี หรือการประชุมเพื่อจัดทำคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล เป็นต้น ทั้งนี้ ตามบทบัญญัติมาตรา ๖๐/๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ และข้อ ๒๗ แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครองทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่บัญญัติรองรับไว้อย่างแจ่มชัดให้สามารถ “ดำเนินกระบวนการพิจารณา” ซึ่งครอบคลุมถึงบรรดาการดำเนินกระบวนการพิจารณาทั้งปวง รวมทั้งการประชุมปรึกษาทางคดีของตุลาการศาลปกครอง โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้

อนึ่ง เพื่อความปลอดภัยสูงสุดของข้อมูล คำแนะนำของประธานศาลปกครองสูงสุดฉบับนี้ ยังได้กำหนดคุณสมบัติของห้องประชุมอิเล็กทรอนิกส์ให้มีมาตรฐานในการถ่ายทอดภาพและเสียงได้อย่างชัดเจนและต่อเนื่อง มีมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุม และสามารถให้ผู้ร่วมประชุมแสดงตนในการเข้าร่วมประชุม แสดงความคิดเห็นต่อผู้ร่วมประชุมอื่นทุกคน และรับรู้การออกเสียงเพื่อลงมติของผู้ร่วมประชุมได้เป็นรายบุคคลอย่างชัดเจน นอกจากนี้ ต้องสามารถกำหนดขอบเขตการเข้าร่วมประชุมของบุคคลได้เป็นการเฉพาะเจาะจง โดยให้เข้าถึงได้เฉพาะ ตุลาการศาลปกครองที่เป็นองค์คณะหรือที่มีคุณสมบัติเป็นผู้ร่วมประชุมได้ตามกฎหมาย หรือบุคคลที่ได้รับอนุญาตจากตุลาการหัวหน้าคณะหรือผู้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดให้มีการประชุมทางคดีให้อยู่ในที่ประชุม และมีระบบการจัดเก็บข้อมูลจราจรอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ร่วมประชุมทุกคนตามมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

๒.๓.๔ แนวปฏิบัติในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ของศาลยุติธรรม

(๑) ศาลยุติธรรมอ่านคำพิพากษาศาลฎีกาสายตรงครั้งแรก^{๒๐}

ที่ผ่านมา นั้น นับแต่ศาลฎีกาทำคำพิพากษาเสร็จสิ้น กว่าที่ศาลชั้นต้นจะอ่านคำพิพากษาให้จำเลยฟังจะต้องผ่านขั้นตอนในการส่งสำนวนและซองคำพิพากษาศาลฎีกาผ่านระบบสารบรรณของแต่ละศาลและศาลชั้นต้นจะต้องนัดฟังคำพิพากษาศาลฎีกาและส่งหมายให้คู่ความทุกฝ่ายทราบ ตลอดจนรอผลการส่งหมาย กว่าพร้อมอ่านคำพิพากษาก็ใช้เวลาหลายเดือน หากผลคำพิพากษาศาลฎีกาทำให้จำเลยได้รับการปล่อยตัวหรือได้รับประโยชน์จากหมายจำคุกคดีถึงที่สุดก็จะทำให้จำเลยเสียโอกาสเหล่านั้น จึงได้วางระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลฎีกาในคดีอาญาที่ศาลฎีกาโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ. ๒๕๖๓ (Video Conference) เพื่อเป็นการลดขั้นตอนในการที่จะต้องส่งสำนวนและคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลฎีกาในคดีอาญาที่จำเลยต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีไปให้ศาลชั้นต้นทั่วประเทศอ่านแทนศาลฎีกา

^{๒๐} ศาลฯ New normal อ่านคำพิพากษาศาลฎีกาสายตรงครั้งแรก. ออนไลน์ <https://tna.mcot.net/tna-441507>, เข้าถึงข้อมูลตั้งแต่วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๖๓ เวลา ๐๙.๓๐น. ผู้พิพากษาศาลฎีกาออกนั่งบัลลังก์อ่านคำพิพากษาศาลฎีกาในคดีอาญาเรื่องความผิดต่อพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ **ด้วยระบบสื่อสารทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference)** เป็นครั้งแรก ซึ่งตัวจำเลยถูกคุมขังอยู่ที่เรือนจำกลางบางขวาง มีเจ้าหน้าที่ของเรือนจำนั้นอยู่เป็นสักขีพยาน ยืนยันตัวตนจำเลย ตลอดจนการอ่านคำพิพากษตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมฯ โดยศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องโจทก์ และมีคำสั่งให้ศาลชั้นต้นออกหมายปล่อยตัวจำเลยไปในทันที และในเวลา ๑๐.๓๐ น. ของวันเดียวกันนั้น ยังมีการอ่านคำพิพากษาศาลฎีกาในคดีอาญาที่ศาลฎีกา ด้วยระบบสื่อสารทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference) กับศาลจังหวัดนครสวรรค์และศาลจังหวัดพิษณุโลก โดยเบิกตัวจำเลยที่ ๒ ที่ถูกคุมขังอยู่ที่เรือนจำกลางจังหวัดพิษณุโลกมาฟังคำพิพากษาศาลฎีกาในคดีความผิดต่อพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ที่ศาลจังหวัดพิษณุโลก โดยไม่ต้องเดินทางมาที่ศาลจังหวัดนครสวรรค์ คดีนี้ศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องจำเลยที่ ๒ และมีคำสั่งให้ศาลชั้นต้นออกหมายปล่อยตัวจำเลยที่ ๒ ทันที ถือเป็นครั้งแรกที่มีการอ่านคำพิพากษาศาลฎีกา ด้วยระบบสื่อสารทางไกลผ่านจอภาพให้จำเลยซึ่งถูกคุมขังอยู่ที่เรือนจำฟัง เป็นการลดขั้นตอน ลดการเบิกตัวจำเลยมาศาลในกรณีที่สามารถเชื่อมสัญญาณกับเรือจำได้ ลดการใช้เครื่องพันธนาการ และลดความเสี่ยงในการหลบหนี เมื่อมีการควบคุมจำเลยมาศาล อีกทั้งยังเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของจำเลยที่ถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาคดี ทำให้จำเลยและคู่ความสามารถเข้าถึงการอำนวยความสะดวกได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และยังช่วยลดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ COVID - 19 แก่ผู้ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำหรือสถานที่กักขังอีกด้วย

(๒) แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการคดีในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Disease : COVID - 19) ของศาลยุติธรรม

ศาลยุติธรรมได้กำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการคดีในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Disease : COVID - 19) ฉบับที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๓ ฉบับที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๓ และฉบับที่ ๓ เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๖๔ แต่เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดระลอกใหม่ในหลายพื้นที่ที่ยังไม่มีแนวโน้มจะคลี่คลายลง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อผู้มีพรรคคดีในการเดินทางไปติดต่อราชการศาลแทบทุกจังหวัด รวมถึงการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรมในทุกพื้นที่ เพื่อความปลอดภัยของบุคลากรของศาลยุติธรรมและผู้มาติดต่อราชการศาล คณะอนุกรรมการศึกษาติดตามและแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการคดีภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Disease : COVID - 19) จึงเห็นสมควรออกแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการคดีในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus.Disease : COVID - 19) สำหรับหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ฉบับที่ ๔ วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๔ สำหรับช่วงเวลาตั้งแต่วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๔ ถึงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ดังต่อไปนี้^{๒๑}

๑. การบริหารจัดการทั่วไป

๑.๑ ด้านมาตรการให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือแก่บุคลากร

ในกรณีที่หน่วยงานได้สำรวจตรวจสอบหรือปรากฏข้อเท็จจริงว่า มีบุคลากรในหน่วยงานมีความเสี่ยงที่อาจติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ เช่น อยู่ในสถานที่หรือเดินทางเข้าไปในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาด หรือพบว่ามีอาการที่อาจติดเชื้อดังกล่าว ขอให้แจ้งข้อมูลมาที่ศูนย์ปฏิบัติการป้องกัน

^{๒๑} หนังสือด่วนที่สุด ที่ ศย ๐๑๖/ว ๕๗ เรื่อง แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการคดีในสถานการณ์การแพร่กระจายของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Disease : COVID - 19) ฉบับที่ ๔ วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๔

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ สำนักการแพทย์ สำนักงานศาลยุติธรรม โดยวิธีสแกน QR Code ที่แนบท้ายเพื่อจัดเก็บรวบรวมข้อมูล

ให้ทุกหน่วยงานจัดให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบให้คำแนะนำในการปฏิบัติตน การบันทึกข้อมูลการเดินทางในระหว่างที่มีการแพร่ระบาดในพื้นที่ และให้ความช่วยเหลือในการตรวจหาเชื้อ และการรักษาแก่บุคลากรในหน่วยงาน

นอกจากนี้ ให้ศูนย์ปฏิบัติการฯ ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการให้คำแนะนำ ปรีกษาและให้ความช่วยเหลือในการตรวจหาเชื้อและการรักษาแก่บุคลากรของหน่วยงานในสังกัดสำนักงาน ศาลยุติธรรมที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคดังกล่าว โดยสามารถติดต่อเพื่อ ขอรับคำแนะนำปรึกษาได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ที่ระบุไว้ข้างต้น

๑.๒ ด้านมาตรการดำเนินการในห้องพิจารณา

ให้คู่ความและผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับอนุญาตให้เข้าห้องพิจารณา ใช้เจลแอลกอฮอล์ ล้างมือทำความสะอาดมือ สวมหน้ากากอนามัยตลอดเวลา และให้อยู่ห่างจากบุคคลอื่นในระยะอย่างน้อย ๑ ถึง ๑.๕ เมตร หรือให้เจ้าหน้าที่หน้าบัลลังก์จัดให้อยู่ในบริเวณที่เหมาะสม เช่น กำหนดเส้นแบ่งหรือตำแหน่ง ในห้องพิจารณา ปรากฏตามภาพตัวอย่างแนบท้ายลำดับที่ ๑^{๒๒}

๑.๓ ด้านการให้บริการแก่ผู้มาติดต่อราชการ

๑.๓.๑ จัดให้มีจุดบริการเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว One Stop Service และกล่อง รับเอกสาร Box Thru ในบริเวณที่เหมาะสมเพื่อให้คู่ความหรือทนายความยื่นคำคู่ความหรือเอกสาร ใด ๆ โดยมีเจ้าหน้าที่รับและมีระบบการติดตามทราบคำสั่งหรือติดตามความคืบหน้าของคดี อันจะเป็น การลดเวลาที่ต้องใช้ในการติดต่อหรือใช้บริการด้านต่าง ๆ โดยสร้างความมั่นใจแก่คู่ความหรือทนายความว่า คำคู่ความหรือเอกสารนั้นได้ยื่นต่อศาลโดยชอบแล้ว และยังเป็น การลดจำนวนผู้ที่เข้าไปในบริเวณภายใน ศาล เกิดความปลอดภัยแก่ทุกฝ่าย

๑.๓.๒ ศาลที่มีทางเดินรถภายในบริเวณสะดวกกว้างขวางอาจจัดให้มีการ บริการ Drive Thru เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้มาติดต่อในลักษณะเดียวกับ ๑.๓.๑ โดยไม่จำเป็นต้องลงจาก รถที่ใช้ในการเดินทางมาศาล และเป็นการลดจำนวนผู้ที่เข้าไปในอาคาร สะดวกแก่การดูแลสุขอนามัย ภายในศาล ปรากฏตามภาพตัวอย่างแนบท้ายลำดับที่ ๒^{๒๓}

๑.๓.๓ การติดต่องานบริเวณจุดรับบริการหรือเคาน์เตอร์ระหว่างเจ้าหน้าที่ ศาลกับคู่ความหรือผู้มาติดต่อราชการ พึงกำหนดให้มีเส้นแบ่งหรืออุปกรณ์เพื่อการเว้นระยะห่างบุคคลอื่น (Social Distancing) ตามสมควร ปรากฏตามภาพตัวอย่างแนบท้ายลำดับที่ ๓^{๒๔}

๑.๓.๔ ศาลพึงเก็บสำรองหน้ากากอนามัยในจำนวนที่เพียงพอ เพื่อให้บริการ แก่คู่ความหรือผู้มาติดต่อราชการในกรณีที่ไม่ได้นำหน้ากากอนามัยติดตัวมาศาล

๑.๓.๕ ให้ทุกหน่วยงานจัดให้มีหมายเลขโทรศัพท์หรือช่องทางการติดต่อ สื่อสาร เพื่อให้ประชาชนสามารถสอบถามข้อมูลและประชาสัมพันธ์หมายเลขโทรศัพท์หรือช่องทาง การติดต่อสื่อสารดังกล่าวทางเว็บไซต์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้ประชาชนทราบด้วย

^{๒๒} อ้างแล้ว (๒๑)

^{๒๓} อ้างแล้ว (๒๑)

^{๒๔} อ้างแล้ว (๒๑)

๑.๔ ด้านการบริหารจัดการอาคารสถานที่

๑.๔.๑ ให้ถือปฏิบัติตามคำแนะนำของประธานสภาวิทยาลัยเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Disease : COVID - 19) (ฉบับที่ ๓) ต่อไป กล่าวคือ มาตรการในด้านต่าง ๆ ตามแนวปฏิบัติและคำแนะนำของศูนย์ปฏิบัติการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ของศาลยุติธรรม

๑.๔.๒ ให้ผู้รับผิดชอบราชการศาลพิจารณาลดจำนวนประชาชนที่ต้องเข้ามาในศาลไม่ว่าเพื่อติดต่อราชการหรือเข้ามาเพื่อร่วมรับฟังการพิจารณา (หากมี) โดยให้ดำเนินการตามหนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ด่วนที่สุด ที่ ศย ๐๒๙/ว ๖๘ (ป) ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๓ เรื่องแนวปฏิบัติการรักษาความปลอดภัย กรณีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Disease : COVID - 19) ทั้งนี้ ศาลควรจัดให้มีการบันทึกการยืนยันตัวบุคคลที่เข้ามาในศาล เช่น การใช้เครื่องอ่านบัตรประชาชนหรือการจดบันทึกข้อมูลส่วนตัวของบุคคล เพื่อเป็นฐานข้อมูลหากมีกรณีที่ต้องดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙

๑.๔.๓ กรณีที่กำหนดให้จัดกิจกรรมที่ต้องมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นจำนวนมาก พึงพิจารณาให้เลื่อนการจัดกิจกรรมดังกล่าวออกไปก่อนในช่วงระยะเวลานี้เพื่อสอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐในการป้องกันแก้ไขและควบคุมไม่ให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ แพร่ระบาดออกไปในวงกว้าง

๒. การบริหารจัดการคดี

๒.๑ ให้ศาลชั้นต้นเลื่อนคดีจัดการพิเศษคดีสามัญ และคดีสามัญพิเศษทุกคดีที่นัดพิจารณาระหว่างวันที่ ๑ ถึงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ โดยยังไม่ต้องกำหนดวันนัดใหม่และแจ้งให้คู่ความและพยานที่ศาลมีหมายเรียกเพื่อทราบถึงการเลื่อนคดีดังกล่าวทางโทรศัพท์สื่อบริการเคลื่อนที่หรือวิธีการอื่นใดที่เห็นสมควร ทั้งนี้ พึงพิจารณาให้งดการดำเนินการเกี่ยวกับการออกหมายและส่งหมายแจ้งวันนัดสำหรับคดี ทุกประเภทที่ผู้รับหมายมีภูมิลำเนาหรือที่พักอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ควบคุมสูงสุด (สีแดง) เว้นแต่ในกรณีมีเหตุจำเป็นก็ให้ดำเนินการส่งโดยวิธีการไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ

ให้หน่วยงานรอกแบบฟอร์มแสดงจำนวนคดี ที่เลื่อนไปตามวรรคหนึ่งโดยวิธีสแกน QR Code ที่แนบท้าย

อนึ่ง ในกรณีที่หน่วยงานใดยังไม่ได้กรอกแบบฟอร์มแสดงจำนวนคดีที่เลื่อนไปที่นัดพิจารณาในเดือนมกราคม ๒๕๖๔ ตามที่กำหนดไว้ในแนวปฏิบัติฯ ฉบับที่ ๑ วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๓ ฉบับที่ ๒ วันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๓ และฉบับที่ ๓ วันที่ ๔ มกราคม ๒๕๖๔ ขอให้หน่วยงานรอกแบบฟอร์มแสดงจำนวนคดีที่เลื่อนไปในเดือนมกราคม ๒๕๖๔ มาในครั้งนี้ โดยวิธีสแกน QR Code ที่แนบท้าย

๒.๒ คดีจัดการพิเศษที่สามารถดำเนินการได้ตามข้อ ๒.๑ ได้แก่

๑) คดีอาญา เช่น นัดสืบพยานประกอบคำรับสารภาพ นัดตรวจพยานหลักฐาน ในคดีที่จำเลยต้องชัง ให้ศาลคำนึงถึงจำนวนคดีจำนวนผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินกระบวนการพิจารณา และความพร้อมของระบบการประชุมทางจอภาพระหว่างศาลกับเรือนจำในการนี้ ต้องให้ผู้ถูกคุมขังเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ อย่างแท้จริง และให้โอกาสในการโต้แย้งคัดค้านได้อย่างเต็มที่ ตามข้อ ๗ แห่งระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาในศาลที่เกี่ยวกับผู้ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำหรือสถานที่กักขังในระหว่างที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Disease : COVID - 19) พ.ศ. ๒๕๖๓

๒) คดีแพ่ง เช่น คดีร้องขอจัดการมรดก คดีร้องขอให้ศาลมีคำสั่งเป็นคนสาบสูญ คดีร้องขอเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ หรือขออนุญาตทำนิติกรรมแทนผู้เยาว์ ศาลสามารถดำเนินการ

กระบวนการพิจารณาไปได้หากไม่มีผลกระทบต่อความปลอดภัยของผู้เกี่ยวข้อง และหากเลื่อนคดีไปอาจทำให้ผู้ร้องได้รับความเสียหาย โดยคำนึงถึงความยินยอมของผู้ร้องด้วย

๓) คดีอื่น ๆ ที่เจ้าของสำนวนและองค์คณะพิจารณาเห็นว่าสามารถดำเนินการกระบวนการพิจารณาไปได้โดยไม่มีผลกระทบต่อความปลอดภัยของผู้เกี่ยวข้อง และหากเลื่อนคดีไปอาจทำให้คู่ความทั้งสองฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหาย โดยคำนึงถึงความยินยอมของคู่ความ เช่น คดีที่คู่ความขอส่งเอกสารเพิ่มเติมเนื่องจากไม่มีความพร้อมเรื่องเอกสารจากนัดที่แล้ว หรือคดีที่เหลือการสืบพยานเพียง ๑ ปาก หรือเหลือพยานอีกจำนวนไม่มาก เป็นต้น

๔) คดีจัดการพิเศษที่รับฟ้องใหม่ ควรกำหนดวันนัดพิจารณาในช่วงตั้งแต่วันที่เดือนเมษายนถึงพฤษภาคม ๒๕๖๔ เป็นต้นไป แล้วแต่ปริมาณคดีของศาล โดยให้นัดต่อจากคดีที่เลื่อนมาจากคดีที่มีนัดเดิมในเดือนมกราคมถึงกุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ แต่ควรกำหนดกรอบจำนวนคดีที่นัดให้น้อยกว่าปกติ เพื่อรองรับคดีจัดการพิเศษที่อาจมีการเลื่อนคดีมาอีก โดยให้ดำเนินการส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องให้คู่ความอีกฝ่าย โดยวิธีการไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับก่อน

๒.๓ คดีสามัญและคดีสามัญพิเศษที่สามารถดำเนินการได้ตามข้อ ๒.๑ ได้แก่ คดีอาญาที่จำเลยต้องชั่งระหว่างพิจารณาคดี หรือคดีอื่น ๆ ที่คู่ความพร้อมและต้องการจะสืบพยาน หรือคดีที่เจ้าของสำนวนและองค์คณะพิจารณาเห็นว่าสามารถดำเนินการกระบวนการพิจารณาไปได้โดยไม่มีผลกระทบต่อความปลอดภัยของผู้เกี่ยวข้อง และหากเลื่อนคดีไปอาจทำให้คู่ความทั้งสองฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหาย โดยคำนึงถึงความยินยอมของคู่ความ เช่น คดีที่ศาลได้ดำเนินการสืบพยานหลักไปแล้วคงเหลือการสืบพยานอื่นเพียง ๑ ปาก หรือเหลือพยานอีกไม่มาก เป็นต้น แต่หากการดำเนินการกระบวนการพิจารณาดังกล่าว เจ้าของสำนวนและองค์คณะเห็นว่าจะไม่สามารถดำเนินการไปได้โดยปลอดภัยแก่ทุกฝ่าย ก็อาจใช้ดุลพินิจให้เลื่อนคดีไปก่อนโดยขออนุญาตจากอธิบดีผู้พิพากษาหรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาล แล้วแต่กรณี

๒.๔ ศาลชั้นอุทธรณ์และศาลฎีกาที่มีคดีนัดพิจารณาระหว่างวันที่ ๑ ถึงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ อาจเลื่อนคดีได้ตามความเหมาะสม

๒.๕ กรณีมีคู่ความยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลชั้นต้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๐^{๒๕} เพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อศาลที่อยู่นอกเขตพื้นที่ควบคุมสูงสุด (สีแดง) ให้ศาลที่ได้รับคำขอนั้นพึงพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในการทำคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่เห็นสมควร เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

๒.๖ การสอบถามผู้ต้องหาหรือทำการไต่สวนพยานหลักฐานในการออกหมายขังผู้ต้องหากรณีที่ยื่นคำร้องขอหมายขังครั้งแรก ศาลพึงพิจารณาดำเนินการให้มีการสอบถามโดยถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพหรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่น ตามหนังสือสำนักงานศาลยุติธรรมด่วนที่สุด ที่ ศย ๐๒๕/ว ๒๗๓ ลงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๓ เรื่อง แนวทางปฏิบัติงานการสอบถามผู้ต้องหาหรือทำการไต่สวนพยานหลักฐานในการออกหมายขังผู้ต้องหาในลักษณะการประชุมทางจอภาพหรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่น ตั้งแต่ครั้งแรก

^{๒๕} ถ้าไม่อาจดำเนินการกระบวนการพิจารณาในศาลชั้นต้นที่มีเขตศาลเหนือคตินั้นได้โดยเหตุสุดวิสัย คู่ความฝ่ายที่เสียหายหรืออาจเสียหายเพราะการนั้นจะยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลชั้นต้นซึ่งตนมีภูมิลำเนาหรืออยู่ในเขตศาลในขณะนั้นก็ได้ และให้ศาลนั้นมีอำนาจทำคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่เห็นสมควร เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

๒.๗ กรณีจำเลยถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ การถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ การอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง การสอบถามคำให้การ การตรวจพยานหลักฐาน ให้ถือปฏิบัติตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาในศาลที่เกี่ยวข้องกับผู้ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ หรือสถานที่กักขังในระหว่างที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Disease : COVID - 19) พ.ศ. ๒๕๖๓

๒.๘ การนัดฟังคำพิพากษาศาลชั้นต้นหรือศาลสูงในคดีอาญาระหว่างวันที่ ๑ ถึงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ไม่ว่าจะเป็คดีที่จำเลยทุกคนในคดีได้รับการปล่อยชั่วคราว หรือจำเลยบางคนหรือทุกคนในคดีถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ ให้อ่านคำพิพากษาตามกำหนดนัดเดิมโดยใช้วิธีการตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาในศาลที่เกี่ยวข้องกับผู้ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ หรือสถานที่กักขังในระหว่างที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Disease : COVID - 19) พ.ศ. ๒๕๖๓ สำหรับจำเลยที่ถูกคุมขัง

๒.๙ ในกรณีอื่น ๆ เช่น การนัดฟังคำพิพากษาศาลชั้นต้นหรือศาลสูงในคดีแพ่งระหว่างวันที่ ๑ ถึงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ การพิจารณาคำร้องขอขยายระยะเวลาในการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาสำหรับคดีที่ครบกำหนดระยะเวลายื่นอุทธรณ์หรือฎีการะหว่างวันที่ ๑ ถึงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ รวมถึงการดำเนินการอื่นใดนอกเหนือจากที่กล่าวมานี้ให้ถือปฏิบัติตามคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Disease : COVID - 19) (ฉบับที่ ๓) ต่อไป

อนึ่ง เพื่อป้องกันมิให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ในสถานที่คุมขังหรือเรือนจำ การพิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวในทุกชั้นศาล ให้ปฏิบัติตามคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Disease : COVID - 19) (ฉบับที่ ๓) ข้อ ๗ ซึ่งกำหนดว่า

“การพิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวในทุกชั้นศาล ให้ปฏิบัติตามคำแนะนำของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขยายโอกาสในการเข้าถึงสิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. ๒๕๖๒ และมีให้เป็นการเพิ่มความแออัดในเรือนจำอันอาจนำไปสู่การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งไม่เคยถูกคุมขังมาก่อน หรือจำเลยที่เคยได้รับการปล่อยชั่วคราวมาก่อน หรือจำเลยซึ่งมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปี แม้ยังไม่มีกรณียื่นอุทธรณ์หรือฎีกา หรือยังมิได้รับอนุญาตให้อุทธรณ์หรือฎีกา ศาลอาจพิจารณานุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของจำเลยหรือเงื่อนไขอื่นใด เช่น การให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของจำเลย หรืออาจมีคำสั่งแต่งตั้งผู้กำกับดูแลจำเลยตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการกักขังและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. ๒๕๖๐

การรายงานตัวต่อศาล ศาลควรกำหนดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยรายงานตัวทางโทรศัพท์ หรือทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอื่นใด แทนการเดินทางมาศาล”

๓. การบริหารจัดการบุคลากร

๓.๑ ศาลชั้นต้น ศาลชั้นอุทธรณ์ และศาลฎีกา

ให้ผู้รับผิดชอบราชการศาลจัดให้ผู้พิพากษามาปฏิบัติหน้าที่เวรในด้านต่าง ๆ ตามจำนวนที่เหมาะสม โดยไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ สำหรับผู้พิพากษาที่มีคดีต้องนั่งพิจารณายังคงต้องปฏิบัติหน้าที่ ณ ที่ทำการ หากไม่มีคดีต้องนั่งพิจารณาและไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่เวร หรืองานที่ไม่

จำเป็นต้องมาปฏิบัติที่ศาล ผู้รับผิดชอบราชการศาลอาจพิจารณาให้ผู้พิพากษาปฏิบัติงานนั้นนอกสถานที่ตั้งของหน่วยงาน (Work from home) ได้ตามความเหมาะสมและความจำเป็น

ให้ผู้รับผิดชอบราชการศาลจัดให้ข้าราชการศาลยุติธรรมมาปฏิบัติหน้าที่ ณ ที่ทำการหรือนอกสถานที่ตั้งของหน่วยงาน ตามหนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ด่วนที่สุด ที่ ศย ๐๐๔/ว ๖๔ (ป) ลงวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๓ เรื่อง มาตรการปฏิบัติงานนอกสถานที่ตั้งของหน่วยงาน กรณีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Disease : COVID - 19) เพื่อลดจำนวนบุคลากรที่ต้องมาปฏิบัติงาน ณ ที่ทำการให้น้อยลงตามจำนวนที่จำเป็นเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ

๓.๒ สำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาลและหน่วยงานในส่วนกลาง

ผู้รับผิดชอบราชการศาลอาจจัดให้ผู้พิพากษามาปฏิบัติงานได้ตามความเหมาะสมและความจำเป็น และข้าราชการศาลยุติธรรมให้มาปฏิบัติหน้าที่ ณ ที่ทำการ หรือนอกสถานที่ตั้งของหน่วยงานตามหนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ด่วนที่สุด ที่ ศย ๐๐๔/ว ๖๔ (ป) ลงวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๓ เรื่อง มาตรการปฏิบัติงานนอกสถานที่ตั้งของหน่วยงาน กรณีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Disease : COVID - 19) เพื่อลดจำนวนบุคลากรที่ต้องมาปฏิบัติงาน ณ ที่ทำการให้น้อยลงตามจำนวนที่จำเป็นเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ

๓.๓ การให้ปฏิบัติงานนอกสถานที่ตั้งของหน่วยงาน (Work from home) จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการควบคุมมิให้เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสในสถานที่ทำงานอันเนื่องมาจากมีข้าราชการมาอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมากในแต่ละวัน ทั้งเป็นการลดความเสี่ยงของข้าราชการในการติดเชื้อหรือแพร่เชื้อไวรัสระหว่างการเดินทางไปกลับสถานที่ทำงาน ดังนั้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ข้าราชการพึงให้ความร่วมมือกับภาครัฐโดยลดการเดินทางที่ไม่จำเป็นโดยเฉพาะในช่วงเวลาของการปฏิบัติงานนอกสถานที่ตั้งหรือปฏิบัติงานที่บ้าน ไม่พียงที่จะเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการทำงาน เพื่อให้ความพยายามในการควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสของรัฐบาลดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและแก้ไขให้สถานการณ์กลับคืนสู่ภาวะปกติโดยเร็วที่สุด

อนึ่ง เพื่อให้มาตรการบริหารจัดการคดีภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถปฏิบัติได้จริงในทิศทางเดียวกัน คณะอนุกรรมการฯ เห็นควรให้มีสายด่วน เพื่อตอบข้อซักถามและให้คำปรึกษา

จากที่กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นว่าหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งในและต่างประเทศต่างก็เร่งดำเนินการเพื่อรองรับยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) โดยการเร่งพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในปฏิบัติงานกระบวนการขั้นตอนทั้งในการป้องกัน ปรามปราม และสืบสวนสอบสวน รวมทั้งกระบวนการพิจารณาคดีในศาล ซึ่งจะเห็นได้ว่า การกำหนดมาตรการและแนวทางการปฏิบัติของศาลยุติธรรมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันที่ค่อนข้างจะมีความชัดเจน ครอบคลุมครบถ้วนทั้งระบบงานของศาลยุติธรรมสำหรับแนวปฏิบัติในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) ของกรมสอบสวนคดีพิเศษจะได้กล่าว โดยละเอียดในบทที่ ๔

๒.๓.๕ โควิดกับโอกาสเชื่อมต่อความยุติธรรมออนไลน์ในราคาประหยัดสำหรับประชาชน^{๒๖}

^{๒๖} สุภารัตน์ สุวรรณานนท์ และธนพร เดชภูทธิพิทักษ์. โควิดกับโอกาสเชื่อมต่อความยุติธรรมออนไลน์ในราคาประหยัดสำหรับประชาชน. ออนไลน์ <https://knowledge.tijthailand.org/th/article/detail/digital-court> เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๓

การเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นมีต้นทุนสูง แม้ตามกฎหมายคู่ความในคดีอาญา จะได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล แต่ในความเป็นจริงไม่มีอะไรได้มาฟรี ทันททีที่คู่ความเข้าสู่กระบวนการก็มีค่าใช้จ่ายหลายรายการที่จะต้องแบกรับโดยไม่มีทางเลือก บางรายอาจต้องจ่ายค่าจ้างทนาย ซึ่งสูงไม่แพ้คดีแพ่งเลยทีเดียว ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงผลกระทบต่อสุขภาพ การศึกษาหรือจ้างงาน ความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัว ตลอดจนชื่อเสียงและสถานะทางสังคม ที่ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายผู้เสียหายหรือจำเลยก็ล้วนต้องเจอกับผลกระทบในการดำเนินชีวิตและโอกาสในการประกอบอาชีพ ซึ่งค่าเสียโอกาสลักษณะนี้ไม่สามารถคำนวณเป็นตัวเงินได้ง่าย โดยที่ต้นทุนทั้งทางตรงและทางอ้อมจึงเป็นอุปสรรคสำคัญประการหนึ่ง ที่ทำให้บางคนจำใจต้องยอมสละสิทธิที่จะได้รับความยุติธรรมอย่างเสมอภาคตามกฎหมายไป

ตัวอย่างผู้เสียหายในคดีอาญาเกี่ยวกับเพศชายหนึ่งมีรายได้จากการขายของประมาณสองพันบาทต่อเดือน เล่าว่าต้องเดินทางไปศาลเพื่อเข้าร่วมการพิจารณาคดีกว่า ๕ ครั้ง หลังจากที่ต้องเดินทางไปร้องทุกข์และให้การในชั้นก่อนฟ้องแล้วหลายครั้ง การต่อสู้คดีทำให้เกิดความเครียด อีกทั้งต้องหยุดค้าขายหลายวัน เป็นผลให้ถูกแย่งพื้นที่ขายที่ได้จับจองไว้ไป กระทบต่อความสามารถในการจุนเจือครอบครัวที่มีฐานะค่อนข้างยากจน^{๒๗}

สถานการณ์การแพร่ระบาดนี้ เป็น Disruption สำคัญที่ทำให้กำแพงการเข้าถึงความยุติธรรม ที่สูงขึ้นยิ่งขึ้น ในช่วงที่เศรษฐกิจโลกอยู่ในภาวะถดถอยขั้นรุนแรง อัตราการว่างงานสูงขึ้นอย่างกะทันหัน ค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงความยุติธรรมในจำนวนเท่าเดิมอาจเป็นมูลค่าที่สูงอย่างยิ่ง เมื่อเทียบกับรายได้ที่หายไป อีกทั้งยังมีอุปสรรคเพิ่มเติม คือ การลดการรวมกลุ่มของคนเพื่อป้องกันการระบาดทำให้ต้องเลื่อนพิจารณาคดีจำนวนมาก จากข้อมูลของศาลยุติธรรม ระหว่างวันที่ ๒๔ มีนาคม ถึง ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓ มีคดีแพ่งและอาญาที่เลื่อนออกไปทั่วประเทศทั้งสิ้น ๑๖๓,๖๒๐ คดี ซึ่งส่วนใหญ่มีกำหนดวันพิจารณาใหม่ระหว่างมิถุนายน - สิงหาคม ๒๕๖๓ ทำให้ผู้ที่อยู่ในการควบคุมตัวเพื่อรอการพิจารณาคดียิ่งต้องรอนาน ไม่สามารถไปหารายได้ช่วยเหลือดูแลครอบครัวได้ แต่สถานการณ์ที่ยากลำบากนี้อาจเป็นโอกาสดี สำหรับ Digital Transformation หรือการปรับเปลี่ยนกระบวนการยุติธรรมไปสู่รูปแบบดิจิทัล โดยนำนวัตกรรมทางเทคโนโลยีมาใช้ส่งเสริมการอำนวยความสะดวกให้มีประสิทธิภาพ ให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ในราคาที่ประหยัดและสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

ผลการศึกษาจากการสำรวจค่าใช้จ่ายที่ประชาชนต้องจ่ายจริงเมื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา^{๒๘} พบว่าการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไม่ว่าจะในฝั่งของผู้เสียหายหรือผู้กระทำผิดนั้น มีค่าใช้จ่ายทางตรงที่เกิดขึ้นแน่นอนในทุกกรณี คือ ค่าเดินทางไปติดต่อหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ตั้งแต่การแจ้งความ หรือให้ปากคำแก่เจ้าพนักงานที่สถานีตำรวจ ไปพบพนักงานอัยการ ไปขึ้นศาล อีกทั้งยังอาจมีการเดินทางไปขอคำปรึกษาทางกฎหมาย บางรายก็จำเป็นต้องรวบรวมพยานหลักฐานเองบางส่วน เช่น ไปขอภาพวงจรปิด ไปขอตรวจพิสูจน์ นอกจากนี้ก็เป็นค่าดำเนินการทางเอกสาร ค่าประกันตัว ค่าทนาย ซึ่งรายละเอียดความแตกต่างกันไปตามประเภทและความร้ายแรงของคดี

^{๒๗} โครงการพัฒนาตัวชี้วัดด้านค่าใช้จ่ายเพื่อส่งเสริมหลักนิติธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ปี ๒๕๖๑ โดยสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทยร่วมกับสถาบัน TDRI ในปี ๒๕๖๑ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหา จำนวนทั้งสิ้น ๑๖๐ คดี ในกลุ่มคดีความผิดต่อชีวิตและร่างกาย คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ คดียาเสพติด และคดีความผิดจรรยาบรรณ

^{๒๘} โครงการพัฒนาตัวชี้วัดด้านค่าใช้จ่ายเพื่อส่งเสริมหลักนิติธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทยร่วมกับสถาบัน TDRI ปี ๒๕๖๑

ตารางที่ ๒ ประมาณการค่าเดินทางสำหรับการติดต่อหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมแต่ละครั้ง^{๒๙}

เดินทางไป-กลับ (บาท/ครั้ง)	ในเขต	นอกเขต	ในกลุ่มจังหวัด	นอกกลุ่มจังหวัด
กทม.	๑๑.๐๔	๘๗.๘๗	๓๒๔.๒๗	๑,๕๙๒.๕๔
ต่างจังหวัด	๕๕.๑๖	๑๗๑.๓๙	๕๑๖.๑๔	๑,๕๙๒.๕๔

นอกจากนี้ ยังมีค่าใช้จ่ายทางอ้อมจากประโยชน์อื่นที่เสียไป ซึ่งในทางเศรษฐศาสตร์เรียกว่าต้นทุนค่าเสียโอกาส (opportunity cost) โดยคำนวณเป็นตัวเลขเบื้องต้นได้ คือ การสูญเสียรายได้จากการทำงานประจำ หรืองานพิเศษ เท่ากับระยะเวลาที่ใช้ไปสำหรับกระบวนการยุติธรรมสำหรับฝ่ายผู้เสียหายก็คือการต้องเดินทางไปติดต่อหน่วยงานต่าง ๆ แต่ครั้งก็ไม่ต่ำกว่าครึ่งวัน ในส่วนจำเลยก็จะเป็นค่าเสียโอกาสเมื่อต้องถูกควบคุมตัว หรือไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวซึ่งตัวเลขก็สูงขึ้นไปตามระยะเวลาการดำเนินคดี

เราสามารถคำนวณค่าเสียโอกาสจากรายได้ที่อาจเสียไปต่อวันของผู้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาจากฐานรายได้ของแต่ละบุคคล อย่างไรก็ตาม ในระดับประเทศอาจคำนวณคร่าว ๆ ได้จากการหารรายได้ต่อวันจากผลการสำรวจรายได้ต่อเดือนของครัวเรือนไทยตามลำดับฐานะ ๑๐ กลุ่ม (Deciles)

ตารางที่ ๓ ประมาณการค่าเสียโอกาสจากรายที่ขาดไปตามเศรษฐกิจฐานะ^{๓๐}

ช่วงชั้นรายได้ของครัวเรือน (บาท/เดือน)	ค่าเฉลี่ย (Median) รายได้ที่ขาดไป สำหรับแรงงานชาย(บาท/วัน)	ค่าเฉลี่ย (Median) รายได้ที่ขาดไป สำหรับแรงงานหญิง(บาท/วัน)
๑๕,๓๕๐ ขึ้นไป	๑,๐๔๘	๑,๐๔๖
น้อยกว่า ๑๕,๓๕๐	๕๘๐	๕๗๖
น้อยกว่า ๑๒,๗๐๐	๔๒๗	๔๒๒
น้อยกว่า ๙,๘๕๐	๓๓๖	๓๓๒
น้อยกว่า ๗,๘๗๕	๒๗๓	๒๗๑
น้อยกว่า ๖,๔๖๕	๒๒๔	๒๒๔
น้อยกว่า ๕,๓๐๐	๑๘๕	๑๘๕
น้อยกว่า ๔,๓๗๕	๑๕๑	๑๕๓
น้อยกว่า ๓,๕๕๐	๑๑๙	๑๒๐

^{๒๙} ค่าเดินทางไป-กลับ ๑ ครั้ง = ค่าเดินทางต่อกิโลเมตร x ระยะทางในการเดินทาง โดยค่าเดินทางต่อกิโลเมตรอ้างอิงจากอัตราค่าเชื้อเพลิง E20 ซึ่งเป็นค่ากลางของค่าเชื้อเพลิงรถ ตามหลักเกณฑ์และอัตราค่าใช้จ่ายประกอบการพิจารณาขออนุญาตปล่อยตัวชั่วคราวประจำปี ที่เบิกจ่ายในลักษณะค่าตอบแทนใช้สอย วัสดุ และค่าสาธารณูปโภค ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ มีค่าเท่ากับ ๑.๙๗ บาท และระยะทาง คำนวณโดยใช้กำหนดให้พื้นที่แต่ละเขตมีขนาดเสมือนพื้นที่วงกลม และให้การเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดในเขตมีค่าเฉลี่ยเท่ากับรัศมีของวงกลมนั้น ๆ

^{๓๐} คำนวณจากข้อมูลสำรวจสภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประชากรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐

น้อยกว่า ๒,๖๗๕	๗๙	๘๐
เฉลี่ย	๒๔๗	๒๔๖

เมื่อคิดคำนวณจากค่าเฉลี่ยจะพบว่า หากคู่ความต้องเดินทางข้ามเขตภายในกรุงเทพมหานคร ๑๐ ครั้ง จะต้องจ่ายค่าเดินทางรวมไม่ต่ำกว่าประมาณ ๘๒๙.๖ บาท หากอยู่ในต่างจังหวัดพื้นที่ห่างไกล ก็จะเป็นอย่างน้อย ๑,๖๑๘.๒ บาท หรือหากข้ามจังหวัดก็อย่างต่ำ ๓,๐๐๐-๔,๐๐๐ บาท ทั้งนี้ ยังไม่รวมค่าอาหารหรือค่าที่พักในกรณีที่ต้องไปค้างคืนต่างจังหวัด และค่าเสียโอกาสจากการขาดรายได้อีก

นอกจากนี้ คู่ความมักมีญาติหรือครอบครัวที่ต้องเดินทางไปด้วยและต้องขาดรายได้ด้วย หรือหากจำเลยไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ค่าใช้จ่ายส่วนนี้ก็เป็นภาระของญาติเป็นหลัก ในกรณีที่คู่ความไม่ได้ไปด้วยตนเอง แต่ว่าจ้างทนายความดำเนินการแทน ค่าใช้จ่ายก็จะถูกรวมไว้ในค่าจ้าง ซึ่งทำให้ฐานค่าจ้างทนายความมีอัตราที่สูงขึ้นด้วย โดยเฉพาะคดีที่มีความซับซ้อนยุ่งยากและใช้เวลาพิจารณานานหลายนัด หากประชาชนไม่ต้องแบกรับค่าใช้จ่ายนี้การเข้าถึงความยุติธรรมก็จะสะดวกและเท่าเทียมมากขึ้น

ภายในช่วงเวลาเพียงไม่กี่เดือน ประเทศต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบและมีผู้ป่วยติดเชื้อโควิด - ๑๙ จำนวนมาก เช่น จีน อินเดีย อิตาลี และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ได้พยายามเดินทางพิจารณาพิพากษาคดี โดยขยายขอบเขตการบริหารจัดการในช่องทางออนไลน์ พัฒนาระบบเพื่อให้คู่ความและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ต้องเดินทางไปศาลด้วยตนเอง ตั้งแต่การบริการให้คำปรึกษาทางกฎหมายการยื่นสำนวนผ่านระบบออนไลน์ การสืบพยาน พิจารณารวมทั้งอ่านคำพิพากษาคดีโดยใช้วิธี Video Conference โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีที่มีความสำคัญเร่งด่วน เช่น คดีความรุนแรงทางเพศ คดีความรุนแรงในครอบครัว คดีละเมิดเด็กและเยาวชน และคดีที่ผู้ต้องหาอยู่ระหว่างการควบคุมตัวของรัฐ

ในประเทศไทยเอง ศาลยุติธรรมได้ผลักดันแนวนโยบายการทำงานแบบ Digital Court และเริ่มเตรียมระบบเทคโนโลยีรองรับไปบ้างแล้วก่อนหน้านี้ โดยเริ่มต้นจากคดีแพ่งเป็นหลัก มีทั้งระบบการปรึกษาข้อกฎหมายออนไลน์ ระบบยื่นฟ้องและส่งคำคู่ความ (e-Filing) ที่ร่วมพัฒนากับธนาคารกรุงไทย เป็นทางเลือกสำหรับคู่ความและทนายความในการยื่นเอกสารคำร้องคำให้การทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งสามารถติดตามสถานะ คัดถ่ายสำเนาคำพิพากษาภายในสิบวันพร้อมทั้งชำระค่าธรรมเนียมศาล ซึ่งจะช่วยลดจำนวนวันที่ต้องเดินทางมาศาล และค่าใช้จ่ายในการยื่นหรือค่าจัดทำสำเนาเอกสารไปได้มากในส่วนคดีอาญา ตั้งแต่ปลายเดือนมีนาคมที่ผ่านมา ศาลชั้นต้นได้ริเริ่มการอ่านคำพิพากษาออนไลน์เป็นครั้งแรก รวมทั้งการพิจารณาการฝากขัง ผัดฟ้องและให้จำเลยที่อยู่ในการควบคุมตัวในเรือนจำให้การผ่านการประชุมออนไลน์ เพื่อลดจำนวนคนที่ต้องเดินทางไปศาล ลดความเสี่ยงของการแพร่กระจายโรค

แม้ว่าหลังจากสถานการณ์โรคระบาดจะดีขึ้นแล้ว แต่การใช้เทคโนโลยีเพื่อลดการเดินทางอาจจะกลายเป็น New normal ที่เปลี่ยนแปลงกระบวนการยุติธรรมให้สะดวกและประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย ลดความจำเป็นในการเดินทางไปศาล ลดภาระของพยานและผู้เกี่ยวข้องซึ่งจะมีผลต่อจำนวนนัดพิจารณาคดีและระยะเวลาการพิจารณาคดีของผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมตัวตามไปด้วย ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์จำเลย ในคดีอาญาที่ได้รับการพิพากษาแล้วจำนวน ๙๙ คน พบว่า จำเลยได้เดินทางไปขึ้นศาลเฉลี่ยประมาณ ๕ ครั้ง

ดังนั้น ภาพที่สมบูรณ์แบบที่หลายฝ่ายคาดหวังให้เกิดขึ้นในอนาคต จึงเป็นกระบวนการยุติธรรมที่สามารถให้บริการออนไลน์ทุกขั้นตอน ซึ่งการพัฒนาระบบเทคโนโลยีต้องใช้งบประมาณในการ

ลงทุนสูง และอาจไม่สอดคล้องกับภาระด้านงบประมาณที่รัฐบาลต้องเผชิญในขณะนี้ แต่การเริ่มต้นเท่าที่ทำได้ แม้เพียงในชั้นศาลก็มีความคุ้มค่าและช่วยลดภาระของประชาชนได้มหาศาล กล่าวคือ หากนำค่าเฉลี่ยจำนวนครั้งของนัดพิจารณาโดยยกตัวอย่างเฉพาะจำนวนครั้งที่ต้องเดินทางไปศาล คุณด้วยค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าเดินทางขั้นต่ำ ต่อครั้งในเขตต่างจังหวัดและคุณจำนวนคดีอาญาที่ขึ้นสู่ศาลยุติธรรมซึ่งอยู่ที่ ๑,๒๔๙,๓๒๘ คดีในปี ๒๕๖๑^{๓๑} จะคิดเป็นเงินที่ต้องสูญเสียไปถึง ๓๔๕ ล้านบาท การพัฒนาระบบ Digital Court ในคดีอาญาให้เป็น New normal ต่อเนื่องไป จะมีส่วนช่วยให้ประชาชนผู้เดือดร้อนไม่ถูกซ้ำเติมด้วยค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นและสามารถนำเงินจำนวนนี้ไปใช้ประโยชน์ในการพุงฐานะทางเศรษฐกิจของตนให้ผ่านช่วงเวลายากลำบากนี้ไปได้

อนึ่ง เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๓ นายอำนาจ เพียรไทย ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดเชียงราย เปิดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การส่งเสริมการประสานงานด้านยุติธรรมของหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมในจังหวัดเชียงราย” เพื่อประสานความร่วมมือในการแก้ปัญหาขัดข้องที่เกิดขึ้นระหว่างหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมจังหวัดและเป็นการประชาสัมพันธ์บริการที่เกิดขึ้นใหม่ของศาลจังหวัดเชียงรายจากนโยบายนำเทคโนโลยีสารสนเทศ มาให้บริการประชาชนในกิจการของศาล เช่น การไกล่เกลี่ยออนไลน์ การยื่นฟ้องออนไลน์ การคัดรับรองเอกสารทางออนไลน์ หรือการเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงาน เป็นต้น^{๓๒}

^{๓๑} ปริมาณคดีอาญาที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลชั้นต้น (คงค้างและรับใหม่) ในปี ๒๕๖๑ จากหนังสือสถิติคดีศาลทั่วราชอาณาจักร ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ จัดทำโดยสำนักงานศาลยุติธรรม

^{๓๒} <https://www.thethaipress.com/2020/14451>, เข้าถึงข้อมูลตั้งแต่วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓

บทที่ ๓

ผลกระทบและแนวโน้มของอาชญากรรมในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal)

ในบทนี้ประกอบด้วย ผลกระทบจากสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ และแนวโน้มของอาชญากรรมที่เป็นคดีพิเศษอันเนื่องมาจากสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๓.๑ ผลกระทบจากสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

๓.๑.๑ ผลกระทบที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรกรมสอบสวนคดีพิเศษ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID - 19 เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและทั่วโลก เพื่อลดการระบาดและลดการติดเชื้อของโรคดังกล่าว รัฐบาลจึงต้องใช้กฎหมายพิเศษเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดเป็นเหตุให้ประชาชนไม่สามารถเดินทางสัญจรได้ตามปกติ ข้าราชการต้องปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานโดยการปฏิบัติงานที่บ้าน (Work from Home) จึงมีผลกระทบต่อการทำงานที่ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เนื่องจากผู้เสียหายและพยานที่นัดหมายไม่สามารถเดินทางมาให้ปากคำได้ ในขณะเดียวกันพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องก็ไม่สะดวกในการเดินทางไปสืบสวนสอบสวนได้ในท้องที่ที่มีการแพร่ระบาด เนื่องจากมีความกังวลเรื่องความปลอดภัยและสุขภาพ ทำให้การสืบสวนสอบสวนไม่คืบหน้าเท่าที่ควร โดยที่ต้องพยายามทำให้เสร็จภายในกรอบตัวชี้วัด แต่ระยะเวลาในการสืบสวนมีเวลาน้อยกว่าในยามปกติ และมีความเป็นไปได้ว่า เมื่อวิกฤตนี้จบลง พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อาจให้วิธีปฏิบัตินี้เป็นเหตุทำให้การดำเนินคดีล่าช้าและคดีอาจขาดอายุความ เป็นเหตุให้กรมสอบสวนคดีพิเศษถูกฟ้องร้องให้รับผิดชอบทางอาญา วินัย และแพ่ง เป็นต้น^{๓๓} เกิดผลเสียต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง กรมสอบสวนคดีพิเศษ และกระบวนการยุติธรรม หรืออาจจะมีการนำวิธีการที่ใช้ในช่วงวิกฤตนี้ หรือที่เรียกว่า ยุควิถีชีวิตใหม่ (New normal) มาใช้กันจนคุ้นชินเป็นเรื่องปกติ ซึ่งกรมสอบสวนคดีพิเศษจะต้องพัฒนาวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ดังกล่าว ซึ่งจะกล่าวถึงผลกระทบสำคัญ ๆ ดังนี้

(๑) กระบวนการสอบสวนคดีพิเศษได้รับผลกระทบ เช่น การสอบสวนพยานการสอบสวนผู้ต้องหาที่มีข้อจำกัดในการดำเนินการ^{๓๔} โดยเฉพาะกรณีผู้เสียหายและพยานในคดีแชร์ลูกโซ่ที่มีจำนวนมาก การสอบปากคำพยานมีอุปสรรคในการเดินทางของพยานเพื่อมาพบพนักงานสอบสวน ทำให้คดีมีความล่าช้า^{๓๕} ตัวอย่างเช่น การสอบปากคำพยานในคดีพิเศษที่ ๑๕๐/๒๕๖๒ กรณีแชร์แม่เมณี สอบปากคำผู้เสียหาย จำนวน ๑๒๒ ราย คดีพิเศษที่ ๑๕๓/๒๕๖๒ กรณี หลอกให้ร่วมลงทุน Forex 3D สอบปากคำผู้เสียหาย จำนวน ๑,๑๖๔ ราย และคดีพิเศษที่ ๑๖๑/๒๕๖๒ กรณีหลอกให้ร่วมลงทุนกดโลค กดแชร์ Nice Review สอบปากคำผู้เสียหาย จำนวน ๖ ราย ซึ่งคดีพิเศษทั้ง ๓ คดีดังกล่าวเป็นคดีความผิดตาม

^{๓๓} พันตำรวจโท พันเลิศ ตั้งศรีโพธิ์โรจน์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีทรัพย์สินทางปัญญา

^{๓๔} นายทวิวัฒน์ สุรสิทธิ์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีการคุ้มครองและคดียาเสพติด

^{๓๕} ร้อยตำรวจเอก ธรรมศ เล่าห์ทวี เลขานุการกรม สำนักงานเลขาธิการกรม

กฎหมายว่าด้วยการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ที่อยู่ในบัญชีท้ายประกาศ กคพ. (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๖๒ เรื่อง การกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง(๑) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๑ โดยผลกระทบที่เกิดขึ้นเนื่องจากมีพยานจำนวนมากต้องมาให้ถ้อยคำต่อพนักงานสอบสวนคดีพิเศษในสังกัด ศปพ.๕ ในห้วงเวลาใกล้เคียงกัน ประมาณวันละ ๒๐ ราย ในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโควิด - ๑๙ จำเป็นต้องมีการป้องกันตามมาตรการที่กรมสอบสวนคดีพิเศษกำหนด ขณะเดียวกันจะต้องดำเนินการสอบปากคำพยานในประเด็นต่าง ๆ ภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของกฎหมายจึงมีความเสี่ยงที่เจ้าหน้าที่ผู้สอบปากคำและพยานที่เข้ามาให้ถ้อยคำต่อพนักงานสอบสวนคดีพิเศษจะได้รับการแพร่เชื้อจากผู้ติดเชื้อหรือผู้ที่เป็นพาหะของโรค^{๓๖} ทั้งนี้ แม้จะได้รับผลกระทบโดยตรงและสำคัญที่สุด แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษฯ ไม่ได้กำหนดวิธีสืบพยานไว้เป็นการเฉพาะ จึงต้องใช้วิธีสืบพยานตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉะนั้น การสอบปากคำพยานและผู้ต้องหา ต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายวิธีสืบพยานกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ จึงต้องใช้กฎหมายวิธีสืบพยานตามที่บัญญัติไว้ (เว้นแต่ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ) จะต้องสอบสวนต่อหน้าพนักงานสอบสวนคดีพิเศษทุกครั้ง จะส่งเอกสารคำให้การแทนหาได้ไม่ หรือไม่ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น จะสอบสวนผ่านระดับเทคโนโลยีสารสนเทศก็ไม่ได้เช่นกัน เนื่องจากตามมาตรา ๑๑ กำหนดให้ต้องอ่านให้ผู้ให้ถ้อยคำฟังและให้ผู้ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อรับรอง ความถูกต้องนั้นหมายถึงต้องกระทำต่อหน้าทั้งสิ้น^{๓๗}

(๒) ผลกระทบในกรณีสอบปากคำพยานตามข้อ (๑) เนื่องจากการเดินทางมายังสถานที่ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ในขณะที่เจ้าหน้าที่ก็ไม่สะดวก ทั้งต้องผ่านด่านคัดกรองและกลัวที่จะติดโควิดจากผู้ที่มาติดต่อราชการจำนวนมาก พนักงานสอบสวนคดีพิเศษที่ทำการสอบปากคำก็ต้องระวังตัวเช่นกัน และมีผลด้านการสะกดรอยติดตามพอสมควร เนื่องจากการใส่หน้ากากอนามัยปิดบังใบหน้า ทำให้พิสูจน์ทราบตัวบุคคลได้ยากกว่าใช่เป้าหมายหรือไม่ จนกว่าบุคคลดังกล่าวจะถอดหน้ากาก^{๓๘}

(๓) คดีความผิดที่อยู่ในความรับผิดชอบของกองคดีความมั่นคง ที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายของพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ คือ คดีความผิดตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่ผ่านมากการกระทำความผิดส่วนใหญ่มักจะเกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของประเทศ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรค เช่น กรุงเทพมหานคร จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดชลบุรี จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดภูเก็ต เป็นต้น จะเห็นได้ว่าจังหวัดดังกล่าวเกือบทั้งหมดอยู่คนละพื้นที่ การสืบสวนสอบสวนคดีตามความผิดดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่เจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษจะต้องเดินทางไปปฏิบัติงานในพื้นที่ แต่สถานการณ์ COVID - 19 ในช่วงที่ผ่านมาจะเป็นได้ว่าปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงของการระบาด ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากคนต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวหรือเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเหตุปัจจัยดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อลักษณะของการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวโดยตรง เนื่องจากผู้กระทำความผิดตามกฎหมายฉบับดังกล่าวจะเป็นคนต่างชาติที่เข้ามาลงทุนทำธุรกิจในประเทศไทย และธุรกิจส่วนใหญ่ที่คนต่างด้าวเหล่านั้นเข้ามาล้าลอบประกอบการมักจะตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแทบทั้งสิ้น^{๓๙} การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กองคดีความมั่นคง จึงอยู่ในกลุ่มที่ต้องใกล้ชิดกับคนต่างชาติ และต้องเข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีคนต่างชาตินิยมเข้ามาท่องเที่ยวเป็นหลัก ซึ่งแน่นอนว่าในพื้นที่ดังกล่าว

^{๓๖} พันตำรวจโท กฤษ อาจสามารถ ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการคดีพิเศษเขตพื้นที่ ๕ กองปฏิบัติการคดีพิเศษภาค

^{๓๗} ร้อยตำรวจเอก สุรวุฒิ รั้งไสย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ

^{๓๘} ร้อยตำรวจโท เสฎฐวุฒิ สายป้อง พนักงานสอบสวนคดีพิเศษชำนาญการพิเศษ กองปฏิบัติการคดีพิเศษภาค

^{๓๙} ร้อยตำรวจเอก วิษณุ ฉิมตระกูล ผู้อำนวยการกองคดีความมั่นคง

อาจมีความเสี่ยงภัยและมีโอกาสติดโรคได้มากกว่าพื้นที่อื่น ๆ ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากความผิดตามกฎหมายดังกล่าวเกี่ยวข้องกับคนต่างด้าวและพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแทบทั้งสิ้น เพราะธุรกิจที่กำหนดต้องห้ามไว้ในกฎหมายเป็นธุรกิจเกี่ยวกับการนำเที่ยว การให้บริการ การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ ที่ผ่านมาการปฏิบัติงาน เพื่อสืบสวนสอบสวนหลายประการ อาทิเช่น^{๔๐}

๑) เจ้าหน้าที่ไม่สามารถเดินทางเข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีการระบาดของโรค หรืออาจเดินทางไปได้แต่เป็นไปด้วยความยากลำบาก เนื่องจากบางพื้นที่มีปิดกั้นไม่ให้เดินทางเข้า - ออก และเมื่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานกลับมายังสถานที่ตั้งตามปกติแล้ว ต้องถูกกักบริเวณอยู่ภายในที่พักอาศัยของแต่ละบุคคลเป็นเวลา ๑๔ วัน จึงทำให้การสืบสวนสอบสวนไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง การนัดพยานบุคคลมาให้ข้อมูล หรือการเข้าพื้นที่เพื่อสอบสวนปากคำพยานไม่สามารถทำได้ ส่งผลให้ระยะเวลาในการสืบสวนสอบสวนต้องขยายออกไปจากกำหนดเวลาที่วางไว้อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้^{๔๑}

๒) การติดตามพยานบุคคล มาพบหรือให้ถ้อยคำคดีปัญหาที่ไม่สามารถทำได้ ทั้งคนไทยและคนต่างชาติ โดยต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการถือหุ้ในนิติบุคคลของทั้งคนไทยและคนต่างชาติ แต่จากสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด - ๑๙) ที่ทำให้ชาวต่างชาติซึ่งเป็นกรรมการหรือผู้ถือหุ้นในนิติบุคคลเดินทางกลับไปยังประเทศของตน และยังไม่สามารถเดินทางกลับเข้ามาในราชอาณาจักรไทยได้ จึงไม่สามารถมาให้ถ้อยคำและไม่สามารถจัดส่งเอกสารต่าง ๆ ให้กับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้ การรวบรวมพยานเอกสารต่าง ๆ จึงอาจไม่สมบูรณ์ครบถ้วน

๓) สถานประกอบการบางแห่งมีการปิดตัวหรืองดการประกอบกิจการในบางส่วน ทำให้ไม่สามารถแสวงหาพยานหลักฐานมาประกอบสำนวนการสืบสวนสอบสวนได้

(๔) ในสถานการณ์อาชญากรรมปัจจุบัน คดีความผิดตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษฯ ไม่สามารถนำมาใช้ในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมได้ทันทั่วทั้งที่ และในขณะที่คดีความผิดที่ไม่อยู่ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษฯ ก็มีข้อจำกัดที่ กคพ. ไม่กำหนดนัดประชุมบ่อยครั้ง ทำให้ไม่สามารถทำการสอบสวนเป็นคดีพิเศษได้ ทั้งที่เป็นอาชญากรรมที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง และมีความจำเป็นที่จะต้องใช้วิธีการสอบสวนเป็นพิเศษ^{๔๒}

(๕) สำหรับเรื่องการข่าว รวมทั้งงานด้านธุรการสนับสนุน^{๔๓} อาจไม่มีผลกระทบ เนื่องจากการแสวงหาข้อมูลยังสามารถดำเนินการได้ ณ ที่พักอาศัยได้

จากที่กล่าวข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่า ในหลาย ๆ สถานการณ์จำเป็นที่การปฏิบัติงานต้องมีอุปกรณ์ป้องกัน เช่น หน้ากากอนามัย เจลแอลกอฮอล์สำหรับล้างมือ กระจกป้องกันใบหน้า (Face Shield) ถุงมือยาง (Latex Gloves) และชุดหรืออุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล (Personal Protective Equipment: PPE)^{๔๔} ที่มีคุณสมบัติสำหรับป้องกันการติดเชื้อโรดดังกล่าว

^{๔๐} นายอังศุเกตุ วิสุทธิ์วัฒนศักดิ์ ผู้อำนวยการส่วนคดีความมั่นคง ๑ กองคดีความมั่นคง

^{๔๑} ร้อยตำรวจเอก วิษณุ นิมิตรสกุล ผู้อำนวยการกองคดีความมั่นคง

^{๔๒} ร้อยตำรวจเอก เขมชาติ ประกายหงษ์มณี รองผู้อำนวยการกองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ กองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ

^{๔๓} นายทวีวัฒน์ สุรสิทธิ์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีการค้ำมนุษย์และคดียาเสพติด

^{๔๔} พันตำรวจตรี สุทศธรรต อารีรัตน์นคร ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านปฏิบัติการพิเศษ

๓.๑.๒ ผลกระทบที่มีต่ออาชญากรรม

(๑) คดีความผิดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ และการติดต่อสื่อสาร จะมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากประชาชนจะมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการติดต่อสื่อสาร อยู่ในทุก ๆ กิจกรรมและถูกหลอมนรวมเข้ากับการใช้ชีวิตประจำวันตามปกติในทุกภาคส่วนและทุกระบบที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน เช่น การทำงาน การเงิน การธนาคาร การค้าขาย สังคม การเมือง ความมั่นคงของประเทศ และระบบเศรษฐกิจทั้งหมด ซึ่งจะมีผู้ได้รับความเสียหายมากขึ้น เกิดความเสียหายและเกิดผลกระทบในวงกว้างมากขึ้น คดีมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น มีพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับคดีจำนวนมากขึ้น ต้องทำการตรวจพิสูจน์ทางดิจิทัลมากขึ้น ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญจากหลากหลายสาขา และต้องใช้งบประมาณ อุปกรณ์ต่าง ๆ อุปกรณ์พิเศษที่ทันสมัย รวมถึงบุคลากรมากขึ้น ตามไปด้วย ความผิดจะขยายตัวอย่างรวดเร็วและอาจเป็นองค์ประกอบอาชญากรรมข้ามชาติ ความคาดหวังจากประชาชนจะมีมากขึ้น ซึ่งอาจจะสวนทางกับการปฏิบัติงานจริง ซึ่งมีขั้นตอนในการปฏิบัติงาน และการบริหารจัดการ ที่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะรับมือกับอาชญากรรม ในรูปแบบใหม่ ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมทั้งหน่วยงานยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ที่จำเป็นและสำคัญในการทำงานอีกเป็นจำนวนมาก^{๔๕}

(๒) ความผิดตามประมวลรัษฎากร ในกรณีที่มีการประกอบการหรือดำเนินการผ่านระบบอินเทอร์เน็ต หรือการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในดำเนินการ ส่งผลให้การตรวจสอบข้อเท็จจริงต่าง ๆ หรือการแสวงหาพยานหลักฐานต่างอาจกระทำได้อย่างยากมากขึ้น^{๔๖} และนอกจากนั้นรูปแบบการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรจะเปลี่ยนไปตามสถานการณ์วิถีชีวิตใหม่ที่มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อค้าขายสินค้าระหว่างประเทศ ลักษณะของการทำธุรกิจ การนำเข้าสินค้าจะนำเข้าตามออเดอร์ของลูกค้าระดับผู้บริโภค เป็นการติดต่อซื้อขายกันโดยตรงระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค ดังนั้นกระบวนการนำเข้าสินค้าจะลดจำนวนหรือปริมาณลง แต่จะเพิ่มมูลค่าในการนำเข้ามากขึ้น การกำหนดมูลค่าความเสียหายทางคดีที่เข้าตามลักษณะรายละเอียดของการกระทำความผิดที่เข้าข่ายเป็นคดีพิเศษต้องลดจำนวนลงตามลักษณะของการกระทำความผิดในช่วงสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New normal)^{๔๗}

(๓) ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน การทำธุรกรรมผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์หรือโทรศัพท์มือถือถือมากกว่าการไปดำเนินการ ณ ที่ทำการหรือสาขาของธนาคาร และยังรวมถึงการฟอกเงินผ่านเงินสกุลดิจิทัล ซึ่งยากแก่การตรวจสอบ^{๔๘}

(๔) เนื่องจากสถานการณ์โควิด - ๑๙ หรือชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ได้เร่งให้การซื้อขายสินค้าและบริการต่าง ๆ ผ่านระบบออนไลน์เติบโตและได้รับความนิยมจากผู้ขายและผู้ซื้อจำนวนมากอย่างรวดเร็ว ทำให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ได้เกิดขึ้นมากด้วย ในขณะที่การสืบสวนสอบสวนหาผู้กระทำความผิด รวมทั้งการติดตามเอาทรัพย์สินเป็นไปได้อย่างยากลำบาก^{๔๙}

^{๔๕} พันตำรวจโท พัฒนะ ศุภรสุต ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ

^{๔๖} พันตำรวจโท นิพนธ์ เศรษฐ์รัมย์ พนักงานสอบสวนชำนาญการพิเศษ รองผู้อำนวยการกองคดีภาษีอากร

^{๔๗} นายสถิตย์ ลีเขาสูง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีภาษีอากร

^{๔๘} พันตำรวจตรี จตุพล บงกชมาศ ผู้อำนวยการกองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ

^{๔๙} พันตำรวจโท คมวิชัย พัฒนรัฐ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ กองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ

๓.๒ แนวโน้มของอาชญากรรมที่เป็นคดีพิเศษอันเนื่องมาจากสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New normal)

๓.๒.๑ ปัจจัยที่เอื้อต่อการเกิดอาชญากรรมที่เป็นคดีพิเศษ

(๑) สถานการณ์ที่มีการระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด - ๑๙) ทำให้ประชาชนไม่สามารถติดต่อพบปะกันโดยตรง หรือไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ โรงงาน ร้านอาหาร หรือบริษัทหลายแห่ง สถานประกอบการทั้งในประเทศและต่างประเทศปิดตัวลง ปัญหาคนว่างงานมากขึ้น หลายครอบครัวขาดรายได้ในการดำรงชีวิต ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมของทั้งในประเทศและต่างประเทศ ประชาชนอาจหาทางออกด้วยการผันตัวเองไปเป็นอาชญากร เพื่อหารายได้เข้ามาเลี้ยงปากท้องของตัวเองมากขึ้น ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนจึงลดทอนตามไปด้วย และนอกจากนี้ การที่ประชาชนต้องมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิต เพื่อสร้างความปลอดภัยและลดการแพร่กระจายของเชื้อโรค เพราะแม้การระบาดจะสิ้นสุดลงแต่รูปแบบการพบปะทางสังคมอาจจะไม่กลับไปสู่แบบเดิมทั้งหมด เนื่องจากความกลัวที่จะเกิดโรคระบาดซ้ำ นำไปสู่การสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ตเข้ามาแทนที่การติดต่อโดยตรง ที่ต้องมีการพบหน้าพูดคุยกัน จนอาจกล่าวได้ว่าชีวิตในยุคโรคระบาดต้องพึ่งพาอินเทอร์เน็ตมากขึ้นอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน จนเกิดความคุ้นชิน ทำให้เทคโนโลยีดิจิทัลกลายเป็นปัจจัยหลักในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งนอกจากจะเป็นช่องทางหลักในการติดต่อสื่อสารแล้ว ยังเป็นช่องทางในการทำธุรกรรมมากยิ่งขึ้น รวมถึงอาชญากรรมที่เล็งเห็นว่า อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางในการก่ออาชญากรรมที่สร้างรายได้ให้กับตัวเองที่สะดวกและรวดเร็ว โดยที่อาชญากรไม่ได้มีความกังวลต่อการติดต่อสื่อสารระหว่างการทำคามผิดแต่อย่างใด^{๕๐}

(๒) สถานการณ์โควิด - ๑๙ ดังกล่าว เป็นปัจจัยเร่งให้ประชาชนใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ โดยเฉพาะโทรคมนาคมและการสื่อสารในการดำเนินชีวิตเพื่อสนองตอบความต้องการในการแสวงหาสินค้าและบริการต่าง ๆ มากขึ้น^{๕๑} ส่งผลให้อาชญากรรมที่เป็นคดีพิเศษ โดยเฉพาะอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ มีการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้เป็นองค์ประกอบในการกระทำความผิดมากขึ้น การชักชวนให้ร่วมลงทุนในระบบเงินดิจิทัล หรือซื้อขายสินค้าผ่านระบบออนไลน์ ที่มีกระบวนการหลอกลวงในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งบางส่วนมีลักษณะเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ เช่น คดีความผิดในลักษณะการหลอกลวง หรือการฉ้อโกง ที่เกิดจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การซื้อขายออนไลน์ และการทำธุรกรรมออนไลน์ เป็นต้น ซึ่งเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ คดีความผิดตามประมวลรัษฎากร คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต และคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ก็จะมากตามไปด้วย^{๕๒} และเนื่องจากความง่ายในการเข้าถึง จึงทำให้จำนวนผู้เสียหายและมูลค่าความเสียหายมีจำนวนมากขึ้น ในขณะเดียวกัน เงินที่ได้จากการกระทำความผิดจะมีการถ่ายเทโอนย้ายเปลี่ยนมือตลอดเวลา ทำให้เจ้าหน้าที่ติดตามผู้กระทำความผิดยากมากขึ้น^{๕๓} ในขณะที่อาชญากรรมบางประเภทที่มีลักษณะการกระทำความผิดที่ควรเป็นคดีพิเศษ แต่ไม่มีความผิดตามบัญชีท้าย

^{๕๐} พันตำรวจโท พันเลิศ ตั้งศรีไพโรจน์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีทรัพย์สินทางปัญญา

^{๕๑} พันตำรวจโท คมวิรัช พัฒนรัฐ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ กองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ และพันตำรวจโท กฤษ อาจสามารถ ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการคดีพิเศษเขตพื้นที่ ๕ กองปฏิบัติการคดีพิเศษภาค

^{๕๒} ร้อยตำรวจโท เสฎฐวุฒิ สายป้อง พนักงานสอบสวนคดีพิเศษชำนาญการพิเศษ กองปฏิบัติการคดีพิเศษภาค และพันตำรวจโท บรรจบ อยู่ยี่นนยง ผู้อำนวยการศูนย์คดีพิเศษเขตพื้นที่ ๗ กองปฏิบัติการคดีพิเศษภาค

^{๕๓} ร้อยตำรวจเอก ธรรมศ เล่าห์ทวี เลขานุการกรม สำนักงานเลขานุการกรม

พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษฯ เช่น คดีความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์และละเมิดทางเพศเด็กโดยใช้สื่อออนไลน์ เป็นต้น กรมสอบสวนคดีพิเศษจึงต้องเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับอาชญากรรมดังกล่าว^{๕๔}

(๓) เนื่องจากสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) อาชญากรรมที่เป็นคดีพิเศษที่เกิดขึ้นจะมีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น เพิ่มความถี่และระดับความรุนแรง ความเสียหายที่เกิดขึ้นจะมีผลกระทบต่อผู้คนในวงกว้างและมีมูลค่าความเสียหายสูงขึ้น โดยเฉพาะอาชญากรรมทางไซเบอร์ ซึ่งเป็นการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการก่ออาชญากรรม หรือเพื่อช่วยในการปกปิดตัวตน หรือหลบเลี่ยงจากการถูกติดตามจับกุม ซึ่งจะมีการพัฒนาให้มีความซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ ตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษต้องปรับวิธีคิด (mindset) และพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติงานตลอดเวลา เพื่อให้ทันต่อรูปแบบอาชญากรรมสมัยใหม่ โดยต้องมองลักษณะของอาชญากรรมให้รอบด้าน เนื่องจากการปิดรั้วทางเศรษฐกิจทั่วโลก และปัจจุบันความสามารถของอาชญากรในการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ทั้งฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ต่าง ๆ เข้ามาช่วยสูงมากขึ้น รวมทั้งมีการแชร์ข้อมูลหรือวิธีการกระทำความผิดในกลุ่มอาชญากรด้วยกัน เช่น เครือข่ายฟอกเงินใน Dark Web ทำให้การก่ออาชญากรรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น^{๕๕} เป็นต้น

(๔) จากที่กล่าวแล้วข้างต้น ทำให้คดีความผิดของทุกกองคดีซึ่งส่วนใหญ่เป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจอันเป็นความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกง จะมีความเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มักจะมี ความเกี่ยวพันกับการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์เสมอ^{๕๖} เช่น การทำธุรกรรมทางการเงิน และการใช้เทคโนโลยีในด้านสั่งซื้อสินค้า เป็นต้น วิธีการดำเนินการดังกล่าวส่งผลให้ข้อมูลส่วนบุคคลอยู่ในระบบเทคโนโลยีหรือในโลกไซเบอร์ เป็นเหตุให้ผู้กระทำความผิดนำระบบเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้ในการก่ออาชญากรรมที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นด้วยเช่นกัน^{๕๗} ดังนั้น พนักงานสอบสวนคดีพิเศษต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ทางคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเข้าถึงและพิสูจน์พยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือพยานหลักฐานทางดิจิทัลต่าง ๆ ได้ และมีแนวโน้มการกระทำความผิดจะเปลี่ยนจากการกระทำความผิดที่มีมูลค่าความเสียหายที่มีผลกระทบต่อมูลค่าภาษีอากรที่หลายล้านบาทเป็นการกระทำความผิดที่มีความเสียหายเพียงเล็กน้อย แต่มีการกระทำความผิดบ่อยครั้ง นอกจากนี้ ผู้กระทำความผิดจะไม่มีภารกิจทุน หรือจัดเก็บสินค้าที่เป็นความผิดไว้ยังสถานประกอบการ หรือโกดังเก็บสินค้าที่ละมาก ๆ แต่จะมีการนำเข้าและกระจายสินค้าถึงมือผู้บริโภคอย่างรวดเร็ว ทำให้ยากต่อการตรวจสอบติดตามป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด^{๕๘}

(๕) แนวโน้มของอาชญากรรมที่เป็นคดีพิเศษจะมากขึ้น โดยเฉพาะอาชญากรรมที่เกิดขึ้นบนโลกออนไลน์ที่อาชญากรสามารถกระทำความผิดในพื้นที่ใดก็ได้ทั้งในและนอกประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อ

^{๕๔} ร้อยตำรวจเอก เขมชาติ ประกายหงษ์มณี รองผู้อำนวยการกองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ กองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ และนายทวีวัฒน์ สุรสิทธิ์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีการค้ามนุษย์และคดียาเสพติด

^{๕๕} พันตำรวจตรี ธวัชชัย ประดาอินทร์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและสารสนเทศ และพันตำรวจตรี สุทธธรรต อารีรัตน์นนคร ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านปฏิบัติการพิเศษ

^{๕๖} พันตำรวจโท พัฒนะ ศุกรสุต ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ, พันตำรวจตรี ดิษยธรรม ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีคุ้มครองผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม, นายทวีวัฒน์ สุรสิทธิ์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีการค้ามนุษย์และคดียาเสพติด และพันตำรวจตรี จตุพล บงกขมาศ ผู้อำนวยการกองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ

^{๕๗} พันตำรวจโท นิพนธ์ เศรษฐ์รัศมี พนักงานสอบสวนชำนาญการพิเศษ รองผู้อำนวยการกองคดีภาษีอากร

^{๕๘} นายสถิตย์ ลีเขาสูง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีภาษีอากร

ต่อประชาชนในวงกว้างได้อย่างรวดเร็ว เช่น การฉ้อโกงประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ และการใช้สกุลเงินดิจิทัล ในการทำธุรกรรมที่ทำให้มีการติดตามเส้นทางการเงินได้ยาก นำไปสู่อาชญากรรมด้านการฟอกเงิน รวมถึงอาจ มีการใช้เชื้อโรคหรือโรคระบาดในการก่อการร้าย^{๕๙} ซึ่งนักวิเคราะห์เห็นพ้องกันว่า อาชญากรรมทางไซเบอร์ ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่มีพรมแดน จะปรับเปลี่ยนเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ และพัฒนาเป็นองค์กร อาชญากรรมข้ามชาติในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในภารกิจของกรมสอบสวนคดีพิเศษ โดยเฉพาะ คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ สถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ส่งผลโดยตรงให้ประชาชนหรือการประกอบการต่าง ๆ อยู่ในโลกเสมือนจริงโดยเฉพาะ การประกอบธุรกิจ การประกอบกิจการขนาดใหญ่ ที่จะต้องเกี่ยวข้องโยงใยโดยตรงไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรม ในการทำงาน พฤติกรรมในการประกอบธุรกิจ หรือความเสี่ยงภัยจากอาชญากรรมทางไซเบอร์ เช่น กรณี ระบบสารสนเทศของโรงพยาบาลสระบุรีถูกไวรัสเรียกค่าไถ่ทางไซเบอร์ ชื่อ void crypt/spade โจมตี ทำให้ ระบบการจัดการ และรักษาพยาบาล รวมถึงข้อมูลระบบสนับสนุนบริการทั้งหมดได้รับความเสียหาย เป็นต้น^{๖๐}

(๖) ในอนาคตเชื่อว่าภาครัฐจะส่งเสริมให้การติดต่อราชการกับหน่วยงานต่าง ๆ ผ่านระบบ อินเทอร์เน็ตมากยิ่งขึ้น เพื่อลดความเสี่ยงในการแพร่ระบาด โดยประชาชนไม่จำเป็นต้องเดินทางไปติดต่อ ราชการด้วยตนเอง ในส่วนคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว นั้น พยานหลักฐาน ที่ใช้ในการพิสูจน์ความผิดส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับเอกสารต่าง ๆ ที่ผู้ต้องสงสัยได้ยื่นส่งต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ที่ผ่านมาผู้ต้องสงสัยอาจต้องเดินทางไปติดต่อยื่นเอกสารกับเจ้าพนักงานตามกฎหมายด้วยตนเองหรือมอบ อำนาจให้บุคคลอื่นไปกระทำการแทน แต่การยื่นเอกสารดังกล่าวเป็นการยื่นต่อหน้าเจ้าหน้าที่ผู้รับเอกสารย่อม สามารถตรวจสอบความมีตัวตนหรือความถูกต้องมีอยู่จริงของเอกสารได้ต่อหน้า แต่หากภาครัฐเปิดช่องทางให้ ประชาชนซึ่งรวมถึงผู้ต้องสงสัย ให้สามารถยื่นเอกสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้มากยิ่งขึ้น การเปิดช่องทาง ดังกล่าวย่อมนำมาซึ่งเพิ่มความเสี่ยงโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เพราะการตรวจสอบความมีอยู่จริงของเอกสาร หรือตัวบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการลงชื่อรับรองเอกสาร หรือสำเนาเอกสารต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบเป็น หลักฐาน ย่อมไม่สามารถทำได้โดยง่าย และผู้ต้องสงสัยอาจใช้ช่องทางนี้นำเอกสารของบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องไป ยื่นส่งแทน หรืออาจมีการปลอมลายมือชื่อในเอกสารยื่นส่งต่อเจ้าหน้าที่ด้วย ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นที่แน่ชัด ว่าเอกสารหลักฐานที่จัดเก็บไว้กับเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้าจะเหลือเพียงเอกสารที่ไม่ใช่ต้นฉบับ ทำการตรวจสอบลายมือชื่อของบุคคลต่าง ๆ ในเอกสารไม่สามารถทำได้ ทำให้การพิสูจน์ความผิดที่โดยปกติ มีความยุ่งยากอยู่แล้วจะทวีความยุ่งยากมากยิ่งขึ้นไปอีก^{๖๑}

๓.๒.๒ ข้ำแหละกลโกงออนไลน์ยุค New normal^{๖๒}

ในภาวะเศรษฐกิจถดถอยจากภัยการแพร่ระบาดของโควิด - ๑๙ คนจำนวนมากต่างได้รับ ผลกระทบทั้งตงาน รายได้ลด และสิ่งที่ตามมาซ้ำเติมในยามลำบากนี้ คือ “ภัยการหลอกลวง” ของเหล่า มิฉฉาชีพที่แฝงตัวมาหากินกับการใช้เทคโนโลยีและโซเชียลมีเดียมาหลอกลวงผู้อื่นแบบไม่เกรงกลัวกฎหมาย ข้อมูลของ Apps Flyer เผยการหลอกลวงออนไลน์ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (APAC) นั้นมีอัตราสูงกว่า ค่าเฉลี่ยทั่วโลกถึง ๖๐% และที่น่าตกใจ คือ ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคที่ถูกโจมตีมากที่สุด โดยเฉพาะในอินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทย และเวียดนาม

^{๕๙} นายอังศุเกศ วิสุทธิ์วัฒนศักดิ์ ผู้อำนวยการส่วนคดีความมั่นคง ๑ กองคดีความมั่นคง

^{๖๐} ร้อยตำรวจเอก สุรวุฒิ รังไสย์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ

^{๖๑} ร้อยตำรวจเอก วิษณุ ฉิมตระกูล ผู้อำนวยการกองคดีความมั่นคง

^{๖๒} <https://www.thansettakij.com/content/tech/444175>, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๓.

นอกจากนี้ ผลสำรวจระดับโลกจาก Next Caller ผู้พัฒนาโซลูชันและเทคโนโลยีการตรวจจับการฉ้อโกงทางโทรศัพท์แบบเรียลไทม์ เผยว่า ๓๗% ของชาวอเมริกันเชื่อว่าพวกเขากำลังตกเป็นเหยื่อการหลอกลวงในเรื่องเกี่ยวกับไวรัสโคโรนา และอีก ๔๔% บอกว่าพวกเขา รู้สึกว่าเสี่ยงถูกหลอกลวงมากขึ้น เมื่อทำงานจากบ้าน (WFH) ในขณะที่ประเทศไทยทุกวันนี้ ดูเหมือนว่ายิ่งเราเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของเราบนโลกออนไลน์มากเท่าไร ยิ่งเป็นการเปิดช่องให้ผู้ไม่หวังดีมาฉวยโอกาสจากเรามากขึ้น ดังจะเห็นได้จากข่าวการหลอกลวงออนไลน์มากมาย ตั้งแต่การหลอกลั้งซื้อของออนไลน์ หลอกลวงลงทุนในธุรกิจแชร์ลูกโซ่ หลอกลวงทำบุญบริจาค หลอกให้เงินกู้ หรือแม้กระทั่งสวมรอยเป็นคนรู้จักเพื่อหลอกขอยืมเงินที่พบกันประจำ เพราะมีฉ้อฉลที่ปรับเปลี่ยนไปกับยุค New normal ด้วยเหมือนกัน โดยสอดส่องพฤติกรรมของผู้คนและพัฒนาทักษะการหลอกลวงให้เข้ากับยุคสมัย หวังล้วงเอาข้อมูลส่วนตัวและจ้องฉกเงินจากกระเป๋าตังค์ หากเราไม่ทันระวังตัวด้วยกลโกงออนไลน์ต่าง ๆ

โดย ทรมันนี้ ได้รวบรวมกลโกงออนไลน์ ยุค New normal มาเตือนภัยผู้ใช้เทคโนโลยีให้ระมัดระวังภัยออนไลน์ในยุค New normal ที่ต้องเพิ่มความระวัง ดังนี้

(๑) เสนองานออนไลน์ (Job Offer Scam)

ข้อมูลจากสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (ส.ท.อ.) เผยภาพรวมมีลูกจ้างในระบบได้รับผลกระทบจากพิษโควิด - ๑๙ แล้วกว่า ๓.๓ ล้านราย หลายคนต้องมองหางานหรืออาชีพเสริม นอกเหนือ จากรายได้ประจำ กลายเป็นโอกาสให้ผู้ไม่หวังดีคิดกลโกงล่อลวงผู้ที่อาจจะกำลังตกงานหรือมองหางานเพิ่มเติมด้วยการเสนองานออนไลน์ที่ไม่มีจริง ล่อลวงด้วยการเสนอค่าตอบแทนจำนวนมากเกินปกติ หรือบางคนโดนหลอกให้ทำงานจนสำเร็จแล้วแต่กลับเจอการจ่ายเงินด้วยเช็คแต่ง กลโกงนี้อาจเริ่มต้นจากการส่ง e - mail มาเสนองานที่ไม่ตรงกับสายงานเรา หรืออาจจะเป็นโพสต์ชวนมาทำงานบนโซเชียลมีเดีย โดยใช้บุคคลที่มีบุคลิกภาพดีมาโฆษณาชวนเชื่อ (บางกรณีอาจแอบอ้าง)

(๒) ลวงบริจาค (Charity Fraud Scam)

ด้วยวิธีการใช้จ่ายเงินที่เปลี่ยนไปเป็นรูปแบบดิจิทัล ดังนั้นการทำบุญหรือบริจาคเงินวันนี้ทำได้ง่ายเพียงเข้าแอป และโอน มีฉ้อฉลพวกนี้อาศัยความใจอ่อน ขี้สงสาร และเห็นอกเห็นใจของคนไทย มาสร้างกลโกงเพื่อหาเงินเข้ากระเป๋าตัวเอง บางรายอาจสร้างข่าวตราบาปที่ไม่จริงและชวนบริจาค บางรายอาจสวมรอยเป็นหนึ่งในทีมงานของมูลนิธิหรือตัวแทนรับบริจาคในโครงการที่กำลังอยู่ในกระแส ดังนั้น เราควรเช็คข้อมูลต่าง ๆ ให้ดีและตั้งสติก่อนโอน เพื่อให้เงินที่เราตั้งใจทำบุญไปถึงเป้าหมายที่ต้องการจริง ๆ

(๓) สวมรอยเป็นตัวแทนหรือผู้เชี่ยวชาญไอที (Repair Scams)

เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์ไอทีที่มีความสำคัญยิ่ง เมื่อบางสำนักงานยังเปิดโอกาสให้พนักงานทำงานกันแบบ Hybrid เพื่อเว้นระยะห่าง และลดความแออัดในสถานที่ทำงาน เปิดโอกาสให้มีฉ้อฉลสวมรอยเป็นผู้เชี่ยวชาญจากบริษัทไอทีต่าง ๆ มาหาพนักงานที่ Work from Home เพื่อขอ Remote ตั้งค่าเครื่องต่าง ๆ ก็เป็นไปได้ ซึ่งอาจมาในรูปแบบ e - mail phishing หรือ call ตรงหาเหยื่อก็มี

(๔) ลวงเล่นพนันออนไลน์ (Fraud In Online Gambling)

ข้อมูลจากเครือข่ายเยาวชนพบว่า ช่วงโควิด - ๑๙ เว็บพนันออนไลน์มีจำนวนเพิ่มขึ้นเกือบ ๑ เท่าตัว และมีแบนเนอร์โฆษณาชวนเล่นพนันหรือเสี่ยงโชคออนไลน์จำนวนมาก อาทิ “เล่นเกมแล้วได้เงิน” หรือ “กักตัวไม่กลัวจน” แน่نونว่าข้อความชวนเล่นพนันเหล่านี้ คือ จุดเริ่มต้นไปสู่หายนะในชีวิต เพราะจากสถิติพบว่าผลการเล่นพนันส่วนใหญ่ คือ กว่า ๘๒% เสียมากกว่าได้ นอกจากนั้น เว็บเหล่านี้จะ

มีการซ่อนเทคนิคกลโกงต่าง ๆ เพื่อหลอกล่อให้ผู้เล่นคิดว่า โขคเข้าข้าง เมื่อถอนตัวไม่ทันก็จะต้องสูญเสียเงินก้อนโตไปในที่สุด และมีฉ้อโกงพวกนี้ไม่เพียงแต่ได้เงินไป แต่บางเว็บยังมีการขอข้อมูลส่วนบุคคล เช่น บัตรประจำตัวประชาชน เป็นต้น เมื่อข้อมูลเหล่านี้ตกไปอยู่ในแอดวงการพนัน ก็จะมีข้อความเชิญชวนผ่าน SMS ตลอดเวลา ดังนั้น ต้องคิดให้ดีกว่าคลิกไปต่อกับข้อความชวนเล่นพนันออนไลน์เหล่านี้

ทั้งนี้ เพื่อสร้างเกราะป้องกันให้แก่ผู้ใช้ e-Wallet ในยุค New normal ทุมนั้นนี้ ได้เสนอแนวทางอยู่ให้รอดแบบ “ห่าง ปิด ตัด จ่าย” ป้องกันง่าย ๆ ไม่ตกเป็นเหยื่อฉ้อโกง ดังนี้

(๑) ห่าง – ห่างให้ไกลจากคนหรือเว็บไซต์ที่ไม่น่าไว้วางใจ ตลอดจนโฆษณาที่เกินจริง อย่าเชื่อใจคนง่าย โดยเฉพาะคนที่เพิ่งรู้จักผ่านออนไลน์ ควรวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับให้ดีกว่าคลิกไปต่อ

(๒) ปิด – ปิดกั้นข้อมูลส่วนตัว อย่าให้ใครรู้ได้เป็นดี โดยเฉพาะรหัส OTP บัตรประชาชน บัญชีธนาคาร และบัตรเครดิต/เดบิต หากไม่มั่นใจให้เช็กกับธนาคารหรือผู้ให้บริการโดยตรงก่อนเสมอ

(๓) ตัด – ตัดตั้งแอป พวกแอดแวร์ไวรัส ศึกษาการตั้งค่าความเป็นส่วนตัว และหมั่นอัปเดตระบบปฏิบัติการโทรศัพท์มือถือเป็นเวอร์ชันล่าสุดจากผู้ให้บริการโดยตรงเพื่อเสริมระบบความปลอดภัยให้ทันสมัยอยู่เสมอ พร้อมเปลี่ยนรหัสผ่านบ่อย ๆ และตั้งคำถามหรือข้อสงสัยไว้ก่อนว่า คนที่แชทหรือโทรมาหา นั้นเป็นความจริงหรือตัวปลอม

(๔) จ่าย – จ่ายเงินแต่ละทีต้อง “ตั้งสติให้ดี” ตรวจสอบให้ถี่ถ้วน ทั้งชื่อผู้โอน จำนวนเงิน บัญชีดูน่าสงสัยหรือไม่ เช็กทุกครั้งที่ได้รับแจ้งเตือน หรือตรวจเช็กกับเจ้าหน้าที่ผ่าน Call Center

นอกจากนี้ ยังควรศึกษาการใช้งานฟีเจอร์ความปลอดภัยของ Application e - Wallet ยุค New normal เพื่อเพิ่มความมั่นใจในการใช้งาน ไม่ว่าจะเป็นฟีเจอร์การยืนยันตัวตนเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของผู้ใช้ ระบบการยืนยันความถูกต้องในการทำธุรกรรม ทั้ง PIN ๖ หลักและ OTP, Real-time notification ให้ผู้ใช้เช็กประวัติการใช้ได้ตลอดเวลา ระบบความปลอดภัยสำหรับผูกบัญชีกับบัตรเครดิต/เดบิตต่าง ๆ อาทิ verified by VISA, MasterCard Secure Code และ J Secured จาก JCB และมี Customer Care ดูแลช่วยเหลือ ๒๔ ชั่วโมง ไม่ว่าจะเป็นผ่าน Live Chat และ Call Center เป็นต้น

๓.๒.๓ ภัยคุกคามทางไซเบอร์ ชีวิต (ไม่) ปกติใหม่ ยุคโควิด - ๑๙

เมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๓ สถาบันเพื่อความยุติธรรมแห่งประเทศไทย (TIJ) โดยความร่วมมือของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC) ได้จัดการสัมมนาในรูปของประชุมทางไกล ผ่าน Application ZOOM (RoLD Virtual Forum : Living with COVID - 19 ตอนภัยคุกคามทางไซเบอร์ ชีวิต (ไม่) ปกติใหม่ ยุคโควิด - ๑๙) ซึ่งการสัมมนานี้ ได้นำเสนอถึงแนวโน้มและความท้าทายของอาชญากรรมทางไซเบอร์ และความร่วมมือในการสร้างพื้นที่ออนไลน์ (cyberspace) ที่ปลอดภัยมั่นคงในประเทศไทย รวมถึงในภูมิภาคอาเซียน ดังนี้^{๖๓}

“เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบการสื่อสาร การดำเนินชีวิต และได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ด้วยวิสัยทัศน์ “ประเทศไทย ๔.๐” ประเทศไทยได้มุ่งเน้นให้เกิดการปฏิรูปทางเศรษฐกิจ โดยการส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ การวิจัยและการพัฒนา ผ่านกระบวนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ก็จะส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายต่าง ๆ รวมถึงความท้าทายด้านความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์และอาชญากรรมทางไซเบอร์

^{๖๓} นายเจเรมี ดักลาส ผู้แทนประจำภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแปซิฟิก สำนักงานว่าด้วยยาเสพติด และอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC)

การพัฒนาพื้นที่ออนไลน์เปิดโอกาสให้เกิดการก่ออาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ สร้างภัยคุกคามต่อเสถียรภาพ และ/หรือ การทำลายบริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญของประเทศ อีกทั้งการใช้ไซเบอร์ในทางที่ผิดยังมีลักษณะไร้พรมแดน และทำให้อาชญากรรมข้ามพรมแดนแบบดั้งเดิม เช่น การลักลอบขนยาเสพติดและการค้ามนุษย์ทวีความรุนแรงมากขึ้น ความร่วมมือทางการทูตจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก อาเซียนจะต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหาเรื่องความแตกต่างภายในภูมิภาค ทั้งในเชิงปฏิบัติและเชิงกลยุทธ์ โดยเฉพาะการส่งเสริมความเป็นพันธมิตรระหว่างรัฐบาลและหน่วยงานเอกชน

สถานการณ์ภัยคุกคามทางไซเบอร์มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในประเทศไทยและในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ระบบโครงสร้างพื้นฐานสำคัญที่มีความเชื่อมโยงกันมากขึ้นจึงเสี่ยงต่อการถูกโจมตี อาชญากรไซเบอร์ หรือแฮกเกอร์ มักพยายามเข้าถึงระบบและลักลอบขโมยข้อมูลสำคัญทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และทางการทหารของภูมิภาค ผ่านการใช้โปรแกรมประสงค์ร้ายหรือมัลแวร์ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งวิวัฒนาการของมัลแวร์เหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาของสิ่งที่ทีมงานด้านอาชญากรรมทางไซเบอร์ของสำนักงาน UNODC เรียกว่า สถานการณ์การโจมตี (attack landscape)

นอกจากนั้น การติดแรนซัมแวร์ หรือไวรัสเรียกค่าไถ่ ประเภทเวิร์มโดยใช้ข้อมูลเป็นตัวประกัน ก็มีเพิ่มมากขึ้น และกระจายตัวได้อย่างรวดเร็วด้วยเช่นกัน การใช้งานอุปกรณ์ที่สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตที่ล้ำสมัยหรือไม่ได้มีระบบการรักษาความปลอดภัยที่ดีพอ ทำให้หลายองค์กรตกอยู่ในความเสี่ยงต่อการถูกโจมตีโดยเครือข่าย Botnet ที่ลักลอบเข้าควบคุมระบบและก่อความเสียหายสูงต่อระบบขององค์กร การหลอกลวงโดยใช้ e-mail โดยอ้างที่มาจากหลากหลายองค์กรหรือหน่วยงานสำคัญยังคงเป็นภัยคุกคามที่สร้างความเสียหายในระดับประเทศและระดับภูมิภาคตลอดมา และยังคงเป็นเทคนิคการหลอกลวงที่ใช้เป็นเครื่องมือในการแพร่กระจายมัลแวร์ เพื่อการก่ออาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ การใช้งานอุปกรณ์ที่สามารถเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตที่เพิ่มขึ้นในองค์กรนั้น ทำให้การโจมตีแบบ Distributed Denial of Service หรือการโจมตีโดยปฏิเสธการให้บริการแบบกระจาย ได้มีโอกาสในการโจมตีเป้าหมายและทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

ในขณะที่การใช้เทคนิค Romance scam หรือการหลอกลวงโดยใช้ความเสน่ห์ ยังคงถูกนำมาใช้ในการหลอกลวงเหยื่อผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จนนำไปสู่การเกิดอาชญากรรมในหลากหลายรูปแบบ เช่น การหลอกลวง และการแบล็คเมล ยิ่งไปกว่านั้น ปัญหาการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กบนสื่อออนไลน์ยังคงพบเห็นได้มากภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยการเข้าไปดูการถ่ายทอดสดการละเมิดของเด็กทางสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ผ่านการจ่ายเงิน โดยใช้สกุลเงินดิจิทัลแบบไม่ระบุตัวตนในหลายปีมานี้ ประเทศไทยก็ได้ดำเนินการเพื่อจัดการกับสื่อออนไลน์ที่ล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กให้หมดไป ซึ่งสำนักงาน UNODC รู้สึกชื่นชมในการทำงานและการใช้มาตรการเชิงรุกเพื่อจับกุมผู้ล่วงละเมิดเหล่านั้นด้วย

ในขณะเดียวกัน การเติบโตของเทคโนโลยีสารสนเทศก็กลายเป็นแหล่งพักพิง (safe haven) ในการประกอบกิจการผิดกฎหมายของอาชญากรรมข้ามชาติออนไลน์ ผ่านตลาดมืดที่ไม่เปิดเผยตัวตนต่าง ๆ (anonymous black marketplaces) กลุ่มอาชญากรเหล่านี้สามารถปรับตัวและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้อย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดความซับซ้อนสำหรับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในการค้นหา ยับยั้ง และขัดขวางการก่ออาชญากรรมออนไลน์ ซึ่งประเทศไทยก็ไม่ใช่ข้อยกเว้นการใช้อินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะด้านที่ไม่เปิดเผย อย่าง “Darknet” หรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ขายสินค้าผิดกฎหมายเติบโตขึ้นอย่างมากทั้งในระดับโลกและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การใช้ประโยชน์จากการไม่เปิดเผยตัวตนจากเครือข่ายแบบรีเลย์ (relay network) เช่น TOR (The Onion Router) หรือบริการที่ทำให้สามารถท่องอินเทอร์เน็ตโดยไม่เปิดเผยตัวตน ร่วมกับเทคนิคอื่น ๆ ทำให้อาชญากรสามารถฝึกฝนและทำงานร่วมกัน ทำการซื้อขายสินค้าผิดกฎหมาย

เกือบทุกประเภท และทำการชำระเงินเสมือนจริงที่ไม่สามารถแกะรอยได้ หรือใช้สกุลเงินดิจิทัลปลอม (pseudo anonymous cryptocurrencies) ผู้ประกอบการ Darknet ได้ใช้โอกาสในการสร้างรายได้อย่างรวดเร็ว และสร้างบริการแบบชอนที่มีการโฆษณาสินค้าแบบผิดกฎหมายหรือสินค้าควบคุม ผ่านอินเทอร์เน็ตอย่างเสรี เช่น ยาเสพติด หนังสือเดินทางหรือบัตรประจำตัวประชาชนปลอม อาวุธปืน ชุดเครื่องมือสำหรับอาชญากรรมทางไซเบอร์ สิ่งของสำหรับการล่อลวงเด็ก สินค้าเกี่ยวกับสัตว์ป่าคุ้มครองหรือสัตว์ใกล้สูญพันธุ์ เป็นต้น ทำให้รูปแบบกิจกรรมแบบ crime-as-a service เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีอาชญากรหลายประเภทตั้งแต่มือปืนไปจนถึงผู้ที่ลักลอบเข้าระบบ ผู้ปลอมแปลงตัวตนเพื่อหลอกลวงผู้อื่นในโลกออนไลน์ มีการเสนอบริการในบริการแบบชอน หรือแพลตฟอร์มบน Darknet หรือพวกลักพาตัว ทั้งนี้ จากการทำงานของสำนักงาน UNODC กับรัฐสมาชิก ทำให้ว่าประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ยังขาดความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับการคุกคามทางไซเบอร์ที่กำลังเผชิญอยู่

มาตรการล็อกดาวน์ที่ได้ประกาศใช้โดยรัฐบาลทั่วภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแปซิฟิก อันเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด - ๑๙ ส่งผลให้คนต้องอยู่แยกกันมากขึ้น เพื่อรักษาระยะห่างทางสังคม และส่งเสริมให้ใช้อินเทอร์เน็ตในการซื้อสินค้าที่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ มาตรการดังกล่าวทำให้คนต้องทำงานจากที่บ้านและต้องใช้ช่องทางดิจิทัลต่าง ๆ ในการทำงานและใช้ชีวิต เด็กที่ต้องกักตัวอยู่บ้านก็มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เล่นเกมส์ และเรียนออนไลน์มากขึ้น ผู้สูงอายุ ที่รู้สึกเหงาจากการกักตัวก็อาจจำเป็นต้องเพิ่มการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อติดต่อกับครอบครัวเช่นเดียวกัน

อาชญากรรมทางไซเบอร์ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลก โดยสำนักงาน UNODC มีประสบการณ์ในการจัดการกับปัญหาดังกล่าว และจะดำเนินการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่รัฐบาลทุกภาคส่วนต่อไป เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางไซเบอร์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ เราจะสนับสนุน ให้คำแนะนำ และร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับองค์กรพันธมิตร เพื่อลดความซับซ้อนในการทำงานและการให้ความช่วยเหลือ และช่วยทำให้ทุกฝ่ายสามารถมองเห็นภาพของภัยคุกคามทางไซเบอร์ในองค์กรรวมได้อย่างชัดเจน ในส่วนของความร่วมมือในระดับภูมิภาคนั้น สำนักงาน UNODC เป็นพันธมิตรสำคัญของประเทศสมาชิกอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือด้านอาชญากรรมไซเบอร์ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

ยุทธธรรมทางอาญาในการตรวจสอบ จำแนก รวบรวมหลักฐาน และสอบสวนการกระทำผิดทางอาญาในการใช้ Cryptocurrency หรือสกุลเงินดิจิทัลบนดาร์กเน็ต (Darknet) การแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กในโลกออนไลน์ และการใช้ Cyber threat intelligence หรือระบบคลังข้อมูลภัยทางไซเบอร์อัจฉริยะ ในปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้าย ได้ดำเนินการจัดตั้งห้องปฏิบัติการด้านพิสูจน์พยานหลักฐานดิจิทัลแห่งแรกในประเทศลาว และพัฒนาการประเมินภัยคุกคามทางไซเบอร์และดาร์กเน็ต โดยใช้ข้อมูลจากหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย หน่วยงานด้านกฎหมายและนโยบาย เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพและสถานการณ์ด้านไซเบอร์ของประเทศในอาเซียน และมีกำหนดเผยแพร่รายงานดังกล่าวในปี

สุดท้ายนี้ สำนักงาน UNODC มุ่งมั่นที่จะดำเนินการเพื่อช่วยเหลือประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคจัดการกับความท้าทายสำคัญที่กำลังเกิดขึ้น โดยจะพยายามผลักดันให้เกิดความร่วมมือที่เข้มแข็งทางดิจิทัลในระดับสากล เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความมั่นคงปลอดภัย และเสถียรภาพบนโลกออนไลน์ให้สอดคล้องกับแผนงานด้านความร่วมมือทางดิจิทัลของเลขาธิการแห่งสหประชาชาติ และเราจะร่วมกัน ทำไปด้วยกันกับสถาบันเครือข่าย UN-PNI อย่าง TIJ และรัฐบาลไทย”

จากนั้น ผู้ร่วมอภิปรายได้นำเสนอความคิดเห็นและคำแนะนำ ดังนี้

อาจารย์ปริญญา หอมเอนก กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ และประธานกรรมการบริหาร บริษัท เอซิส โปรเฟสชั่นนัล เซ็นเตอร์ จำกัด กล่าวว่า “ไม่ต้องถามแล้วว่าโดนแฮกหรือเปล่า แต่ควรถามว่าจะโดนแฮกเมื่อไหร่ดีกว่า ดังนั้นหน่วยงานต่าง ๆ ควรเปลี่ยนวิธีคิดในการรับมือกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ จากที่เคยคิดเพียงระบบป้องกันการถูกแฮก ไปเป็นการทำให้ระบบต่าง ๆ ยังสามารถทำงานต่อไปได้ แม้จะถูกแฮกไปแล้ว” ทั้งนี้ “อาชญากรรมทางไซเบอร์ ไม่มีพรมแดน กลายเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ และพัฒนาไปเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ คนร้ายใช้วิทยาการที่ก้าวหน้าการจัดการกับปัญหานี้จึงไม่ใช่เรื่องง่าย และยังต้องไปอาศัยความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญด้านอื่น ๆ ตามประเภทของอาชญากรรมอีกด้วย” และอาจารย์ปริญญาฯ ยังได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นที่ทุกหน่วยงานทั้งรัฐและเอกชนต้องให้ความสำคัญกับ ปัญหาอาชญากรรมทางไซเบอร์อย่างจริงจัง โดยเฉพาะเมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโควิด - ๑๙ ทำให้เกิด New normal ซึ่งบังคับให้คนส่วนใหญ่ต้องหันมาใช้โลกออนไลน์ เป็นเครื่องมือหลักในการทำงาน ทั้งนี้ ในการประชุม World Economic Forum ครั้งที่ผ่านมา ได้ยกมีการนำเสนอปัญหาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ เป็นหัวข้อใหญ่ในการประชุม เนื่องจากกลุ่มอาชญากรรมทางไซเบอร์ มีความพร้อม ที่รอจะโจมตีระบบต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา ดังนั้นในฐานะที่ประเทศไทย ถือเป็นหนึ่งในประเทศที่ “นำลงทุน” ในสายตาของต่างชาติ ก็ต้องตระหนักกับประเด็นนี้ เพราะความปลอดภัยจากการถูกโจมตีทางไซเบอร์จะเป็นหนึ่งในปัจจัยหลักของนักลงทุนในการตัดสินใจว่าจะมาลงทุนหรือไม่

สำหรับเครื่องมือทางกฎหมายที่ประเทศไทยมีอยู่ในขณะนี้ มั่นใจว่าประเทศไทยมีกฎหมายที่ทันสมัย คือ พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ สร้างขึ้นมาเพื่อคุ้มครองระบบโครงสร้างต่าง ๆ ให้มั่นคงปลอดภัย ระบบไม่ล่ม โดยยืนยันไม่ใช่กฎหมายที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับเนื้อหาต่าง ๆ ที่ถูกส่งต่อในโลกออนไลน์ อีกหนึ่งฉบับ คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งจะช่วยปกป้องให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิในการอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ผู้อื่นนำข้อมูลส่วนตัวที่อยู่ในโลกออนไลน์ไปใช้ประโยชน์

แม้ประเทศไทยจะมีเครื่องมือทางกฎหมายที่ดีพอสมควรแล้ว แต่สิ่งที่น่าเป็นกังวล คือ “ไทย ไม่มีอธิปไตยทางไซเบอร์” เพราะหากมองในมุมด้านความมั่นคง จะพบว่า พื้นที่ทางไซเบอร์อยู่นอกเหนือไปจากเขตแดนต่าง ๆ ทั้งทางบก น้ำ อากาศ และอวกาศ หมายความว่า คนไทยกำลังใช้ Platform ส่วนใหญ่จากต่างประเทศ และเจ้าของ Platform เหล่านี้ สามารถดึงข้อมูลจากผู้ใช้ไปได้มากกว่ารัฐบาลไทย และยังมีกลุ่มเว็บไซต์ที่อยู่ใต้ภูเขาน้ำแข็ง ทั้ง Deep Web คือ การเข้าถึงข้อมูลเฉพาะต่าง ๆ และ Dark Web คือ พวกที่นำเสนอเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย เป็นกลุ่มที่น่าเป็นกังวล เพราะไม่สามารถใช้เบราว์เซอร์เข้าไปได้ ต่างจากเว็บไซต์ทั่วไปที่เข้าผ่านเบราว์เซอร์ได้ อย่าง Chrome Safari หรือ Internet Explorer ดังนั้น โลกปัจจุบันเป็นโลกที่ใครสามารถควบคุมข้อมูลได้ก็จะมีอำนาจ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ข้อมูลเกือบทั้งหมดถูกควบคุมไว้โดย Platform อย่าง Google หรือ Facebook ทำให้เห็นว่า ในขณะที่เทคโนโลยีถูกอัปเดต แต่ความเป็นมนุษย์กำลังถูกลดความสำคัญลง ดังนั้น ประเทศไทยจึงต้องเร่งเพิ่มองค์ความรู้ทางไซเบอร์ให้กับประชาชน

พันตำรวจโท พัฒนะ ศุภรสต์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้ชี้ให้เห็นว่าอาชญากรรมทางไซเบอร์เป็นเรื่องใกล้ตัว เพราะเทคโนโลยีมีบทบาทในการใช้ชีวิตของประชาชนมากขึ้น โดยแนวคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมเปลี่ยนไป เพราะ “อาชญากรรมทางไซเบอร์” เป็นกลุ่มคนที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี จึงถือเป็นอาชญากรรมในอีกระดับหนึ่งที่ผู้ก่อเหตุมีความสามารถสูง โดยได้ให้คำนิยามใหม่ของอาชญากรรมทางไซเบอร์ โดยเรียกว่า “Smart โจร” เป็นอาชญากรรมที่ฉลาดมากขึ้น สามารถใช้เทคโนโลยีที่ล้ำหน้ากว่าเจ้าหน้าที่ไปหลายก้าว จึงไม่ควรประเมินความสามารถของคนกลุ่มนี้ต่ำเกินไป และยังเป็นอาชญากรรมที่ไม่มีเชื้อชาติ ไม่มีขอบเขตของประเทศ จึงยากลำบากต่อการติดตาม เมื่อการกระทำผิดกฎหมายในประเทศหนึ่ง เกิดขึ้นจากอีกประเทศหนึ่ง ทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีความซับซ้อนมากขึ้น ในแต่ละครั้งต้องไปดูว่ามี

สนธิสัญญาระหว่างกันหรือไม่ มีรายละเอียดในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเข้ามาเกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายในคดีอาชญากรรมทางไซเบอร์ ยังเป็นปัญหา เนื่องจากคดีประเภทนี้แทรกซึมไปเกี่ยวพันกับคดีอื่น ๆ เพียงแต่เปลี่ยนเป็นการทำความผิดผ่านระบบของคอมพิวเตอร์ ดังนั้น จึงมีความเชื่อมโยงไปถึงการเก็บพยานหลักฐานที่อยู่ในระบบอิเล็กทรอนิกส์ ถ้าเจ้าหน้าที่ที่เก็บรวบรวมพยานหลักฐานยังไม่เข้าใจระบบ ก็จะไม่สามารถค้นหาพยานหลักฐานได้ หรืออาจเก็บได้ไม่ครบถ้วน และหากหลักฐานถูกเข้ารหัสจนค้นหาไม่เจอถูกทำลาย สูญหาย หรือเสียหายไป ก็จะไม่สามารถนำพยานหลักฐานมาใช้ได้ แม้จะยึดคอมพิวเตอร์มาได้ก็ตาม

“หากลองนึกภาพตำรวจจับโจร โจรนำหน้าตำรวจ คือการติดตามในทิศทางเดียวกัน ถ้าตำรวจแข็งแรงกว่าก็จับโจรได้ แต่ปัจจุบันยากกว่านั้น เพราะไม่รู้ว่โจรวิ่งไปทิศทางไหน ต่อให้ตำรวจแข็งแรง แต่ถ้าไม่รู้ทิศทางของโจรก็ตามไม่ทัน เพราะวิ่งไปผิดทาง”

กลุ่มอาชญากร เริ่มขยายเป็นองค์กรข้ามชาติมากขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องรู้จักกัน เพียงแค่สามารถทำงานและมีผลประโยชน์ร่วมกัน ดังนั้น จึงต้องพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้มีทักษะและจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญหลายด้าน ให้สามารถเท่าทันต่อการอาชญากรในคดีอาชญากรรมทางไซเบอร์ ที่มีความซับซ้อนในการดำเนินคดีมากขึ้น ซึ่งข้อมูลจาก Internet Crime Report ของ FBI ในช่วงปี ๒๐๑๖ – ๒๐๑๗ จะให้เห็นว่า เหยื่อของอาชญากรรมทางไซเบอร์ คือ คนทุกกลุ่ม แม้คนทุกเพศทุกวัยจะใช้อินเทอร์เน็ตมากขึ้น เช่นเดียวกัน แต่การรับรู้และระดับการรักษาความปลอดภัยทางคอมพิวเตอร์ของแต่ละวัยไม่เหมือนกัน ยิ่งในช่วงนี้ประชาชนใช้เทคโนโลยีมากขึ้น ทำงานที่บ้านมากขึ้น ก็สามารถตกเป็นเหยื่อได้มากขึ้น โดยมีอีกหนึ่งตัวเร่ง คือ การทำธุรกรรมทางการเงินแบบออนไลน์ ที่ดึงดูดให้อาชญากรไซเบอร์เข้ามาล่อลวงเหยื่อมากขึ้น

ผศ. สาวตรี สุขศรี อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เห็นว่าการใช้กฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางไซเบอร์ จะต้องย้อนไปมองว่ามีข้อแตกต่างจากอาชญากรรมแบบเดิมอย่างไร มีเครื่องมือใดจะสามารถปิดช่องโหว่เหล่านั้นได้ ดังนั้น จึงจำแนก **ลักษณะและธรรมชาติของอาชญากรรมทางไซเบอร์** ออกเป็น ๕ ประเด็น คือ

(๑) **ความเป็นนิรนาม (Anonymity)** จะเห็นได้ว่าผู้ที่เข้ามาสร้างปัญหาในโลกออนไลน์สามารถปิดบังตัวตนได้ ความเป็นนิรนาม การมีกฎหมายอย่างเดียวจึงอาจจะไม่เพียงพอ ต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้บังคับใช้กฎหมาย ฝ่ายสืบสวนสอบสวน เพื่อที่จะค้นหาว่า ใคร คือ ผู้ที่เข้ามาสร้างปัญหาในโลกออนไลน์

(๒) **ความปลอดภัย (Security)** เมื่ออาชญากรทางไซเบอร์ เริ่มพุ่งเป้ามาโจมตีที่ข้อมูลหรือระบบของหน่วยงาน ทำให้ต้องมีระบบรักษาความปลอดภัยของระบบที่ดี แต่บ่อยครั้งพบว่า อาชญากรทางไซเบอร์ในหน่วยงานขนาดใหญ่ เป็นคนในองค์กรหรืออดีตคนในองค์กรที่เข้าใจระบบรักษาความปลอดภัยของหน่วยงานนั้นเป็นอย่างดี ดังนั้น กฎหมายอาจต้องคำนึงว่า อาชญากรอาจจะมาในรูปแบบผู้เชี่ยวชาญได้เช่นกัน

(๓) **ความเป็นส่วนตัว (Privacy)** จะเกิดขึ้นในลักษณะที่เจ้าหน้าที่รัฐพบผู้ต้องสงสัย และต้องการที่จะดักจับข้อมูลของผู้ต้องสงสัย แต่มีข้อมูลส่งไปให้ผู้คนรอบตัวผู้ต้องสงสัยด้วย ก็จะทำให้เกิดคำถามต่อมาว่า รัฐไปละเมิดความเป็นส่วนตัวของผู้คนที่อยู่รอบข้างผู้ต้องสงสัย หรือไม่

(๔) **โลกาภิวัตน์ (Globalization)** เห็นได้ชัดว่า อาชญากรรมทางไซเบอร์ มีลักษณะไร้พรมแดน ผู้กระทำความผิดอยู่ที่หนึ่ง แต่ผลของการกระทำความผิดมาปรากฏอีกที่หนึ่ง การอาศัยเพียงกฎหมายภายในของประเทศใดประเทศหนึ่งจึงไม่เพียงพอ ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศ

(๕) **สิทธิเสรีภาพของประชาชน** ทำอย่างไรให้เกิดความสมดุล ระหว่างการป้องกันและปราบปรามในขณะเดียวกันต้องไม่ล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากเกินไป

ผศ. สาวตรีฯ จัดกลุ่มความท้าทายต่ออาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ ออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ (๑) อาชญากรรมคอมพิวเตอร์โดยแท้ (pure computer crimes) ซึ่งมุ่งหมายกระทำต่อตัวระบบหรือกับตัวข้อมูลเป็นหลัก และ (๒) อาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา (Crime about content) ที่เผยแพร่ในพื้นที่ออนไลน์ต่าง ๆ ซึ่งทั้ง ๒ กลุ่ม มีสถิติเพิ่มสูงขึ้นในช่วงที่ประชาชนอยู่บ้านจากภัยของโควิด - ๑๙

ดังนั้นจึงมองว่า กฎหมายในประเทศไทย คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ได้ออกแบบครอบคลุมต่อการดำเนินการกับกลุ่มอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ทั้ง ๒ กลุ่มแล้ว แต่การดำเนินคดีกับอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา ก็ยังมีคำถามถึงความสมดุลระหว่างการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน กับการป้องกันและปราบปรามเนื้อหาในโลกอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะประเด็นที่ถูกร้องว่า พระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์ฯ เปิดช่องให้กับการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่มากเกินไปหรือไม่ มีความเสี่ยงที่จะล่วงละเมิดเสรีภาพในการแสดงออกของประชาชนมากเกินไปหรือไม่ รวมถึงสิทธิ ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และนอกจากนั้น ผศ. สาวตรีฯ ยังยกตัวอย่างการศึกษาทางอาชญาวิทยา ซึ่งวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบหลักของการเกิดอาชญากรรม ๓ ส่วน คือ มูลเหตุจูงใจของการเป็นอาชญากร เชื่อมีความเหมาะสม และเหยื่อขาดการคุ้มครอง ซึ่งจากการทดสอบพบว่า อาชญากรไซเบอร์จะมุ่งโจมตีเหยื่อที่ขาดการคุ้มครองมากที่สุด ดังนั้น หากรัฐมีระบบการป้องกันที่ดี ก็จะช่วยเพิ่มความปลอดภัยให้ประชาชนจากอาชญากรกลุ่มนี้ได้มากขึ้น

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ ผู้อำนวยการ TIU กล่าวสรุปการประชุมว่า อาชญากรรมทางไซเบอร์เป็นปัญหาใหญ่ต่อการพัฒนาไปสู่ความเป็น “พลเมืองดิจิทัล” จึงต้องการความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่ต้องร่วมมือให้ได้ในทุกมิติ ตั้งแต่การรับมือกับความหลากหลายของรูปแบบอาชญากรรมที่ซับซ้อนมากขึ้น โอกาสในการก่ออาชญากรรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทำได้ง่าย สะดวก แบนเนียบ และป้องกันยากขึ้น ส่วนประเด็นเรื่องกฎหมาย ต้องพิจารณาให้มีความหลากหลายและทันสมัยมากขึ้น ต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายด้วย เพราะฝ่ายอาชญากรสามารถก่อเหตุได้ โดยไม่มีพรมแดน ไม่ต้องมีข้อตกลง ไม่ต้องมีสนธิสัญญา ในขณะที่ฝ่ายเจ้าหน้าที่ซึ่งรวบรวมพยานหลักฐานกลับมีข้อจำกัดทั้งเรื่องพรมแดน ความร่วมมือระหว่างประเทศ เช่น การส่งพยานหลักฐาน ต้องมีกระบวนการในการร่วมมือที่ซับซ้อน ดังนั้น การสร้างความสมดุลระหว่างอำนาจรัฐ กับการรักษาสิทธิเสรีภาพของประชาชน จึงเป็นอีกหนึ่งความท้าทายในการจัดการกับปัญหาภัยคุกคามทางไซเบอร์ เพราะถ้ากลัวเกินไป ควบคุมเกินไป การพัฒนาก็ไม่เกิดในขณะเดียวกันถ้าปล่อยเกินไป ไม่มีการกำกับที่เหมาะสม ก็จะนำไปสู่การใช้อำนาจที่ไม่ถูกต้อง

ส่วนประเด็นการเสริมศักยภาพบุคลากร การวิจัย และการพัฒนากฎหมาย TIU กำลังประสานความร่วมมือกับ UNODC เพื่อหาทางพัฒนาบุคลากรทั้งในประเทศไทย และในภูมิภาคอาเซียน โดยเมื่อต้นปีที่ผ่านมา TIU ได้จัดเวทีวิชาการที่เชิญบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมในอาเซียนทั้งระบบ มาร่วมแสดงความคิดเห็น ผ่านการประชุมเตรียมการเพื่อการประชุมอาเซียนว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา (ACCPC) ซึ่งจัดมาเป็นครั้งที่ ๒ แล้ว เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ และประชาชนในอาเซียนพร้อมรับมือกับอาชญากรรมทางไซเบอร์ และนอกจากนั้น การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งการป้องกัน (Culture of Prevention) เช่น การปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีเนื้อหาเกี่ยวกับอาชญากรรมทางไซเบอร์ หรือ การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนในภาพใหญ่ เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่จะเป็นแนวทางที่สำคัญ ภาครัฐจึงต้องปรับตัวเช่นกัน เพื่อให้การเปลี่ยนผ่านไปสู่ยุคดิจิทัลเป็นประโยชน์สูงสุดกับทุกฝ่าย กลายเป็นเครื่องมือที่จะเอื้อให้ทุกคนมีโอกาสในการพัฒนา ไม่สร้างความเหลื่อมล้ำ ไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง ไม่ทำให้ประชาชนถูกล่วงละเมิดโดยรัฐ ทุกคนได้ประโยชน์ร่วมกัน

บทที่ ๔

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติภารกิจของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal)

ในบทนี้ประกอบด้วย นำเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติภารกิจของกรมสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ประกอบด้วย แนวปฏิบัติในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ COVID - 19 ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในภารกิจด้านการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) และแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในภารกิจด้านการสนับสนุนในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) เพื่อให้สามารถรองรับสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) อย่างเท่าทัน ดังนี้

๔.๑ แนวปฏิบัติในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ COVID - 19 ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

๔.๑.๑ มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Disease ๒๐๑๙: COVID - 19) ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ชื่อและอาการสำคัญของโรคติดต่ออันตราย (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๓ ลงวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ที่ประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Disease ๒๐๑๙: COVID - 19) เป็นโรคติดต่ออันตราย และหนังสือกระทรวงยุติธรรม ด่วนที่สุด ที่ ยธ ๐๒๐๐๑/ว ๙ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๓ เรื่อง แนวทางปฏิบัติเพื่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Disease ๒๐๑๙: COVID - 19) กรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งมีภารกิจเกี่ยวกับการป้องกันปราบปราม สืบสวน และ สอบสวนคดีพิเศษ จำเป็นต้องมีมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ จึงมีประกาศกรมสอบสวนคดีพิเศษ เรื่อง มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Disease 2019: COVID - 19) อันเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรกรมสอบสวนคดีพิเศษ” ดังนี้

(๑) ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Disease 2019: COVID - 19) รอบแรก กรมสอบสวนคดีพิเศษได้ประกาศมาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อดังกล่าว ดังนี้

๑) หนังสือกรมสอบสวนคดีพิเศษ ด่วนที่สุด ที่ ยธ ๐๘๐๑.๕/ว ๔๙๕ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ เรื่อง มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Disease 2019: COVID - 19)

๒) หนังสือกรมสอบสวนคดีพิเศษ ด่วนที่สุด ที่ ยธ ๐๘๐๑.๕/ว ๙๖๖ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๓ เรื่อง มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Disease 2019: COVID - 19) (ฉบับที่ ๒)

๓) หนังสือกรมสอบสวนคดีพิเศษ ด่วนที่สุด ที่ ยธ ๐๘๐๑.๕/ว ๙๖๖ ลงวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๖๓ เรื่อง มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Disease 2019: COVID - 19) (ฉบับที่ ๓)

๔) หนังสือกรมสอบสวนคดีพิเศษ ด่วนที่สุด ที่ ยธ ๐๘๐๑.๕/ว ๑๔๗๑ ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๓ เรื่อง มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Disease 2019: COVID - 19) (ฉบับที่ ๔)

(๒) ต่อมากรมสอบสวนคดีพิเศษได้ประกาศได้ยกเลิกประกาศตามข้อ (๑) และประกาศ มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อดังกล่าวอีกครั้ง เนื่องจากเพื่อให้มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ระลอกใหม่ครอบคลุมถึงผู้เกี่ยวข้องกับผู้เสียหาย ผู้ต้องหา พยานในคดี และบุคคลต่าง ๆ ที่มาติดต่อราชการกรมสอบสวนคดีพิเศษ จึงมีประกาศกรมสอบสวนคดีพิเศษ เรื่อง มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Disease 2019: COVID - 19) ระลอกใหม่ อันเกี่ยวข้องข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรกรมสอบสวนคดีพิเศษ เมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๔ โดยมีสาระสำคัญดังนี้^{๖๔}

๑) ให้บุคลากรของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ปฏิบัติตามหนังสือกรมสอบสวนคดีพิเศษ ด่วนที่สุด ที่ ยธ ๐๘๐๑.๕/ว ๐๒๒ ลงวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๔ เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการดำเนินการตาม มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Disease 2019: COVID - 19) ระลอกใหม่ คำสั่งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID -19) ที่ ๑/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๔ เรื่อง พื้นที่สถานการณ์ที่กำหนดเป็นพื้นที่ควบคุมสูงสุด ข้อกำหนดออกตามความในมาตรา ๙ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๘ พ.ศ. ๒๕๖๘ (ฉบับที่ ๑๖) ลงวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๔ และข้อกำหนดออกตามความในมาตรา ๙ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๘ (ฉบับที่ ๑๗) ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๔ โดยเคร่งครัด รายละเอียดปรากฏตามผนวก ๓ ท้ายประกาศนี้ หากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน พบว่าตนเองมีอาการป่วย และมีอุณหภูมิร่างกายสูงกว่า ๓๗.๕ องศาเซลเซียส ให้แจ้งผู้บังคับบัญชาทราบในโอกาสแรกทันที เพื่อพิจารณา ดำเนินการตามความเหมาะสมต่อไป

๒) ข้อ ๕ ให้ศูนย์อำนวยการและประสานงานการเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานเลขาธิการกรม ให้ความรู้ คำแนะนำหรือจัดหาสื่อประชาสัมพันธ์การป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรคให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติและเจ้าหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งให้เจ้าหน้าที่และพนักงานและพนักงานทำความสะอาดตระหนักถึงความเสี่ยง ในการติดเชื้อ โดยให้ความสำคัญในการป้องกันตนเองเป็นลำดับแรก เช่น การล้างมือที่ถูกต้อง การสวมหน้ากากอนามัยที่ถูกต้อง การรักษาระยะห่างระหว่างบุคคล การหลีกเลี่ยงไม่เดินทางไปยังประเทศกลุ่มเสี่ยงหรือพื้นที่เสี่ยง หรือใกล้ชิดกับบุคคลที่เป็นกลุ่มเสี่ยง หรือผู้ป่วย เป็นต้น

^{๖๔} หนังสือสำนักงานเลขาธิการกรม ด่วนที่สุด ที่ ยธ ๐๘๐๑/ว. ๐๖๒ ลงวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๖๔ และประกาศ กรมสอบสวนคดีพิเศษ เรื่อง มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Disease 2019: COVID - 19) ระลอกใหม่ อันเกี่ยวข้องข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรกรมสอบสวนคดีพิเศษ ลงวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๔

๓) ให้ศูนย์อำนวยการและประสานงานการเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานเลขาธิการกรม จัดหาอุปกรณ์สิ่งของ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการกิจที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและระงับยับยั้งการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) เช่น หน้ากากอนามัย สเปรย์แอลกอฮอล์ เจลแอลกอฮอล์ เครื่องตรวจวัดอุณหภูมิ และชุดอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล (PEE) เป็นต้น

๔) ให้ทุกหน่วยงาน ดำเนินการ ดังนี้

๑. รณรงค์ให้บุคลากร หมั่นล้างมือด้วยสบู่ หรือเจลล้างมือ หรือแอลกอฮอล์ ไม่นำมือมาสัมผัสตา จมูก ปาก โดยไม่จำเป็น และสวมใส่หน้ากากอนามัยภายในสถานที่ทำงาน และให้พิจารณาใช้ถุงมืออย่างสำหรับบุคลากรที่จำเป็นต้องสัมผัสกับวัตถุ สิ่งของ หรือบุคคลที่อาจเป็นกลุ่มเสี่ยง

๒. รณรงค์ให้บุคลากรทำความสะอาดโต๊ะทำงาน คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ในการทำงานต่าง ๆ และบริเวณที่มีผู้สัมผัสจำนวนมากอย่างสม่ำเสมอ เช่น ลูกบิดประตู โต๊ะที่ใช้สอบปากคำ โต๊ะประชุม โต๊ะรับแขก หรือสถานที่อื่นที่เห็นสมควร โดยใช้แอลกอฮอล์ที่มีความเข้มข้น ๗๐%

๓. ให้เจ้าหน้าที่สวมใส่หน้ากากอนามัยอยู่ตลอดเวลา ระหว่างการปฏิบัติงานใกล้ชิดผู้ต้องหาพยาน และบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีอาญา

๔. ในกรณีที่มีผู้มาติดต่อราชการ หรือนัดหมายสอบปากคำผู้เสียหาย พยาน หรือผู้ต้องหา ให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบไปปรับตัวที่บริเวณจุดคัดกรองหน้าที่ทำการ โดยจัดให้มีการวัดอุณหภูมิ และซักถาม เพื่อประเมินความเสี่ยงตามแบบประเมินความเสี่ยงติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ รายละเอียดปรากฏตามผนวก ๒ ท้ายประกาศนี้

หากพบว่า บุคคลข้างต้น มีอุณหภูมิสูงกว่า ๓๗.๕ องศาเซลเซียส หรือมีผลการตอบข้อซักถามตามแบบประเมิน เข้าข่ายว่ามีความเสี่ยงติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ให้พิจารณาเลื่อนนัด และกำหนดนัดหมายภายหลังล่วงเลยเวลาไปแล้วอย่างน้อย ๑๔ วัน เว้นแต่มีเหตุจำเป็นที่มีอาจดำเนินการดังกล่าวได้ก็ให้สอบปากคำ หรือดำเนินการในห้องสอบสวน กรมสอบสวนคดีพิเศษ อาคาร B ชั้น ๘ และแจ้งให้ศูนย์อำนวยการและประสานงานการเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานเลขาธิการกรมทราบ เพื่อทำความสะอาดฆ่าเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ภายในห้องสอบสวน หลังดำเนินการสอบปากคำแล้วเสร็จ

กรณีที่เป็นการดำเนินการต่อผู้ต้องหา เพื่อแจ้งข้อกล่าวหา และจำเป็นต้องควบคุมให้ดำเนินการตามผนวก ๑ ท้ายประกาศนี้ ในขั้นตอนการจับกุม และควบคุมตัวผู้ต้องหา และขั้นตอนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป โดยอนุโลม ทั้งนี้ ให้แจ้งศูนย์อำนวยการและประสานงานการเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานเลขาธิการกรม และรายงานผู้บังคับบัญชาในโอกาสแรกทันที

๕. ให้ดำเนินการตามมาตรการนี้จนกว่าสถานการณ์จะกลับเข้าสู่สภาวะปกติ

๔.๑.๒ ขั้นตอนการจับกุมและควบคุมตัวผู้ต้องหาตามมาตรการตาม ๔.๑.๑ (๒)

(๑) ขั้นตอนก่อนการจับกุม และควบคุมตัวผู้ต้องหา

๑) ให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง สวมหน้ากากอนามัย ล้างมือให้สะอาด อยู่เสมอด้วยน้ำและสบู่ หรือแอลกอฮอล์เจลล้างมือ ไม่นำมือมาสัมผัสตา จมูก ปาก โดยไม่จำเป็น

๒) เมื่อมีการสัมผัสตัวผู้ต้องหา ให้ใส่ถุงมืออย่างทุกครั้ง และถอดทิ้งเมื่อดำเนินการเสร็จ

(๒) ขั้นตอนการจับกุม

๑) เมื่อทำการจับกุมผู้ต้องหา ให้ดำเนินการวัดอุณหภูมิร่างกายของผู้ต้องหาโดยทันที และให้ผู้ต้องหากรอกข้อมูลในแบบสอบถามประเมินความเสี่ยงเบื้องต้น ที่แนบท้ายนี้ เพื่อนัดแยกผู้ต้องหา สุขภาพปกติ และผู้ต้องหากลุ่มเสี่ยงติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙

๒) กรณีไม่พบข้อบ่งชี้ว่า ผู้ต้องหามีไข้ หรือ เป็นกลุ่มเสี่ยงติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ให้ดำเนินการตามขั้นตอนปกติในการควบคุมตัวผู้ต้องหา

๓) หากตรวจสอบพบในเบื้องต้นว่า ผู้ต้องหามีไข้ หรือ เป็นบุคคลที่เข้าข่ายกลุ่มเสี่ยงติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ณ โรงพยาบาลตำรวจ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ หรือโรงพยาบาลอื่น ๆ แล้วแต่กรณี โดยแจ้งให้ศูนย์อำนวยการและประสานงานการเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - ๑๙) กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานเลขานุการกรมทราบล่วงหน้าก่อนที่จะนำตัวมาถึง กรมสอบสวนคดีพิเศษ และให้เจ้าหน้าที่ผู้จับกุมรายงานผู้บังคับบัญชา และแจ้งกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ในโอกาสแรกทันที

๔) ให้เจ้าหน้าที่ชุดจับกุม ใช้ดุลยพินิจในการเว้นระยะห่างกับผู้ต้องหาตามความเหมาะสม (Social Distancing)

๕) ให้เจ้าหน้าที่ชุดจับกุม แบนสำเนาเอกสารแบบประเมินความเสี่ยงติดเชื้อโรคโคโรนา ๒๐๑๙ พร้อมตัวผู้ต้องหา ส่งมอบแก่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ผู้รับผิดชอบดำเนินการต่อไป

๖) ให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำการจับกุม ใช้อุปกรณ์ และเครื่องมือเพื่อป้องกันการติดเชื้อโดยเคร่งครัด และเมื่อปฏิบัติหน้าที่เสร็จสิ้น ให้ทำความสะอาดร่างกาย เสื้อผ้า เครื่องมืออุปกรณ์ และแจ้งให้ศูนย์อำนวยการและประสานงานการเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - ๑๙) กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานเลขานุการกรมทราบ เพื่อทำความสะอาดฆ่าเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ภายในรถยนต์ที่ใช้ในการปฏิบัติราชการ และห้องควบคุมผู้ต้องหา รวมถึงพื้นที่ที่เกี่ยวข้องต่อไป

(๓) ขั้นตอนการรับตัว และควบคุมผู้ต้องหา

๑) มาตรการก่อนการรับตัว และควบคุมผู้ต้องหา

๑. ให้ยึดแนวทางการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Disease 2019: COVID - 19) ระวังใหม่ อันเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรกรมสอบสวนคดีพิเศษ โดยเคร่งครัด

๒. เมื่อได้รับแจ้งว่ามีการจับกุมผู้ต้องหาคดีพิเศษ ให้จัดเตรียมห้องควบคุมแยกเป็นรายบุคคลเพื่อป้องกันการแพร่เชื้อโรคไปยังผู้อื่น (กรณีหากผู้ต้องหานั้นมีเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙)

๒) มาตรการระหว่างควบคุมตัวผู้ต้องหา

๑. เมื่อได้รับมอบตัวผู้ต้องหา จากเจ้าหน้าที่ชุดจับกุม หรือ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ให้ตรวจสอบแบบประเมินความเสี่ยงติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ของผู้ต้องหาซึ่งแนบมาพร้อมบันทึกจับกุม

๒. ให้ชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ต้องหาให้รับทราบถึงมาตรการในการควบคุมของเจ้าหน้าที่ระหว่างที่ถูกควบคุมตัวอยู่ ณ ห้องควบคุม กรมสอบสวนคดีพิเศษ

๓. ให้เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมสวมใส่หน้ากากอนามัย และถุงมือยาง ขณะแรกจับตัวผู้ต้องหา หรือเมื่อมีการสัมผัสตัวผู้ต้องหา เช่น การตรวจวัดไข้ การตรวจวัดความดันโลหิต การตรวจค้นร่างกาย ก่อนนำเข้าห้องควบคุม การสัมผัสสิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัวของผู้ต้องหา เป็นต้น

๔. หากพบว่าผู้ต้องหามีอาการไข้ (อุณหภูมิร่างกายสูงกว่า ๓๗.๕ องศาเซลเซียส) หนาวสั่น ไอ มีน้ำมูก เจ็บคอ หายใจเหนื่อย หรือ หายใจลำบาก ให้เจ้าหน้าที่ควบคุมแจ้งพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเจ้าของคดีทราบโดยเร็ว เพื่อให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษผู้นั้น พิจารณาดำเนินการแจ้งศูนย์อำนวยการ

และประสานงานการเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานเลขาธิการกรม เพื่ออำนวยความสะดวกในการนำตัวผู้ต้องหาส่งตรวจเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ณ โรงพยาบาลตำรวจ สถาบัน นิติวิทยาศาสตร์ หรือโรงพยาบาลอื่น ๆ แล้วแต่กรณี

๕. แยกการควบคุมผู้ต้องหาไว้เป็นการเฉพาะ ห้องควบคุมละ ๑ คน ไม่นำไปควบคุมไว้รวมกัน

๖. เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมต้องสวมใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งล้างมือด้วยสบู่ หรือเจลล้างมือ หรือแอลกอฮอล์ทุกครั้งสัมผัสผู้ต้องหา หรือสิ่งของของผู้ต้องหา

๗. ให้ผู้ต้องหาสวมใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลาที่ถูกควบคุม

๘. พยายามหลีกเลี่ยงการพูดคุยกับผู้ต้องหา โดยให้เว้นระยะห่างตามความเหมาะสม (Social Distancing)

๙. รมัตรระวังการเก็บขยะติดเชื้อของผู้ต้องหา เช่น ทิชชูที่ใช้แล้ว หน้ากากอนามัย โดยก่อนทิ้งขยะให้เก็บใส่ถุงปิดให้มิดชิดก่อนทิ้ง และนำไปทิ้งที่จุดแยกขยะติดเชื้อ เพื่อกำจัดโดยวิธีที่ถูกต้องต่อไป

๑๐. อนุญาตให้ทนายความ หรือ ญาติเข้าเยี่ยมตามเวลาที่กำหนดไว้เท่านั้น โดยผู้เข้าเยี่ยมจะต้องสวมใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลาที่ได้รับอนุญาตให้เข้าเยี่ยมด้วย

๑๑. ห้ามบุคคลภายนอก ที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าไปในบริเวณพื้นที่ห้องควบคุมโดยเด็ดขาด

๑๒. ให้คำแนะนำแก่เจ้าหน้าที่ผู้จับกุมผู้ต้องหา ว่าควรกักบริเวณตนเอง ณ ที่พักอาศัยเป็นเวลา ๑๔ วัน (นับถัดจากวันที่จับกุมตัวผู้ต้องหา) เพื่อสังเกตอาการ

๑๓. แจ้งพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเจ้าของคดี ให้รีบดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งกรณีการปล่อยชั่วคราว หรือ การนำผู้ต้องหาไปผัดฟ้องฝากขังโดยเร็วที่สุด

๓) มาตรการหลังจากภารกิจควบคุมตัวผู้ต้องหาเสร็จสิ้น

๑. ปิดกั้นพื้นที่ห้องควบคุม และบริเวณอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และแจ้งศูนย์อำนวยความสะดวกและประสานงานการเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานเลขาธิการกรม เพื่อดำเนินการทำความสะอาดฆ่าเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ในบริเวณดังกล่าว เพื่อป้องกันมิให้เกิดการแพร่กระจายของเชื้อโรค

๒. ขณะทำความสะอาด ผู้ปฏิบัติต้องสวมใส่หน้ากากอนามัย และถุงมือตลอดเวลา หลีกเลี่ยงการสัมผัสดวงตา จมูก และปาก หากถุงมืออย่างขาดขณะทำความสะอาดให้ถอดทิ้ง และสวมถุงมือใหม่ทันที

๓. ทิ้งอุปกรณ์ทำความสะอาดที่ทำจากผ้า และวัสดุดูดซับ เช่น ผ้าถูพื้น ผ้าเช็ด หลังจากทำความสะอาด โดยนำอุปกรณ์เหล่านั้นใส่ถุงขยะรัดปากถุงให้มิดชิด (ดำเนินการเช่นเดียวกับขยะติดเชื้อ)

๔. เปิดประตู หน้าต่างให้อากาศถ่ายเท

๕. ล้างมือด้วยสบู่ และน้ำทันทีหลังจากทำความสะอาดเสร็จสิ้น

๖. เมื่อทำความสะอาดเรียบร้อยแล้ว หลีกเลี่ยงการใช้พื้นที่ห้องควบคุมและบริเวณอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในวัดถัดไปเป็นเวลา ๑ วัน

๔.๑.๓ โครงการฝากขังทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference)

ตามที่สำนักงานศาลอาญา ได้จัดประชุมเพื่อซักซ้อมแนวทางปฏิบัติที่ห้องประชุมชั้น ๑๐ ศาลอาญา ถนนรัชดาภิเษก เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๔ และได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนทุกท้องที่

รวมทั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษดำเนินการยื่นคำร้องฝากขังผู้ต้องหาครั้งที่ ๑ ในโครงการฝากขังทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference) โดยในวันที่ ๘ - ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ เป็นการทดลองให้ยื่นเอกสารผ่านระบบออนไลน์ และได้ออกระเบียบบังคับใช้จริงในวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ โดยให้ยื่นคำร้องขอฝากขังพร้อมเอกสารอื่นผ่านระบบออนไลน์ ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องนำตัวผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องฝากขังที่ศาลให้ใช้กรณีที่จำเป็นเท่านั้น โดยพิจารณาเหตุผลเป็นคราว ๆ ไป ทั้งนี้ ต้องส่งคำร้องให้กับเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบล่วงหน้าก่อน นั้น

อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษได้มีข้อสั่งการเรื่องการยื่นคำร้องฝากขังผู้ต้องหาครั้งที่ ๑ ในโครงการฝากขังทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference) โดยให้หน่วยงานที่มีส่วนที่เกี่ยวข้องการดำเนินการ ดังนี้

(๑) พนักงานสอบสวนคดีพิเศษเจ้าของสำนวน ที่เคยดำเนินการจัดทำเอกสารส่งให้ศาลเปลี่ยนเป็นส่งเอกสารคำร้องของฝากขังครั้งที่ ๑ ให้เจ้าหน้าที่ศาลผ่านระบบ e - mail ชื่อ arya.putinjail@gmail.com หรือ Application Line “งานฝากขังศาลอาญา” ตาม QR Code และต้องตรวจสอบแก้ไขเอกสารให้แล้วเสร็จก่อนการฝากขังทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference)

(๒) ส่วนควบคุมและรักษาของกลาง ต้องพิจารณาดำเนินการประสานพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเจ้าของคดีในการเบิกตัวผู้ต้องหาและให้เร่งรัดดำเนินการฝากขังผ่านระบบทางไกลผ่านจอภาพภายใน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่รับตัวผู้ต้องหา รวมทั้งเพื่อความสะดวกในการดูแลผู้ต้องหา เห็นควรจัดห้องสำหรับฝากขังทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference) ที่ชั้น ๖ เพื่อให้สามารถดูแลผู้ต้องหาได้อย่างต่อเนื่อง

(๓) การเชื่อมโยงระบบฝากขังทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference) ควรมีอุปกรณ์เตรียมพร้อมในห้องที่จัดไว้ เห็นควรมอบหมายให้ ศูนย์สารสนเทศ กองเทคโนโลยีและศูนย์ข้อมูลการตรวจสอบดูแล อุปกรณ์และตั้งค่าเครื่องที่จะใช้ในการฝากขังทางไกลผ่านจอภาพกับศาล

(๔) มอบให้ส่วนตรวจ ๑ กองเทคโนโลยีและศูนย์ข้อมูลการตรวจสอบ ดำเนินการประสานงานในช่วงที่เริ่มโครงการระหว่างกรมสอบสวนคดีพิเศษกับสำนักงานศาลอาญาเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ^{๖๕}

๔.๒ แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพภารกิจด้านการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ

กรมสอบสวนคดีพิเศษควรพิจารณานำเทคโนโลยีดิจิทัล หรือนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการสืบสวนสอบสวนให้สามารถรองรับสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ได้อย่างเท่าทัน ซึ่งการศึกษานี้ยึดกระบวนการงาน/ขั้นตอนการสอบสวนคดีพิเศษ ๑๙ กระบวนการงาน/ขั้นตอน ตามหนังสือกระบวนการสอบสวนคดีพิเศษ^{๖๖} ดังนี้

๔.๒.๑ การเริ่มต้นเมื่อเป็นคดีพิเศษ

(๑) การรับเรื่องร้องทุกข์

๑) การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการติดต่อสื่อสาร แจ้งข้อมูลข่าวสาร แจ้งเบาะแส และแจ้งเตือนประชาชน ที่เกี่ยวกับคดีพิเศษที่เกิดขึ้นและป้องกันตัวเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

^{๖๕} หนังสือกองเทคโนโลยีและศูนย์ข้อมูลการตรวจสอบ ที่ ยธ ๐๘๑๔/ว๐๐๗ เรื่อง แนวทางในการฝากขังผู้ต้องหาในคดีอาญาผ่านระบบออนไลน์ ลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

^{๖๖} กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม. กระบวนการงาน/ขั้นตอนการสอบสวนคดีพิเศษ. กรุงเทพฯ : บริษัท ออนป้า จำกัด, ๒๕๕๙.

โดยแจ้งผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อลดขั้นตอนและระยะเวลาในการติดต่อ เช่น Application, Chatbot หรือ Web Service เพื่อรองรับนโยบายรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์^{๖๗}

๒) การพัฒนาระบบผู้ช่วยอัจฉริยะ (Smart Assistants) ในการให้บริการข้อมูลและเข้าถึงบริการต่าง ๆ แก่ประชาชนในรูปแบบของระบบสนทนาแบบอัตโนมัติ (Chatbot) โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่สามารถทำงานแทนมนุษย์หรือเจ้าหน้าที่ได้ตลอดเวลา^{๖๘}

๓) การลงทะเบียนเพื่อร้องทุกข์ผ่าน QR Code ผ่านระบบ Google Form^{๖๙}

๔) การพัฒนาโปรแกรมสำเร็จรูป (Application) ที่สามารถนำเสนอผู้มีอำนาจสั่งการเพื่อพิจารณาอนุมัติ/ไม่อนุมัติผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้โดยอัตโนมัติ เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงานในกรณีเป็นความผิดคดีพิเศษตามมาตรา ๒๑ วรรค ๑ (๑)^{๗๐}

(๒) การประชุมคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และการประชุมคณะกรรมการหรือคณะทำงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑) การนำเทคโนโลยีดิจิทัลเกี่ยวกับ Video Conference & Collaboration มาใช้ในการประชุมคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษนัดแรกอย่างเร่งด่วน ซึ่งการประชุมผ่านระบบดังกล่าวจะมีการบันทึกการดำเนินการในทุกขั้นตอน จะมีการเก็บรวบรวมข้อมูลการแสดงความเห็น หรือความเห็นที่แย้งกันไว้ในระบบ รวมทั้งการ update ข้อมูลทางคดีไว้ในระบบฐานข้อมูลออนไลน์ เพื่อให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษทุกคนทราบข้อมูลและการดำเนินการในแต่ละประเด็นไปพร้อม ๆ กัน^{๗๑}

๒) การนำเทคโนโลยีการประชุมทางไกล หรือการประชุมออนไลน์ เช่น ZOOM หรือ WEBEX มาใช้เพื่อลดการพูดคุยกันต่อหน้า และลดความเสี่ยงที่จะติดเชื้อโควิด - ๑๙ และเพื่อให้พนักงานอัยการหรืออัยการทหารสามารถเข้าปฏิบัติงานร่วมสอบสวนได้ หรือให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษที่รับผิดชอบหลายสำนวน หรืออยู่ในระหว่างการลงพื้นที่สืบสวนสอบสวนในคดีอื่น ๆ สามารถร่วมประชุมได้โดยสะดวก และไม่ต้องเสียเวลาในการเดินทาง ซึ่งจะทำให้มีหลักฐานและการปฏิบัติงานมีความรวดเร็วยิ่งขึ้น^{๗๒} ซึ่งได้มีพระราชกำหนดว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๓ รองรับการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์แล้ว แต่อาจต้องปรับแก้ไขกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การประชุมคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษนัดแรก สามารถดำเนินการได้โดยชอบด้วยกฎหมาย^{๗๓} รวมทั้งนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการสื่อสาร/การประชุมตามภารกิจการสืบสวนสอบสวนการนำเทคโนโลยีการสื่อสารหรือการส่งข้อมูลต่าง ๆ ผ่านสื่อออนไลน์ที่มีระบบป้องกันที่ดีมาปรับใช้ในการประชุมหรือทั้งเป็นทางการและกึ่งทางการ รวมถึงการติดต่อประสานงานส่งข้อมูลที่ได้จากการสืบสวนสอบสวน เพื่อความสะดวกรวดเร็วและลดความเสี่ยงจากการแพร่ระบาดของเชื้อโรค

^{๖๗} พันตำรวจตรี ธวัชชัย ประดาอินทร์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและสารสนเทศ และพันตำรวจตรี สุทธิธรรม อารีรัตน์นงนุช ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านปฏิบัติการพิเศษ

^{๖๘} เฟิงอ้าง.

^{๖๙} ร้อยตำรวจเอก เขมชาติ ประกายหงษ์มณี รองผู้อำนวยการกองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ กองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ

^{๗๐} นายสถิตย์ ลีเขาสูง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีภาษีอากร

^{๗๑} พันตำรวจโท กฤษ อาจสามารถ ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการคดีพิเศษเขตพื้นที่ ๕ กองปฏิบัติการคดีพิเศษภาค และพันตำรวจโท บรรจบ อยู่ยีนยง ผู้อำนวยการศูนย์คดีพิเศษเขต พื้นที่ ๗ กองปฏิบัติการคดีพิเศษภาค

^{๗๒} ร้อยตำรวจโท เสฏฐวุฒิ สายป้อง พนักงานสอบสวนคดีพิเศษชำนาญการพิเศษ กองปฏิบัติการคดีพิเศษภาค และร้อยตำรวจเอก วิษณุ ฉิมตระกูล ผู้อำนวยการกองคดีความมั่นคง

^{๗๓} ร้อยตำรวจเอก สุรวุฒิ รั้งไสย์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ

๓) การนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้สนับสนุนการสืบสวนก่อนเป็นคดี เช่น โดรน หรือไมโครโดรน และการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ หรือ Big Data Analytics เป็นต้น^{๗๔}

๔) การรายงานสถานะคดีด้วยกระดานอิเล็กทรอนิกส์แบบปัจจุบัน (Real time)^{๗๕}

ทั้งนี้ ยังอาจนำแนวทางตาม ๑) และ ๒) เพื่อใช้สนับสนุนการประชุมคณะพนักงานสืบสวน คณะทำงาน คณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการต่าง ๆ ภายในสังกัดกรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือในภารกิจของกรมสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อให้เกิดความคล่องตัว รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๔.๒.๒ การสอบปากคำ

(๑) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการรับเรื่องร้องทุกข์กล่าวโทษ/การนัดสอบปากคำ ผ่านสื่อดิจิทัลต่าง ๆ เช่น คิวอาร์โค้ด (QR Code) Application หรือการสร้างโปรแกรมคอมพิวเตอร์ มาช่วยในการรวบรวมข้อมูล การบริหารจัดการในการลงทะเบียน และกรอกข้อมูลเบื้องต้นของพยาน รวมทั้งการนัดหมายสอบปากคำและการกำหนดประเด็นการสอบปากคำ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียหายและพยาน โดยเฉพาะในคดีที่มีพยานหรือผู้เสียหายจำนวนมากที่อยู่ในพื้นที่ต่างจังหวัด และสามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา^{๗๖} ดังเช่นที่เคยทำในคดีพิเศษที่ ๑๕๓/๒๕๖๒ กรณีหลอกให้ร่วมลงทุน Forex 3 D ซึ่งมีผู้เสียหายและพยานจำนวนหลายพันคน ทำให้สามารถดำเนินการสอบปากคำพยานได้สะดวกรวดเร็วขึ้นมาก และสอบปากคำได้ครบประเด็นยิ่งขึ้น^{๗๗}

(๒) การพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการบันทึกปากคำผู้ต้องหา หรือพยาน^{๗๘} การใช้ระบบ Google Form และการส่งประเด็นในการสอบถามพยาน โดยเฉพาะผู้เสียหาย ผ่าน e-mail เพื่อให้อำนวยความสะดวก ไม่ต้องเดินทางมาพบพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ แต่เมื่อสรุปข้อมูลประเด็นคำถามคำตอบกันเรียบร้อยแล้ว จึงให้ผู้เสียหายมาพบพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเพื่อสรุปข้อมูลการสอบสวนให้ครบประเด็นที่เกี่ยวข้อง และลงลายมือชื่อในคำให้การต่อหน้าพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ^{๗๙}

ทั้งนี้ การให้กรอกข้อมูลใน Google Form นั้น มีข้อพึงระวัง ๒ ประการ ดังนี้^{๘๐}

๑. ความถูกต้องของการดำเนินการสอบสวน เนื่องจากหลักในการดำเนินการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา “ต้องทำการสอบสวนต่อหน้าพนักงานสอบสวน” หากข้อมูลที่ได้มาจากการกรอกข้อเท็จจริงในคดีเป็นเพียงพยานหลักฐานในชั้นสืบสวนก่อนเป็นคดีพิเศษ เป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของ ประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๑๐) ประกอบพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ

^{๗๔} พันตำรวจโท นิพนธ์ เศรษฐ์รัศมี พนักงานสอบสวนชำนาญการพิเศษ รองผู้อำนวยการกองคดีภาษีอากร

^{๗๕} พันตำรวจตรี จตุพล บงกชมาต ผู้อำนวยการกองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ

^{๗๖} พันตำรวจตรี ธวัชชัย ประดาอินทร์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและสารสนเทศ

^{๗๗} พันตำรวจโท กฤษ อาจสามารถ ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการคดีพิเศษเขตพื้นที่ ๕ กองปฏิบัติการคดีพิเศษภาค

^{๗๘} นายสถิตย์ สีเขาสสูง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีภาษีอากร และพันตำรวจตรี สุทศธวัชรศ อารีรัตน์นนคร ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านปฏิบัติการพิเศษ

^{๗๙} พันตำรวจโท คมวิชัย พัฒนรัฐ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ กองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ

^{๘๐} นายเอกชัย พ่วงพรพิทักษ์ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษชำนาญการพิเศษ. หนังสือกองคดีเทคโนโลยีและสารสนเทศ ที่ ยธ ๐๘๑๑/๑๓๕ ลงวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๔ เรื่อง การรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างรายงานการศึกษา เรื่อง การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal)

พ.ศ.๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๓/๑ ย่อมสามารถกระทำได้ในเบื้องต้น แต่หากเป็นการสอบสวนคดี ซึ่งเป็นคดีพิเศษแล้ว ต้องกระทำต่อหน้าพนักงานสอบสวน (พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ) การใช้วิธีการสอบปากคำผ่านแบบฟอร์มให้กรอกในระบบแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Google Form อาจไม่ถูกต้องและอาจส่งผลทำให้การรับฟังคำให้การพยาน เหล่านี้ แม้จะเป็นประโยชน์ในการดำเนินคดีกลุ่ม (Class Action) แต่ไม่อาจรับฟังในกระบวนการพิจารณาของศาลได้หากกระทำโดยการสอบปากคำที่ใช้แพลตฟอร์มเหล่านี้อย่างเดียว จึงต้องมีการสอบสวนโดย/หรือต่อหน้าพนักงานสอบสวน(พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ) อีกครั้งหนึ่งด้วย

๒. การรั่วไหลของข้อมูลในคดีไปยังผู้กระทำความผิดการใช้แพลตฟอร์มเปล่า โดยมีความเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงในคดีเป็นสิ่งที่ควรพึงระวังอย่างยิ่ง ต่อการดำเนินในรูปสำนวนที่อาจทำให้ผู้กระทำความผิดทราบข้อมูลภายในของคดีและเป็นผลร้ายต่อพยานหลักฐานในคดีได้

(๓) การบันทึกปากคำของผู้ต้องหาหรือพยานในรูปแบบของ File Video หรือการสอบปากคำด้วยระบบสื่อสารทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference) มาใช้ในการสอบปากคำพยาน ซึ่งจะมีการบันทึกวิดีโอภาพและเสียงขณะสอบปากคำพยานควบคู่กันไป ทำให้การสอบสวนมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น ซึ่งสามารถเทียบเคียงการไต่สวนพยานบุคคลในชั้นศาล โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสอบปากคำ^{๘๑}

(๔) การพัฒนาโปรแกรมการให้ถ้อยคำที่ผู้ให้ถ้อยคำสามารถลงลายมือชื่อในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ร่วมกับการยืนยันตัวตนทางดิจิทัล (Digital ID)^{๘๒} ในแบบบันทึกถ้อยคำที่เจ้าพนักงานจัดทำขึ้น และสามารถจัดเก็บไว้ในรูปแบบพยานหลักฐานดิจิทัล (โดยต้องมีการศึกษาข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องว่า เป็นการสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ อย่างไร)^{๘๓}

(๕) การพัฒนาโปรแกรมการบันทึกเอกสารคำให้การอัตโนมัติผ่านระบบเสียง หรือเทคโนโลยี Speech to Speech Translation และใช้โปรแกรมการแปลเอกสารภาษาต่างประเทศ ที่สามารถแปลเสียงพูดที่เป็นวลีหรือประโยคจากภาษาใดภาษาหนึ่งให้เป็นเสียงพูดในอีกภาษาหนึ่งตามที่ผู้ใช้งานต้องการ เพื่อช่วยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษในการซักถามหรือสอบปากคำพยาน หรือผู้เสียหายที่เป็นชาวต่างประเทศ^{๘๔}

(๖) การพัฒนาแพลตฟอร์ม (Platform) ผู้ช่วยอัจฉริยะ (Smart Assistants) โดยอาศัยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่สามารถสืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูลได้ตลอดเวลา เพื่อสนับสนุนข้อมูลในการตั้งประเด็นคำถามระหว่างการสอบปากคำ ซึ่งจะทำได้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ฐานข้อมูลของกรมสอบสวนคดีพิเศษ (Database) ควรเป็นระบบเดียวกัน และมีการเชื่อมโยงข้อมูลในด้านต่าง ๆ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลดังกล่าวนี้ต้องทันที่แบบปัจจุบัน (Real time)^{๘๕}

^{๘๑} ร้อยตำรวจเอก เขมชาติ ประกายหงษ์มณี รองผู้อำนวยการกองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ กองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ

^{๘๒} พันตำรวจโท นิพนธ์ เศรษฐ์รัศมี รองผู้อำนวยการกองคดีภาษีอากร

^{๘๓} นายอังศุเกตุ วิสุทธิ์วัฒนศักดิ์ ผู้อำนวยการส่วนคดีความมั่นคง ๑ กองคดีความมั่นคง

^{๘๔} พันตำรวจตรี ธวัชชัย ประดาอินทร์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและสารสนเทศ และพันตำรวจตรี จตุพล บงกชมาศ ผู้อำนวยการกองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ

^{๘๕} อ่างแล้ง (๘๑). หนังสือกองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ ที่ ยศ ๐๘๐๓/๓๖๙ ลงวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๔ เรื่อง ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับร่างรายงานการศึกษา เรื่อง การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal)

(๗) การสร้างห้องจำลองเพื่อสอบสวนปากคำ ในรูปแบบการซักถามปากคำ เพื่อหาความจริง โดยมีโปรแกรมจำลองพื้นที่และจำลองสถานการณ์ เพื่อให้สามารถซักถามผู้ให้ข้อมูลได้อย่างครบวงจร^{๘๖}

(๘) การพัฒนากฎหมายเพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอบสวนปากคำใหม่ โดยสามารถใช้ระบบการบันทึกภาพและเสียงแทนการบันทึกถ้อยคำได้ จะทำให้การทำงานรวดเร็วมากกว่าเดิม^{๘๗}

ทั้งนี้ การนำเทคโนโลยีดังกล่าวมาใช้อาจมีข้อจำกัดอยู่บ้าง ได้แก่

- ข้อจำกัดทางกฎหมาย ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑ บัญญัติสาระสำคัญไว้ว่า บันทึกหรือถ้อยคำสำนวนนั้น ให้เจ้าพนักงานให้ผู้ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อรับรองว่า ถูกต้องแล้ว ถ้าบุคคลที่ต้องลงลายมือชื่อไม่สามารถลงลายมือชื่อ ให้เจ้าพนักงานบันทึกหรือรายงานเหตุอันไว้ ข้อกฎหมายดังกล่าวจึงยังคงเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงด้วยว่า ควรดำเนินการให้ชอบด้วยกฎหมาย ปัจจุบัน (ร่าง) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของฝ่ายนิติบัญญัติ กำหนดให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียง ซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้ ในการถามคำให้การ หรือสอบปากคำผู้ต้องหา ในคดีที่มีข้อหาความผิดซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปี ขึ้นไปหรือโทษสถานหนักกว่านั้น ซึ่งอาจจะสร้างภาระงานมากกว่าเดิม และทำให้คดีมีความล่าช้ายิ่งขึ้น โดยที่การปรับปรุงและพัฒนาที่ดีควรเลือกนำเทคโนโลยีดิจิทัลเกี่ยวกับการบันทึกภาพและเสียงมาใช้ โดยไม่ต้องดำเนินการตามมาตรา ๑๑ อีกครั้ง จึงจะเป็นประโยชน์^{๘๘}

- เทคโนโลยี เครื่องมือและอุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ ควรเป็นสิ่งที่ผู้ให้ถ้อยคำสามารถเข้าถึงได้โดยง่ายไม่เป็นอุปสรรคต่อการใช้งาน และต้องไม่มีค่าใช้จ่าย

- การเก็บรักษาความลับในบันทึกการสืบสวนสอบสวน จะทำอย่างไรไม่ให้ข้อมูลดังกล่าวถูกลักลอบบันทึกหรือแอบทำสำเนาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ได้

จากปัญหาดังกล่าวนั้น ในเบื้องต้นอาจใช้วิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้โดยการมอบหมายเจ้าหน้าที่คดีพิเศษที่สังกัดอยู่ตามศูนย์คดีพิเศษภาค ให้มีหน้าที่จัดการตามหมายเรียก และพาพยานไปยังที่ตั้งของศูนย์คดีพิเศษภาคตามวันเวลาที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษนัดหมายไว้ และให้เจ้าหน้าที่คดีพิเศษเป็นผู้ควบคุมระบบสื่อสารทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference) โดยให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษเป็นผู้ซักถามและบันทึกถ้อยคำเมื่อทำการบันทึกถ้อยคำเสร็จสิ้นแล้ว ให้เจ้าหน้าที่คดีพิเศษส่งพิมพ์บันทึกถ้อยคำออกมาและอ่านให้พยานฟัง หลังจากนั้นจึงให้พยานลงลายมือชื่อรับรองในเอกสาร และจัดส่งเอกสารดังกล่าวกลับไปยังพนักงานสอบสวนคดีพิเศษทางไปรษณีย์ลงทะเบียน เป็นต้น^{๘๙}

๔.๒.๓ การแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอันสำคัญในคดี

(๑) การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการจัดเก็บพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์^{๙๐} แทนการจัดเก็บในรูปแบบเอกสาร ในคดีพิเศษหลายกรณีจำเป็นต้องขอข้อมูลทางการเงินหรือข้อมูลอื่น ๆ จากสถาบันทางการเงินหรือผู้ให้บริการเอกชนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งทำความเข้าใจและพัฒนาการเชื่อมโยงฐานข้อมูล กับสถาบันทางการเงินผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์เช่นเดียวกันกับการเชื่อมโยงฐานข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐที่

^{๘๖} ร้อยตำรวจเอก สุรวุฒิ รั้งไสย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ

^{๘๗} ร้อยตำรวจเอก สุรวุฒิ รั้งไสย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ

^{๘๘} เฟิงอ้าง

^{๘๙} ร้อยตำรวจเอก วิษณุ นิมิตระกุล ผู้อำนวยการกองคดีความมั่นคง

^{๙๐} พันตำรวจโท นิพนธ์ เศรษฐ์รัศมี พนักงานสอบสวนชำนาญการพิเศษ รองผู้อำนวยการกองคดีภาษีอากร

กรมสอบสวนคดีพิเศษดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน^{๙๑} เพื่อลดความเสี่ยงจากโอกาสที่อาจสัมผัสเอกสารปนเปื้อนเชื้อไวรัสโคโรนา และยังเป็นกำลังพลสำรอง

(๒) การพัฒนาวิธีการเก็บข้อมูลในระยะใกล้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะใกล้แทนบุคคลซึ่งสามารถทำได้ดีกว่า โดยการใช้การสืบสวนสอบสวนทางอากาศด้วยอากาศยานไร้คนขับ^{๙๒} หรือโดรน

(๓) การนำ- DSI - MAP^{๙๓} และพัฒนาโปรแกรมสเก็ตหน้าคนร้าย (Forensic Arts)^{๙๔} สำหรับใช้ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานสำคัญ เป็นต้น

(๔) การพัฒนาหรือนำระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ หรือพัฒนาโปรแกรมหรือพัฒนาหุ่นยนต์เพื่อการสืบสวนสอบสวน ในรูปแบบหลากหลายให้มีความเหมาะสมกับอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ และมีการบรรจุข้อมูลในหลายภาษาทั่วโลกที่เป็นสากล สำหรับใช้ค้นหา เก็บรวบรวม ประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลที่มีจำนวนมากในยุควิถีชีวิตใหม่ (New normal) ซึ่งข้อมูลและพยานหลักฐานส่วนใหญ่อยู่ในระบบออนไลน์ เช่น ข้อมูลความเชื่อมโยงเกี่ยวกับบุคคล ข้อมูลทางการเงิน การสั่งซื้อสินค้า การชำระค่าสินค้าและบริการผ่านระบบ E-Banking และข้อมูลอื่น ๆ เพื่อให้เป็นพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ หรือพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ และเพิ่มน้ำหนักในการรับฟังพยานหลักฐาน^{๙๕}

(๕) การใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่หลากหลายรูปแบบมาประยุกต์ใช้ในงานสืบสวนสอบสวนอย่างมีประสิทธิภาพที่สำคัญ ๆ เช่น การตรวจสอบเส้นทางการเงินในรูปแบบของการชำระเงินด้วยบัตรเครดิต หรือ Mobile Banking Application การสืบค้นและรวบรวมข้อมูลเบาะแสบนสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Line, Instagram หรือ Twitter และการสร้างข้อมูลลงสำหรับการสืบสวนผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ รวมทั้งการสร้างโปรแกรมการตรวจสอบบัญชีผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ดังกล่าวที่มีการทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันกับหน่วยงานที่ควบคุมกำกับดูแล ได้แก่ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี และคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ^{๙๖}

(๖) การพัฒนาเทคโนโลยีการวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูลการสืบสวนสอบสวนจากหลายแหล่งเพื่อให้เห็นภาพรวมของคดีและสามารถวิเคราะห์แนวทางการสืบสวนสอบสวนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในเบื้องต้นควรพัฒนาการใช้โปรแกรมเชื่อมโยงข้อมูลการกระทำผิดสำหรับคดีความผิดตามกฎหมายอื่นที่มีความเกี่ยวเนื่องเกี่ยวพันกับคดีความผิดที่เป็นคดีพิเศษที่มีจำนวนมากและหลากหลายในรูปแบบ เช่น โปรแกรม 12 ซึ่งพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษควรนำมาใช้ให้มากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันคดีพิเศษต่าง ๆ มีความซับซ้อน จึงจำเป็นต้องสืบสวนสอบสวนพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับบุคคล สถานที่ ยานพาหนะ การใช้โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต รวมทั้งเชื่อมโยงกับกระแสเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด

^{๙๑} นายอังศุเกตุ วิสุทธิ์วัฒนศักดิ์ ผู้อำนวยการส่วนคดีความมั่นคง ๑ กองคดีความมั่นคง

^{๙๒} พันตำรวจตรี ดิษยธรรม ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีคุ้มครองผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม ศูนย์ช่วยเหลือลูกหนี้และประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม และพันตำรวจตรี สุทธธรรมศ อารีรัตน์นนคร ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านปฏิบัติการพิเศษ

^{๙๓} พันตำรวจโท บรรจบ อยู่ยืนยง ผู้อำนวยการศูนย์คดีพิเศษเขต พื้นที่ ๗ กองปฏิบัติการคดีพิเศษภาค

^{๙๔} เฟิงอ้าง.

^{๙๕} นายสถิตย์ ลิเชาสูง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีภาษีอากร และพันตำรวจโท กฤษ อาจสามารถ ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการคดีพิเศษเขตพื้นที่ ๕ กองปฏิบัติการคดีพิเศษภาค

^{๙๖} ร้อยตำรวจเอก เขมชาติ ประกายหงษ์มณี รองผู้อำนวยการกองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ กองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ และนายทวีวัฒน์ สุรสิทธิ์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีการค้ามนุษย์และคดียาเสพติด

เพื่อให้เห็นภาพความเชื่อมโยงไปยังพยานหลักฐานต่าง ๆ^{๙๗} นอกจากนั้น ควรพัฒนาเทคโนโลยีการบริหารจัดการพยานหลักฐานและวัตถุพยาน เพื่อสะดวกในการขึ้นทะเบียนและสืบค้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือ หรือใช้เทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) ในการเก็บรักษาพยานหลักฐานสำคัญโดยมีการเข้ารหัสหรือการใช้เทคโนโลยี VR/AR มาประยุกต์ใช้ในการตรวจค้น หรือยึดพยานหลักฐานในสถานที่เป้าหมาย เพื่อสามารถนำมาทบทวนหรือย้อนไปดูรายละเอียดของสถานที่ได้อย่างถูกต้อง และใช้ป้องกันข้อโต้แย้งและอ้างอิงในชั้นศาลได้ และพัฒนาระบบการสำรวจจากที่สูงด้วยเครื่องบินไร้คนขับ (UAV) หรือโดรน (Drone) เพื่อการปฏิบัติงานจู่โจม ตรวจค้น ติดตามสะกดรอยและจับกุม เป็นต้น^{๙๘}

(๗) อาชญากรรมที่เกิดขึ้นมักมุ่งเน้นที่ผลประโยชน์ด้านต่าง ๆ เช่น เงิน ที่ดิน หรือทรัพย์สิน เป็นต้น ดังนั้น การตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลควรมุ่งเน้นที่ผลประโยชน์ดังกล่าว ซึ่งการตรวจสอบข้อมูลทางเครือข่ายเสมือน (Virtual Private Network) หรือ VPN ถือเป็นช่องทางสำคัญเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลหลักฐานเบื้องต้น การพัฒนาลดขั้นตอนหรืออำนวยความสะดวกในการยื่นคำร้องขอเอกสารหลักฐาน และเป็น การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่^{๙๙} เช่น การชำระภาษี หรือการเงินธนาคาร เป็นต้น หากสามารถประสานข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์หรือส่งผ่าน e - mail หรือ intranet ไปกองเทคโนโลยีและศูนย์ข้อมูลการตรวจสอบ กรมสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน หรือพัฒนาโปรแกรมในการติดตามบุคคลผ่านระบบดาวเทียม หรือนำ AI มาใช้ในการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ และการคาดการณ์พฤติกรรมของบุคคล รวมทั้งอุปกรณ์ Internet of Things (IoT) หรือโดรน หรือเครื่องตรวจสอบหรือโปรแกรมตรวจจับ มาใช้ในการติดตามตรวจสอบหน้าบุคคล ยานพาหนะ และเครื่องมือเครื่องใช้ของบุคคลเป้าหมาย^{๑๐๐} และในกรณีการลงพื้นที่ไปสืบสวนนั้นจำเป็นต้องปกปิดตัวเมื่อพบบ้านเป้าหมาย พบเลขที่บ้านแล้วการสอบถามบ้านข้างเคียงอาจทำให้เป้าหมายไหวตัว ดังนั้น การเชื่อมต่อข้อมูลทางทะเบียนราษฎรจึงดีที่สุดและขยายต่อไปได้อีกมีใครบ้าง มีความเชื่อมโยงกันอย่างไร การพบรถต้องสงสัยก็ต้องเชื่อมต่อข้อมูลกับกรมขนส่งทางบกได้ทันที เพื่อไม่เป็นการเสียเวลา^{๑๐๑}

(๘) ในอนาคต “พยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์” จะมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งถึงแม้ว่าข้อจำกัดของกฎหมาย การนำสืบและรับฟังพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นระบบเชื่อมต่อกันนั้น ยังไม่มีกฎหมายบัญญัติรองรับไว้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นการรวบรวมพยานหลักฐาน การสืบสวน และการนำเสนอพยานหลักฐาน แต่ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจรับฟังและชั่งน้ำหนักของพยานหลักฐานดิจิทัลตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น ควรจะต้องมีการพัฒนาการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานสำคัญที่เกี่ยวกับ “พยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์” ใน ๒ ด้าน ได้แก่ ด้านที่ ๑ การสร้างกลไกทางกฎหมายเพื่อเป็นมาตรฐานกลาง ในการรับฟังพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยการเสนอแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานว่าอย่างไรที่ ต้องฟัง หรือต่ำกว่ามาตรฐานไม่รับฟัง โดยการรับฟังให้รับฟังประกอบกับพยานหลักฐานอื่นแบบเปิดกว้าง เพื่อประกอบการใช้ดุลพินิจของ

^{๙๗} พันตำรวจโท คมวิชัย พัฒนรัฐ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ กองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ

^{๙๘} พันตำรวจโท กฤษ อาจสามารถ ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการคดีพิเศษเขตพื้นที่ ๕ กองปฏิบัติการคดีพิเศษภาค และพันตำรวจตรี ธวัชชัย ประดาอินทร์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและสารสนเทศ

^{๙๙} นายทวีวัฒน์ สุรสิทธิ์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีการค้ำมนุษย์และคดียาเสพติด

^{๑๐๐} พันตำรวจตรี จตุพล บงกชมาศ ผู้อำนวยการกองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ และร้อยตำรวจเอก ธรรต เล่าห์ทวี เลขาธิการกรม สำนักงานเลขาธิการกรม

^{๑๐๑} พันตำรวจโท บรรจบ อยู่ยืนยง ผู้อำนวยการศูนย์คดีพิเศษเขต พื้นที่ ๗ กองปฏิบัติการคดีพิเศษภาค และนายทวีวัฒน์ สุรสิทธิ์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีการค้ำมนุษย์และคดียาเสพติด

ศาลได้ และด้านที่ ๒ สร้างหน่วยงานกลางเพื่อกำหนดเครื่องมือพิเศษในการที่ใช้ในการค้นหาหรือแสวงหาข้อเท็จจริงที่จำเป็นที่เกี่ยวข้องกับ “พยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์” เช่น การตรวจพิสูจน์ โดยหน่วยงานของ DE หรือ NECTEC ให้รับฟังได้ เป็นต้น แต่รัฐมีหน้าที่เพียงตรวจสอบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล^{๑๐๒}

ทั้งนี้ ขอยกตัวอย่างการสืบสวนขยายผลเครือข่ายขบวนการคอลเซ็นเตอร์ (Call Center) (สำนวนสืบสวนที่ ๑๘๓/๒๕๖๐) คณะพนักงานสืบสวน โดย พันตำรวจโท ดร.ณ จาดเจริญ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญด้านการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ได้จัดทำเครื่องมือ (ซอฟต์แวร์สนับสนุนการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน) ที่มีประสิทธิภาพมาใช้สนับสนุนงานสืบสวนดังกล่าว ทำให้สามารถรู้ถึงรูปแบบ ขั้นตอน วิธีการ กลุ่มขบวนการผู้กระทำความผิด และติดตามร่องรอยพยานหลักฐานทางการเงินได้ อีกทั้งเป็นข้อมูลขยายผลไปถึงตัวผู้บงการและสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง ซึ่งได้ส่งต่อข้อมูลจากการสืบสวนให้กองกำกับการ ๑ กองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค ๕ นำไปสืบสวนขยายผลจนนำไปสู่การจับกุมขบวนการผู้กระทำความผิดเครือข่ายแก๊ง คอลเซ็นเตอร์ (Call Center) ได้ในวงกว้าง ซึ่งต่อมาสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ใช้ข้อมูลไปขยายผลการปราบปรามจับกุมไปทั่วประเทศ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้าน จนสามารถหยุดยั้งและทำให้การกระทำความผิดของกลุ่มผู้กระทำความผิดเครือข่ายแก๊งคอลเซ็นเตอร์ (Call Center) หยุดชะงักลง ทั้งนี้ ซอฟต์แวร์ที่จัดทำขึ้นสามารถตอบสนองและเพิ่มประสิทธิภาพการวิเคราะห์รูปแบบทางการเงิน ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ได้กับการตรวจสอบการเงินของคดีทุกประเภท รวมทั้งสามารถนำไปพัฒนา ปรับปรุง และเผยแพร่ ให้กับหน่วยงานอื่น ๆ นำไปประยุกต์ใช้ตามภารกิจ/อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานนั้น ๆ เช่น การตรวจสอบการเงินในการจำหน่ายยาเสพติดของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) หรือการติดตามทรัพย์สินผู้กระทำความผิดของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ป.ป.ง.) เป็นต้น ซึ่งได้มีการนำซอฟต์แวร์ดังกล่าวเป็นผลงานที่เสนอขอรับรางวัลการจัดการความรู้ของกรมสอบสวนคดีพิเศษในชื่อผลงาน “ซอฟต์แวร์สนับสนุนการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน” ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๐ และได้รับรางวัลชนะเลิศอีกส่วนหนึ่งด้วย จึงควรสนับสนุนให้มีการนำเทคโนโลยีดังกล่าวมาพัฒนาปรับปรุงเพื่อใช้ในภารกิจด้านการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษของกรมสอบสวนคดีพิเศษต่อไป^{๑๐๓}

๔.๒.๔ การดำเนินการเกี่ยวกับการเข้าถึงพยานหลักฐาน

(๑) การพัฒนาเทคโนโลยีในการเข้าถึงและการรักษาสภาพ รวมถึงการรักษาความปลอดภัยของพยานหลักฐานทางดิจิทัล ซึ่งปัจจุบันพยานหลักฐานสำคัญแทบทุกคดีล้วนบรรจุอยู่ในคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เช่น แท็บเล็ต โทรศัพท์มือถือ รวมทั้งที่เก็บอยู่ในระบบคลาวด์ (Cloud) ซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าว สามารถถูกทำลายหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้โดยง่าย เช่น Cloud Forensic^{๑๐๔} เป็นต้น

(๒) การพัฒนาหรือจัดหาโปรแกรมและการทำความเข้าใจร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการเข้าถึงการสื่อสารออนไลน์ เช่น Line หรือ Facebook เป็นต้น และพัฒนาโปรแกรมแฝงตัวในเครื่องมือถือติดต่อสื่อสารหรือคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล^{๑๐๕}

(๓) การจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ในการจัดเก็บ และวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Data Warehouse)^{๑๐๖} และพัฒนาการเก็บรวบรวมและตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางคอมพิวเตอร์ (Computer

^{๑๐๒} ร้อยตำรวจเอก สุรวุฒิ รั้งไสย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ

^{๑๐๓} พันตำรวจโท กฤษ อาจสามารถ ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการคดีพิเศษเขตพื้นที่ ๕ กองปฏิบัติการคดีพิเศษภาค

^{๑๐๔} พันตำรวจตรี ธวัชชัย ประดาอินทร์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและสารสนเทศ

^{๑๐๕} นายอังศุเกตุ วิสุทธิวัฒน์ศักดิ์ ผู้อำนวยการส่วนคดีความมั่นคง ๑ กองคดีความมั่นคง และพันตำรวจตรี จตุพล บงกขมาศ ผู้อำนวยการกองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ

Forensics) พยานหลักฐานทางโทรศัพท์มือถือ (Mobile Forensics) พยานหลักฐานในเครือข่าย (Network Forensics) และพยานหลักฐานทางดิจิทัลและเทคโนโลยีสื่อผสม (Digital and Multimedia Forensics)^{๑๐๗}

(๔) การขยายอำนาจพนักงานสอบสวนในการเข้าถึงพยานหลักฐาน ตั้งแต่ขั้นการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐาน ประกอบสำนวนการสอบสวนคดีพิเศษ^{๑๐๘}

๔.๒.๕ การดำเนินการเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

(๑) การให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีการเข้าถึงข้อมูลดิจิทัลบนแพลตฟอร์ม Social Media รวมถึงเทคโนโลยีในการวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูล Social Media เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน เช่น ประชาชนนิยมติดต่อสื่อสารผ่าน Social Media ในขณะที่การใช้โทรศัพท์พื้นฐานน้อยลงอย่างมาก ดังนั้น พยานหลักฐานสำคัญแทบทุกคดีจึงอยู่ในระบบคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์^{๑๐๙}

(๒) การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและทำความเข้าใจกับทุกส่วนที่เกี่ยวข้องกับการยื่นคำร้องในรูปแบบใหม่ โดยสามารถร้องขอเพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางสื่อออนไลน์ได้อย่างเป็นระบบ เช่น ผู้พิพากษาสามารถไต่สวนพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ผ่าน Video Conference & Collaboration โดยไม่จำเป็นต้องไปยื่นคำร้องด้วยตนเอง^{๑๑๐}

(๓) การพัฒนาระบบหรือโปรแกรมการแฝงตัวในเครื่องมือติดต่อสื่อสารหรือคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล จัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ในการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Data Warehouse) รวมทั้งพัฒนาเทคโนโลยี Blockchain^{๑๑๑} เพื่อสนับสนุนการดำเนินการเกี่ยวกับการถอดรหัสการเข้าถึง และการรักษาความปลอดภัยข้อมูลข่าวสาร

(๔) การพัฒนาให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษมีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสืบสวนและสอบสวน การพิจารณาข้อกฎหมาย และการสร้างความร่วมมือที่ดีกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในการเข้าถึงพยานหลักฐานที่สำคัญให้ได้รวดเร็วและสามารถนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้^{๑๑๒}

(๕) การแก้ไขกฎหมายเพื่อให้อำนาจพนักงานสอบสวนคดีพิเศษในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล โดยกำหนดบทลงโทษผู้ที่มีเจตนาฝ่าฝืนไม่ให้ความร่วมมืออย่างเด็ดขาด^{๑๑๓}

๔.๒.๖ การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำเอกสาร หลักฐาน และการแฝงตัว

(๑) การให้ความสำคัญกับเทคนิคการแฝงตัวเข้าเป็นสมาชิกต่าง ๆ ทางเว็บไซต์หรือโซเชียลมีเดียต่าง ๆ นอกจากการใช้ข้อมูลบัตรประจำตัวประชาชนหรือข้อมูลทะเบียนราษฎร์เป็นหลัก เช่น การลงทะเบียนสมาชิกด้วย e - mail หมายเลขโทรศัพท์มือถือ และบัญชีผู้ใช้ Facebook เป็นต้น^{๑๑๔} เนื่องจาก

^{๑๐๖} เฟิ่งอ๋าง

^{๑๐๗} พันตำรวจโท นิพนธ์ เศวตวัชรศิริ พนักงานสอบสวนชำนาญการพิเศษ รองผู้อำนวยการกองคดีภาษีอากร

^{๑๐๘} นายสถิตย์ ลีเขาสูง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีภาษีอากร

^{๑๐๙} พันตำรวจตรี ธวัชชัย ประดาอินทร์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและสารสนเทศ

^{๑๑๐} ร้อยตำรวจเอก สุรวิทย์ รังไสย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ

^{๑๑๑} พันตำรวจตรี จตุพล บงกชมาศ ผู้อำนวยการกองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ และพันตำรวจโท นิพนธ์ เศวตวัชรศิริ พนักงานสอบสวนชำนาญการพิเศษ รองผู้อำนวยการกองคดีภาษีอากร

^{๑๑๒} พันตำรวจโท คมวิชัย พัฒนรัฐ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ กองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ

^{๑๑๓} นายสถิตย์ ลีเขาสูง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีภาษีอากร

^{๑๑๔} พันตำรวจตรี ธวัชชัย ประดาอินทร์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและสารสนเทศ

ปัจจุบันมีการติดต่อและทำธุรกรรมบนโลกออนไลน์มากขึ้น อย่างไรก็ตาม การใช้บัตรประจำตัวประชาชนเป็นหลักฐานจะมีความน่าเชื่อถือสำหรับการใช้เป็นหลักฐานในการจัดทำเอกสารการแผ่ตัวอื่น ๆ ด้วย

(๒) การพัฒนาการจัดทำเอกสาร หลักฐาน และการแผ่ตัวในรูปแบบชิพการ์ด ติดตามตัวบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการแผ่ตัว รวมทั้งต้องสร้างระบบการแผ่ตัวด้วยเทคโนโลยีรูปแบบใหม่ ได้แก่ โดรนขนาดจิ๋วที่กล้องมีความคมชัดระยะไกลได้ หรือหุ่นยนต์ขนาดจิ๋วไปแผ่ตัวแทนคน เช่น มดหุ่นยนต์ และแมลงสาบหุ่นยนต์ เป็นต้น เพื่อรักษาความปลอดภัยและการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน โดยที่เอกสารและหลักฐานต้องไม่อยู่ในรูปของกระดาษอีกต่อไป แต่จะอยู่ในรูปของชิพการ์ดที่มีข้อมูลครบถ้วน และเป็นความลับขั้นสูงสุด^{๑๑๕} ซึ่งเป็นเรื่องที่ควรนำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้สามารถนำมาตราการดังกล่าวมาใช้ในชั้นสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน และกำหนดกรอบแนวทางในการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน เพื่อให้มีผลบังคับการปฏิบัติให้เกิดผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๑๖}

(๓) การกำหนดระเบียบและมาตรการในการรักษาความปลอดภัย และการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน โดยให้เอกสารและหลักฐานไม่อยู่ในรูปของกระดาษ แต่จะอยู่ในรูปของชิพการ์ดที่มีข้อมูลครบถ้วน ที่เป็นความลับขั้นสูงสุดและนำมาใช้ในการรวบรวมพยานหลักฐานด้วย รวมทั้งกำหนดกรอบแนวทางในการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนและมีผลบังคับการปฏิบัติให้เกิดผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๔) การพัฒนาเทคโนโลยีเกี่ยวกับการจัดทำเอกสาร หลักฐาน และการแผ่ตัว ได้แก่ โปรแกรมแผ่ตัวในเครื่องมือติดต่อสื่อสารหรือคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล จัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ในการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Data Warehouse) การนำ AI มาใช้ในการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงสัมพันธ์และการคาดการณ์พฤติกรรมของบุคคล และการนำอุปกรณ์ IoT มาใช้ในการติดตามและตรวจสอบบุคคลเป้าหมาย^{๑๑๗} รวมทั้งเทคโนโลยี Blockchain^{๑๑๘}

(๕) การทำความเข้าใจร่วมกันกับกรมการปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน เพื่อให้การจัดทำเอกสาร หลักฐาน และการแผ่ตัว ถูกต้องตามกฎหมาย และให้ผู้แผ่ตัวได้รับความปลอดภัย^{๑๑๙}

(๖) การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนภารกิจการแผ่ตัวในรูปแบบการสร้างตัวจนอวตารเข้าไปติดตามความเคลื่อนไหว และเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ใช้เป็นพยานหลักฐานประกอบการสืบสวนสอบสวน^{๑๒๐}

๔.๒.๗ การดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาของกลาง

(๑) การกำหนดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีพิเศษ และออกระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงานให้ชัดเจนและรัดกุม นอกจากจะใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยังสะดวกในการใช้ประสานการปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บรักษาของกลางกับหน่วยงานอื่น และการพัฒนาให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และเจ้าหน้าที่คดีพิเศษมีความรู้ ความเข้าใจ และมีคู่มือการปฏิบัติงาน การดำเนินการเกี่ยวกับของกลางในคดีพิเศษที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ (Special Case exhibits management

^{๑๑๕} ร้อยตำรวจเอก สุรวุฒิ ริงไสย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ

^{๑๑๖} นายสถิตย์ ลีเขาสูง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีอาชญากรรม

^{๑๑๗} พันตำรวจตรี จตุพล บงกชมาศ ผู้อำนวยการกองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ

^{๑๑๘} พันตำรวจโท นิพนธ์ เศรษฐรัฐศรี พนักงานสอบสวนชำนาญการพิเศษ รองผู้อำนวยการกองคดีอาชญากรรม

^{๑๑๙} พันตำรวจโท คมวิชัย พัฒนรัฐ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ กองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ

^{๑๒๐} นายอังศุเกตุ วิสุทธ์วัฒนศักดิ์ ผู้อำนวยการส่วนคดีความมั่นคง ๑ กองคดีความมั่นคง

manual) และข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ดำเนินการให้ชอบด้วยกฎหมายมิให้เกิดความเสียหายภายหลัง^{๑๒๑}

(๒) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการเก็บรักษาและตรวจสอบของกลาง เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ และเพิ่มน้ำหนักในการรับฟังพยานหลักฐาน เช่น การนำเทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) หรือเทคโนโลยี IoT (Internet of Things) มาประยุกต์ใช้ในการกระบวนการส่งต่อพยานหลักฐาน (Chain of Custody) อาจต้องปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบเก็บรักษาเป็นสถานที่ปกปิด มีหุ่นยนต์ยามรักษาการณ์แทนการจ้างเฝ้า^{๑๒๒} และจัดหากล่องบันทึกภาพของกลางแบบ ๓ มิติ^{๑๒๓} มาใช้สนับสนุนการจัดเก็บของกลาง เพื่อการเก็บรักษาในสถานที่ปลอดภัยอย่างเป็นระบบ^{๑๒๔} หรือโดยวิธีการจัดทำบาร์โค้ด เพื่อระบุข้อมูลของกลาง เช่น การยึดของกลาง ๑๐ รายการ ในแต่ละรายการจะต้องมีบาร์โค้ด (Bar Code) หมายถึงเลขหมายประจำตัวของกลางนั้น โดยระบุข้อมูลครบถ้วน เช่น คดีพิเศษอะไร ผู้กล่าวหา ผู้ต้องหาถูกตรวจยึดเมื่อใด มูลค่าราคาประมาณเท่าใด และคดีอยู่ระหว่างขั้นตอนใด^{๑๒๕} เป็นต้น

(๓) การพัฒนาระบบรายงานข้อมูลของกลางที่เชื่อมโยงกับสถานะคดี ด้วยกระดานอิเล็กทรอนิกส์แบบปัจจุบัน (Real time)^{๑๒๖}

๔.๒.๘ การดำเนินการเกี่ยวกับที่ปรึกษาคดีพิเศษ

(๑) การพัฒนาหรือจัดทำระบบฐานข้อมูลที่ปรึกษาคดีพิเศษ โดยจำแนกตามความรู้ความเชี่ยวชาญในแต่ละประเภท เช่น ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านภาษีกาการ ด้านการฟอกเงิน ด้านความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ หรือด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น และมีการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อพร้อมที่จะนำมาเป็นข้อมูล สำหรับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษในการตัดสินใจเลือกเป็นที่ปรึกษาคดีพิเศษในแต่ละคดี รวมทั้งควรสร้างช่องทางการสื่อสารออนไลน์กับที่ปรึกษาคดีพิเศษ ที่มีระบบรักษาความปลอดภัยสูงสุด เพื่อความสะดวกและคล่องตัวในการให้คำปรึกษาคดีพิเศษ^{๑๒๗}

(๒) กำหนดกรอบแนวทางการให้คำปรึกษาของที่ปรึกษาคดีพิเศษให้ชัดเจนและควรกำหนดมาตรฐานที่ปรึกษาคดีพิเศษที่จะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในเรื่องที่ให้คำปรึกษาเพียงใด ตามมาตรฐานใด และควรจัดทำทะเบียนที่ปรึกษาคดีพิเศษให้เป็นระบบ^{๑๒๘}

(๓) การแก้ไข ปรับปรุง หรือเพิ่มเติม ระเบียบกระทรวงยุติธรรม และคำสั่งกรมสอบสวนคดีพิเศษที่เกี่ยวข้องๆ กับการให้คำปรึกษา ผ่านระบบออนไลน์ข้อมูลผ่าน Video Conference & Collaboration

^{๑๒๑} นายสฤติย์ สีเขาสูง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีภาษีกาการ และพันตำรวจโท คมวิชช์ พัฒนรัฐ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ กองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ

^{๑๒๒} ร้อยตำรวจเอก สุรวุฒิ รังไสย์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ

^{๑๒๓} พันตำรวจตรี จตุพล บงกชมาศ ผู้อำนวยการกองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ

^{๑๒๔} พันตำรวจตรี ธวัชชัย ประดาอินทร์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและสารสนเทศ และพันตำรวจโท นิพนธ์ เศรษฐ์รัศมี พนักงานสอบสวนชำนาญการพิเศษ รองผู้อำนวยการกองคดีภาษีกาการ

^{๑๒๕} ร้อยตำรวจเอก สุรวุฒิ รังไสย์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ

^{๑๒๖} เฟิ่งอ่าง

^{๑๒๗} พันตำรวจโท คมวิชช์ พัฒนรัฐ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ กองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ และพันตำรวจตรี ธวัชชัย ประดาอินทร์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและสารสนเทศ

^{๑๒๘} นายสฤติย์ สีเขาสูง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีภาษีกาการ

โดยไม่จำเป็นต้องเดินทางมาให้คำปรึกษาด้วยตนเอง พร้อมทั้งพัฒนาหรือจัดหาโปรแกรมเพื่อ บันทึกการให้คำปรึกษา และบันทึกการประชุมอัตโนมัติผ่านระบบเสียง^{๑๒๙}

๔.๒.๙ การดำเนินการเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายสำหรับการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ

(๑) การพัฒนาระบบการเสนออนุมัติ การอนุมัติ การเบิกจ่าย และการรายงาน ด้วยระบบสารบรรณทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อจัดทำมาตรฐานการเบิกจ่ายเงินค่าใช้จ่ายคดีพิเศษ และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการเบิกจ่าย เพื่อความโปร่งใสและตรวจสอบได้^{๑๓๐}

(๒) การนำเทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) มาประยุกต์ใช้ในพัฒนากระบวนการเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายสำหรับการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อความสะดวกรวดเร็ว และสร้างความน่าเชื่อถือและความโปร่งใสในการใช้จ่ายเงินดังกล่าว^{๑๓๑}

๔.๒.๑๐ การดำเนินการเกี่ยวกับพนักงานอัยการหรืออัยการทหารสอบสวนร่วม

การกำหนดกรอบอำนาจหน้าที่และวิธีปฏิบัติงานร่วมกันกับพนักงานอัยการหรืออัยการทหารอย่างชัดเจน^{๑๓๒} และพัฒนาระบบให้สอดคล้องกับการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย (Super Technology) รวมทั้งจัดทำข้อตกลงร่วมกับสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานในการสอบสวนร่วมกับพนักงานอัยการ พัฒนาและจัดทำช่องทางการติดต่อสื่อสารกับพนักงานอัยการหรืออัยการทหารที่มาสอบสวนร่วมโดยเฉพาะ เพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อ นัดหมาย รวมทั้งการประชุมร่วมกัน โดยให้เน้นการใช้ระบบการประชุมหรือผ่าน Video Conference & Collaboration หรือ Web Conference ที่มีระบบรักษาความปลอดภัยสูงสุดเป็นหลัก และมีโปรแกรม บันทึกข้อมูลการประชุมไว้เป็นหลักฐานเพื่อความโปร่งใส ทั้งนี้ การจัดทำรายงานยังคงเป็นหน้าที่เฉพาะของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ^{๑๓๓}

๔.๒.๑๑ การดำเนินการเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานอื่นมาปฏิบัติหน้าที่ในกรมสอบสวนคดีพิเศษ

การบูรณาการในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับหน่วยงานอื่น โดยสร้างระบบบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วน (Strong Collaboration) เพื่อระดมสรรพกำลังมาใช้ในการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด อาทิ การประชุมร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่นผ่านระบบออนไลน์ พร้อมทั้งจัดหาโปรแกรมการบันทึกการประชุมอัตโนมัติผ่านระบบ Video Conference หรือการสร้างห้องจำลอง เสมือนจริงผ่านระบบ Video Conference & Collaboration หรือการประชุมทางระบบเสมือนจริง (<https://thematter.co/>)

^{๑๒๙} ร้อยตำรวจเอก สุรวุฒิ ริงไสย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ พันตำรวจตรี จตุพล บงกษมาศ ผู้อำนวยการกองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ และพันตำรวจโท บรรจบ อยู่ยั้ง ผู้อำนวยการศูนย์คดีพิเศษเขต พื้นที่ ๗ กองปฏิบัติการคดีพิเศษภาค

^{๑๓๐} ร้อยตำรวจเอก สุรวุฒิ ริงไสย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ พันตำรวจตรี จตุพล บงกษมาศ ผู้อำนวยการกองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ และนายสถิตย์ ธีเขาสุง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีภาษีอากร

^{๑๓๑} พันตำรวจตรี ธวัชชัย ประดาอินทร์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและสารสนเทศ และพันตำรวจโท นิพนธ์ เศรษฐ์รัศมี พนักงานสอบสวนชำนาญการพิเศษ รองผู้อำนวยการกองคดีภาษีอากร

^{๑๓๒} นายสถิตย์ ธีเขาสุง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีภาษีอากร

^{๑๓๓} พันตำรวจตรี ธวัชชัย ประดาอินทร์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและสารสนเทศ ร้อยตำรวจเอก สุรวุฒิ ริงไสย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ และพันตำรวจตรี จตุพล บงกษมาศ ผู้อำนวยการกองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ

brandedcontent/thairathtv-immersivegraphic /76834) ในลักษณะแบบ Immersive Graphic ที่ไม่มีการพบปะกันจริง และสามารถบูรณาการร่วมกันทั่วประเทศ โดยต้องสร้างระบบเป็นต้นแบบของความร่วมมือ เพื่อเป็นหน่วยงานบูรณาการกลางในคดีพิเศษ โดยผ่านกลไกของ “คณะกรรมการคดีพิเศษ” และสามารถบูรณาการกันได้ในหลายมิติทั้งในมิติการร่วมมือการบริหารราชการ และมิติการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ ที่เป็นนโยบายของประเทศ อาทิ อาชญากรรมที่มีความผิดฐานฟอกเงิน และอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เป็นต้น^{๑๓๔}

๔.๒.๑๒ การคุ้มครองพยานและมาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานในคดีพิเศษ

(๑) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารกับพยาน และเฝ้าระวังป้องกันความปลอดภัยของพยาน โดยเน้นระบบการติดตามตัวพยานผ่านระบบกำไลข้อมือเพื่อกำหนดพื้นที่และสถานที่ปลอดภัย โดยมีการแสดงตัวผ่านระบบคอมพิวเตอร์^{๑๓๕}

(๒) การสร้างหมู่บ้านสำหรับพยานเป็น “โครงการหมู่บ้านพยาน” เพื่อสะดวกต่อการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการคุ้มครองพยานและช่วยลดค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ ต้องมีการจัดทำแผนการคุ้มครองพยานให้เป็นมาตรฐานและมีการถ่ายทอด องค์ความรู้ และประสบการณ์ในการคุ้มครองพยานเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน^{๑๓๖}

(๓) การพัฒนาเทคโนโลยีการประชุมผ่านจอภาพ และเทคโนโลยีเพื่อติดตาม ตรวจสอบความเป็นอยู่/สถานะความปลอดภัยของพยานแบบเรียลไทม์ (Real time) หรือแจ้งเตือนเมื่อพยานออกจากพื้นที่ที่กำหนดไว้ ผ่านระบบออนไลน์ การพัฒนาอุปกรณ์ Wearables/Internet of Things (IoT) โดยออกแบบให้เป็นเครื่องประดับหรือเครื่องแต่งกายที่พยานสามารถสวมใส่ติดตัวกับร่างกาย เช่น Google Glass / Smart Watch เป็นต้น และมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างอุปกรณ์ IoT ของพยานและเจ้าหน้าที่คุ้มครองพยาน (Machine - to - Machine) โดยตรง ซึ่งสามารถทำงานในระยะไกลที่ควบคุมผ่านศูนย์สั่งการได้ รวมทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และการคาดการณ์พฤติกรรมของพยาน^{๑๓๗}

๔.๒.๑๓ การสืบสวนเพื่อจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับและการจับกุม

(๑) การจัดชุดปฏิบัติการพิเศษที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ^{๑๓๘} โดยการใช้เครื่องมือในการติดตามตัวบุคคลโดยดักจับสัญญาณโทรศัพท์มือถือของผู้ต้องหาหรือบุคคลใกล้ชิด เพื่อสืบทราบที่อยู่ปัจจุบันของผู้ต้องหาตามหมายจับ ซึ่งปัจจุบันเทคโนโลยีดังกล่าวมีการพัฒนาไปถึงขั้นที่สามารถระบุพิกัดของโทรศัพท์เป้าหมายได้ในระยะจำกัดมากขึ้น ทำให้สามารถระบุสถานที่ที่อยู่ของเป้าหมายได้อย่างชัดเจน^{๑๓๙}

^{๑๓๔} นายสถิตย์ ลีเขาสูง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีภาษีอากร ร้อยตำรวจเอก สุรวุฒิ รั้งไสย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ และพันตำรวจตรี จตุพล บงกขมาศ ผู้อำนวยการกองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ

^{๑๓๕} ร้อยตำรวจเอก สุรวุฒิ รั้งไสย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ และนายสถิตย์ ลีเขาสูง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีภาษีอากร

^{๑๓๖} ร้อยตำรวจเอก สุรวุฒิ รั้งไสย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ

^{๑๓๗} พันตำรวจโท นิพนธ์ เศรษฐ์รัศมี พนักงานสอบสวนชำนาญการพิเศษ รองผู้อำนวยการกองคดีภาษีอากร พันตำรวจตรี ธวัชชัย ประดาอินทร์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและสารสนเทศ และ พันตำรวจตรี จตุพล บงกขมาศ ผู้อำนวยการกองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ

^{๑๓๘} พันตำรวจโท กฤษ อาจสามารถ ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการคดีพิเศษเขตพื้นที่ ๕ กองปฏิบัติการคดีพิเศษภาค และนายสถิตย์ ลีเขาสูง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีภาษีอากร

^{๑๓๙} นายอังศุเกตุ วิสุทธ์วิวัฒน์ศักดิ์ ผู้อำนวยการส่วนคดีความมั่นคง ๑ กองคดีความมั่นคง

(๒) การพัฒนาแพลตฟอร์ม (Platform) ผู้ช่วยอัจฉริยะ (Smart Assistants) เพื่อสนับสนุนการสืบสวนติดตามและจับกุมผู้ต้องหาในระหว่างสืบสวนแบบเรียลไทม์ (Realtime) ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูลการสืบสวนสอบสวนได้ตลอดเวลา โดยอาศัยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) เช่น ข้อมูลประวัติส่วนตัว ข้อมูลยานพาหนะ ข้อมูลการเดินทาง ข้อมูลการรักษาพยาบาล และข้อมูลการวิเคราะห์ความเชื่อมโยง เป็นต้น^{๑๔๐}

(๓) การพัฒนาโปรแกรมแฝงตัวในเครื่องมือติดต่อสื่อสารหรือคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลของผู้ต้องหา พัฒนาเครื่องมือและโปรแกรมในการติดตามผู้ต้องหาผ่านระบบดาวเทียม พัฒนาอุปกรณ์ IoT มาใช้ในการติดตามและตรวจสอบผู้ต้องหา และพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงสัมพันธ์และการคาดการณ์พฤติกรรมของผู้ต้องหา รวมทั้ง Deep Glint Technology หรือระบบตรวจจับใบหน้า และ Big Data^{๑๔๑}

๔.๒.๑๔ การดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งของส่วนตัวของผู้ต้องหา

การพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อบันทึกรายการสิ่งของส่วนตัวผู้ต้องหา พร้อมบันทึกภาพและเสียง ยืนยันการรับทราบของผู้ต้องหาไว้เป็นหลักฐาน และมีพยานบุคคลอย่างน้อย ๑ คน ลงนามรับรองการปฏิบัติ และให้มีการใช้บาร์โค้ด (Bar Code) กำกับสิ่งของผู้ต้องหาให้มีอะไรบ้าง เพื่อให้รายละเอียดที่ญาติและผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถตรวจสอบ ผ่านระบบ Bar Code ในช่องทางโทรศัพท์ ทั้งในระบบ Android หรือ IOS ได้ตลอดเวลา เพื่อให้มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาดหรือข้อร้องเรียนในภายหลัง โดยการจัดทำในรูปแบบของ Web Application และพัฒนาเทคโนโลยี Blockchain เพื่อสนับสนุนการดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งของส่วนตัวของผู้ต้องหา^{๑๔๒}

๔.๒.๑๕ การดำเนินการเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหา (มามอบตัว หรือมาตามหมายเรียก)

บุคลากรกรมสอบสวนคดีพิเศษต้องดำเนินการอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และให้ความเป็นธรรม โดยถือว่าผู้ต้องหายังเป็นผู้บริสุทธิ์ รวมถึงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาเทคโนโลยี Blockchain เพื่อสนับสนุนการดำเนินการเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหา (มามอบตัว หรือมาตามหมายเรียก)^{๑๔๓}

๔.๒.๑๖ การดำเนินการเกี่ยวกับการขอประกันตัวและการขอลปล่อยตัวชั่วคราว

(๑) การพัฒนาระบบการเสนอขออนุมัติ การอนุมัติ และการแจ้งผลการขอประกันตัวด้วยระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ หรือผ่านระบบออนไลน์^{๑๔๔}

(๒) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการขอประกันตัว และการขอลปล่อยตัวชั่วคราวเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และป้องกันมิให้เกิดความผิดพลาด และการพัฒนา Mobile Application พร้อมระบบแจ้งเตือน ตามระยะเวลาที่กำหนด โดยต้องยึดหลักความถูกต้อง

^{๑๔๐} พันตำรวจตรี ธวัชชัย ประดาอินทร์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและสารสนเทศ

^{๑๔๑} พันตำรวจตรี จตุพล บงกชมาศ ผู้อำนวยการกองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ และ พันตำรวจโท นิพนธ์ เศรษฐ์รัศมี พนักงานสอบสวนชำนาญการพิเศษ รองผู้อำนวยการกองคดีภาษีอากร

^{๑๔๒} พันตำรวจตรี ธวัชชัย ประดาอินทร์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและสารสนเทศ, นายสฤติย์ ลีเขาสูง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีภาษีอากร, ร้อยตำรวจเอก สุรวุฒิ ริงไสย์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ, และ พันตำรวจโท นิพนธ์ เศรษฐ์รัศมี พนักงานสอบสวนชำนาญการพิเศษ รองผู้อำนวยการกองคดีภาษีอากร

^{๑๔๓} นายสฤติย์ ลีเขาสูง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีภาษีอากร และ พันตำรวจโท นิพนธ์ เศรษฐ์รัศมี พนักงานสอบสวนชำนาญการพิเศษ รองผู้อำนวยการกองคดีภาษีอากร

^{๑๔๔} พันตำรวจตรี จตุพล บงกชมาศ ผู้อำนวยการกองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ

โปร่งใส และเป็นธรรม ปราศจากอคติ หรือเห็นแก่ประโยชน์อื่นใดที่ไม่ควรได้^{๑๔๕} เช่น การยื่นคำร้องขอประกันตัวผ่านระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศ และสามารถให้หลักฐานที่ยืนยันการมีตัวตนของหลักทรัพย์ได้จริง โดยกรณีไหนที่ผิด เมื่อประชาชนยื่นคำร้องขอประกันตัวโดยอ้างเหตุผลที่ผิด กรมสอบสวนคดีพิเศษรับเรื่องส่งต่อกรมที่ดินเพื่อตรวจสอบในระบบพบว่าไม่มีโฉนดที่ดินถูกต้อง ส่งรหัสขออายัดตามมูลค่าของหลักประกันกลับคืน จากนั้นกรมสอบสวนคดีพิเศษก็ปล่อยตัว โดยใช้มาตรการเดียวกันกับศาล หรือกรมราชทัณฑ์ คือใส่กำไล EM เพื่อติดตามตัว ผ่านระบบติดตามตัว ตามระยะเวลาสัญญาประกัน แทนการรายงานตัว เป็นต้น

(๓) พัฒนาเทคโนโลยี Blockchain เพื่อสนับสนุนการดำเนินการ เกี่ยวกับการขอประกันตัวและการขอปล่อยชั่วคราว^{๑๔๖}

๔.๒.๑๗ การดำเนินการเกี่ยวกับการผิดฟ้องหรือฝากขัง

(๑) การดำเนินการเกี่ยวกับการผิดฟ้องหรือฝากขัง ต้องกระทำการเท่าที่จำเป็นและเร่งรัดการดำเนินการให้แล้วเสร็จ เพื่อนำตัวผู้ต้องหาเข้าสู่กระบวนการพิจารณาโดยเร็ว และการฝากขังทุกครั้งให้ดำเนินการทางระบบที่ศาลใช้^{๑๔๗}

(๒) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีด้านการผิดฟ้องหรือฝากขัง สำหรับแจ้งเตือน (Notification) เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และป้องกันมิให้เกิดความผิดพลาด เช่น การพัฒนา Mobile Application พร้อมระบบแจ้งเตือนตามระยะเวลาที่กำหนด โดยอาจขอเป็นหน่วยงานต้นแบบที่ดำเนินการยื่นคำร้องฝากขัง ผ่านระบบได้จริง ตั้งแต่วันที่ ๑ เป็นต้นไป^{๑๔๘}

(๓) การพัฒนาเทคโนโลยี Blockchain เพื่อสนับสนุนการดำเนินการเกี่ยวกับการผิดฟ้องหรือฝากขัง^{๑๔๙}

๔.๒.๑๘ การทำความเข้าใจทางคดี

การทำความเข้าใจทางคดีอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง โปร่งใส และเป็นธรรม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และผู้มีส่วนร่วมในการสอบสวนคดีพิเศษ^{๑๕๐} โดยที่คดีพิเศษมักจะเป็นคดีที่มีผู้เสียหายหรือพยานจำนวนมาก จึงควรมีการพัฒนาโปรแกรมช่วยประมวลผล โดยแยกผู้เกี่ยวข้องเป็นกลุ่ม ๆ กลุ่มผู้เสียหายให้การอย่างไร พยานให้การอย่างไร จากนั้นให้ระบบประมวลผลพยานให้การสอดคล้องหรือขัดแย้งกันหรือไม่ พยานปากใด พยานโดยรวมให้น้ำหนักไปทางใด พยานเอกสารในสำนวนมีอะไรบ้าง แต่ละอย่างสอดคล้องกันหรือไม่ และรวมพยานวัตถุต่าง ๆ จากนั้นพนักงานสอบสวนคดีพิเศษจะต้องวิเคราะห์ว่า คดีมีพยานหลักฐานพอฟ้องหรือไม่ จะฟ้องฐานความผิดใด และตามกฎหมายใด^{๑๕๑}

^{๑๔๕} พันตำรวจตรี ธวัชชัย ประดาอินทร์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและสารสนเทศ และนายสฤติย์ สีเขาสูง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีภาษีอากร

^{๑๔๖} ร้อยตำรวจเอก สุรวุฒิ ริงไสย์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ, พันตำรวจโท นิพนธ์ เศรษฐ์รัฐศรี พนักงานสอบสวนชำนาญการพิเศษ รองผู้อำนวยการกองคดีภาษีอากร และพันตำรวจโท บรรจบ อยู่ยืนยง ผู้อำนวยการศูนย์คดีพิเศษเขต พื้นที่ ๗ กองปฏิบัติการคดีพิเศษภาค

^{๑๔๗} นายสฤติย์ สีเขาสูง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีภาษีอากร และพันตำรวจโท บรรจบ อยู่ยืนยง ผู้อำนวยการศูนย์คดีพิเศษเขต พื้นที่ ๗ กองปฏิบัติการคดีพิเศษภาค

^{๑๔๘} พันตำรวจตรี ธวัชชัย ประดาอินทร์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและสารสนเทศ และร้อยตำรวจเอก สุรวุฒิ ริงไสย์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ

^{๑๔๙} พันตำรวจโท นิพนธ์ เศรษฐ์รัฐศรี พนักงานสอบสวนชำนาญการพิเศษ รองผู้อำนวยการกองคดีภาษีอากร

^{๑๕๐} นายสฤติย์ สีเขาสูง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีภาษีอากร

^{๑๕๑} พันตำรวจโท บรรจบ อยู่ยืนยง ผู้อำนวยการศูนย์คดีพิเศษเขต พื้นที่ ๗ กองปฏิบัติการคดีพิเศษภาค

๔.๒.๑๙ การทำความเข้าใจเห็นแย้ง

การพัฒนากระบวนการข้อมูลและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น คำพิพากษา และคำสั่งคดี ก่อน ๆ พร้อมเปรียบเทียบเพื่อเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจ ทั้งนี้ ต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้ทำการสอบสวน รวบรวมประกอบสำนวนการสอบสวน และควรฟังความเห็นของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อประกอบการพิจารณาทำความเข้าใจด้วย^{๑๕๒}

๔.๓ แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพภารกิจด้านการสนับสนุนงานคดีพิเศษ

๔.๓.๑ การบริหารจัดการคดีพิเศษ

(๑) การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการสื่อสาร/การประชุม

เมื่อเป็นคดีพิเศษแล้วต้องมีการบริหารจัดการคดีพิเศษที่มีการจัดระบบข้อมูลจำนวนมากเพื่ออำนวยความสะดวกการวางแผนการสืบสวนสอบสวน^{๑๕๓} คดีที่เกิดขึ้นในยุค New normal นั้น มักจะมีแผนประชุมกรรมที่ซับซ้อนมากขึ้น และยุ่งยากในการรวบรวมพยานหลักฐาน เนื่องจากมีการใช้เทคโนโลยีในการกระทำความผิด โดยที่คนร้ายไม่จำเป็นต้องพบปะกับเหยื่อด้วยตัวเอง อีกทั้งยังมีรูปแบบการยกย้ายถ่ายโอนเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดที่ซับซ้อนมากขึ้นด้วยเช่นกัน ทำให้ติดตามทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดได้ยากขึ้น ด้วยแผนประชุมกรรมดังกล่าว จึงทำให้ข้อมูลข่าวสารและพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษจะต้องทำการรวบรวมมีมากขึ้น หากจัดระบบข้อมูลไม่ดีก็จะทำให้หลงประเด็น ไม่สามารถมอบหมายหน้าที่ให้คณะพนักงานสืบสวนสอบสวนได้อย่างถูกต้อง ทำให้เสียเวลาในการรวบรวมพยานหลักฐาน ซึ่งหากสามารถกำหนดประเด็นการสืบสวนสอบสวนได้ครบถ้วนแต่แรก ก็จะเห็นได้ว่าบางข้อมูลสามารถรวบรวมได้โดยไม่ต้องลงพื้นที่หรือไปพบปะกับสายลับแหล่งข่าวโดยตรง ความเสี่ยงต่อโรคระบาดก็จะน้อยลง หรือแม้จะระงับการสอบปากคำ หากคณะพนักงานสืบสวนสอบสวนได้มีการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์^{๑๕๔} ทั้งที่เป็นทางการและหรือไม่เป็นทางการ (เช่น ระบบ ZOOM แทน) และวางแผนกำหนดประเด็นการสอบสวนไว้ได้อย่างครบถ้วนทุกประเด็นแล้ว การสอบปากคำก็จะทำได้โดยง่าย

(๒) การกำกับดูแลการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ

นอกจากนั้น ยังต้องให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลควบคุมการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ โดยหัวหน้าพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและผู้บังคับบัญชา ควรกำกับดูแลควบคุมการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษให้มีความต่อเนื่อง เป็นธรรม และแล้วเสร็จโดยเร็ว ในขณะเดียวกันควรลดกังวลกับการรับมือการแพร่ระบาดครั้งใหญ่ของ COVID - 19

(๓) การนำโปรแกรม Mind Map มาใช้ในการสืบสวนสอบสวน

การนำโปรแกรม Mind Map มาใช้ในการสืบสวนสอบสวน ตั้งแต่การวางแผน เนื่องจากสามารถระดมสมองกำหนดประเด็น สร้างความคิดต่อยอดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การวางแผนการรวบรวมข่าว การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษเป็นไปอย่างรวดเร็ว ครบถ้วนทุกประเด็น ย่นระยะเวลาในการ

^{๑๕๒} พันตำรวจโท บรรจบ อยู่ยั้งยืน ผู้อำนวยการศูนย์คดีพิเศษเขต พื้นที่ ๗ กองปฏิบัติการคดีพิเศษภาค และนายสฤติย์ ลีเขาสูง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีอาชญากรรม

^{๑๕๓} ร้อยตำรวจโท เสฏฐวุฒิ สายป้อง พนักงานสอบสวนคดีพิเศษชำนาญการพิเศษ กองปฏิบัติการคดีพิเศษภาค

^{๑๕๔} http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2563/A/030/T_0020.PDF

ดำเนินการ คัดกรองสิ่งที่สามารถดำเนินการได้โดยไม่ต้องลงพื้นที่ได้อย่างครบถ้วนตั้งแต่แรก ซึ่งเมื่อวางแผนดี การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษก็จะดีตามไปด้วย ส่งผลให้การป้องกันและปราบปรามคดีพิเศษมีประสิทธิภาพ ลดปริมาณคดีที่จะเกิดขึ้น ลดความเสี่ยงที่คณะพนักงานสืบสวนสอบสวนจะต้องติดเชื่อ จากประชาชนที่เกี่ยวข้องกับคดี และประชาชนที่เกี่ยวข้องกับคดีเองก็ไม่เสียเวลาในการเดินทางมาให้ข้อมูลกับทางราชการ ทั้งนี้ รายละเอียดตามเอกสารประกอบการบรรยายวิชา “การวางแผนการสอบสวนคดีพิเศษโดยใช้แผนผังความคิด Mind Map” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร การทำสำนวนการสอบสวนกรมสอบสวนคดีพิเศษ^{๑๕๕}

๔.๓.๒ การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมพิเศษ

(๑) การพัฒนาเทคโนโลยีด้านการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytic)

การพัฒนาเทคโนโลยีด้านการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytic) มาใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติงานในภาพรวม ไม่ว่าจะเป็นด้านการสืบสวนสอบสวน การข่าว การสื่อสาร การตรวจสอบข้อมูล การเก็บรักษาและควบคุมของกลาง การสร้างเครือข่าย การเฝ้าระวัง/การป้องกันอาชญากรรม การประชาสัมพันธ์ การบริหารบุคลากร หรือการพัฒนาบุคลากร เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เนื่องจากผลที่ได้จากการวิเคราะห์จะทำให้ทราบถึงประเด็นปัญหาที่แท้จริง (pain point) การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาและพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแต่ละด้าน ให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจและกำหนดนโยบายหรือมาตรการในปฏิบัติงานได้อย่างตรงจุด อันส่งผลให้กรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นองค์กรที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลที่แท้จริง (Data Driven Organization) ในขณะเดียวกันระบบฐานข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และประมวลผลดังกล่าวจะต้องมีการกำหนดมาตรการด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ในระดับสูงด้วย เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาจากภัยคุกคามทางไซเบอร์^{๑๕๖}

(๒) การพัฒนาเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ

การพัฒนาเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (๑) การเฝ้าระวัง หรือติดตามธุรกรรมทางการเงิน เช่น เงินอิเล็กทรอนิกส์ (e - Money) และสกุลเงินดิจิทัล (digital currencies) (๒) การสะกดรอยติดตาม การตรวจพื้นที่ หรือสถานที่เป้าหมายต่าง ๆ หรือการสืบสวน โดยใช้เทคโนโลยีสนับสนุน เช่น โดรน หรือไมโครโดรน และ (๓) นวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดักจับการสื่อสารทางอากาศ การติดต่อ การรับส่งข้อมูลทางการสื่อสาร^{๑๕๗} รวมทั้งอุปกรณ์พิเศษเครื่องติดตามสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่ อุปกรณ์ค้นหาข้อมูลทางคอมพิวเตอร์^{๑๕๘} และเครื่องตรวจพิสูจน์เสียงมนุษย์ (Sound Spectrograph)^{๑๕๙} ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวนี้ ควรบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ซึ่งล้วนมีความสำคัญต่อการวิเคราะห์ทางคดีและสรุปสำนวนการสอบสวน รวมถึงการพิจารณารับฟังและชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานในชั้นศาล แต่การพัฒนาดังกล่าวต้องคำนึงถึงการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูล (Security) สิทธิความเป็นส่วนตัว (Privacy) และความโปร่งใส (Transparency) ในการดำเนินการกับข้อมูลเหล่านี้เป็นสำคัญ^{๑๖๐} รวมทั้งความลับในสำนวนด้วย^{๑๖๑}

^{๑๕๕} ร้อยตำรวจโท เสฎฐวุฒิ สายป้อม พนักงานสอบสวนคดีพิเศษชำนาญการพิเศษ กองปฏิบัติการคดีพิเศษภาค

^{๑๕๖} พันตำรวจตรี ธวัชชัย ประดาอินทร์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและสารสนเทศ

^{๑๕๗} พันตำรวจตรี ดิษยธรรม ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีคุ้มครองผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม ศูนย์ช่วยเหลือลูกหนี้และประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม

^{๑๕๘} ร้อยตำรวจเอก ธรรมศ เล่าห์ทวี เลขานุการกรม สำนักงานเลขานุการกรม

^{๑๕๙} พันตำรวจโท นิพนธ์ เศรษฐ์ศรีศรี พนักงานสอบสวนชำนาญการพิเศษ รองผู้อำนวยการกองคดีภาคีอาชญากรรม

^{๑๖๐} พันตำรวจตรี ธวัชชัย ประดาอินทร์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและสารสนเทศ

(๓) การพัฒนาระบบฐานข้อมูลการข่าวและการสืบสวน เพื่อการป้องกันไม่ให้เกิดอาชญากรรม

การพัฒนาระบบฐานข้อมูลการข่าวและการสืบสวนที่สามารถประมวลผลหรือวิเคราะห์ข้อมูลการข่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการข่าวที่แม่นยำสูง^{๑๖๒} ทั้งนี้ การจัดระบบฐานข้อมูลการข่าวและข้อมูลการสืบสวนให้มีประสิทธิภาพ ทำให้สามารถคัดกรองพยานหลักฐานต่าง ๆ ได้ตั้งแต่เบื้องต้น เพราะ จะทราบแผนประทุษกรรมเดิม ๆ ของอาชญากรรมประเภทนั้น ๆ เช่น ในคดีอาจมีพยานบุคคล ๓๐ คน ที่เชื่อว่า จะรู้เห็นหรือมีข้อมูลเกี่ยวข้องกับคดี หากพนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีฐานข้อมูลเดิมของคดีต่าง ๆ หรือผู้กระทำความผิดรายอื่น ๆ ไว้อย่างครบถ้วนมากที่สุด จะทำให้การพิจารณาว่าพยานคนใดน่าจะทราบข้อมูลดีที่สุด หรือพยานคนใดไม่เกี่ยวข้องกับคดี เป็นต้น นอกจากนี้ ฐานข้อมูลการข่าวที่ดียังทำให้สามารถรู้เท่าทันรูปแบบอาชญากรรมใหม่ ๆ ที่กำลังเกิดขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการวางแผนการสืบสวนสอบสวนหรือกำหนดมาตรการใด ๆ เพื่อการป้องกันไม่ให้เกิดอาชญากรรมเช่นนั้นอีก เช่น หากมีข้อมูลการข่าวที่ทราบว่าปัจจุบันได้มีรูปแบบการโอนเงินแบบใหม่ที่ยากต่อการติดตาม พนักงานสอบสวนคดีพิเศษสามารถประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อวางระบบหรือออกกฎระเบียบมารองรับได้ทัน่วงที ก่อนที่จะเกิดความเสียหายจากอาชญากรรมดังกล่าวอย่างรุนแรง จะทำให้ลดอาชญากรรมร้ายแรงต่าง ๆ ได้ เมื่อคดีน้อยลง กระบวนการสืบสวนสอบสวนก็น้อยลง โอกาสที่จะเกิดความเสียหายจากการติดเชื่อก็น้อยลงตามไปด้วย

(๔) การพัฒนาระบบฐานข้อมูลและเทคโนโลยีเพื่อเครือข่ายการเฝ้าระวังป้องกันอาชญากรรม

ปัจจุบันมีแนวโน้มการก่ออาชญากรรมบนโลกออนไลน์มากขึ้น ภารกิจในการสืบสวนสอบสวน ป้องกันและปราบปราม ต้องดำเนินการด้วยความรวดเร็วและทันต่อสถานการณ์ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้สนับสนุนภารกิจดังกล่าว จึงมีความจำเป็นและสำคัญ เช่น (๑) การออกแบบโปรแกรมโดยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่ช่วยในการค้นหา ติดตาม เฝ้าระวังพฤติกรรมที่อาจเข้าข่ายเป็นความผิดตามกฎหมายบนโลกอินเทอร์เน็ต โดยกำหนดให้ระบบดังกล่าวสามารถสืบค้น เฝ้าระวัง และวิเคราะห์แนวโน้มอาชญากรรม จากคำค้นหาที่สำคัญ (Keyword) ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมที่เข้าข่ายเป็นคดีพิเศษ ซึ่งสามารถดำเนินการได้ทุกวันตลอดเวลา และ (๒) การพัฒนา Application หรือช่องทางการสื่อสารเฝ้าระวังมาเป็นตัวช่วยในการรับแจ้งเบาะแส โดยการใช้ระบบมัลติมีเดีย เป็นช่องทางให้เครือข่ายหรือประชาชนใช้ในการแจ้งข้อมูล^{๑๖๓} ซึ่งกรมสอบสวนคดีพิเศษควรให้ความสำคัญกับเครือข่ายการเฝ้าระวัง เนื่องจากกรมสอบสวนคดีพิเศษมีบุคลากรไม่มาก หากมีเครือข่ายที่ช่วยสนับสนุนในการเฝ้าระวัง และให้ข้อมูลข่าวสารที่สำคัญย่อมจะเป็นประโยชน์เป็นอย่างยิ่ง และที่ผ่านมากรมสอบสวนคดีพิเศษได้มีผลงานสำคัญมาจากเครือข่ายเหล่านี้จำนวนมาก รวมทั้งควรพัฒนาความสัมพันธ์กับองค์กรเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งในและต่างประเทศให้แน่นแฟ้นต่อเนื่อง^{๑๖๔}

^{๑๖๒} พันตำรวจโท คมวิชัย พัฒนรัฐ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ กองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ

^{๑๖๓} ร้อยตำรวจเอก สุรภูมิ ริงไสย์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ และร้อยตำรวจโท เสฏฐวุฒิ สายป้อง พนักงานสอบสวนคดีพิเศษชำนาญการพิเศษ กองปฏิบัติการคดีพิเศษภาค

^{๑๖๓} นายอังศุเกตุ วิสุทธีวัฒน์ศักดิ์ ผู้อำนวยการส่วนคดีความมั่นคง ๑ กองคดีความมั่นคง

^{๑๖๔} พันตำรวจโท คมวิชัย พัฒนรัฐ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ กองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ

(๕) การจัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ

- การจัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่ปรึกษาคดีพิเศษ
- การจัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้เชี่ยวชาญด้านคดีพิเศษ
- การจัดทำระบบฐานข้อมูลสำนวนการสืบสวนและสำนวนการสอบสวนคดีพิเศษ

พร้อมตัวอย่างสำนวนสำคัญ ๆ ในรูปแบบดิจิทัล เพื่อง่ายต่อการสืบค้นและเข้าถึงข้อมูล ทั้งนี้ ในเบื้องต้นอาจจัดเก็บเฉพาะคดีที่ถึงที่สุดแล้วก็ได้ โดยจัดเก็บด้วยการย่อสาระสำคัญของต้นฉบับเอกสารก็ได้^{๑๖๕}

- การจัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลอาชญากรรมในคดีพิเศษ

อนึ่ง ฐานข้อมูลดังกล่าว อาจแบ่งตามกลุ่มการกระทำความผิดท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษฯ เพื่อนำมาใช้เป็นฐานข้อมูลประกอบการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนสอบสวนของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ ซึ่งกรมสอบสวนคดีพิเศษต้องพัฒนาระบบฐานข้อมูลเหล่านี้ให้เป็นปัจจุบันและพร้อมนำไปใช้ประโยชน์ได้^{๑๖๖}

๔.๓.๓ การพัฒนาระบบการแจ้งในการปฏิบัติงานสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ

กรมสอบสวนคดีพิเศษควรพัฒนาระบบการแจ้งเตือนเมื่อใกล้ครบกำหนดระยะเวลาในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการทำสำนวนการสืบสวน หรือการสอบสวนคดีพิเศษ เช่น กำหนดเวลาการขอขยายระยะเวลาการสืบสวนหรือสอบสวนคดีพิเศษ กำหนดเวลาตามตัวชี้วัดประเภทต่าง ๆ เนื่องจากในชั้นขออนุมัติออกเลขประจำสำนวน โดยปกติจะต้องมีการบันทึกข้อมูลเบื้องต้นไว้ในระบบ MIS อยู่แล้ว หากสามารถพัฒนาปรับปรุงระบบให้คำนวณวันที่ครบกำหนดระยะเวลาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และส่งข้อความแจ้งเตือนไปยังผู้มีรายชื่อในคำสั่งก่อนครบกำหนดเวลาโดยอัตโนมัติ เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือน ป้องกันการลืมน และช่วยเร่งรัดการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษได้อีกทางหนึ่ง โดยระบบการแจ้งเตือนนี้จะปิดหน้าต่างลงเมื่อได้มีการจัดส่งเอกสารการขอขยายเวลาและบันทึกลงในระบบแล้ว ซึ่งจะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น^{๑๖๗}

๔.๓.๔ การบูรณาการข้อมูลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๑) กรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นหน่วยงานที่ทำคดีใหญ่ ๆ มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพในการทำคดี ซึ่งเป็นข้อมูลที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานอื่น ๆ ดังนั้น กรมสอบสวนคดีพิเศษจึงต้องบูรณาการข้อมูลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจจะต้องใช้งบประมาณบ้าง^{๑๖๘} หน่วยงานสำคัญ ๆ เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ กรมสรรพากร กรมศุลกากร กรมสรรพสามิต กรมการขนส่งทางบก กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานประกันสังคม เป็นต้น เพื่อนำมาใช้ในการเฝ้าระวัง ตรวจสอบ และวิเคราะห์การกระทำความผิด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ^{๑๖๙} รวมทั้งพัฒนาความร่วมมือในการบูรณาการข้อมูลร่วมกับหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น ธนาคาร หรือโรงพยาบาล เป็นต้น

(๒) การเชื่อมโยงฐานข้อมูลกับกระทรวงสาธารณสุข (โรงพยาบาลและศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙) เพื่อเข้าถึงข้อมูลการลงทะเบียนหรือการสแกน

^{๑๖๕} ร้อยตำรวจเอก วิษณุ ฉิมตระกูล ผู้อำนวยการกองคดีความมั่นคง

^{๑๖๖} ร้อยตำรวจเอก เขมชาติ ประกายหงษ์มณี รองผู้อำนวยการกองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ กองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ

^{๑๖๗} ร้อยตำรวจเอก วิษณุ ฉิมตระกูล ผู้อำนวยการกองคดีความมั่นคง

^{๑๖๘} พันตำรวจโท บรรจบ อยู่ย่นยง ผู้อำนวยการศูนย์คดีพิเศษเขต พื้นที่ ๗ กองปฏิบัติการคดีพิเศษภาค

^{๑๖๙} นายสฤติย์ ทีเขาสูง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีภาษีอากร

QR Code โปรแกรมไทยชนะ เพื่อใช้ในการสืบสวน การค้นหาตำแหน่งที่ตั้งของเป้าหมายหรือผู้ต้องสงสัย และการเชื่อมโยงฐานข้อมูลกับผู้ให้บริการ Application ส่งอาหารตามบ้าน (Home Delivery) เพื่อใช้ในการสืบสวน การค้นหาตำแหน่งที่ตั้งของเป้าหมายหรือผู้ต้องสงสัย^{๑๗๐}

(๓) กรมสอบสวนคดีพิเศษควรทำการศึกษา ค้นคว้า วิจัย การนำเทคโนโลยีดิจิทัลหรือนวัตกรรมต่าง ๆ ที่มีความสอดคล้องและเหมาะสม เพื่อนำมาปรับใช้กับการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดอย่างต่อเนื่อง และอาศัยความร่วมมือ/หาแนวร่วม ในวงกว้างจากประชาชนที่เป็นเครือข่ายในรูปแบบ Social networking ในการเป็นหูเป็นตา/แจ้งข่าว/เบาะแส เพื่อสนับสนุนในการทำงานได้อีกทางหนึ่งด้วย^{๑๗๑}

๔.๓.๕ การพัฒนาบุคลากร

กรมสอบสวนคดีพิเศษควรจัดทำหลักสูตรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ทักษะในการใช้เครื่องมือในการป้องกันและปราบปราม การแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานการกระทำความผิดบนโลกอินเทอร์เน็ตให้มากยิ่งขึ้น^{๑๗๒} เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและทักษะดิจิทัลรองรับอาชญากรรมในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal)

๔.๓.๖ การพัฒนาองค์ความรู้

การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) จำเป็นต้องมีการระดมสมองและแสวงหาความรู้และนวัตกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งจะต้องมีการคาดการณ์ถึงอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นไว้ล่วงหน้า เพื่อเตรียมกำหนดแผนงาน มาตรการ จัดสรรกำลังคนและอุปกรณ์ให้พร้อมรองรับงานให้มากที่สุด^{๑๗๓} ทั้งนี้ ความตั้งใจจริงในการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ศักยภาพที่ดียิ่งกว่าอะไร เป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นจะต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจน มีการวางแผนงานเป็นอย่างดี เพราะการดำเนินการที่ไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจน ผิดพลาด ไม่จริงจัง หรือขาดความต่อเนื่อง จะทำให้เสียเวลา เสียเงิน เสียโอกาส ไม่มีความสามารถที่จะแข่งขัน และไม่อาจที่จะพัฒนาได้อย่างที่ตั้งใจไว้^{๑๗๔}

๔.๓.๗ การพัฒนาเว็บไซต์ (website)

การพัฒนาเว็บไซต์ (website) ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ให้ดูทันสมัยเป็นสากลแฝงไว้ด้วยความน่าเชื่อถือ ความน่าเกรงขาม และน่าสนใจที่จะเข้าไปค้นคว้าหาข้อมูลและให้ความเชื่อมั่นแก่ผู้เข้าใช้ในระบบว่าข้อมูลจะถูกปกปิดเป็นความลับตามความเหมาะสม ซึ่งเว็บไซต์ของกรมสอบสวนคดีพิเศษจะต้องมีผู้ดูแลเว็บไซต์ (website administrator) ที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง มีความเข้าใจในงานด้านคดีและงานสนับสนุนภารกิจ และด้านประชาสัมพันธ์ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ และต้องมีการประสานข้อมูลกับโฆษกของกรมสอบสวนคดีพิเศษอย่างใกล้ชิด^{๑๗๕} และในเว็บไซต์จะต้องมีโปรแกรมหรือสร้าง

^{๑๗๐} อ้างแล้ว (๑๖๖).

^{๑๗๑} พันตำรวจโท พัฒนะ ศุภรสุต ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ

^{๑๗๒} นายอังศุเกตุ วิสุทธีวัฒน์ศักดิ์ ผู้อำนวยการส่วนคดีความมั่นคง ๑ กองคดีความมั่นคง

^{๑๗๓} พันตำรวจโท คมวิชัย พัฒนรัฐ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ กองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ

^{๑๗๔} พันตำรวจโท พัฒนะ ศุภรสุต ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ

^{๑๗๕} อ้างแล้ว (๑๖๖). หนังสือกองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ ที่ ยธ ๐๘๐๓/๓๖๔ ลงวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๔ เรื่อง ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับร่างรายงานการศึกษา เรื่อง การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal)

Application ในการบันทึกหรือสอบปากคำผู้เสียหายหรือพยานไว้เบื้องต้นก่อน อันเป็นไฟล์กลางไม่ใช่ของ กองคดีใดกองคดีหนึ่ง ติดขัด หรือมีประเด็นใดเพิ่มเติมก็ให้นำคดีใหม่ สมบูรณ์ครบถ้วนก็ค่อยนัดให้ผู้เสียหายหรือพยานเดินทางมาพบเพื่อยืนยันคำให้การและลงลายมือชื่ออันจะเป็นการลดเวลาในการสอบสวน และเพื่อพัฒนาเตรียมไว้จนกว่าการลงลายมือชื่อทางอิเล็กทรอนิกส์จะใช้ได้ในการสอบสวน^{๑๗๖}

๔.๓.๘ การพัฒนากฎหมาย

การนำเทคโนโลยีมาใช้ตามที่กล่าวนี้ กฎหมายยังไม่ได้เปิดช่องให้นำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมมาใช้ในการสืบสวนสอบสวน ซึ่งการนำสืบพยานหลักฐานในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล ยังเน้นพยานบุคคล พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานผู้เชี่ยวชาญ^{๑๗๗} ดังนั้น จึงควรพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายหรือมีระเบียบที่ไม่ขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) เช่น การสอบสวนพยานบุคคลไม่จำเป็นต้องอยู่ต่อหน้า อาจใช้ระบบการสอบสวนพยานผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นโปรแกรมบันทึกข้อมูลโดยเฉพาะสำหรับการสอบสวนพยาน และใช้การให้ถ้อยคำการให้ข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ ๆ เหล่านี้รับฟังเป็นพยานได้ในชั้นสอบสวนและชั้นพนักงานอัยการ และให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ หรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสังกัดศูนย์ปฏิบัติการคดีพิเศษเขตพื้นที่ต่าง ๆ ทั้ง ๑๐ ศูนย์สามารถปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนกองคดีต่าง ๆ ได้ โดยการสอบปากคำผู้กล่าวหา ผู้ต้องหา พยาน ที่อยู่ในพื้นที่ต่างจังหวัด ให้กองคดีต่าง ๆ ออกหมายเรียก ผู้กล่าวหา ผู้ต้องหา พยาน ที่อยู่ในพื้นที่ต่างจังหวัด ให้มาให้ถ้อยคำ ณ ศูนย์ปฏิบัติการคดีพิเศษเขตพื้นที่ต่าง ๆ ด้วยการสอบสวนบันทึกถ้อยคำโดยระบบออนไลน์^{๑๗๘} เป็นต้น ซึ่งต้องแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ ทั้งนี้ ควรพิจารณาการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในลำดับศักดิ์ เท่ากับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้การสอบสวนในเชิงระบบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็วมากกว่าระบบการทำสำนวนในรูปแบบเอกสาร หรือการเข้าถึงพยานหลักฐานแบบเดิม ๆ ซึ่งไม่สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๗๙} และเพื่อให้อำนาจพนักงานสอบสวนคดีพิเศษสามารถสืบสวนสอบสวนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้โดยชอบด้วยกฎหมาย และเป็นการป้องกันการร้องเรียน และข้อโต้แย้งในการรับฟังพยานบุคคลในปากนั้น ๆ^{๑๘๐}

ถึงแม้จะยังมีข้อจำกัดทางกฎหมาย แต่การพิจารณานำเทคโนโลยีดิจิทัลหรือนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบสวนสอบสวน ให้สามารถรองรับสถานการณ์ในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ทำให้ทุกส่วนขององค์กรและบุคลากรได้ตระหนักและรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลง ที่จะต้องระมัดระวัง ปรับปรุง ปรับเปลี่ยน วิธีการ และการปฏิบัติที่อยู่ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายและภายใต้วิถีชีวิตใหม่ จนกว่ากฎหมายจะมีการแก้ไขให้ทันต่อสถานการณ์^{๑๘๑}

^{๑๗๖} เฟิ่งอ้อ

^{๑๗๗} พันตำรวจโท พันเลิศ ตั้งศรีไพโรจน์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีทรัพย์สินทางปัญญา

^{๑๗๘} ร้อยตำรวจเอก สุรุจ รั้งไสย์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ

^{๑๗๙} นายศุภชัย คำคุ้ม พนักงานสอบสวนคดีพิเศษชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการส่วนคดีความเห็นแย้ง ๓ กองบริหารคดีพิเศษ

^{๑๘๐} อ่างแล้ว (๑๖๖). หนังสือกองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ ที่ ยธ ๐๘๐๓/๓๖๔ ลงวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๔ เรื่อง ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับร่างรายงานการศึกษา เรื่อง การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal)

^{๑๘๑} พันตำรวจโท พันเลิศ ตั้งศรีไพโรจน์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีทรัพย์สินทางปัญญา

บทที่ ๕

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ประกอบด้วย บทสรุปและข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๕.๑ บทสรุป

บทสรุปในการศึกษานี้ ประกอบด้วย ผลกระทบและแนวโน้มของอาชญากรรมจากสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ และแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) รวมทั้งแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ และภารกิจด้านการสนับสนุนงานคดีพิเศษ ดังนี้

๕.๑.๑ ผลกระทบและแนวโน้มของอาชญากรรมจากสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

(๑) ผลกระทบที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรกรมสอบสวนคดีพิเศษ

สถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ทำให้กระบวนการงานการสอบสวนคดีพิเศษได้รับผลกระทบ เช่น การสอบสวนพยานหรือผู้ต้องหาที่มีข้อจำกัดในการดำเนินการ โดยเฉพาะกรณีผู้เสียหายและพยานในคดีแชร์ลูกโซ่ที่มีจำนวนมาก พยานหรือผู้ต้องหาไม่ประสงค์ในการเดินทางมาพบพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ทำให้คดีมีความล่าช้า อันเนื่องมาจากในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโควิด - ๑๙ จำเป็นต้องมีการป้องกันตามมาตรการที่รัฐบาลและกรมสอบสวนคดีพิเศษกำหนด แต่จะต้องดำเนินการสอบสวนปากคำพยานในประเด็นต่าง ๆ ภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของกฎหมายจึงมีความเสี่ยงที่เจ้าหน้าที่ผู้สอบปากคำและพยานที่เข้ามาให้ถ้อยคำต่อพนักงานสอบสวนคดีพิเศษอาจเป็นผู้ติดเชื้อหรือผู้เป็นพาหะของโรค โดยเฉพาะพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามบัญชีท้ายของพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ ส่วนใหญ่มักเป็นพื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดรุนแรง และนอกจากนี้ ยังมีผลด้านการสะกดรอยติดตามพอสมควร เนื่องจากการใส่หน้ากากอนามัยปิดบังใบหน้า ทำให้พิสูจน์ทราบตัวบุคคลได้ยากกว่า จนกว่าบุคคลดังกล่าวจะถอดหน้ากาก ในขณะที่เดียวกันในหลาย ๆ สถานการณ์จำเป็นที่การปฏิบัติงานของบุคลากรต้องมีอุปกรณ์ป้องกัน เช่น หน้ากากอนามัย เจลแอลกอฮอล์สำหรับล้างมือ กระบังป้องกันใบหน้า (Face Shield) ถุงมือยาง (Latex gloves) และชุดหรืออุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล (Personal Protective Equipment: PPE) ที่มีคุณสมบัติสำหรับป้องกันการติดเชื้อโรคดังกล่าว

(๒) ผลกระทบและแนวโน้มของอาชญากรรมที่เป็นคดีพิเศษ

ภาวะชีวิตวิถีใหม่ (New normal) เป็นปัจจัยเร่งให้ประชาชนต้องพึ่งพาอินเทอร์เน็ตอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมการสื่อสารในทุก ๆ กิจกรรมและถูกหลอมรวมเชื่อมโยงกันเข้ากับการใช้ชีวิตประจำวันตามปกติในทุกภาคส่วน จนเกิดความคุ้นชิน ทำให้เทคโนโลยีดิจิทัลกลายเป็นปัจจัยหลักในการดำเนินชีวิต ในขณะที่อาชญากรก็จะใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางในการก่ออาชญากรรม โดยไม่ต้องกังวลต่อการติดเชื้อของโรคระหว่างการกระทำความผิด ดังนั้นการกระทำความผิดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและการสื่อสาร และการกระทำความผิดที่เป็น

คดีพิเศษตามกฎหมายอื่น ๆ ก็จะมีการนำเทคโนโลยีดังกล่าวมาใช้ในการกระทำความผิดที่มีปริมาณมาก ส่งผลให้ข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอยู่ในระบบออนไลน์ ซึ่งเป็นพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีความสลับซับซ้อนยากแก่การตรวจสอบจำนวนมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีมูลค่าความเสียหายเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอาชญากรรมที่เกิดขึ้นบนโลกออนไลน์ที่อาชญากรสามารถกระทำความผิดในพื้นที่ใดก็ได้ทั้งในและนอกประเทศ หรือที่กล่าวกันว่าอาชญากรรมทางไซเบอร์ซึ่งเป็นการกระทำความผิดที่ไม่มีพรมแดน ซึ่งกระทำความผิดในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในภารกิจของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ไม่เฉพาะการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์เท่านั้น แต่จะเป็นการกระทำความผิดตามกฎหมายอื่น ๆ โดยนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้ในการกระทำความผิด

ดังนั้น บุคลากรกรมสอบสวนคดีพิเศษจึงต้องมีความเชี่ยวชาญจากหลากหลายสาขา ต้องใช้ความรู้ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ทางคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ หรือเรียกว่า “เป็นผู้มีทักษะดิจิทัล” รวมทั้งต้องมีและสามารถใช้อุปกรณ์พิเศษ เพื่อให้สามารถเข้าถึงและพิสูจน์พยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือพยานหลักฐานทางดิจิทัลต่าง ๆ ได้

๕.๑.๒ แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal)

จากการศึกษาพบว่า หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมต่างก็กำหนดมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโรค และกำหนดทางการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้สามารถรองรับสถานการณ์ในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) บางหน่วยงานกำหนดมาตรการป้องกันและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันการแพร่ระบาดอย่างเป็นระบบและถือปฏิบัติกันอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะหน่วยงานที่ให้บริการและต้องสัมผัสประชาชนจำนวนมาก และหลายหน่วยงานได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ให้สามารถรองรับสถานการณ์ในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) อย่างเป็นระบบ เช่น การรับแจ้งความ และการฟังคำพิพากษา เป็นต้น

สำหรับกรมสอบสวนคดีพิเศษก็ได้มีการประกาศมาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Disease 2019: COVID - 19) ให้บุคลากรถือเป็นแนวปฏิบัติเพื่อลดความเสี่ยงในสถานการณ์ภัยวิบัติ โรคระบาดรุนแรง และนอกจากนั้น ยังได้กำหนดแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ให้สามารถรองรับสถานการณ์ในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) เช่น กำหนดแนวทางการปฏิบัติเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโรคโดยมีขั้นตอนการจับกุมและควบคุมตัวผู้ต้องหาโดยละเอียด และนอกจากนั้น พนักงานสอบสวนคดีพิเศษยังได้ดำเนินการ ยื่นคำร้องฝากขังผู้ต้องหา ครั้งที่ ๑ ในโครงการฝากขังทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference) ของสำนักงานศาลอาญา

ทั้งนี้ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโรค การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษยังไม่ปรากฏชัดเจน แต่กรมสอบสวนคดีพิเศษได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง เช่น DSI - MAP หรือการร้องทุกข์กล่าวโทษ หรือการแจ้งเบาะแส ผ่านระบบออนไลน์ หรือ Application Rootan “รู้ทัน” เพื่อดำเนินการเปิดรับเบาะแส (<https://www.dsi.go.th/th/Detail/1e59ca7364cd8deed6063efbd881ab93>) เป็นต้น

๕.๑.๓ แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในภารกิจของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในภารกิจของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ประกอบด้วย ภารกิจด้านการสืบสวนสอบสวน และภารกิจด้านการสนับสนุน

(๑) แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานการสืบสวนสอบสวนพิเศษ

ในการศึกษานี้ ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ ตามกระบวนการงาน/ขั้นตอนการสอบสวนคดีพิเศษ ๑๙ กระบวนการงาน/ขั้นตอน ตามหนังสือกระบวนการงาน/ขั้นตอนการสอบสวนคดีพิเศษ ตามที่กล่าวแล้วในบทที่ ๔ สรุปได้ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔ แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ

กระบวนการงาน/ขั้นตอน	แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ
๑. การเริ่มต้นเมื่อเป็นคดีพิเศษ	(๑) การรับเรื่องร้องทุกข์
	๑) การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการติดต่อสื่อสาร แจ้งข้อมูลข่าวสาร แจ้งเบาะแส และแจ้งเตือนประชาชน ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น Application, Chatbot หรือ Web Service เป็นต้น
	๒) การพัฒนาระบบผู้ช่วยอัจฉริยะ (Smart Assistants) เพื่อให้บริการต่าง ๆ แก่ประชาชนในรูปแบบของระบบสนทนาแบบอัตโนมัติ (Chatbot) โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่สามารถทำงานแทนมนุษย์หรือเจ้าหน้าที่ได้
	๓) การลงทะเบียนเพื่อร้องทุกข์ผ่าน QR Code ผ่านระบบ Google Form
	๔) การพัฒนาโปรแกรมสำเร็จรูป (Application) ที่สามารถนำเสนอผู้มีอำนาจสั่งการเพื่อพิจารณาอนุมัติ/ไม่อนุมัติผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้โดยอัตโนมัติ
	(๒) การประชุมคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และการประชุมคณะกรรมการหรือคณะทำงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
	๑) การนำเทคโนโลยีดิจิทัลเกี่ยวกับ Video Conference & Collaboration มาใช้ในการประชุมคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษนัดแรกอย่างเร่งด่วน ซึ่งมีระบบการบันทึกการดำเนินการ การแสดงความเห็น หรือความเห็นที่แย้งกันไว้ในระบบ รวมทั้งการ update ข้อมูลทางคดีไว้ในระบบฐานข้อมูลออนไลน์ เพื่อให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษทุกคนทราบและการดำเนินการในแต่ละประเด็นไปพร้อม ๆ กัน
	๒) การประชุมทางไกล หรือการประชุมออนไลน์ ที่พนักงานอัยการหรืออัยการทหารร่วมสอบสวน และพนักงานสอบสวนคดีพิเศษที่รับผิดชอบหลายสำนวน หรืออยู่ในระหว่างการลงพื้นที่สืบสวนสอบสวนในคดีอื่น ๆ สามารถร่วมประชุมได้ด้วย
	๓) การนำโดรน ไมโครโดรน หรือ Big Data Analytics มาใช้ในการปฏิบัติการ
	๔) การรายงานสถานะคดีด้วยกระดานอิเล็กทรอนิกส์แบบปัจจุบัน (Real time)
๒. การสอบปากคำ	(๑) การพัฒนาระบบด้านการรับเรื่องร้องทุกข์กล่าวโทษ/การนัดสอบปากคำ ผ่านสื่อดิจิทัลต่าง ๆ เช่น QR Code หรือ Application หรือการสร้างโปรแกรมคอมพิวเตอร์ มาช่วยในการรวบรวมข้อมูล การบริหารจัดการในการลงทะเบียน และกรอกข้อมูลเบื้องต้นของพยาน รวมทั้งการนัดหมายและการกำหนดประเด็นการสอบปากคำ
	(๒) การพัฒนาโปรแกรมสำเร็จรูป หรือสร้าง Application หรือ Google Form เผยแพร่ในเว็บไซต์ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อใช้สำหรับการบันทึกปากคำ หรือสอบปากคำผู้เสียหายหรือพยานไว้เป็นพื้นฐานก่อน ซึ่งอาจส่งประเด็นในการสอบถามผ่าน e - mail หรือหากติดขัด หรือมีประเด็นเพิ่มเติมก็ให้นำมาสอบปากคำ

กระบวนการงาน/ขั้นตอน	แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลในการกิตด้านการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ
	<p>ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ เมื่อสรุปข้อมูลประเด็นคำถามคำตอบกันเรียบร้อยแล้ว จึงให้ผู้เสียหายหรือพยานมาพบพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเพื่อสรุปข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้ครบ และลงลายมือชื่อในคำให้การต่อหน้าพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งจะลดเวลาในการทำงานเป็นอย่างมาก เป็นการปฏิบัติไปพลางก่อนจนกว่าการลงลายมือชื่อทางอิเล็กทรอนิกส์จะได้รับการยอมรับให้ใช้ในการสอบสวนได้ ทั้งนี้ การใช้ Google Form มีข้อพึงระวังในเรื่องความถูกต้องตามหลักในการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และการรั่วไหลของข้อมูลในคดี</p> <p>(๓) การบันทึกปากคำด้วยระบบ File Video หรือระบบสื่อสารทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference) ซึ่งจะมีการบันทึกวีดิโอภาพและเสียงควบคู่กันไป</p> <p>(๔) การพัฒนาโปรแกรมการให้ถ้อยคำที่ผู้ให้ถ้อยคำสามารถลงลายมือชื่อในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ร่วมกับการยืนยันตัวตนทางดิจิทัล (Digital ID) ในแบบบันทึกถ้อยคำที่เจ้าพนักงานจัดทำขึ้น และสามารถจัดเก็บไว้ในรูปแบบพยานหลักฐานดิจิทัล</p> <p>(๕) การพัฒนาโปรแกรมการบันทึกเอกสารคำให้การอัตโนมัติผ่านระบบเสียง หรือเทคโนโลยี Speech to Speech Translation และใช้โปรแกรมการแปลเอกสารภาษาต่างประเทศ ที่สามารถแปลเสียงพูดที่เป็นวลีหรือประโยคจากภาษาใดภาษาหนึ่งให้เป็นเสียงพูดในอีกภาษาหนึ่งตามที่ต้องการ</p> <p>(๖) การพัฒนาแพลตฟอร์ม (Platform) ผู้ช่วยอัจฉริยะ (Smart Assistants) โดยอาศัยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่สามารถสืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูลได้ตลอดเวลา เพื่อสนับสนุนข้อมูลในการตั้งประเด็นคำถามระหว่างการสอบปากคำ</p> <p>(๗) การสร้างห้องจำลองเพื่อสอบสวนปากคำในรูปแบบการซักถาม โดยมีโปรแกรมจำลองพื้นที่และจำลองสถานการณ์ เพื่อให้สามารถซักถามผู้ให้ข้อมูลได้อย่างครบวงจร</p>
<p>๓. การแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอันสำคัญในคดี</p>	<p>(๑) การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการจัดเก็บพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ในคดีพิเศษหลายกรณีจำเป็นต้องขอข้อมูลทางการเงินหรือข้อมูลอื่น ๆ จากสถาบันทางการเงินหรือผู้ให้บริการเอกชนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งควรทำความเข้าใจและพัฒนาระบบเชื่อมโยงข้อมูลกับสถาบันทางการเงินซึ่งเป็นผู้ให้บริการเอกชนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์</p> <p>(๒) การพัฒนาเทคโนโลยี พัฒนาโปรแกรม หรือพัฒนาหุ่นยนต์เพื่อการสืบสวนสอบสวนในหลากหลายรูปแบบให้มีความเหมาะสมกับอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ และบรรจุข้อมูลในหลายภาษาทั่วโลกที่เป็นสากล สำหรับใช้ค้นหา เก็บรวบรวมประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ หรือพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ที่อยู่ในระบบออนไลน์</p> <p>(๓) การพัฒนาโปรแกรมสเก็ตหน้าคนร้าย (Forensic Arts) สำหรับใช้ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานสำคัญ เป็นต้น</p> <p>(๔) การใช้เทคโนโลยีเพื่อการตรวจสอบเส้นทางการเงิน หรือ Mobile Banking Application หรือ Blockchain ในการเก็บรักษาพยานหลักฐานสำคัญโดยนำการเข้ารหัส หรือการใช้เทคโนโลยี VR/AR เพื่อการตรวจค้น หรือยึดพยานหลักฐานในสถานที่เป้าหมาย โดยให้สามารถวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูลการสืบสวนสอบสวนจากหลายแหล่งเพื่อให้เห็นภาพรวมของคดี สามารถการบริหารจัดการพยานหลักฐานและ</p>

กระบวนงาน/ขั้นตอน	แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลในการกิตด้านการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ
	<p>วัตถุประสงค์ และวิเคราะห์แนวทางการสืบสวนสอบสวนได้อย่างมีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือ และพัฒนาระบบการสำรวจจากที่สูงด้วยเครื่องบินไร้คนขับ (UAV) หรือโดรน (Drone) เพื่อการปฏิบัติงานจู่โจม ตรวจสอบ ติดตาม และสะกดรอยและจับกุม</p> <p>(๕) การสร้างโปรแกรมการตรวจสอบบัญชีผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ และการสร้างข้อมูลลงสำหรับการสืบสวนผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ที่มีการทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี และคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ</p> <p>(๖) ในเบื้องต้นควรพัฒนาการใช้โปรแกรมเชื่อมโยงข้อมูลการกระทำผิดสำหรับคดีความผิดตามกฎหมายอื่นที่มีความเกี่ยวเนื่องเกี่ยวพันกับคดีความผิดที่เป็นคดีพิเศษที่มีจำนวนมากและหลากหลายในรูปแบบ เช่น โปรแกรม I2 ซึ่งพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษควรนำมาใช้ให้มากขึ้น และควรพัฒนาหรือจัดหาเทคโนโลยีเพื่อการตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลทางเครือข่ายเสมือน (Virtual Private Network) หรือ VPN การพัฒนาลดขั้นตอนหรืออำนวยความสะดวกในการยื่นคำร้องขอเอกสาร หลักฐาน หากสามารถประสานข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์หรือส่งผ่าน e-mail หรือระบบ intranet ไปกองเทคโนโลยีและศูนย์ข้อมูลการตรวจสอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน หรือพัฒนาโปรแกรมในการติดตามบุคคลผ่านระบบดาวเทียม หรือนำ AI มาใช้ในการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ และการคาดการณ์พฤติกรรมของบุคคล รวมทั้งอุปกรณ์ Internet of Things (IoT) หรือโดรน หรือเครื่องตรวจสอบหรือโปรแกรมตรวจจับ มาใช้ในการติดตามตรวจสอบหน้าบุคคล ยานพาหนะ และเครื่องมือเครื่องใช้ของบุคคลเป้าหมาย</p> <p>(๗) การนำ DSI - MAP และพัฒนาเทคโนโลยีทางด้านภูมิสารสนเทศในการสืบสวนทางอากาศในที่สูง แทนการใช้คน เช่น โดรนบันทึกภาพเคลื่อนไหว หรือการสืบสวนสอบสวนทางอากาศด้วยอากาศยานไร้คนขับในระยะไกล แทนการเก็บข้อมูลโดยบุคคลในระยะใกล้ เป็นต้น ซึ่งจำเป็นต้องบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ โดยต้องคำนึงถึงการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูล (Security) สิทธิความเป็นส่วนตัว (Privacy) และความโปร่งใส (Transparency) ในการดำเนินการกับข้อมูลการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษเป็นสำคัญ รวมทั้งความลับในสำนวนด้วย</p>
๔. การดำเนินการเกี่ยวกับการเข้าถึงพยานหลักฐาน	<p>(๑) การพัฒนาเทคโนโลยีในการเข้าถึงและการรักษาสภาพ รวมถึงการรักษาความปลอดภัยของพยานหลักฐานทางดิจิทัล พยานหลักฐานเหล่านี้ล้วนบรรจุอยู่ในคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งที่เก็บอยู่ในระบบคลาวด์ (Cloud)</p> <p>(๒) การพัฒนาหรือจัดหาโปรแกรมและการทำความเข้าใจร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการเข้าถึงการสื่อสารออนไลน์ เช่น Line หรือ Facebook เป็นต้น และพัฒนาโปรแกรมแฝงตัวในเครื่องมือติดต่อสื่อสารหรือคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล</p>

กระบวนงาน/ขั้นตอน	แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลในการกิตด้านการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ
	(๓) การจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ในการจัดเก็บ และวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Data Warehouse) และพัฒนาการเก็บรวบรวมและตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางคอมพิวเตอร์ (Computer Forensics) พยานหลักฐานทางโทรศัพท์มือถือ (Mobile Forensics) พยานหลักฐานในเครือข่าย (Network Forensics) และพยานหลักฐานทางดิจิทัลและเทคโนโลยีสื่อผสม (Digital and Multimedia Forensics)
๕. การดำเนินการเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร	<p>(๑) การพัฒนาเทคโนโลยีการเข้าถึงข้อมูลดิจิทัลบนแพลตฟอร์ม Social Media รวมถึงเทคโนโลยีในการวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูล Social Media เพื่อให้สามารถเข้าถึงพยานหลักฐานที่อยู่ในระบบคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์</p> <p>(๒) การพัฒนาเทคโนโลยีและทำความเข้าใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ร้องขอเพื่อเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านระบบสื่อออนไลน์ได้ โดยไม่ต้องไปยื่นคำร้องด้วยตนเอง</p> <p>(๓) การพัฒนาระบบหรือโปรแกรมการแฝงตัวในเครื่องมือสื่อสารหรือคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล จัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ในการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Data Warehouse) รวมทั้งพัฒนาเทคโนโลยี Blockchain เพื่อสนับสนุนการดำเนินการเกี่ยวกับการถอดรหัสการเข้าถึงและการรักษาความปลอดภัยข้อมูลข่าวสาร</p>
๖. การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำเอกสาร หลักฐาน และการแฝงตัว	<p>(๑) การพัฒนาการจัดทำเอกสาร หลักฐาน และการแฝงตัวในรูปแบบชิฟการ์ดที่มีข้อมูลครบถ้วน และเป็นความลับขั้นสูงสุด ติดตามตัวบุคลากรที่ทำหน้าที่แฝงตัวรวมทั้งสร้างระบบการแฝงตัวด้วยเทคโนโลยีรูปแบบใหม่ เช่น โดรนขนาดจิ๋วที่กลิ้งมีประสิทธิภาพใช้ระยะไกลได้ดี หรือหุ่นยนต์ขนาดจิ๋วไปแฝงตัวแทนคน เป็นต้น ซึ่งจะต้องกำหนดระเบียบเพื่อสร้างมาตรการในการรักษาความปลอดภัย และเพื่อเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีความชัดเจนและมีผลบังคับใช้ให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล</p> <p>(๒) การพัฒนาหรือประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนภารกิจการแฝงตัวขององค์กรอาชญากรรมหรือกลุ่มบุคคล ด้วยโปรแกรมแฝงตัวในเครื่องมือติดต่อสื่อสารหรือคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล จัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ในการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Data Warehouse) การนำ AI มาวิเคราะห์ความเชื่อมโยงสัมพันธ์และคาดการณ์พฤติกรรมของบุคคล และการนำอุปกรณ์ IoT มาใช้ในการติดตามและตรวจสอบบุคคลเป้าหมาย รวมทั้งเทคโนโลยี Blockchain ในรูปแบบการสร้างตัวจนอวตารเข้าไปติดตามความเคลื่อนไหว และเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน</p> <p>(๓) การทำความเข้าใจร่วมกันกับกรมการปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน เพื่อให้การจัดทำเอกสาร หลักฐาน และการแฝงตัว ถูกต้องตามกฎหมาย และให้ผู้แฝงตัวได้รับความปลอดภัย</p>
๗. การดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาของกลาง	(๑) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการเก็บรักษาและตรวจสอบของกลาง เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ และเพิ่มน้ำหนักในการรับฟังพยานหลักฐาน เช่น Blockchain หรือ IoT (Internet of Things) มาประยุกต์ใช้ในการกระบวนการส่งต่อพยานหลักฐาน Chain of Custody เพื่อนำไปเก็บรักษาในสถานที่ปลอดภัยอย่างเป็นระบบ หรือโดยวิธีการจัดทำบาร์โค้ด เพื่อระบุข้อมูลของกลาง และจัดทำกล้องบันทึกภาพของกลางแบบ ๓ มิติ มาใช้

กระบวนงาน/ขั้นตอน	แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลในการกิตด้านการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ
	<p>(๒) การเก็บรักษาของกลาง อาจต้องปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบเก็บรักษาเป็นสถานที่ปกปิด มีหุ่นยนต์ยามรักษาการณ์แทนการจ้างเฝ้า</p> <p>(๓) การพัฒนาระบบรายงานข้อมูลของกลางที่เชื่อมโยงกับสถานะคดีด้วยกระดานอิเล็กทรอนิกส์แบบปัจจุบัน (Real time)</p>
๘. การดำเนินการเกี่ยวกับที่ปรึกษาคดีพิเศษ	การจัดทำระบบฐานข้อมูลที่ปรึกษาคดีพิเศษ โดยจำแนกตามความรู้ ความเชี่ยวชาญในแต่ละประเภท เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษในการตัดสินใจเลือกเป็นที่ปรึกษาคดีพิเศษในแต่ละคดี และสร้างช่องทางการสื่อสารออนไลน์กับที่ปรึกษาคดีพิเศษที่มีระบบรักษาความปลอดภัยสูงสุด รวมถึงกำหนดกรอบแนวทางการให้คำปรึกษาและมาตรฐานที่ปรึกษาคดีพิเศษว่าต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในเรื่องที่ให้คำปรึกษาไว้อย่างชัดเจน
๙. การดำเนินการเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายสำหรับการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ	<p>(๑) การพัฒนาระบบการเสนออนุมัติ การอนุมัติ การเบิกจ่าย และการรายงาน ด้วยระบบสารบรรณทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อจัดทำมาตรฐานการเบิกจ่ายงบประมาณ</p> <p>(๒) การนำเทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) มาประยุกต์ใช้ในพัฒนากระบวนงานเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายสำหรับการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ</p>
๑๐. การดำเนินการเกี่ยวกับพนักงานอัยการหรืออัยการทหารสอบสวนร่วม	กำหนดกรอบอำนาจหน้าที่และวิธีปฏิบัติงานสอบสวนร่วมกันกับพนักงานอัยการหรืออัยการทหาร และจัดทำข้อตกลงร่วมกันเพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้ชัดเจน รวมทั้งพัฒนาระบบการสื่อสาร เพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อ นัดหมาย รวมทั้งการประชุมร่วมกัน ด้วยระบบการประชุมหารือผ่าน Video Conference & Collaboration หรือ Web Conference ที่มีระบบรักษาความปลอดภัยสูงสุดเป็นหลัก และมีโปรแกรมบันทึกข้อมูลการประชุมไว้เป็นหลักฐานด้วย
๑๑. การดำเนินการเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานอื่นมาปฏิบัติหน้าที่ในกรมสอบสวนคดีพิเศษ	การสร้างระบบบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วน (Strong Collaboration) เพื่อระดมสรรพกำลังมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด อาทิ การประชุมร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่นผ่านระบบออนไลน์ พร้อมจัดทำโปรแกรมการบันทึกการประชุมอัตโนมัติผ่านระบบ Video Conference หรือการสร้างห้องจำลอง เสมือนจริงผ่านระบบ Video Conference & Collaboration หรือการประชุมทางระบบเสมือนจริง ในลักษณะแบบ Immersive Graphic ที่ไม่มีการพบปะกันจริง และสามารถบูรณาการร่วมกันทั่วประเทศ โดยต้องสร้างระบบเป็นต้นแบบความร่วมมือ เพื่อเป็นหน่วยงานบูรณาการกลางในคดีพิเศษ โดยผ่านกลไกของ “คณะกรรมการคดีพิเศษ” ที่สามารถบูรณาการกันได้หลายมิติทั้งในมิติการร่วมมือการบริหารราชการ และมิติการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ
๑๒. การคุ้มครองพยานและมาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานในคดีพิเศษ	<p>(๑) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารกับพยาน และเฝ้าระวังป้องกันความปลอดภัยของพยาน โดยเน้นระบบการติดตามตัวพยานผ่านระบบกำไลข้อมือเพื่อกำหนดพื้นที่และสถานที่ปลอดภัย โดยมีการแสดงตัวผ่านระบบคอมพิวเตอร์</p> <p>(๒) การสร้างหมู่บ้านสำหรับพยานเป็น “โครงการหมู่บ้านพยาน” เพื่อสะดวกต่อการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการคุ้มครองพยานและช่วยลดค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ ต้องมีการจัดทำแผนการคุ้มครองพยานให้</p>

กระบวนงาน/ขั้นตอน	แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลในการกีดด้านการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ
	<p>เป็นมาตรฐานและมีการถ่ายทอด องค์ความรู้และประสบการณ์ในการคุ้มครองพยาน</p> <p>(๓) การพัฒนาเทคโนโลยีการประชุมผ่านจอภาพ และเทคโนโลยีเพื่อติดตามตรวจสอบความเป็นอยู่/สถานะความปลอดภัยของพยานแบบเรียลไทม์ (Real time) หรือแจ้งเตือนเมื่อพยานออกจากพื้นที่ที่กำหนดไว้ ผ่านระบบออนไลน์ การพัฒนาอุปกรณ์ Wearables/Internet of Things (IoT) โดยออกแบบให้เป็นเครื่องประดับหรือเครื่องแต่งกายที่พยานสามารถสวมใส่ติดตัวกับร่างกาย เช่น Google Glass / Smart Watch เป็นต้น และมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างอุปกรณ์ IoT ของพยานและเจ้าหน้าที่คุ้มครองพยาน (Machine - to - Machine) โดยตรง ซึ่งสามารถทำงานในระยะไกลที่ควบคุมผ่านศูนย์สั่งการได้ รวมทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และการคาดการณ์พฤติกรรมของพยาน</p>
<p>๑๓. การสืบสวนเพื่อจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับและการจับกุม</p>	<p>(๑) การพัฒนาแพลตฟอร์ม (Platform) ผู้ช่วยอัจฉริยะ (Smart Assistants) เพื่อสนับสนุน การสืบสวนติดตามและจับกุมผู้ต้องหาในระหว่างสืบสวนแบบเรียลไทม์ (Real time) ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูลการสืบสวนสอบสวนได้ตลอดเวลา โดยอาศัยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI)</p> <p>(๒) การพัฒนาโปรแกรมแฝงตัวในเครื่องมือสื่อสารหรือคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลของผู้ต้องหา พัฒนาเครื่องมือและโปรแกรมในการติดตามผู้ต้องหาผ่านระบบดาวเทียม พัฒนาอุปกรณ์ IoT มาใช้ในการติดตามและตรวจสอบผู้ต้องหา และพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และการคาดการณ์พฤติกรรมของผู้ต้องหา รวมทั้ง Deep Glint Technology หรือระบบตรวจจับใบหน้า และ Big Data</p>
<p>๑๔. การดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งของส่วนตัวของผู้ต้องหา</p>	<p>การพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อบันทึกรายการสิ่งของส่วนตัวผู้ต้องหา พร้อมบันทึกภาพและเสียง ยืนยันการรับทราบของผู้ต้องหาไว้เป็นหลักฐาน และมีพยานบุคคลอย่างน้อย ๑ คน ลงนามรับรองการปฏิบัติ และให้มีการใช้บาร์โค้ด (Bar Code) กำกับสิ่งของผู้ต้องหาเมื่อไรบ้าง เพื่อให้รายละเอียดที่ญาติและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบ ผ่านระบบ Bar Code ในช่องทางโทรศัพท์ ทั้งในระบบ Android หรือ IOS ได้ตลอดเวลา เพื่อให้มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาดหรือข้อร้องเรียนในภายหลัง โดยการจัดทำในรูปแบบของ Web Application และพัฒนาเทคโนโลยี Blockchain เพื่อสนับสนุนการดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งของส่วนตัวของผู้ต้องหา</p>
<p>๑๕. การดำเนินการเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหา (มามอบตัว หรือมาตามหมายเรียก)</p>	<p>บุคลากรกรมสอบสวนคดีพิเศษต้องดำเนินการอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และให้ความเป็นธรรม โดยถือว่าผู้ต้องหายังเป็นผู้บริสุทธิ์ รวมถึงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาเทคโนโลยี Blockchain เพื่อสนับสนุนการดำเนินการเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหา (มามอบตัว หรือมาตามหมายเรียก)</p>
<p>๑๖. การดำเนินการเกี่ยวกับการขอประกันตัวและการขอปล่อย</p>	<p>(๑) การพัฒนาระบบการเสนอขออนุมัติ การอนุมัติ และการแจ้งผลการขอประกันตัวระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ หรือผ่านระบบออนไลน์</p> <p>(๒) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการขอประกันตัว และการขอปล่อยตัว</p>

กระบวนการงาน/ขั้นตอน	แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลในการกิตด้านการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ
ตัวชั่วคราว	<p>ชั่วคราว หรือพัฒนา Mobile Application พร้อมระบบแจ้งเตือน ตามระยะเวลาที่กำหนด เช่น กรณีประชาชนยื่นคำร้องขอประกันตัวผ่านระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศโดยใช้ไฉนดที่ดินซึ่งเป็นหลักทรัพย์ที่ยืนยันการมีตัวตนได้จริง กรมสอบสวนคดีพิเศษรับเรื่องส่งต่อกรมที่ดินเพื่อตรวจสอบ เมื่อพบว่ามีไฉนดที่ดินถูกต้อง ส่งรหัสขออายุัดตามมูลค่าของหลักประกันกลับคืน จากนั้นกรมสอบสวน คดีพิเศษก็ปล่อยตัว โดยใช้มาตรการใส่กำไล EM เพื่อติดตามตัว ผ่านระบบติดตามตัว ตามระยะเวลาสัญญาประกัน แทนการรายงานตัว เป็นต้น</p> <p>(๓) พัฒนาเทคโนโลยี Blockchain เพื่อสนับสนุนการดำเนินการ</p>
๑๗. การดำเนินการเกี่ยวกับการมัดฟ้องหรือฝากขัง	<p>(๑) การดำเนินการเกี่ยวกับการมัดฟ้องหรือฝากขัง ต้องกระทำการเท่าที่จำเป็นและเร่งรัดการดำเนินการให้แล้วเสร็จ เพื่อนำตัวผู้ต้องหาเข้าสู่กระบวนการพิจารณาโดยเร็ว และการฝากขังทุกครั้งให้ดำเนินการทางระบบที่ศาลใช้</p> <p>(๒) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีด้านการมัดฟ้องหรือฝากขัง สำหรับแจ้งเตือน (Notification) โดยการพัฒนา Mobile Application พร้อมระบบแจ้งเตือนตามระยะเวลาที่กำหนด เป็นต้นไป</p> <p>(๓) การพัฒนาเทคโนโลยี Blockchain เพื่อสนับสนุนการดำเนินการ</p>
๑๘. การทำความเข้าใจทางคดี	<p>การพัฒนาโปรแกรมช่วยประมวลผล โดยแยกผู้เกี่ยวข้องเป็นกลุ่ม ๆ กลุ่มผู้เสียหาย จากนั้นให้ระบบประมวลผลว่า พยานให้การสอดคล้อง หรือขัดแย้งกันหรือไม่ พยานปากใด พยานโดยรวมให้น้ำหนักไปทางใด พยานเอกสารในสำนวนมีอะไรบ้าง แต่ละอย่างสอดคล้องกันหรือไม่ และรวมพยานวัตถุต่าง ๆ จากนั้นจะต้องวิเคราะห์ว่า คดีมีพยานหลักฐานพอฟ้องหรือไม่ จะฟ้องฐานความผิดใด และตามกฎหมายใด</p>
๑๙. การทำความเข้าใจ	<p>การพัฒนาระบบฐานข้อมูลและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนวนคดี คำพิพากษา และคำสั่งคดี เป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจ ทั้งนี้ ต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้ทำการสอบสวนรวบรวมประกอบสำนวนการสอบสวน และควรฟังความเห็นของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อประกอบการพิจารณาทำความเข้าใจด้วย</p>

จากสรุปแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติการกิตด้านการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ ในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ข้างต้นนี้ เป็นการนำเสนอการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลที่กรมสอบสวนคดีพิเศษควรพิจารณาศึกษาความเป็นไปได้ที่จะนำมาพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในแต่ละขั้นตอน ซึ่งในบางกรณี กรมสอบสวนคดีพิเศษได้ดำเนินการอยู่แล้วหรืออยู่ระหว่างการพัฒนา แต่เห็นควรที่จะพิจารณาแนวทางพัฒนาในภาพรวมของกระบวนการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษทั้งระบบ ให้ขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้มีการออกแบบแต่ละระบบงานสามารถเชื่อมต่อหรือมีระบบการทำงานที่สามารถใช้งานร่วมกันได้ในหลาย ๆ กระบวนการงาน/ขั้นตอนการปฏิบัติงาน และในการกิตการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในหลายหลายคดีความผิด

(๒) แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการกิตด้านการสนับสนุนงานคดีพิเศษ

แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพภารกิจด้านการสนับสนุนงานคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) สรุปได้ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๕ แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพภารกิจด้านการสนับสนุนงานคดีพิเศษ

กระบวนงาน/ขั้นตอน	แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลในภารกิจด้านการสนับสนุนงานคดีพิเศษ
<p>๑. การบริหารจัดการคดีพิเศษ</p>	<p>(๑) การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการสื่อสาร/การประชุมเพื่อคณะพนักงานสืบสวนสอบสวนได้มีการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้งที่เป็นทางการและหรือไม่เป็นทางการ และวางแผนกำหนดประเด็นการสอบสวนไว้ได้อย่างครบถ้วนทุกประเด็นแล้ว การสอบปากคำ และการดำเนินการสืบสวนสอบสวนก็จะทำได้โดยง่าย</p> <p>(๒) หัวหน้าพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและผู้บังคับบัญชา ควรการกำกับดูแลควบคุมการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษให้มีความต่อเนื่อง เป็นธรรม โดยให้ผูปฏิบัติงานปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้ออย่างเคร่งครัด</p> <p>(๓) การนำโปรแกรม Mind Map มาใช้ในการสืบสวนสอบสวน ตั้งแต่การวางแผน เนื่องจากสามารถกำหนดประเด็น ระดมสมอง สร้างความคิดต่อยอดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การวางแผนการรวบรวมข่าว การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษเป็นไปอย่างรัดกุม ครบถ้วนทุกประเด็น ย่นระยะเวลาในการดำเนินการ คัดกรองสิ่งที่สามารถดำเนินการได้โดยไม่ต้องลงพื้นที่ได้อย่างครบถ้วนตั้งแต่แรก ซึ่งเมื่อวางแผนดี การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษก็จะติดตามไปด้วย ซึ่งจะส่งผลให้การป้องกันและปราบปรามคดีพิเศษมีประสิทธิภาพ ลดปริมาณคดีที่จะเกิดขึ้น ลดความเสี่ยงที่คณะพนักงานสืบสวนสอบสวนจะต้องติดเชื้อจากประชาชนที่เกี่ยวข้องกับคดี และประชาชนที่เกี่ยวข้องกับคดีเองก็ไม่เสียเวลาในการมาให้ข้อมูลกับทางราชการ</p>
<p>๒. การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมพิเศษ</p>	<p>(๑) การพัฒนาเทคโนโลยีด้านการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytic) มาใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติงานในภาพรวม โดยระบบฐานข้อมูลนี้จะต้องมีการกำหนดมาตรการด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ในระดับสูงด้วย</p> <p>(๒) การพัฒนาเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (๑) การเฝ้าระวัง หรือติดตามธุรกรรมทางการเงิน (๒) การสะกดรอยติดตาม การตรวจพื้นที่ หรือสถานที่เป้าหมายต่าง ๆ หรือการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการสืบสวนสอบสวน การดักจับการสื่อสารทางอากาศ การรับส่งข้อมูลทางการสื่อสาร รวมทั้งอุปกรณ์พิเศษเครื่องติดตามสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่ อุปกรณ์ค้นหาข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ และเครื่องตรวจพิสูจน์เสียงมนุษย์ (Sound Spectrograph) ซึ่งควรบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง โดยต้องคำนึงถึงการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูล (Security) สิทธิความเป็นส่วนตัว (Privacy) และความโปร่งใส (Transparency) ในการดำเนินการกับข้อมูลเหล่านี้เป็นสำคัญ รวมทั้งความลับในสำนวนด้วย</p> <p>(๓) การพัฒนาระบบฐานข้อมูลและเทคโนโลยีเพื่อเครือข่ายการเฝ้าระวังป้องกันอาชญากรรม ได้แก่ (๑) การพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อการค้นหาติดตาม เฝ้าระวังพฤติกรรมที่อาจเข้าข่ายเป็นความผิดตามกฎหมายบนโลกอินเทอร์เน็ต โดยให้สามารถสืบค้น เฝ้าระวัง และวิเคราะห์แนวโน้มอาชญากรรมจากคำค้นหาที่สำคัญ (Keyword) ได้ตลอดเวลา และ (๒) การพัฒนา Application หรือ</p>

กระบวนงาน/ขั้นตอน	แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลในภารกิจด้านการสนับสนุนงานคดีพิเศษ
	<p>ช่องทางการสื่อสาร โดยการใช้ระบบมัลติมีเดีย เป็นช่องทางให้เครือข่ายหรือประชาชนใช้ในการแจ้งข้อมูล ซึ่งกรมสอบสวนคดีพิเศษควรพัฒนาความสัมพันธ์กับองค์กรเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งในและต่างประเทศให้แน่นแฟ้นต่อเนื่อง</p> <p>(๕) การจัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ เช่น ฐานข้อมูลที่ปรึกษาคดีพิเศษ ฐานข้อมูลผู้เชี่ยวชาญด้านคดีพิเศษ ฐานข้อมูลสำนวนการสืบสวนและสำนวนการสอบสวนคดีพิเศษ และฐานข้อมูลอาชญากรรมในคดีพิเศษ ทั้งนี้ ฐานข้อมูลดังกล่าว อาจแบ่งตามกลุ่มการกระทำความผิดท้ายพระราชบัญญัติ การสอบสวนคดีพิเศษฯ เพื่อนำมาใช้เป็นฐานข้อมูลประกอบการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งกรมสอบสวนคดีพิเศษต้องพัฒนาระบบฐานข้อมูลเหล่านี้ให้เป็นปัจจุบันและพร้อมนำไปใช้ประโยชน์ได้</p>
<p>๓. การพัฒนาระบบการแจ้งในการปฏิบัติงานสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ</p>	<p>การพัฒนาระบบการแจ้งเตือนเมื่อใกล้ครบกำหนดระยะเวลาในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการทำสำนวนการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ เช่น กำหนดเวลาการขอขยายระยะเวลาการสืบสวนหรือสอบสวนคดีพิเศษ กำหนดเวลาตามตัวชี้วัดประเภทต่าง ๆ เนื่องจากในชั้นขออนุมัติออกเลขประจำสำนวน โดยปกติจะต้องมีการบันทึกข้อมูลเบื้องต้นไว้ในระบบ MIS อยู่แล้ว หากสามารถพัฒนาปรับปรุงระบบให้คำนวณวันที่ครบกำหนดระยะเวลาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และส่งข้อความแจ้งเตือนไปยังผู้มีรายชื่อในคำสั่งก่อนครบกำหนดเวลาโดยอัตโนมัติ เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือน และช่วยเร่งรัดการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษได้อีกทางหนึ่ง โดยระบบการแจ้งเตือนนี้จะปิดหน้าต่างลงเมื่อได้มีการจัดส่งเอกสารการขอขยายเวลาและบันทึกลงในระบบแล้ว</p>
<p>๔. การบูรณาการข้อมูลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>(๑) กรมสอบสวนคดีพิเศษต้องบูรณาการข้อมูลร่วมกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการเฝ้าระวัง ตรวจสอบ และวิเคราะห์การกระทำความผิด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ รวมทั้งพัฒนาความร่วมมือในการบูรณาการข้อมูลร่วมกับหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง</p> <p>(๒) การเชื่อมโยงฐานข้อมูลกับกระทรวงสาธารณสุข (โรงพยาบาลและศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙) เพื่อเข้าถึงข้อมูลการลงทะเบียนหรือการสแกน QR Code โปรแกรมไทยชนะ เพื่อใช้ในการสืบสวนการค้นหาตำแหน่งที่ตั้งของเป้าหมายหรือผู้ต้องสงสัย และการเชื่อมโยงฐานข้อมูลกับผู้ให้บริการ Application ส่งอาหารตามบ้าน (Home Delivery) เพื่อใช้ในการสืบสวน การค้นหาตำแหน่งที่ตั้งของเป้าหมายหรือผู้ต้องสงสัย</p> <p>(๓) กรมสอบสวนคดีพิเศษควรทำการศึกษา ค้นคว้า วิจัย การนำเทคโนโลยีดิจิทัลหรือนวัตกรรมต่าง ๆ ที่มีความสอดคล้องและเหมาะสม เพื่อนำมาปรับใช้กับการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดอย่างต่อเนื่อง และอาศัยความร่วมมือ/หาแนวร่วม ในวงกว้างจากประชาชนที่เป็นเครือข่ายในรูปแบบ Social networking ในการเป็นหูเป็นตา/แจ้งข่าว/เบาะแส เพื่อสนับสนุนในการทำงานได้อีกทางหนึ่งด้วย</p>
<p>๕. การพัฒนาบุคลากร</p>	<p>การสร้างและพัฒนาหลักสูตรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ทักษะในการใช้เครื่องมือในการป้องกันและปราบปราม การแสวงหา รวบรวม วิเคราะห์ และตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและ</p>

กระบวนการงาน/ขั้นตอน	แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลในภารกิจด้านการสนับสนุนงานคดีพิเศษ
	ทักษะดิจิทัลรองรับอาชญากรรมในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal)
๖. การพัฒนาองค์ความรู้	การระดมสมองและแสวงหาความรู้และนวัตกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการคาดการณ์ถึงอาชญากรรมที่อาจจะเกิดขึ้นไว้ล่วงหน้า เพื่อเตรียมกำหนดแผนงานมาตรการ จัดสรรกำลังคนและอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมรองรับงานให้มากที่สุด และมีการวางแผนงานและกำหนดเป้าหมายไว้เป็นอย่างดี
๗. การพัฒนาเว็บไซต์ (website)	การพัฒนาเว็บไซต์ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ให้เป็นสากล มีความน่าเชื่อถือ น่าเกรงขาม และน่าสนใจที่จะเข้าไปค้นคว้าหาข้อมูลและให้ความเชื่อมั่นแก่ผู้เข้าใช้ในระบบว่าข้อมูลจะถูกปกปิดเป็นความลับตามความเหมาะสม
๘. การพัฒนากฎหมาย	กฎหมายยังไม่ได้เปิดช่องให้นำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมมาใช้ในการสืบสวนสอบสวน จึงควรพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อให้การสอบสวนในเชิงระบบมีประสิทธิภาพ เหมาะสมและ และมีความสอดคล้องกับภาวะชีวิตวิถีใหม่ (New normal) เช่น การสอบสวนพยานบุคคลไม่จำเป็นต้องอยู่ต่อหน้า อาจใช้ระบบการสอบสวนพยานผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นโปรแกรมบันทึกข้อมูลโดยเฉพาะสำหรับการสอบสวนพยาน และใช้การให้ถ้อยคำการให้ข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ ๆ เหล่านี้รับฟังเป็นพยานได้ในชั้นสอบสวนและชั้นพนักงานอัยการ อนึ่ง ถึงแม้จะยังมีข้อจำกัดทางกฎหมาย แต่การพิจารณานำเทคโนโลยีดิจิทัล หรือนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบสวนสอบสวน ให้สามารถรองรับสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ทำให้ทุกส่วนขององค์กรและบุคลากรได้ตระหนักและรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลง ที่จะต้องระมัดระวัง ปรับปรุง ปรับเปลี่ยน วิธีการ และการปฏิบัติที่อยู่ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายและภายใต้วิถีชีวิตใหม่ จนกว่ากฎหมายจะมีการแก้ไขให้ทันต่อสถานการณ์

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติภารกิจด้านการสนับสนุนงานคดีพิเศษนี้ ส่วนหนึ่งมีความซ้ำซ้อนกับแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติภารกิจด้านการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ เนื่องจากทั้งสองภารกิจมีได้แยกจากกันโดยสิ้นเชิง โดยที่หลายส่วนกรมสอบสวนคดีพิเศษได้ดำเนินการแล้ว แต่อาจจะยังพัฒนาได้ไม่สมบูรณ์และ/หรือไม่ต่อเนื่อง ทำให้ข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ได้อย่างเต็มที่ บางส่วนอยู่ระหว่างดำเนินการ บางส่วนพัฒนาเพื่อใช้งานเฉพาะหน้า บางส่วนยังไม่ถึงบประมาณ และบางส่วนมีข้อขัดข้องในการบูรณาการข้อมูลร่วมกันหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้มีผลต่อการนำเทคโนโลยีหรือข้อมูลไปใช้ประโยชน์และการพัฒนาในส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องต่อไป หากการพัฒนาขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ ทั้งระบบ มีการกำกับดูแลให้เป็นไปตามแผน มีระบบการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ก็จะทำให้การพัฒนาที่มีความสมบูรณ์ เป็นรูปธรรม และเป็นมาตรฐานเดียวกัน

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ

(๑) การพัฒนาหรือจัดหาระบบ/โปรแกรม หรือ Application เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพภารกิจด้านการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ และด้านการสนับสนุนงานคดีพิเศษทั้งระบบอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งแนวทางจากการศึกษานี้ อาจเป็นส่วนหนึ่งที่ต้องพิจารณาความเป็นไปได้ โดยการศึกษา ค้นคว้า วิจัย

การนำเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงนวัตกรรมต่าง ๆ ที่มีความสอดคล้องและเหมาะสม มาปรับใช้กับการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดอย่างต่อเนื่อง และแสวงหาความร่วมมือในวงกว้างจากประชาชนที่เป็นเครือข่ายในรูปแบบ Social networking

(๒) การจัดทำและ/หรือพัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ ระบบฐานข้อมูลใดมีอยู่แล้ว แต่หากข้อมูลยังไม่สมบูรณ์ หรือไม่ปัจจุบัน หรือมีข้อขัดข้องในเรื่องเทคโนโลยี ต้องเร่งดำเนินการให้ครบถ้วนสมบูรณ์และเป็นมาตรฐานเดียวกัน พร้อมนำไปใช้ประโยชน์ตามภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และการจัดทำระบบฐานข้อมูล เพื่อสนับสนุนงานคดีพิเศษ เช่น ฐานข้อมูลคดีพิเศษ (สารบบคดีพิเศษ) ฐานข้อมูลสำนวนการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ ฐานข้อมูลอาชญากรในคดีพิเศษ ฐานข้อมูลที่ปรึกษาคดีพิเศษ และฐานข้อมูลผู้เชี่ยวชาญของกรมสอบสวนคดีพิเศษ เป็นต้น ให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์พร้อมนำไปใช้ประโยชน์ได้เสมอเช่นกัน

(๓) การพัฒนาเทคโนโลยี ปรับปรุงสถานที่ปฏิบัติหน้าที่ และห้องสืบสวนสอบสวน โดยมีการใช้ระบบ Forensic Interview ที่มีการบันทึกการสอบปากคำ มีสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้องสามารถวิเคราะห์การสอบปากคำและสอบสวนผ่านห้องกระจกได้ เพื่อการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้ต้องหาตามหลักพฤติกรรมศาสตร์โดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านนี้ ให้มีความพร้อมและเหมาะสมสำหรับการปฏิบัติงานด้านการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ รวมทั้งนำมามาตรการป้องกันและควบคุมการระบาดของไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข มาใช้เป็นแนวปฏิบัติโดยเคร่งครัด และประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

(๔) การบูรณาการข้อมูลหรือเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรมสรรพากร กรมศุลกากร กรมสรรพสามิต และสำนักงานประกันสังคม เป็นต้น และนอกจากนั้น ควรขยายความร่วมมือและการบูรณาการข้อมูลร่วมกับหน่วยงานสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งหน่วยงานที่มีองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐ องค์กรอิสระ องค์กรมหาชน องค์กรภาคเอกชน หรือองค์กรสาธารณะประโยชน์ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

(๕) การพัฒนาเว็บไซต์กรมสอบสวนคดีพิเศษ ให้ดูทันสมัยเป็นสากล น่าเชื่อถือ และน่าสนใจที่จะเข้าไปค้นคว้า รวมทั้งมีความปลอดภัยที่จะเข้าใช้งานในระบบต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องมีผู้ดูแลเว็บไซต์ (website administrator) ที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง มีความเข้าใจในงานด้านคดี งานสนับสนุน และด้านประชาสัมพันธ์ ซึ่งต้องมีการประสานข้อมูลกับโฆษกของกรมสอบสวนคดีพิเศษอย่างใกล้ชิด และในเว็บไซต์จะต้องมีโปรแกรมหรือสร้าง Application ที่จำเป็นสำหรับการอำนวยความสะดวกให้กับผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการปฏิบัติภารกิจตามอำนาจหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

๕.๒.๒ การพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้มีทักษะดิจิทัล

(๑) การเร่งพัฒนาความรู้และทักษะของบุคลากรแบบสหวิชาชีพ รวมถึงสร้างและพัฒนากรอบความคิด (Mindset) ให้กับบุคลากรทุกระดับให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษที่ต้องพัฒนาทักษะดิจิทัลเพื่อการสืบสวนสอบสวนให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะในด้านการเข้าถึง เก็บรวบรวม ตรวจสอบ และวิเคราะห์ “พยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์”

(๒) การพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งรูปแบบและวิธีการพัฒนาบุคลากร ให้เป็นผู้มีทักษะดิจิทัลตามความจำเป็นของภารกิจของบุคลากรอย่างทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับ

ปรับปรุง) และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิต และการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ได้อย่างเท่าทัน

(๓) การพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสืบสวนสอบสวน ซึ่งจำเป็นต้องมีการระดมสมองและแสวงหาความรู้และนวัตกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งจะต้องมีการคาดการณ์ถึงอาชญากรรมที่อาจจะเกิดขึ้นไว้ล่วงหน้า เพื่อกำหนดแผนงาน มาตรการ จัดสรรกำลังคนและอุปกรณ์ให้พร้อมรองรับสถานการณ์ต่าง ๆ ให้มากที่สุด

๕.๒.๓ การพัฒนากฎหมาย/ข้อบังคับ/ระเบียบที่เกี่ยวข้องให้สามารถรองรับการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่

กรมสอบสวนคดีพิเศษ ควรพิจารณาพัฒนากฎหมาย/ข้อบังคับ/ระเบียบให้สามารถรองรับการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ โดยอาจพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ หรือการออกข้อบังคับคณะกรรมการคดีพิเศษ ตามมาตรา ๒๓ วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษฯ หรือออกระเบียบรองรับการปฏิบัติงานสืบสวนสอบสวน ดังนี้

(๑) การให้อำนาจพนักงานสอบสวนคดีพิเศษสามารถสอบปากคำพยานผ่านระบบออนไลน์ (Video Conference & Collaboration) ที่มีระบบการบันทึกภาพและเสียงแทนการบันทึกถ้อยคำได้ โดยที่พยานบุคคลไม่จำเป็นต้องอยู่ต่อหน้าได้ แต่อาจมีประจักษ์พยานรับรองในการสอบปากคำเพื่อป้องกันข้อร้องเรียน และข้อโต้แย้งในการรับฟังพยานบุคคลปากนั้น ๆ

(๒) การให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษที่ได้รับมอบหมาย (แม้ไม่มีชื่ออยู่ในคำสั่งแต่งตั้งเป็นคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ) สามารถทำการแทนกันได้เพื่อให้การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษมีความสอดคล้องกับในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ที่มีผู้ต้องหา พยาน อยู่ในพื้นที่ต่างจังหวัดและอาจไม่สะดวกที่จะเดินทางเข้ามากรมสอบสวนคดีพิเศษส่วนกลาง โดยกำหนดให้ศูนย์ปฏิบัติการคดีพิเศษเขตพื้นที่ต่างๆ ทั้ง ๑๐ ศูนย์ สามารถทำการสืบสวนสอบสวนแทนหรือปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนการทำงานของกองคดีในส่วนกลางได้ เช่น การสอบปากคำผู้กล่าวหา ผู้เสียหาย พยาน ผู้ต้องหา ที่อยู่ในพื้นที่ต่างจังหวัด โดยให้กองคดีต่าง ๆ ออกหมายเรียกผู้กล่าวหา ผู้ต้องหา พยาน ที่อยู่ในพื้นที่ต่างจังหวัดให้มาให้ถ้อยคำ ณ ศูนย์ปฏิบัติการคดีพิเศษเขตพื้นที่ต่าง ๆ หรืออาจจะเป็นการสอบปากคำพยานต่อหน้าพนักงานสอบสวนพิเศษหรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษประจำศูนย์ปฏิบัติการคดีพิเศษเขตพื้นที่ที่ได้รับมอบหมาย ผ่านระบบออนไลน์ (Video Conference & Collaboration) ที่มีพนักงานสอบสวนคดีพิเศษที่เป็นคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษในคดีพิเศษนั้น ๆ เข้าร่วมผ่านระบบออนไลน์ดังกล่าวด้วย

(๓) การนำ Google Form มาใช้ในการให้ข้อมูลของผู้เสียหาย หรือการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เสียหาย หรือพยาน ซึ่งต้องมีมาตรการป้องกันข้อมูลรั่วไหล เพื่อรองรับการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๔) การให้การประชุมคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษนัดแรก และการให้คำปรึกษาผ่านระบบออนไลน์ (Video Conference & Collaboration) ดำเนินการได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ด้วยการปรับปรุงระเบียบกระทรวงยุติธรรม และคำสั่งกรมสอบสวนคดีพิเศษที่เกี่ยวข้องฯ พร้อมทั้งพัฒนาหรือจัดทำโปรแกรมเพื่อบันทึกการให้คำปรึกษา และบันทึกการประชุมอัตโนมัติผ่านระบบเสียง ทั้งนี้ ควรพิจารณาเปรียบเทียบและปรับใช้ให้สอดคล้องกับร่างพระราชบัญญัติปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.... ซึ่งอยู่ระหว่างขั้นรับฟังความเห็น (public hearing)

(๕) การให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษสามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ทั้งในการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษและการป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดด้วย เช่น การดำเนินการเรื่องการข่าว I-BASE การร้องทุกข์กล่าวโทษ และการตรวจสอบข้อเท็จจริง เป็นต้น โดยให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ และกำหนดบทลงโทษผู้ที่มีเจตนาฝ่าฝืนไม่ให้ความร่วมมืออย่างเด็ดขาด รวมทั้งให้นำมาตรการดังกล่าวมาใช้ในชั้นสืบสวนรวบรวมเอกสาร หลักฐาน และการแฝงตัว และกำหนดกรอบแนวทางในการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน เพื่อให้มีผลบังคับการปฏิบัติให้เกิดผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนากฎหมายดังกล่าว ควรคำนึงถึงลำดับศักดิ์ของกฎหมายที่เท่ากับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษสามารถปฏิบัติหน้าที่สืบสวนสอบสวนได้โดยไม่มีข้อร้องเรียน หรือข้อโต้แย้งทางกฎหมาย

๕.๒.๔ การปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานและการบริการของกรมสอบสวนคดีพิเศษไปสู่ระบบดิจิทัล

กรมสอบสวนคดีพิเศษ ควรจัดทำแผนการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในภาพรวมทั้งระบบ และขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กันในทุกกระบวนการ/ขั้นตอนการปฏิบัติงานทั้งในภารกิจด้านสืบสวนสอบสวน และภารกิจด้านงานสนับสนุนงานคดีพิเศษ เพื่อให้สอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานและการบริการของกรมสอบสวนคดีพิเศษไปสู่ระบบดิจิทัลตามแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง)

ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษดังกล่าวนี้ ควรมีการทำประชาพิจารณ์ เพื่อให้ได้ข้อสรุปแนวความคิดซึ่งเป็นแนวทางที่เป็นที่ยอมรับ อันจะทำให้การขับเคลื่อนสู่การพัฒนาแนวทาง ควบคุมการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ และนิติวิธี ที่เหมาะสม รวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรมเท่าทันการปรับกระบวนการทศน์การทำงานในแนวใหม่ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม. คำชี้แจง (โดยย่อ) ประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ...., ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖.

กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๕
นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (ราชกิจจานุเบกษา
เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๔๗ ก ลงวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๒)

พระราชกำหนดว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๓

พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๕๗ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๑/ตอนที่ ๘ ก/
หน้า ๑ วันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๗

พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๕๕ หมวด ๑๔ มาตรา ๓๓

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ราชกิจจานุเบกษา
เล่ม ๑๓๘ ตอนพิเศษ ๔๔ ง ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔.

ประพาสรัตน์ สุขดิษฐ์. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมสู่ยุคไทยแลนด์ ๔.๐. สาขาวิชา
นิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี (วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๑)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐.

สำนักงานศาลยุติธรรม สถิติคดีศาลทั่วประเทศ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๑

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, ระบบราชการ ๔.๐ ยึดหลักธรรมาภิบาลเพื่อประโยชน์สุข
ของประชาชน, (ม.ป.ท.: ม.ป.พ., ๒๕๖๐), ๒ “ปัจจัยแห่งความสำเร็จของระบบราชการ ๔.๐,”
สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓, ออนไลน์

https://www.opdc.go.th/uploads/files/๒๕๖๐/ThaiGov๔.๐_๓.pdf.

สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานบุคคล, สำนักงาน ก.พ., ระบบราชการไทยในบริบทไทยแลนด์ ๔.๐,
(ม.ป.ท.: ม.ป.พ., ๒๕๖๐), ๔ “การปฏิรูประบบราชการไทย,” ออนไลน์

<http://www.ocsc.go.th/sites/default/files/document/thai-gov-system-context-thailand-๔-๐.pdf>, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

สุดารัตน์ สุวรรณานนท์ และธนพร เตชฤทธิพิทักษ์. โควิดกับโอกาสเชื่อมต่อความยุติธรรมออนไลน์ในราคา
ประหยัดสำหรับประชาชน. ออนไลน์

<https://knowledge.tijthailand.org/th/article/detail/digital-court> เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่
๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๓

ยุทธศาสตร์กระทรวงยุติธรรม ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙). ออนไลน์

<http://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/2018/20180130-MinistryofJustice.pdf>, เข้าถึง
ข้อมูลเมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๖๓.

ศาลเชียงราย สัมมนาหน่วยงานยุติธรรม ปรับระบบเทคโนโลยี “New normal” อำนวยความสะดวก
แก่ประชาชนที่มาใช้บริการ. ออนไลน์ <https://www.thethaipress.com/2020/14451>,
เข้าถึงข้อมูลตั้งแต่วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๓

“ศาลปกครอง” เดินหน้าสู่ศาลอิเล็กทรอนิกส์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ ปชช. ออนไลน์

<https://www.isranews.org/article/isranews-pr-news/๘๘๓๑๐-covid-๑๘.html>, เข้าถึงข้อมูลตั้งแต่วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓

หนังสือกองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ กรมสอบสวนคดีพิเศษ ที่ ยธ ๐๘๐๓/ว ๘๗๕ เรื่อง แจ้งเวียนแนวปฏิบัติของสำนักงานองค์การตำรวจสากลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID – 19) (ฉบับแปล) ลงวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๖๓

หนังสือกองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ ที่ ยธ ๐๘๐๓/๓๖๙ ลงวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๔ เรื่อง ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับร่างรายงานการศึกษา เรื่อง การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal)

หนังสือกองคดีเทคโนโลยีและสารสนเทศ ที่ ยธ ๐๘๑๑/๑๓๕ ลงวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๔ เรื่อง การรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างรายงานการศึกษา เรื่อง การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal)

หนังสือ ด่วนที่สุด ที่ ศย ๐๑๖/ว ๕๓ เรื่อง แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการคดีในสถานการณ์การแพร่กระจายของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Disease : COVID - 19) ฉบับที่ ๔ วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๔.

หนังสือสำนักงานเลขาธิการกรม ด่วนที่สุด ที่ ยธ ๐๘๐๑/ว. ๐๖๒ ลงวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๖๔ และประกาศกรมสอบสวนคดีพิเศษ เรื่อง มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Disease 2019: COVID - 19) ระลอกใหม่ อันเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรกรมสอบสวนคดีพิเศษ ลงวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๔

New normal : ๑๐ เทรนด์วิถีชีวิตใหม่ของคนไทยหลังพ้นภัยโควิด. ออนไลน์

<https://www.posttoday.com/life/work-life-balance/๖๒๓๐๙๗>, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓

ข่าวทะเลกลโกงออนไลน์ในยุค New normal. ออนไลน์

<https://www.thansettakij.com/content/tech/๔๔๔๑๗๕>, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๓.

เอสไอเอส เปิดศูนย์ “CSOC” รับกระแส New Normal” ทำงานที่บ้าน. ออนไลน์

<https://www.thebangkokinsight.com/344055/>, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓

ภาคผนวก

แบบสอบถามเพื่อการศึกษ

เรื่อง การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal)

คำชี้แจง

กองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ ได้จัดทำโครงการศึกษา เรื่อง การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบจากสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) (ซึ่งเป็นปัจจัยเร่งให้ประชาชนนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินชีวิตรวดเร็วยิ่งขึ้น) แนวโน้มของอาชญากรรมที่เป็นคดีพิเศษที่อาจเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากสถานการณ์ดังกล่าว ที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ และเพื่อศึกษาแนวทางการปฏิบัติหน้าที่และแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อภารกิจด้านการสืบสวนสอบสวน และภารกิจด้านการสนับสนุน ให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปลอดภัย และเท่าทัน

แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด ๖ ข้อ เพื่อให้ได้ความคิดเห็นครบถ้วนและตรงกับข้อเท็จจริงที่มีความสอดคล้องกับการศึกษานี้ จึงขอให้ความหมายของคำว่า “ชีวิตวิถีใหม่ (New normal)” หมายถึง วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปหลังจากที่มนุษย์ต้องปรับและจัดระเบียบการดำรงชีวิตเพื่อรับมือการแพร่ระบาดครั้งใหญ่ของ COVID-๑๙ ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวเป็นปัจจัยเร่งทำให้มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมมาใช้ในการดำเนินการชีวิตอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น เกิดรูปแบบการดำเนินชีวิตใหม่ที่แตกต่างจากอดีต อันมีผลกระทบต่อการบริหารจัดการภาครัฐ รวมถึงการอำนวยความสะดวกที่ต้องเร่งพัฒนาให้เท่าทันต่อการพัฒนาดิจิทัลและการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

ผู้ตอบแบบสอบถามกรุณาพิมพ์ความคิดเห็นลงในไฟล์แบบสอบถามส่งให้กองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ ภายในวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๓ พร้อมส่งไฟล์แบบสอบถามนั้นให้ฝ่ายเลขานุการคณะทำงานฯ ทางอีเมล watlek@hotmail.com ทั้งนี้ หากต้องการรายละเอียดเพิ่มเติม หรือมีข้อสงสัยประการใดสามารถติดต่อเจ้าหน้าที่ได้ที่ โทร ๕๑๖๓๑ (ภายใน) หรือ โทร ๐๘ ๑๘๓๓ ๗๗๓๐

๑. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ชื่อ - นามสกุล .....

ตำแหน่ง .....

กอง/ศูนย์ .....

เบอร์โทรศัพท์ .....

๒. สถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) มีผลกระทบต่อการทำงานตามอำนาจหน้าที่หรือ คดีความผิดตามกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของท่าน หรือที่ท่านเคยมีความรู้และประสบการณ์หรือไม่อย่างไร (ขอให้พิจารณาให้ความเห็นตามคดีความผิดบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ และที่กำหนดในกฎกระทรวง ดังที่ปรากฏตามรายละเอียดของลักษณะของการกระทำ ความผิดที่ กคพ. กำหนด ตลอดจนคดีความผิดทางอาญาอื่นตามที่ กคพ. มีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ โดยท่านสามารถให้ความคิดเห็นได้มากกว่า ๑ คดีความผิด พร้อมอธิบาย/ยกตัวอย่างให้ชัดเจน)

.....

.....

๓. ท่านมีความเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มของอาชญากรรมที่เป็นคดีพิเศษที่อาจเกิดขึ้นอันเนื่องจากสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๔. จากสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ท่านเห็นควรมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัล หรือนวัตกรรมใดบ้าง มาใช้ในการพัฒนาการสืบสวนสอบสวนคดีความผิดตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และคดีความผิดตามกฎหมายอื่นที่มีความเกี่ยวข้องเนื่องเกี่ยวพันกับคดีความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ดังต่อไปนี้

.....

.....

.....

๕. การพัฒนาการสืบสวนสอบสวนตามกระบวนการ/ขั้นตอนดังต่อไปนี้ ท่านเห็นควรมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัล หรือนวัตกรรมใดบ้าง มาใช้ในพัฒนากระบวนการ/ขั้นตอนดังกล่าว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบสวนสอบสวนให้สามารถรองรับสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ได้อย่างเท่าทัน (โดยท่านสามารถให้ความคิดเห็นได้มากกว่า ๑ ข้อ พร้อมยกตัวอย่างให้ชัดเจน)

(๑) การเริ่มต้นเมื่อเป็นคดีพิเศษ

.....

.....

.....

(๒) การสอบปากคำ

.....

.....

.....

(๓) การแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอันสำคัญในคดี

.....

.....

.....

(๔) การดำเนินการเกี่ยวกับการเข้าถึงพยานหลักฐาน

.....
.....
.....

(๕) การดำเนินการเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

.....
.....
.....

(๖) การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำเอกสาร หลักฐาน และการแฝงตัว

.....
.....
.....

(๗) การดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาของกลาง

.....
.....
.....

(๘) การดำเนินการเกี่ยวกับที่ปรึกษาคดีพิเศษ

.....
.....
.....

(๙) การดำเนินการเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายสำหรับการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ

.....
.....
.....

(๑๐) การดำเนินการเกี่ยวกับพนักงานอัยการหรืออัยการทหารสอบสวนร่วม

.....
.....
.....

(๑๑) การดำเนินการเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานอื่นมาปฏิบัติหน้าที่ในกรมสอบสวนคดีพิเศษ

.....
.....

(๑๒) การคุ้มครองพยานและมาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานในคดีพิเศษ

.....
.....
.....

(๑๓) การสืบสวนเพื่อจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับและการจับกุม

.....
.....
.....

(๑๔) การดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งของส่วนตัวของผู้ต้องหา

.....
.....
.....

(๑๕) การดำเนินการเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหา (มามอบตัว หรือมาตามหมายเรียก)

.....
.....
.....

(๑๖) การดำเนินการเกี่ยวกับการขอประกันตัวและการขอลปล่อยตัวชั่วคราว

.....
.....
.....

(๑๗) การดำเนินการเกี่ยวกับการมัดมือหรือฝากขัง

.....
.....
.....

(๑๘) การทำความเห็นทางคดี

.....
.....
.....

(๑๙) การทำความเห็นแย้ง

.....
.....
.....

(๒๐) ภารกิจด้านการสืบสวนสอบสวนอื่นๆ นอกจากที่กล่าวแล้วในข้อ (๑) – (๑๙)

.....

.....

.....

๕. ท่านเห็นควรมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัล หรือนวัตกรรมใดบ้าง มาใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติภารกิจด้านการสนับสนุน เช่น การข่าว การสื่อสาร การตรวจสอบข้อมูล การเก็บรักษาและควบคุมของกลาง การบูรณาการ การสร้างเครือข่าย การเฝ้าระวัง/การป้องกันอาชญากรรม การประชาสัมพันธ์ การบริหารบุคลากร และการพัฒนาบุคลากร เป็นต้น และภารกิจอื่น นอกจากที่กล่าวแล้ว (โดยท่านสามารถให้ความคิดเห็นได้มากกว่า ๑ ภารกิจ พร้อมยกตัวอย่างให้ชัดเจน)

.....

.....

.....

๖. ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อการพัฒนาการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal)

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถามเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษา

คำสั่งกรมสอบสวนคดีพิเศษ
ที่ ๑๗๕๕/๒๕๖๓

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานดำเนินการศึกษา เรื่อง การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในบริบทอาชญากรรม
ในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal)

ตามที่อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษได้เห็นชอบให้กองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษจัดทำรายงานการศึกษา เรื่อง การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในบริบทอาชญากรรมในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ท้ายหนังสือกองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ ที่ ยธ ๐๘๑๙/๗๘๑ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓ นั้น

เพื่อให้การจัดทำรายงานการศึกษา เรื่อง การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในบริบทอาชญากรรมในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) เป็นไปด้วยความละเอียดรอบคอบ ถูกต้อง และครบถ้วนสมบูรณ์ อันจะทำให้การดำเนินโครงการวิจัยดังกล่าว มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงแต่งตั้งคณะทำงานดำเนินการศึกษา เรื่อง การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในบริบทอาชญากรรมในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) โดยให้มืองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบ

๑. รองอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ที่กำกับดูแลกองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ	หัวหน้าคณะทำงาน
๒. ผู้อำนวยการกองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ	รองหัวหน้าคณะทำงาน
๓. ผู้อำนวยการกองกฎหมาย หรือผู้แทน	คณะทำงาน
๔. ผู้อำนวยการกองคดีเทคโนโลยีและสารสนเทศ หรือผู้แทน	คณะทำงาน
๕. ผู้อำนวยการกองเทคโนโลยีและศูนย์ข้อมูลการตรวจสอบ หรือผู้แทน	คณะทำงาน
๖. ผู้อำนวยการกองนโยบายและยุทธศาสตร์ หรือผู้แทน	คณะทำงาน
๗. ผู้อำนวยการกองบริหารคดีพิเศษ หรือผู้แทน	คณะทำงาน
๘. ผู้อำนวยการศูนย์ช่วยเหลือลูกหนี้ และประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือผู้แทน	คณะทำงาน
๙. พันตำรวจโท พัฒนะ ศุภรสุต ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ	คณะทำงาน
๑๐. พันตำรวจตรี วรณัน ศรีล้ำ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ	คณะทำงาน
๑๑. พันตำรวจโท อานนท์ อุทธิจันทร์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีว่าด้วยการกู้ยืมเงิน ที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนและคดีว่าด้วยการเล่นแชร์	คณะทำงาน

๑๒. พันตำรวจโท ...

๑๒. พันตำรวจโท คมวิรัช พัฒนรัฐ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกิจการต่างประเทศ และคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ	คณะกรรมการ
๑๓. พันตำรวจโท ชาญชัย ลิขิตคันทะสร ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกิจการต่างประเทศ และคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ	คณะกรรมการ
๑๔. ผู้อำนวยการส่วนวิเคราะห์ข้อมูลอาชญากรรมและการข่าว กองเทคโนโลยีและศูนย์ข้อมูลการตรวจสอบ	คณะกรรมการ
๑๕. รองผู้อำนวยการกองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ ที่กำกับดูแลส่วนพัฒนาระบบงานสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ	คณะกรรมการ
๑๖. ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาระบบงานสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ กองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ	คณะกรรมการ
๑๗. นางสาววิชรา ไชยสาร พนักงานสอบสวนคดีพิเศษชำนาญการพิเศษ กองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ	เลขานุการคณะกรรมการ
๑๘. เจ้าหน้าที่ในส่วนพัฒนาระบบงานสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ กองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ	ผู้ช่วยเลขานุการ คณะกรรมการ

อำนาจหน้าที่

๑. ศึกษาผลกระทบจากสถานการณ์และแนวโน้มของอาชญากรรมตามอำนาจหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษที่อาจเกิดขึ้นอันเนื่องจากสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ รวมทั้งแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษในบริบทชีวิตวิถีใหม่ และการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลทั้งในภารกิจด้านการสืบสวนสอบสวน และภารกิจด้านการสนับสนุน ให้สามารถรองรับสถานการณ์อาชญากรรมที่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและวิธีการกระทำความผิดในบริบทชีวิตวิถีใหม่ได้อย่างเท่าทัน

๒. พิจารณาและให้ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดทำรายงานการศึกษา เรื่อง การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในบริบทอาชญากรรมในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal)

๓. ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการย่อยเพื่อการจัดทำรายงานการศึกษา เรื่อง การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในบริบทอาชญากรรมในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal)

๔. ดำเนินการอื่นๆ ตามที่อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

พันตำรวจโท

(กรวัชร ปานประภากร)

อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ

สำนักงานรองอธิบดี (๔)	สำนักงานอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ	สำนัก
เลขที่รับ 984	เลขรับที่ 1148 / 2564	เลขที่รับ 2910
วันที่ ๑ พ. มี.ค. ๒๕๖๔	วันที่ ๕ มี.ค. ๒๕๖๔	วันที่ 12 มี.ค. 2564
เวลา 14.22 น. ผู้รับ	รับ	เวลา 1607

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ ส่วนพัฒนาระบบงานฯ โทร. ๕๑๖๓๙ (วัชราราช)

ที่ ยธ ๐๘๑๙/ ๓๗๐

วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง การเผยแพร่และนำรายงานการศึกษาไปใช้ประโยชน์ (รายงานการศึกษา เรื่อง การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal))

เรียน อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ผ่านรองอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ (พันตำรวจเอก อัครพล บุญโยปษภูมิภัก)

๑. เรื่องเดิม

อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษได้อนุมัติให้กองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ จัดทำรายงานการศึกษา ตามท้ายหนังสือกองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ ที่ ยธ ๐๘๑๙/๓๗๑ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓ และกรมสอบสวนคดีพิเศษได้มีคำสั่ง ที่ ๑๒๔๕/๒๕๖๓ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานดำเนินการศึกษา เรื่อง การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในบริบทอาชญากรรมในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ลงวันที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ และในการประชุมคณะทำงานฯ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๓ เมื่อวันอังคารที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓ เวลา ๐๙.๓๐ น. ณ ห้องประชุม ๓ ชั้น ๑ อาคารกรมสอบสวนคดีพิเศษ ที่ประชุมคณะทำงานฯ ได้มีมติให้แก้ไขชื่อเรื่องเป็น “การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal)” และปรับปรุงแบบสอบถามและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องให้มีความสอดคล้องกัน เพื่อให้กองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษใช้เป็นเครื่องมือและแนวทางในการจัดทำรายงานการศึกษาต่อไป

๒. ข้อเท็จจริง

กองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ ได้ดำเนินการจัดทำรายงานการศึกษาดังกล่าว ดังนี้

๒.๑ ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถาม รวมจำนวน ๑๘ ราย และประมวลข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อประกอบการศึกษา

๒.๒ วิเคราะห์ผลการศึกษา และจัดทำ (ร่าง) รายงานการศึกษา

๒.๓ การรับฟังความคิดเห็นจากคณะทำงานดำเนินการศึกษา เรื่อง การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) หน่วยงานในสังกัด และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ/ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีอื่น ๆ ตามหนังสือกองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ ด่วนที่สุด ที่ ยธ ๐๘๑๙/ว ๐๑๑ ลงวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๔ และการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ตอบแบบสอบถาม ตามหนังสือกองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ ด่วนที่สุด ที่ ยธ ๐๘๑๙/ว ๐๑๒ ลงวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๔ เพื่อขอความร่วมมือให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างรายงานการศึกษา เรื่อง การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) (รายละเอียดตามเอกสารแนบหมายเลข ๑)

ทั้งนี้ ได้มีการให้ความคิดเห็นกลับมายังกองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ รวมจำนวน ๔ หน่วย ได้แก่ กองคดีเทคโนโลยีและสารสนเทศ กองกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ กองบริหารคดีพิเศษ และกองปฏิบัติการคดีพิเศษภาค (ศูนย์ปฏิบัติการคดีพิเศษเขตพื้นที่ ๕)

๒.๔ ปรับปรุง (ร่าง) รายงานการศึกษาจากความคิดเห็นตามข้อ ๒.๓ ให้รายงานการศึกษานี้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (รายละเอียดตามเอกสารแนบหมายเลข ๒)

๓. ข้อพิจารณา

กองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ เห็นควรนำเสนอรายงานการศึกษาดังกล่าว ตามข้อ ๒.๔ ต่ออธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อโปรดพิจารณาดังนี้

๓.๑ เห็นชอบให้แจ้งเวียนรายงานการศึกษา เรื่อง การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New normal) เพื่อให้หน่วยงานในสังกัดทราบ และให้เผยแพร่รายงานการศึกษานี้ในระบบ Intranet และ Internet ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

๓.๒ เห็นชอบให้ส่งมอบรายงานการศึกษานี้ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำรายงานการศึกษานี้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษต่อไป ได้แก่

๓.๒.๑ ให้กองนโยบายและยุทธศาสตร์ นำรายงานการศึกษานี้ไปประกอบการดำเนินการตามแผนบริหารจัดการความเสี่ยงเชิงยุทธศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ (OE - ๕ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในกรณีที่เกิดภัยพิบัติโรคระบาดรุนแรง)

๓.๒.๒ ให้กองนโยบายและยุทธศาสตร์ และกองเทคโนโลยีและศูนย์ข้อมูลการตรวจสอบ เป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก ร่วมกับหน่วยงานในสังกัดกรมสอบสวนคดีพิเศษที่เกี่ยวข้อง นำรายงานการศึกษาหรือข้อเสนอแนะจากรายงานการศึกษานี้ไปใช้ประโยชน์ในการจัดทำ/พัฒนาฐานข้อมูล (Database) และพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ โดยกองนโยบายและยุทธศาสตร์ รับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ พร้อมขับเคลื่อนการดำเนินการตามแผนดังกล่าว และกองเทคโนโลยีและศูนย์ข้อมูลการตรวจสอบ เป็นหน่วยรับผิดชอบหลักในการดำเนินการให้เป็นไปตามแผน ร่วมกับหน่วยงานในสังกัดกรมสอบสวนคดีพิเศษที่เกี่ยวข้อง

๓.๒.๓ ให้กองกฎหมาย นำรายงานการศึกษาหรือข้อเสนอแนะจากรายงานการศึกษานี้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนากฎหมาย/ระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษได้ โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย เช่น การให้อำนาจพนักงานสอบสวนคดีพิเศษสามารถสอบสวนปากคำพยานผ่านระบบออนไลน์ (Video Conference & Collaboration) ที่มีระบบการบันทึกภาพและเสียงแทนการบันทึกถ้อยคำได้ การให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษที่ได้รับมอบหมาย (แม้ไม่มีชื่ออยู่ในคำสั่งแต่งตั้งเป็นคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ) ให้สามารถทำการแทนกันได้ เพื่อให้การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในยุควิถีชีวิตใหม่ (New normal) ที่มีผู้ต้องหา พยาน ที่อยู่ในพื้นที่ต่างจังหวัด สามารถให้ศูนย์ปฏิบัติการคดีพิเศษเขตพื้นที่ต่างๆ ทำการสืบสวนสอบสวนแทนการทำงานของกองคดีในส่วนกลางได้ และการให้การประชุมคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษนัดแรก และการให้คำปรึกษา ผ่านระบบออนไลน์ (Video Conference & Collaboration) ดำเนินการได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น

๔. ข้อเสนอ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ตามข้อ ๓.๑ - ๓.๒ หรือหากเห็นควรเป็นประการใดขอได้โปรดสั่งการ

พันตำรวจโทหญิง

(พรทิพย์ ล. วีระพรรค)

ผู้อำนวยการกองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ

ทราบ

ดำเนินการตามเสนอ

มอบ ผอ. ดำเนินการ

สั่งการ ผอ. ก.ค. ๒๒ มี.ค. ๒๕๖๔

พ.ต.ท.หญิง

(พรทิพย์ ล. วีระพรรค)

ผอ.กพท.

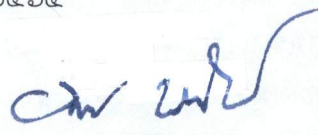
22 มี.ค. 2564

เรียน อสพ.

เพื่อโปรดพิจารณาให้ความเห็นชอบตามข้อ ๓.๑
และ ๓.๒ ตามเสนอ ผอ.กพน.

- เห็นควรมอบ กพน. ติดตามผลการ
ดำเนินการของหน่วยงานต่างๆ ตามข้อ ๓.๑ และ ๓.๒
และให้รายงานผลการดำเนินการ ภายในสิ้นไตรมาสที่ ๓
ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔

พ.ต.อ.

(อัครพล บุญโยปรัชญ์มภ์)

รองฯ สพ. (๔)

 มี.ค. ๒๕๖๔

- เห็นชอบ ตามข้อ ๓.๑ และ ๓.๒
- ดำเนินการตามที่ รองฯ สพ. (๔) เสนอ

พ.ต.ท.

(กรวัชร ปานประภากร)

อสพ.

๒๒ มี.ค. ๒๕๖๔

